# SJÁVARÚTVEGUR

# Efnisyfirlit

**13. KAFLI: SJÁVARÚTVEGUR ..... 4**

**I. AUÐLINDASTJÓRNUN OG STJÓRNUN VEIÐIGETU FLOTANS ..... 5**

**A. GRUNDVALLAR-/RAMMALÖGGJÖF ..... 5**
**B. STJÓRNSKIPULAG ..... 10**
**C. HAGKERFI ..... 30**

**II. FISKVEIÐAR ..... 35**

**A. FISKVEIÐISTJÓRN ..... 35**
**B. STJÓRNKERFI ..... 73**
**C. STJÓRNUN FISKVEIÐIFLOTANS ..... 93**
**D. HAGLÝSING FISKVEIÐANNA ..... 98**

**III. FISKELDI ..... 109**

**A. SÉRSTÖK STEFNA OG REGLUGERÐARAMMI ..... 109**
**B. SÉRSTÖK HAGFRÆÐI FISKELDISSVIÐSINS ..... 112**

**IV. HAGFRÆÐI VINNSLUGEIRANS ..... 114**

**V. STJÓRNKERFISAÐGERÐIR OG OPINBER STUÐNINGUR ..... 124**

**VI. FISKVEIÐAR OG UMHVERFIÐ ..... 131**

**A. SAMÞÆTTING VIÐ UMHVERFIÐ / VISTKERFISNÁLGUN FISKVEIÐISTJÓRNUNAR ..... 131**
**B. ALÞJÓÐLEG UMHVERFISMÁLEFNI ..... 134**

**VII. MARKAÐSSTEFNA OG VIÐSKIPTI ..... 136**

**A. SALA OG MARKAÐSSETNING FISKAFURÐA (HRÁRRA, UNNINNA,) NEYTENDAVERND (UMHVERFISMERKINGAR TALDAR MEÐ ÞAR SEM VIÐ Á) ..... 136**
**B. UPPLÝSINGAR TIL NEYTENDA OG UMHVERFISMERKINGAR ( SKYLDUGAR OG SJÁLFVILJUGAR) ..... 138**

**VIII. VIÐSKIPTASTEFNA (ÞAR Á MEÐAL FJÁRFESTINGAR OG ÞJÓNUSTA) ..... 139**

**A. LAGARAMMI FYRIR ALÞJÓÐLEG VIÐSKIPTI MEÐ SJÁVARAFURÐIR ..... 139**
**B. ERLENDAR FJÁRFESTINGAR Í SJÁVARÚTVEGI (VEIÐUM OG VINNSLU) ..... 144**
**C. ÞJÓNUSTA Í FISKVEIÐIGEIRANUM (VEIÐAR OG VINNSLA) ..... 147**

**IX. ALÞJÓÐASAMNINGAR OG SAMTÖK ..... 148**

**A. HAGSMUNIR ÍSLANDS Á ALÞJÓÐLEGUM HAFSVÆÐUM ..... 148**
**B. TVÍHLIÐA SAMNINGAR OG FYRIRKOMULAG ..... 155**
**C. ÍSLENSKIR HAGSMUNIR Í FYRIRTÆKJUM/SKIPUM SKRÁÐUM ERLENDIS ..... 161**

**X. FRAMKVÆMD SAMÞÆTTINGAR GRUNDVALLARATRIÐA SJÁVARSTEFNUMÁLA ..... 162**

# 13. kafli: Sjávarútvegur

ESB-löggjöf um sjávarútveg er í formi reglugerða, sem gilda beint án innleiðingar í landslög. Þó verður hvert land að gera sínar ráðstafanir til að stjórnsýslan og útgerðirnar geti starfað innan sameiginlegrar fiskveiðistefnu ESB (SFS). Kveðið er á um gildissvið, markmið og meginreglur SFS í reglugerð ráðsins nr. 2371/2002. SFS felur m.a. í sér reglur um verndun lifandi auðlinda hafsins, takmörkun á umhverfisáhrifum fiskveiða, skilyrði fyrir aðgangi að miðum og auðlindum, byggðastefnu og stjórnun veiðigetu flotans, eftirlit og eftirfylgni, fiskeldi, sameiginlegt markaðsskipulag og alþjóðasamskipti. SFS byggir á traustri vísindalegri ráðgjöf og kveður á um gagnaöflun.

Að því er varðar **auðlindastjórnun** og **stjórnun veiðigetu flotans** setur ESB-löggjöfin takmörk á heildarafla á grundvelli vísindaráðgjafar og, fyrir vissa stofna, langtíma nýtingarstefnu. Einnig eru nákvæmar reglur til að stjórna veiðigetu og tryggja jafnvægi milli flota og stofna og um mælingu skipastærða. Lögin skylda aðildarríkin til að afla gagna í fiskiskipaskrá ESB og koma á fót kerfi fyrir gervihnattaeftirlit með skipum.

**Eftirlit** er aðallega á ábyrgð aðildarríkjanna. Löggjöfin setur nákvæmar reglur um skráningu aflans. Aðildarríki þurfa stjórnsýslu sem ræður við að tryggja virkt eftirlit, skoðanir og eftirfylgni við SFS.

Kveðið er á um fjárhagslega aðkomu ESB að framkvæmd SFS í tvennum rammalögum.
Hin fyrri, Reg. nr. 861/2006, snýr t.d. að eftirliti, þátttöku hagsmunaaðila, alþjóðlegum samningum, gagnaöflun og vísindaráðgjöf. Síðari reglugerðin, nr. 1198/2006 og framkvæmdarreglugerð hennar, nr. 498/2007, kveða á um **Fiskveiðisjóð ESB** (EFF), stjórn hans, verksvið og fjárhagsleg umsvif. Til að hafa aðgang að Fiskveiðasjóði ESB þurfa aðildarríki að hafa samþykkt langtímaáætlun (NSP) og aðgerðaáætlun (OP) og einnig að ráða yfir nauðsynlegu stjórnskipulagi og eftirlitskerfi til að tryggja áreiðanlega og virka framkvæmd aðgerðaáætlunarinnar.

**Markaðsstefnan** byggist á notkun sameiginlega markaðsstaðla, á samtökum framleiðenda, aðferðum til inngripa á markaði, neytendafræðslu og viðskiptasamningum við þriðju ríki.

Til viðbótar við almennar reglur um **ríkisstyrki** hefur ESB-löggjöfin að geyma sérstakar reglur um ríkisstyrki til sjávarútvegs og landbúnaðar. Þar sem ESB fer sjálft með yfirstjórn sjávarútvegsmála hefur það gerst aðili að mörgum **milliríkjasamningum** og **alþjóða-samtökum**. Í nokkrum tilvikum verður að aðlaga gildandi samninga og sáttmála við þriðju ríki eða alþjóðasamtök eða segja þeim upp áður en til aðildar kemur.

*Skýringar á tilvísunum í lög og fjárhæðum*

Íslensk lög, reglugerðir (og annars konar stjórnvaldsreglur) og sáttmálar eru gefin út í Stjórnartíðindum.[1]. Samfelldan texta gildandi laga er að finna á vefsetri Alþingis[2] Samfelldan texta gildandi reglugerða er að finna á vefsetri stjórnarráðsins.[3] Allar fjárhæðir eru í íslenskum krónum, en jafnvirði þeirra í evrum er í neðanmálsgreinum miðað við gengið 1 evra = 180 krónur (sem er námundað meðalgengi Seðlabanka Íslands 2. september 2009) nema annars sé getið sérstaklega. Þó ber að hafa í huga að gengi krónunnar hefur sveiflast umtalsvert á liðnum árum og evran kostað stundum minna en 70 kr. og stundum yfir 180 kr. (jafnvel meira ef miðað er við skráð gengi evrópskra banka). Af þessum ástæðum getur verið að fjárhæðir í evrum gefi ekki rétta mynd miðað við þann tíma þegar viðskiptin fóru fram.

# I. AUÐLINDASTJÓRNUN OG STJÓRNUN VEIÐIGETU FLOTANS

## Íslenskur sjávarútvegur í aðalatriðum

### *A. Grundvallar-/Rammalöggjöf*

#### › Innlent

**1. Tilgreinið íslenska rammalöggjöf um fiskveiðar og fiskeldi, vinnslu og markaðssetningu lifandi auðlinda sjávar4 og lýsið í stuttu máli helstu meginreglum og stefnumiðum sem hún hefur að geyma.**

*A. Lög um stjórn fiskveiða, nr. 116/2006*

Árið 1990 samþykkti Alþingi samræmda heildarlöggjöf um fiskveiðistjórnun. Lögin komu á fót aflamarkskerfi þar sem hverju skipi er úthlutað leyfilegu aflamarki eða „kvóta“, sem táknar hlutdeild skipsins í leyfilegum heildarafla. Aflamarkið fylgir skipinu, er skiptanlegt og framseljanlegt að vild.

Eins og kemur fram í lögunum eru fiskistofnarnir umhverfis Ísland sameign íslensku þjóðarinnar. Markmið laganna er að stuðla að verndun þeirra og hagkvæmri nýtingu og tryggja með því trausta atvinnu og byggð í landinu. Úthlutun veiðiheimilda samkvæmt lögunum myndar ekki eignarrétt eða óafturkallanlegt forræði einstakra aðila yfir veiðiheimildum.

---

1 www.stjornartidindi.is

2 www.althingi.is

3 http://www.reglugerd.is/interpro/dkm/WebGuard.nsf/key2/forsida

4 Þ.m.t. tegundir sem einnig ganga í ferskvatn, svo og lindýr, krabbadýr og sjávarplöntur.

Aflamarkskerfið er hornsteinn núgildandi stjórnkerfis íslenskra fiskveiða  Markmið kerfisins er að takmarka heildaraflann og koma í veg fyrir veiði úr fiskistofnum umfram þau mörk sem yfirvöld setja miðað við vísindaráðgjöf á hverjum tíma.

Kerfið hvílir á þremur stoðum: almenna aflamarkskerfinu, aflamarkskerfi smábáta sem felur í sér takmarkanir á veiðarfærum og á færslu aflamarks, og byggðakvótum.

Sjávarútvegsráðherra ákveður leyfilegan heildarafla á hverju ári á grundvelli tilmæla Hafrannsóknastofnunar.

Hverju skipi er úthlutað fastri aflahlutdeild (tilteknum hundraðshluta) í tegundum sem sæta ákvörðun um leyfilegan heildarafla. Aflahlutdeild allra skipa jafngildir 100% af heildarafla í hverri tegund.

Allar fiskveiðar í atvinnuskyni eru háðar aflamarki.

Skipum var upprunalega úthlutað aflahlutdeild á grundvelli veiðireynslu þeirra áður en aflamarkskerfinu var komið á.

Aflahlutdeild skipsins (hundraðshlutinn) er síðan margfölduð með leyfilegum heildarafla til að ákveða magnið sem það má veiða af viðkomandi tegund á því fiskveiðiári. Þetta er aflamark eða „kvóti“ skipsins.

Skipta má aflahlutdeild og aflamarki og færa þau milli skipa, með ákveðnum takmörkum þó. Framsal aflahlutdeildar og aflamarks á að auðvelda hagræðingu í sjávarútvegi og þar með auka arðsemi. Einnig greiðir framsal aflahlutdeildar fyrir aðlögun veiðigetunnar að afraksturs-getu fiskistofna.

Kvótum er úthlutað gegn veiðigjaldi.

Einstök útvegsfyrirtæki mega ekki ráða yfir aflamarki sem er meira en 12% af verðmæti heildaraflans af öllum tegundum og ekki meira en frá 12% til 35% af verðmæti heildaraflans af einstökum tegundum.

Virkt eftirlit er lykilþáttur fiskveiðistjórnunar og tryggir að afli íslenskra skipa sé í takt við leyfilegan heildarafla hvers fiskveiðiárs.

Löggiltir vigtarmenn verða að vigta allan afla sem landað er. Eftir vigtun skrá hafnaryfirvöld aflann í miðlægan gagnagrunn Fiskistofu, sem tryggir yfirsýn á hverjum tíma yfir kvótastöðu hvers fiskiskips og hve mikið er búið að veiða af kvótanum í hverri tegund.

Skylt er að hirða og landa öllum afla sem kemur í veiðarfæri. Brottkast er bannað og refsivert að lögum.

Veiði skip umfram aflamark í einhverri tegund á útgerðin þess kost að útvega sér viðbótar-aflamark innan tiltekins tíma frá löndun. Skipum er heimilt að landa litlum hluta hvers farms, yfirleitt meðafla, án þess að hann dragist frá aflamarki þeirra. Slíkur afli er seldur á uppboði og rennur andvirðið til rannsóknarsjóðs fyrir hafrannsóknir.

Margvíslegar ráðstafanir aðrar hafa verið gerðar til að vernda smáfisk og viðkvæm búsvæði, m.a. settar reglur um hvers konar veiðifæri má nota á tilteknum svæðum og um lokun tiltekinna veiðisvæða. Einnig eru reglur um lágmarks möskvastærð og notkun smáfiskaskilja.

Sums staðar er veiðisvæðum lokað til lengri tíma og framfylgir sjávarútvegs- og landbúnaðar-ráðuneytið ákvörðunum um slíkar lokanir. Lokun getur tekið til ákveðinna veiðarfæra eða stærðar fiskiskipa eða allra veiða um ákveðinn tíma. Svæðislokunum er beitt á hverju ári til að vernda hrygningarsvæði þorsks og annarra botnfisktegunda. Einnig er öll notkun botnvörpu bönnuð á tilteknum svæðum, t.d. þar sem kórall finnst eða á öðrum viðkvæmum stöðum.

### *B. Lög um umgengni um nytjastofna sjávar nr. 57/1996*

Markmið laganna er að bæta umgengni um nytjastofna sjávar og stuðla að því að þeir verði nýttir með sjálfbærum hætti er tryggi til langs tíma hámarksafrakstur fyrir íslensku þjóðina. Með lögunum er sú grundvallaregla staðfest að allan afla sem kemur í veiðarfæri fiskiskipa verður að hirða og færa á land.

### *C. Lög um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands nr. 7971997*

Aðeins þeim íslensku skipum, sem leyfi hafa til veiða í atvinnuskyni í fiskveiðilandhelgi Íslands samkvæmt ákvæðum laga um stjórn fiskveiða, er heimilt að stunda veiðar í fiskveiði-landhelginni.

Erlendum skipum eru bannaðar allar veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands, nema kveðið sé á um annað í milliríkjasamningum.

*D Lög um fiskveiðar utan lögsögu Íslands nr. 151/1996*

Ákvæði þessa laga taka til veiða íslenskra skipa úr nytjastofnum sjávar (deilistofnum og víðförulum fiskistofnum) utan lögsögu Íslands, sbr. lög um landhelgi, efnahagslögsögu og landgrunn.

*E. Lög um veiðar og vinnslu erlendra skipa í fiskveiðilandhelgi Íslands nr. 22/1998*

Samkvæmt þessum lögum mega einungis íslensk skip stunda fiskveiðar og vinnslu afla um borð í fiskveiðilandhelgi Íslands. Þó er erlendum skipum heimilt að landa eigin afla, umskipa afla og selja í íslenskum höfnum hafi hann verið veiddur í samræmi við milliríkjasamninga.

*F Lög um fiskeldi nr. 71/2008*

Lögin taka til alls fiskeldi á Íslandi. Aðalmarkmið laga um fiskeldi er að stuðla að hagkvæmni og samkeppnishæfni fiskeldis innan ramma sjálfbærrar þróunar, að skapa verðmæti og efla atvinnulíf í dreifðum byggðum landsins. Lögin um fiskeldi skapa grundvöll fyrir framtíðar-vöxt greinarinnar með ábyrgri stjórnun.

*G. Lög um meðferð, vinnslu og dreifingu sjávarafurða nr. 55/1998*

Lögin innleiða ESB-löggjöf um hreinlæti í matvörum að því er varðar sjávarafurðir (sjá svarið við 54. spurningu).

## › Alþjóðlegt

**2. Tilgreinið milliríkjasamninga/-stofnanir5 sem Ísland er aðili að (að undanskildu svæðisbundnu samstarfi um stjórn fiskveiða og tvíhliða samningum sem getið er undir fyrirsögninni „Alþjóðasamningar og -samtök“ hér að neðan) og máli skipta í fiskveiðum.6. Tiltakið dagsetningu undirskriftar eða fullgildingar, nr. og heiti laganna á íslensku. Skráið ráðstafanir sem gerðar hafa verið varðandi aðgerðaráætlanir til að fylgja þeim eftir innanlands (um hákarla, veiðigetu, fugla, ólöglegar veiðar).**

- Stofnskrá Matvæla- og landbúnaðarstofnunar Sameinuðu þjóðanna, undirrituð 16 október 1945. Tók gildi 16. október 1945, Stjórnartíðindi 53.
- Samningur um Efnahags- og framfarastofnunina (OECD), 14. desember 1960. Fullgiltur 28. apríl 1961. Tók gildi 30. september 1961, Stjórnartíðindi 124.
- Samningur um Alþjóðahafrannsóknaráðið (ICES), 12. september 1964. Fullgiltur 4. desember 1964, tók gildi 22. júlí 1968, C-deild Stjórnartíðinda 10/1968. Bókun 13. ágúst 1970, undirrituð 28. september 1970, C-deild Stjórnartíðinda 26/1970. Tók gildi 12. nóvember 1975, C-deild Stjórnartíðinda 2/1976.
- Hafréttarsáttmáli Sameinuðu þjóðanna 10. desember 1982. Fullgiltur 21. júní 1985, C-deild Stjórnartíðinda 7/1985. Tók gildi 16. nóvember 1994, C-deild Stjórnartíðinda 40/1993.
- Samkomulag um beitingu XI. hluta Hafréttarsáttmála Sameinuðu þjóðanna frá 10. desember 1982. Undirritað fyrir hönd Íslands 29. júlí 1994. Tók gildi til bráðabirgða að því að Ísland varðar 16. nóvember 1994, C-deild Stjórnartíðinda 43/1995. Tók gildi 28. júlí 1996, C-deild Stjórnartíðinda 39/2001.
- Sáttmáli um líffræðilega fjölbreytni frá 29. desember 1993. Fullgiltur 12. september 1994. Tók gildi 11. desember 1994, C-deild Stjórnartíðindi 11/1995.
- Samkomulag um beitingu ákvæða Hafréttarsáttmála Sameinuðu þjóðanna frá 10. desember 1982 um stjórnun og verndun deilistofna og víðförulla fiskistofna. Fullgilt af

[5] T.d. Hafréttarsáttmáli Sameinuðu þjóðanna, samningur SÞ um verndun deilistofna og víðförulla fiskstofna, fylgnisamningur Matvæla- og landbúnaðarstofnunarinnar; Efnahags- og framfarastofnunin, Matvæla- og landbúnaðarstofnunin.

[6] Með fiskveiðum er hér átt við sókn í nytjastofna sjávar hvort sem þær beinast að fiskum, skeldýrum, krabbadýrum eða sjávargróðri.

Íslands hálfu 14. febrúar 1997, C-deild Stjórnartíðinda 8/1997. Tók gildi 11. desember 2001, C-deild Stjórnartíðinda 40/2001.

- Samningur um verndun Norðaustur-Atlantshafsins frá 22. september 1992. Fullgiltur af Íslands hálfu 2. júní 1997. Tók gildi 25. mars 1998, C-deild Stjórnartíðinda 15/1997. V. viðauki og 3. viðbætir við samninginn voru fullgiltir 18. júní 2001, C-deild Stjórnartíðinda 25/2001. Tóku gildi 18. júlí 2001.
- Samningur um alþjóðaverslun með tegundir villtra dýra og plantna sem eru í útrýmingarhættu, frá 22. júní 1979. Fullgiltur af Íslands hálfu 3. janúar 2000, tók gildi að því er varðar Ísland 2. apríl 2000, C-deild Stjórnartíðinda 1/2000. Í samræmi við 2. mgr. a 23. gr. samningsins gerði Ísland fyrirvara við tegundir skráðar í I. og II. viðauka að því er varðar hvali. Þessir fyrirvarar tóku gildi 13. febrúar 2003, C-deild Stjórnartíðindi 5/2003.
- Engar *innlendar aðgerðaráætlanir (um hákarla, veiðigetu, fugla, ólöglegar veiðar)* í líkingu við alþjóðaaðgerðaráætlanir Matvæla- og landbúnaðarstofnunar SÞ hafa verið samþykktar. Þó hafa ýmiss konar ráðstafanir verið gerðar eftir því sem við á, eins og lýst er í svörum hér á eftir, sem varða t.d. veiðigetu og ólöglegar veiðar (sjá svörin við spurningum 30, 32 og 62).

## *B. Stjórnskipulag*

### › Uppbygging fiskveiðistjórnunar og stuðningur almennings

**3. Lýsið stjórnsýslunni á Íslandi sem ber ábyrgð á þróun og framkvæmd fiskveiðistefnunnar, einkum: hlutverki, ábyrgð, mannafla og fjármagni (síðustu 5 ár), og lögformlegu skipulagi stofnana sem í hlut eiga. Einkum:**

– **Sýnið nákvæmt skipurit yfir skipulag fiskveiðistjórnunar og eftirlits, og lýsið uppbyggingu og samstarfi innan þess. Gerið nákvæma grein fyrir dreifingu ábyrgðar að því er varðar eftirlit. Lýsið, eftir því sem við á, sérstökum heimildum sem héraðs- og/eða sveitarstjórnum eða dótturstofnunum miðlægs stjórnskipulags eru veittar innan íslenska fiskveiðistjórnunarkerfisins.**

Í ljósi mikilvægis lifandi auðlinda hafsins fyrir efnahag þjóðarinnar kemur ekki á óvart að aðkoma íslenskra stjórnvalda, bæði löggjafarvaldsins og framkvæmdavaldsins, að málefnum hafsins er margþætt. Sex ráðuneyti bera ábyrgð á ýmsum málefnum varðandi hafið, með

sjávarútvegs- og landbúnaðaráðuneytið í fararbroddi. Verkaskipting ráðuneyta á þessu sviði er í megindráttum skýr og er henni lýst í reglugerð um stjórnarráðið.

Alþingi er handhafi lagasetningarvalds á Íslandi. Með löggjöf er lagður grundvöllur að þeirri stjórnsýslu er sinnir málefnum hafsins og jafnframt er í löggjöf og þingsályktunum mörkuð stefna um málefni hafsins.

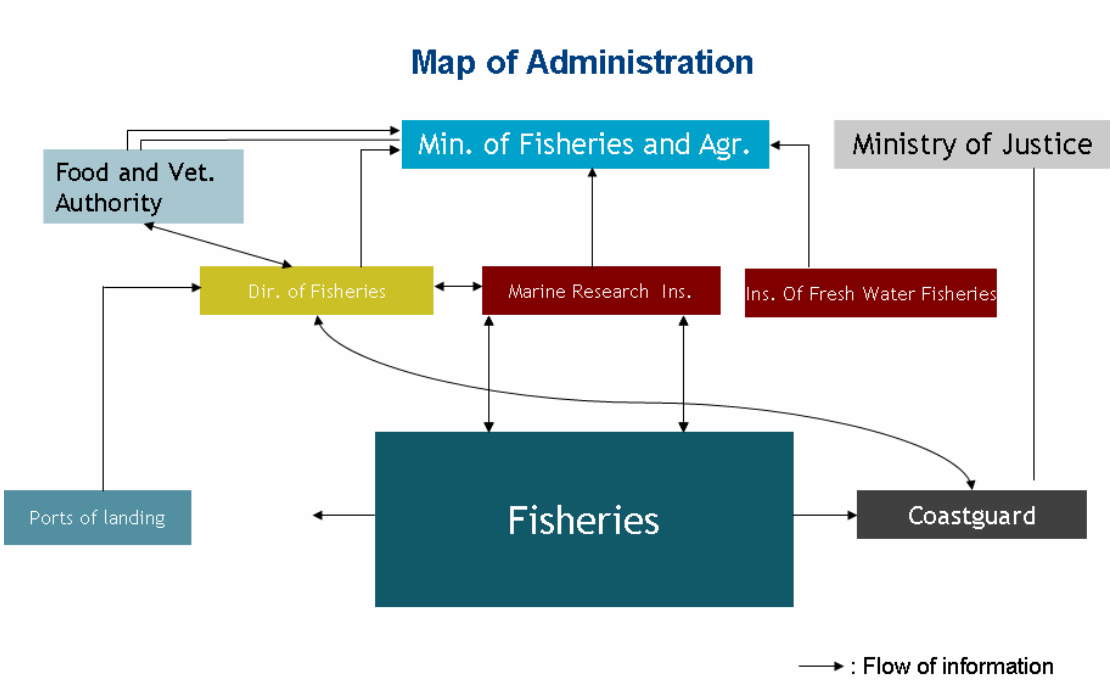


sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið fer með mál er varða sjávarútveg, rannsóknir á fiskistofnum og verndun og nýtingu þeirra og annarra lifandi auðlinda hafsins og hafsbotnsins, sem og stjórnun svæða þar sem þær eru nýtanlegar. Auk þess fer sjávarútvegsráðuneytið með rannsóknir og reglur um framleiðslu sjávarafurða, þar á meðal útflutning og innflutning þeirra, eldi nytjategunda sem og stuðning við rannsóknir, þróun og nýsköpun í sjávarútvegi. Þannig tekur starf ráðuneytisins einkum mið af því að tryggja og viðhalda til langs tíma heilbrigði hafsins og hámarksafrakstri til handa íslensku þjóðinni af sjálfbærri nýtingu lifandi auðlinda hafsins.

Þannig ber sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið ábyrgð á fiskveiðistjórnun og framkvæmd laga og gefur út reglugerðir í þeim tilgangi. Verkefni ráðuneytisins ná yfir almenna stjórnsýslu, langtíma áætlunargerð og samskipti við alþjóðasamtök og -stofnanir í sjávarútvegi. Ráðuneytið nýtur stuðnings fimm aðila við eftirlit og almenna stjórnsýslu: Fiskistofu, Hafrannsóknastofnunar, Matvælastofnunar, Matís ohf. og Landhelgisgæslunnar.

Eftirfarandi tafla sýnir útgjöld og tekjur ráðuneytisins 2004–2008.

| millj. króna* | **2004** | **2005** | **2006** | **2007** |
|---|---|---|---|---|
| Gjöld | 367 | 404 | 414 | 421 |
| Tekjur | 15 | 14 | 20 | 18 |
| Samtals | 352 | 390 | 394 | 404 |
| Starfsfólk | 43 | 44 | 42 | 42 |

Sjávarútvegs- og Landbúnaðarráðuneytin voru sameinuð 1. janúar 2008. Tölurnar í töflunni eru samtölur beggja ráðuneyta.

Fiskistofa er sjálfstæð stjórnsýslustofnun sem heyrir undir sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið og leikur lykilhlutverk í að stuðla að ábyrgri og hagkvæmri nýtingu fiskistofna sjávar og vatna.

Fiskistofa ber ábyrgð á framkvæmd laga um stjórnun fiskveiða og tengdrar löggjafar, á daglegri fiskveiðistjórnun og eftirliti með framfylgd reglna um fiskveiðistjórnun. Meðal verkefna hennar er:

- að gefa út fiskveiðileyfi og úthluta aflamarki til íslenskra skipa og skrá þessi réttindi;
- að gefa út fiskveiðileyfi handa erlendum skipum í íslenskri fiskveiðilögsögu;
- að yfirfæra / skrá tilfærslu aflamarks milli fiskiskipa;
- að safna, skrá, vinna og dreifa upplýsingum um afla íslenskra skipa og verðmæti hans og fylgjast með veiðum þeirra frá degi til dags;

- eftirlit með veiðum íslenskra og erlendra fiskiskipa í íslenskri lögsögu;
- eftirlit með veiðum og vinnslu fullvinnsluskipa;
- eftirlit með löndun, vigtun og skráningu á afla íslenskra og erlendra fiskiskipa;
- útgáfa (rafrænna) afladagbóka og eftirlit með notkun þeirra;
- útgáfa rekstrarleyfa til fiskeldisstöðva og rafrænna framleiðsludagbóka, ásamt eftirliti með fiskeldi;
- umsjón með fiskútflutningi og fiskflutningum;
- stjórnun lax- og silungsveiða í ferskvatni;
- beiting refsingar (ógilding leyfa) vegna brota gegn fiskveiðilöggjöf;
- innheimta ýmissa gjalda af útgerðum fiskiskipa.
- samskipti og samstarf við ýmsar systurstofnanir og alþjóðasamtök eins og Norðaustur-Atlantshafs fiskveiðinefndina (NEAFC) og Norðvestur-Atlantshafs fiskveiðistofnunina (NAFO).

Eftirfarandi tafla sýnir útgjöld og tekjur Fiskistofu 2004–2008.

| m. ÍSK | | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Gjöld | | 681 | 702 | 773 | 808 | 749 |
| Tekjur | | 229 | 92 | 85 | 71 | 67 |
| Samtals | | 451 | 610 | 689 | 737 | 682 |
| Starfsmenn | | 96 | 93 | 95 | 90 | 80 |

Hafrannsóknastofnunin, stofnuð 1965, stundar margs konar rannsóknir á hafinu og lífríki þess og veitir sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneyti vísindaráðgjöf á grundvelli rannsókna sinna á sjávarauðlindum og umhverfinu.

Stofnunin hefur u.þ.b. 170 starfsmenn og rekur tvö rannsóknarskip, fimm útibú umhverfis landið og eldisstöð.

Hlutverk Hafrannsóknastofnunarinnar er einkum þríþætt:

- að stunda rannsóknir á lífríki hafsins umhverfis Ísland og lifandi auðlindum þess;
- að veita ráðgjöf til stjórnvalda um sjálfbæra nýtingu auðlinda hafsins og um aðrar verndunarráðstafanir;

- að miðla upplýsingum til stjórnvalda, hagsmunaaðila í sjávarútvegi og almennings um hafið og auðlindir þess.

Sjá nánar svar við spurningu 13.8.

Eftirfarandi tafla sýnir útgjöld og tekjur Hafrannsóknastofnunar 2004–2008.

| Millj. kr. | **2004** | **2005** | **2006** | **2007** | **2008** |
|---|---|---|---|---|---|
| Gjöld | 1.566 | 1.866 | 1.705 | 1.940 | 2.224 |
| Tekjur | 554 | 502 | 449 | 607 | 813 |
| Samtals | 1.013 | 1.364 | 1.256 | 1.333 | 1.411 |
| Starfsfólk | 172 | 159 | 153 | 144 | 147 |

Matvælastofnunin (MAST) var stofnuð árið 2006 og aukin 2008 þegar hún yfirtók nokkur verkefni frá Fiskistofu. Hlutverk Matvælastofnunarinnar er að stuðla að heilbrigði plantna, velferð dýra og öryggi og gæðum matvara með því að sinna stjórnsýslu, eftirliti, fræðslu og þjónustu við sjávarútveg, landbúnað, fyrirtæki og neytendur. MAST er lögbært yfirvald á sviði matvælaöryggis, eftirlits með frumframleiðslu dýraafurða, þ. á m. sjávarafurða, eftirlits með inn- og útflutningi allra matvæla og yfirumsjónar með matvælaeftirliti innanlands á vegum sveitafélaga.

Eftirfarandi tafla sýnir útgjöld og tekjur MAST 2006–2008.

| Millj. kr. | **2006** | **2007** | **2008** |
|---|---|---|---|
| Gjöld | 618 | 674 | 958 |
| Tekjur | 176 | 193 | 229 |
| Samtals | 443 | 481 | 729 |
| Starfsfólk | 56 | 56 | 76 |

Matís ohf. sinnir rannsókna- og þróunarstarfi í matvælaiðnaði. Það var stofnað árið 2007 með sameiningu fjögurra opinberra rannsóknarstofnana. Matís heyrir undir sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið og vinnur aðallega að nýsköpun í matvæla- og líftækni. Stofnunin býður ýmiss konar þjónustu við matvælaiðnaðinn á Íslandi og erlendis. Hún stundar hagnýtar rannsóknir sem miða að því að auka verðmæti í vinnslu og framleiðslu matvæla auk þess að tryggja öryggi og gæði matvæla og fóðurvara. Á hverju ári kaupir sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið nokkur rannsóknarverkefni frá Matís. Árið 2007 greiddi ráðuneytið Matís samtals 445 millj. kr. og 430 mill. kr. árið 2008. Fyrirtækið hefur u.þ.b. 90 starfsmenn.

Hlutverk Verðlagsstofu skiptaverðs er að fylgjast með fiskverði og uppgjöri á aflahlut sjómanna og stuðla að sanngjörnu og eðlilegu uppgjöri *þegar afli er seldur tengdum aðilum.* Birting upplýsinga um fiskverð er mikilvægur liður í starfsemi Verðlagsstofunnar. Verðlagsstofa skiptaverðs var stofnuð með lögum nr. 13/1998 og tók til starfa 1. júní það ár.

Eftirfarandi tafla sýnir útgjöld og tekjur Verðlagsstofunnar 2004–2008.

| Millj. kr. | **2004** | **2005** | **2006** | **2007** | **2008** |
|---|---|---|---|---|---|
| Gjöld | 20 | 24 | 20 | 17 | 26 |
| Tekjur | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Samtals | 20 | 24 | 20 | 17 | 26 |
| Starfsfólk | 3 | 2 | 3 | 3 | 2 |

Veiðimálastofnun var sett á fót árið 1946. Hún er nú sérstök stofnun sem stundar rannsóknir og vinnur við stjórnun veiða í ferskvatni. Helstu verkefni Veiðimálastofnunar eru:

- Að stunda rannsóknir á lífríki í ám og vötnum.
- Að rannsaka fiskistofna (lax, urriða, bleikju, ál, hornsíli) í ám og vötnum.
- Að hafa eftirlit með og veita ráð um veiðinýtingu í ám og vötnum og hvort auka megi veiði með fiskræktaraðgerðum.

- Að veita ráð varðandi lífríki og umhverfi áa og vatna varðandi mannvirkjagerð.
- Að setja upp og reka gagnagrunn um lífríki áa og vatna og fiskistofna þeirra.

Eftirfarandi tafla sýnir útgjöld og Veiðimálastofnunar 2004–2008.

| Millj. kr. | **2004** | **2005** | **2006** | **2007** | **2008** |
|---|---|---|---|---|---|
| Gjöld | 135 | 179 | 178 | 159 | 188 |
| Tekjur | 79 | 87 | 85 | 91 | 114 |
| Samtals | 56 | 92 | 93 | 68 | 73 |
| Starfsfólk | 18 | 18 | 18 | 17 | 19 |

AVS rannsóknasjóður á vegum sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytisins
Rannsóknasjóðurinn AVS (aukið verðmæti sjávarfangs) veitir styrki til rannsóknarverkefna sem auka verðmæti sjávarfangs. Styrkir eru veittir til hagnýtra rannsókna á vegum verkefna á öllum sviðum sjávarútvegs og fiskeldis og eru ætlaðir einstaklingum, fyrirtækjum, rannsóknar- og þróunarstofnunum og háskólastofnunum. Stjórn sjóðsins forgangsraðar tillögum um styrki til rannsókna í þágu verkefna sem auka verðmæti sjávarfangs og styrkja samkeppnishæfni íslensks sjávarútvegs. Tillögurnar eru síðan sendar til sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra til ákvörðunar.

Eftirfarandi tafla sýnir fjárveitingu sjóðsins á fjárlögum 2005–2009 (millj. kr.).

| 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 |
|---|---|---|---|---|
| 200 | 210 | 235 | 335 | 335 |

*Eftirtaldir sjóðir veita styrki til rannsókna og þróunar og geta aðilar í sjávarútvegi sótt um rannsóknar- og þróunarstyrki til jafns við aðrar atvinnugreinar:*

Rannsóknasjóður

Hlutverk Rannsóknasjóðs, sem heyrir undir Menntamálaráðneytið, er að styrkja vísinda-rannsóknir á Íslandi. Í þeim tilgangi styrkir sjóðurinn skilgreind rannsóknarverkefni einstaklinga, rannsóknarhópa, háskóla, rannsóknarstofnana og fyrirtækja. Stuðningur er veittir við bæði grunnrannsóknir og hagnýtar rannsóknir.

Rannsóknasjóður veitir styrki samkvæmt almennum áherslum Vísinda- og tækniráðs og á grundvelli faglegs mats á öllum nýjum rannsóknartillögum.

Tækniþróunarsjóður

Tækniþróunarsjóður heyrir undir iðnaðar-, orku- og ferðamálaráðherra. Hann starfar samkvæmt lögum nr. 75/2007 um opinberan stuðning við tækniþróun og nýsköpun í þágu atvinnulífsins, nr. 75/2007. Hlutverk sjóðsins er að styðja þróunarstarf og rannsóknir á sviði tækniþróunar sem miða að nýsköpun í íslensku atvinnulífi. Sjóðnum er heimilt að fjármagna nýsköpunarverkefni í samræmi við meginstefnu Vísinda- og tækniráðs.

Hafnir

Sveitafélög reka 57 hafnir umhverfis Ísland. Allur landaður afli skal veginn hjá löggiltum hafnarstarfsmanni. Eftir vigtun er aflinn skráður hjá viðkomandi hafnaryfirvöldum í miðlægan gagnagrunn Fiskistofu.

Dómsmála- og mannréttindaráðuneytið fer meðal annars með löggæslu innan landhelgi og fiskveiðilögsögu, sjómælingar og sjókortagerð. Landhelgisgæslan heyrir undir Dómsmálaráðuneytið.

Landhelgisgæslan (LHG) er löggæslustofnun. Helstu verkefni hennar eru:

- Öryggisgæsla á hafinu
- Almenn löggæsla á hafinu, þ. á m. veiðieftirlit og eftirlit í efnahagslögsögu Íslands og samstarf við lögregluna á landi
- Leit og björgun
- Aðkallandi sjúkraflutningar
- Aðstoð við almannavarnir
- Aðstoð við flutninga
- Sprengjueyðing á sjó og landi
- Sjómælingar og sjókortagerð
- Móttaka skyldutilkynninga frá skipum

Landhelgisgæslan rekur varðskip, eftirlitsflugvél og leitar- og björgunarþyrlur, sem eru einnig notaðar við löggæslu á grunnslóð. Stjórnstöð LHG er einnig miðstöð lögbundins fjareftirlits með öllum íslenskum fiskiskipum. Fylgst er með öllum minni skipum í sjálfvirku tilkynningakerfi á metrabylgju um strandstöðvar, og eru tilkynningar afar tíðar, á kringum 30 sekúndna fresti. Stærri skipum er fylgst með um gervitungl, oftast Inmarsat C, einu sinni á klukkustund. Erlendum skipum, sem veiða innan íslenskrar efnahagslögsögu, er einnig fylgst með skv. tvíhliða samningum um eftirlit og LHG fær staðsetningargögn frá Norðaustur-Atlantshafs fiskveiðinefndinni (NEAFC). Stjórnstöð LHG tekur einnig á móti öllum tilkynningum um afla og athafnir erlendra fiskiskipa og frá íslenskra skipa sem veiða utan efnahagslögsögu landsins eða í efnahagslögsögu annarra ríkja.

Eftirlitsmenn LHG fara um borð í 200–400 skip ár hvert til að skoða afla, veiðarfæri og vottorð um öryggisbúnað skipsins og áhafnarinnar.

LHG hefur lögregluvald og hefur heimild til að taka menn fasta og beita valdi ef með þarf.

Öll gæsluflug eru notuð við fiskveiðieftirlit og almennt eftirlit í efnahagslögsögunni, og allir dagar sem varðskipin eru á sjó teljast til fiskveiðieftirlits.

Eftirfarandi tafla sýnir tekjur og útgjöld Landhelgisgæslunnar 2004–2008.

| Millj. kr. | **2006** | **2007** | **2008** |
|---|---|---|---|
| Gjöld | 2.203 | 2.631 | 2.857 |
| Tekjur | 127 | 241 | 201 |
| Samtals | 2.076 | 2.390 | 2.656 |

Heildarfjöldi starfsmanna hjá LHG hefur verið frá 130 til 170 manns. Hvert varðskip hefur 18 manna áhöfn, um 40 manns vinna í flugdeildinni, 14 í stjórnstöðinni og 3 á rekstrarsviðinu.

Útgjöld Landhelgisgæslunnar vegna eftirlits með fiskveiðum eru áætluð um 30% heildar-útgjalda.

Umhverfisráðuneytið fer meðal annars með mál er varða náttúruvernd, þar með talið vernd vistkerfa og líffræðilegrar fjölbreytni og erfðaauðlinda, þjóðgarðar og friðlýst svæði. Auk þess fer ráðuneytið með mál er snerta rannsóknir á sviði umhverfismála sem ekki eru á vegum annarra ráðuneyta, mengunarvarnir og loftslagsbreytingar. Ráðuneytinu er ætlað að styrkja almenna umhverfisvernd og efla samvinnu ráðuneyta og stofnana er vinna að þessum mála-flokki. Málefni hafsins hafa yfirleitt verið í fyrirrúmi hjá ráðuneytinu. Umhverfisstofnun starfar á vegum Umhverfisráðuneytisins.

Utanríkisráðuneytið fer með milliríkja- og fjölþjóðasamninga, þróunarsamvinnu sem og aðild Íslands að alþjóðlegum samtökum, stofnunum, ráðstefnum og fundum er varða opinbera hagsmuni, og eigi ber undir annað ráðuneyti samkvæmt áðurnefndri reglugerð um stjórnar-ráðið eða eðli máls. Innan ráðuneytisins er starfandi auðlinda- og umhverfisskrifstofa sem gætir auðlinda- og umhverfishagsmuna Íslendinga á alþjóðavettvangi og er ætla að tryggja sem best hagsmuni Íslands. Málefni hafsins, þar á meðal hafréttarmál, hafa alla tíð skipað veglegan sess í starfsemi utanríkisráðuneytisins.

## › Rekstur og starfsemi

**4. Lýsið ákvörðunarferli og eftirliti í fiskveiðistjórnun og hvernig vald er framselt til lægri stjórnsýslustiga. Hvaða úrræði eru tiltæk til að leysa úr árekstrum um valdsvið ríkis og sveitar- eða héraðsstjórna?**

Fyrir hvert fiskveiðiár ákvarðar sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra leyfilegan heildarafla á grundvelli vísindaráðgjafar Hafrannsóknastofnunar. Sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra gefur einnig út framkvæmdarreglugerðir um fiskveiðistjórnun með heimild í lögum frá Alþingi.

Vegna þess að stjórn fiskveiða er miðstýrð, og það er einungis eitt lögbært yfirvald, eru engin úrræði tiltæk sem miða að því að leysa úr árekstrum um valdsvið ríkis og sveitar- eða bæjarstjórna.

Fiskistofa er eina lögbæra yfirvald í veiðieftirliti. Fiskistofa sér um daglega stjórnun fiskveiða. Eins og greint er frá í spurningu 13.3, ber Fiskistofa ábyrgð á að framkvæma lögin um stjórnun fiskveiða. Hún safnar gögnum um sjávarútveg og birtir þau. Hún veitir skipum veiðileyfi og úthlutar aflamarki. Meðal annarra hlutverka Fiskistofu er að leggja á refsingar vegna ólöglegs afla. Fiskistofa hefur eftirlit með færslu aflahlutdeildar og aflamarks milli fiskiskipa, hefur umsjón með skýrsluskilum um landaðan afla úr einstökum skipum og fylgist með vigtun afla. Fiskistofa sér um eftirlit um borð í fiskiskipum og í löndunarhöfnum, sem felur í sér skoðun á aflasamsetningu, veiðarfærum og meðhöndlun afla. Fiskistofa ber einnig ábyrgð á framkvæmd laga og reglna um lax- og silungsveiðar og um fiskeldi á Íslandi.

Fiskistofa rækir sitt fjölþætta hlutverk í samstarfi við margar aðrar opinberar stofnanir, þ. á m. Landhelgisgæsluna, Ríkistollstjóra og Siglingastofnun Íslands.

Aðili að málum hefur rétt til að skjóta stjórnvaldsákvörðun til sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytis til breytingar eða höfnunar, skv. stjórnsýslulögum nr. 37/1993.

Málum er varða alvarleg brot á lögum um stjórn fiskveiða er vísað til lögreglustjóra viðkomandi umdæmis, sem tekur ákvörðun um hvort gefa skuli út kæru og reka málið fyrir dómstólum.

**5. Hvernig er gert ráð fyrir því í stjórnsýslunni að hagsmunaaðilar geti haft áhrif á stefnumörkun og framkvæmd? Lýsið meginreglum að því er varðar samráð, mat á áhrifum, agareglum hagsmunaaðila eða hvata til að fara að reglunum, eftir því sem við á.**

*Samráð við hagsmunaaðila*

Lögin um stjórn fiskveiða gera ekki ráð fyrir beinum áhrifum frá hagsmunahöfum á stefnumótun og framkvæmd. Vegna eðlis málsins er þó nauðsynlegt að viðhafa nána samvinnu og samráð við hagsmunaaðila. Vegna þess hversu lítil og frekar einföld stjórnsýslan á Íslandi er, eru boðleiðir stuttar og aðgangur hagsmunaaðila að stjórnsýslunni auðveldur.

Að jafnaði tekur stjórnsýslan sjónarmið hagsmunaaðila til greina þegar hún mótar stefnu og framkvæmd í sjávarútvegi. Samráð er haft við hagsmunaaðila áður en meiriháttar ákvarðanir eru teknar. Áður en Hafrannsóknastofnunin byrjar á stofnstærðarmati hefur hún t.d. samráð við hagsmunaaðila í greininni. Samráð fer fram aðallega í gegnum vinnuhópa um helstu tegundirnar (t.d. þorsk, flatfisk, uppsjávartegundir). Á þessum fundum kynna vísindamenn horfur fyrir tiltekinn stofn og hagsmunaaðilar segja frá reynslu sinni og sjónarmiðum. Einnig er rætt um gagnstæð sjónarmið og túlkanir og reynt að ná sameiginlegum niðurstöðum og lausnum.

Margar opinberar nefndir vinna á hverjum tíma að mismunandi málefnum í sjávarútvegi, m.a. við undirbúning nýrra laga og reglugerða. Jafnframt fá hagsmunaaðilar tækifæri til að tjá sig um sérhver lög eða reglugerð sem er í smíðum.

*Hvatar til að fara að lögum*

Nokkrir hvatar til að fara að lögum eru innbyggðir í kerfið, einkum hvað varðar reglur um brottkast og undirmálsfisk. T.d. getur skipstjóri ákveðið að tiltekið magn af lönduðum afla teljist ekki til aflamarks skipsins, enda verði slíkur afli seldur á fiskmarkaði. Söluverðinu er þá skipt þannig að skipið fái 20% og Verkefnasjóður sjávarútvegsins fái 80%. Reglan hvetur skip til að landa öllum afla, án tillits til þess hvort þau hafa nægilegt aflamark. Þegar um er að ræða undirmálsfisk af þorski, ýsu, ufsa og karfa telst aðeins helmingur slíks afla til aflamarks skipsins, þó að hámarki 10% aflans úr hverri veiðiferð.

**6. Lýsið stjórnun og eftirliti sem beitt er til að tryggja trausta og markvissa nýtingu almannafjár.**

Fjárveiting ákvarðast af ríkisfjárlögum. Bókhald er á vegum ríkisins og endurskoðað af Ríkisendurskoðun. Ráðherra, sem ber ábyrgð á viðkomandi sjóði, tilnefnir menn í stjórn hans. Sjóðurinn auglýsir í dagblöðum og á heimasíðu eftir umsóknum um styrki til verkefna sem falla undir verkefnasvið sjóðsins. Faghópar skipaðir sérfræðingum á viðkomandi sviði meta umsóknir og skila til stjórnar faglegu mati sem miðast við fyrirfram gefna mælikvarða. Stjórn sjóðsins gerir tillögur um og/eða ákveður styrkveitingar (sjá nánar í 32. kafla).

**7. Fær stjórnsýslan endurgreiddan kostnað sinn af þjónustu tengdri fiskveiðistjórnun (t.d. útgáfu veiðileyfa, vísindalegri ráðgjöf, vöktun)? Gerið m.a. grein fyrir gjaldtökukerfum og sýnið bókfærðar tekjur og gjöld í þessu sambandi) á sl. 10 árum.**

Fiskistofa innheimtir gjöld af útgerðum fiskiskipa sem sum koma á móti almennum útgjöldum Fiskistofu. Þessi gjöld eru tíunduð í töflunni hér að neðan:

**Gjöld sem útgerðir greiddu Fiskistofu 1998-2008**

| Tegund gjalds/Fiskveiðiár | 98-99 | 99-00 | 00-01 | 01-02 | 02-03 | 03-04 | 04-05 | 05-06 | 06-07 | 07-08 | 08-09 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Þróunarsjóðsgjald á hvert þorskígildistonn | 1.200 | 1.225 | 1.230 | 1.230/1.35 | 1.358/1.441 | 1.441 | | | | | |
| Veiðieftirlitsgjald á hvert þorskígildistonn | 166 | 242 | 424 | 1 | 664 | 664 | | | | | |
| Veiðieftirlitsgjald utan landhelgi á hvert þorskígildist | 300 | 300 | 424 | 593 | 664 | 664 | | | | | |
| Veiðigjald á hvert þorskígildistonn | | | | | | | 1,99 | 1,53 | 0,91 | 1,45 | 0,71 |
| Veiðileyfi | 14.262 | 14.940 | 15.000 | 16.500 | 17.500 | 17.500 | 17.500 | 17.500 | 17.500 | 17.500 | 17500 |
| Lágmarksgjald (veiðieftirlitsgjald/veiðigjald) | 2.615 | 2.670 | 2.700 | 2.700 | 2.700 | 2.700 | 5.000 | 5.000 | 5.000 | 5.000 | 5000 |
| Gjald v. færslu aflamarks | | | 2.000 | 2.000 | 2.000 | 2.000 | 2.000 | 2.000 | 2.000 | 2.000 | 2.000 |
| Gjald v. færslu aflahlutdeildar | 1730-1770 | 1.800 | 1.800 | 1.800 | 1.800 | 1.800 | 1.800 | 1.800 | 1.800 | 1.800 | 1.800 |
| Gjald v. eftirlitsmanns um borð í vinnsluskipi, á dag | 14.200 | 14.200 | 16.500 | 16.500 | 16.500 | 16.500 | 16.500 | 16.500 | 16.500 | 16.500 | 16500 |
| Gjald v. eftirlitsmanns um borð í skipi á Flæmingjagru | 15.000 | 15.000 | 19.500 | 19.500 | 19.500 | 19.500 | 19.500 | 19,500* | 19,500** | 19500** | 19500** |

**Innheimt gjöld - heildartekjur**

| Tegund gjalds/Reikningsár | 1998 | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Gjald til Þróunarsjóðs (þús. kr.) | 583.744 | 580.491 | 538.138 | 526.200 | 632.809 | 729.537 | 187.325 | -20.534 | | | |
| Veiðieftirlitsgjald (þús. kr.) | 84.114 | 114.901 | 181.997 | 194.178 | 302.649 | 337.162 | 86.115 | -9.462 | | | |
| Veiðigjald (þús. kr.) | | | | | | | 695.250 | 755.705 | 421.120 | 425.283 | 180.005 |
| Veiðigjald (þús. kr.) | 37.397 | 38.177 | 33.473 | 36.685 | 36.527 | 36.444 | 37.198 | 30.993 | 10.413 | 9.257 | 10.482 |
| Vinnsluleyfi (þús. kr.) | 11.140 | 3.575 | 3.395 | 5.065 | 3.540 | 4.725 | 4.840 | 3.345 | 2.205 | 2.225 | |
| Gjald v. færslu aflamarks (þús. kr.) | | | | 12.174 | 20.234 | 20.780 | 21.742 | 23.324 | 22.154 | 18.326 | 16.286 |
| Gjald v. færslu aflahlutdeildar (þús. kr.) | 1.012 | 661 | 1.148 | 1.425 | 1.248 | 1.091 | 1.519 | 1.665 | 1.305 | 1.067 | 450 |
| Eftirlit um borð í fiskiskipum (þús. kr.) | 23.893 | 32.504 | 34.613 | 32.522 | 25.441 | 28.653 | 26.956 | 20.296 | 20.541 | 18.483 | 14.688 |
| | **743.298** | **772.308** | **794.764** | **810.250** | **1.024.450** | **1.158.392** | **1.060.945** | **780.343** | **477.738** | **474.641** | **221.911** |

Í efri hluta töflunnar, „Tegund gjalds/Fiskveiðiár“, má sjá grunnfjárhæð hvers gjalds um sig. Hvað varðar þróunarsjóðsgjald, veiðieftirlitsgjald og veiðigjald er fjárhæðin lögð á úthlutað aflamark hvers fiskiskips reiknað í þorskígildum en á landaðan afla í þeim tilfellum þegar aflamarki er ekki úthlutað á viðkomandi fiskveiðiári. Þorskígildisstuðlar eru gefnir út fyrir hvert fiskveiðiár með auglýsingu frá sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytinu. Þorskígildið er reiknað sem hlutfall aflaverðmætis einstakra tegunda, sem sæta ákvörðun um stjórn veiða, af aflaverðmæti slægðs þorsks á tilteknu tímabili. Þorskur hefur því alltaf stuðulinn 1,00. Skv. dálkinum „Veiðigjald á hvert þorskígildiskíló“ var veiðigjald síðasta fiskveiðiárs, þ.e. 2008–09, 0,71 kr. á hvert úthlutað þorskígildiskíló. Veiðigjald fyrir hvert þorskígildiskíló á fiskveiðiárinu 2009/2010 er 3,47 kr. og hefur aldrei verið hærra síðan gjaldið var innleitt árið 2004. Veiðigjaldið er reiknað út frá virði aflans frá 1. maí til 30. apríl árið á undan með því að draga frá því reiknaðan heildarkostnað vegna launa, eldsneytis og annars kostnaðar og ákvarða þannig framlegð í greininni. Tiltekið hlutfall (nú 9,5%) er reiknað af framlegðinni og myndar sú fjárhæð grunn að veiðigjaldi fyrir komandi fiskveiðiár sem leggst á kvótaúthlutun þess fiskveiðiárs. Veiðigjaldið er því breytilegt frá ári til árs þar sem það ræðst annars vegar af afkomu útgerðarinnar og hins vegar af úthlutuðu aflamarki á hverju fiskveiðiári.

Öll skip sem stunda fiskveiðar við Ísland verða að hafa veiðileyfi sem varðveitt er um borð. Gjald fyrir veiðileyfi er 17.500 kr.

Fiskistofa innheimtir gjald hverju sinni fyrir flutning á aflahlutdeild og aflamarki á milli fiskiskipa.

Eigendur fiskiskipa greiða fast gjald fyrir hvern dag sem veiðieftirlitsmaður er um borð í full-vinnsluskipi eða skipi sem er að veiðum á Flæmingjagrunni.

Seinni hluti töflunnar sýnir heildartekjur sem Fiskistofa hefur innheimt af útgerðinni sl. 11 ár. Eins og taflan sýnir, var hætt að innheimta gjöld til Þróunarsjóðs árið 2004/05. Þetta gjald, sem útgerðir greiddu, var ekki notað til að standa undir starfsemi Fiskistofu heldur safnað í sérstakan sjóð til að fjármagna úreldingu skipa og smíði nýs hafrannsóknaskips. Skv. töflunni voru innheimtar 180 millj. kr. í veiðigjöldum á sl. fiskveiðiári, sem er umtalsvert minna en árið þar á undan. Stafar það fyrst og fremst af ráðstöfunum í kjölfar ákvörðunar stjórnvalda um að minnka úthlutun á aflamarki í þorski úr 190 þús. tonnum í 130 þús. tonn. Það var álitið sanngjarnt að lækka tímabundið grundvöll fyrir útreikning veiðigjalds og jafnframt að fella niður gjaldtöku fyrir aflamark í þorski. Taflan sýnir einnig að innheimtu veiðieftirlitsgjalda,

sem runnu til starfsemi Fiskistofu, var hætt sama árið og veiðigjald var lagt á. Veiðigjald rennur í ríkissjóð en ekki beint til reksturs Fiskistofu.

Taflan hér að neðan sýnir heildartekjur og gjöld Fiskistofu árin 1999–2008.

| | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | | | | | | |
| Gjöld í þús.kr. | 416.169 | 457.148 | 551.744 | 605.969 | 643.958 | 680.520 | 702.478 | 773.376 | 807.600 | 748.993 |
| | | | | | | | | | | |
| Tekjur í þús.kr | 205.128 | 233.077 | 305.491 | 423.734 | 487.109 | 229.145 | 92.255 | 84.542 | 70.987 | 66.707 |
| Veiðigjald í þús.kr.* | | | | | | 695.250 | 755.705 | 421.120 | 425.283 | 180.005 |

* 1. september 2004 var tekið upp veiðgjald í stað eftirlitsgjalds

Veiðigjald er byggt á afkomu útgerða og rennur beint í ríkissjóð.

### › Rannsóknir sem tengjast stjórnun fiskveiða

**8. Lýsið getu Íslands til rannsókna sem styðja við stjórnun fiskveiða, þ.m.t. rannsóknir á stofnstærðarþróun og –mati og á vistfræði sjávar sem varðar stjórnun fiskveiða, og hvernig rannsóknir eru samþættar umhverfisstefnu og félagslegum- og hagrænum þáttum sem áhrif hafa á stefnuna. Upplýsingarnar eiga m.a. að taka til stofnana, mannauðs, innviða (t.d. rannsóknaskipa) og fjárveitinga.**

*Rannsóknir til að styðja stjórnun fiskveiða*

Umfangsmiklar og kerfisbundnar haf- og sjávarlífsrannsóknir mynda grundvöll verndunar og nýtingar sjávarauðlinda á íslenska hafsvæðinu. Ísland liggur einnig á mörkum heitra og kaldra hafstrauma, sem hefur áhrif á lífríki hafsins bæði á svæðinu og alls staðar í Norður-Atlantshafinu. Vegna þess er stöðug vöktun svæðisins bæði afar mikilvæg og áhugaverð í víðara samhengi.

*Hafrannsóknastofnun og helstu verkefni hennar*

Hafrannsóknarstofnunin í Reykjavík er langstærsta hafrannsóknamiðstöð á Íslandi. Hún er ríkisstofnun sem heyrir undir sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið.

Hlutverk Hafrannsóknastofnunar er þríþætt:

(i) að stunda rannsóknir á hafinu umhverfis Ísland og lífríki þess,

(ii) að veita ráðgjöf til stjórnvalda um hámarksafla og sjálfbæra nýtingu auðlinda hafsins, og

(iii) að miðla upplýsingum til stjórnvalda, hagsmunaaðila í sjávarútvegi og almennings um lifandi auðlindir hafsins og sjálfbæra nýtingu þeirra. Rannsóknir Hafrannsóknastofnunar beinast einkum að:

- Sjávarvistfræði og umhverfisvöktun
- Sjávarjarðfræði og kortlagningu hafsbotnsins
- Líffræði svifsins og framleiðni þess
- Viðgangi fiskistofna og nýliðun
- Stofnstærðarmælingum
- Fjölstofnasamspili
- Sjávarspendýrum
- Veiðarfærum og áhrifum þeirra á vistkerfið
- Eldi sjávardýra og -fiska
- Nýjum tegundir til nýtingar

*Skipulag*

Rannsóknir Hafrannsóknastofnunar fara fram á þremur rannsóknarsviðum: *Sjó- og vistfræðisviði, Nytjastofnasviði* og *Veiðiráðgjafarsviði*.

Rannsóknir *Sjó- og vistfræðisviðs* beinast að umhverfisskilyrðum í sjónum (næringarefnum, hitastigi, seltu), jarðfræði, vistfræði þörunga, dýrasvifs, fiskseiða, smáfisks og botndýra. Meðal umfangsmikilla verkefna á *Sjó- og vistfræðisviði* eru rannsóknir á hafstraumum á föstum stöðum umhverfis Ísland fjórum sinnum á ári, mat á frumframleiðni svifþörunga og stofnstærð, langtíma rannsóknir á stofnstærð og dreifingu dýrasvifs og rannsóknir á hrygningu og nýliðun nytjastofna. Flestar umhverfisrannsóknir eru liðir í þverfaglegum rannsóknum, unnar í nánum tengslum við fiskirannsóknir.

Á *Nytjastofnasviði* eru stundaðar rannsóknir á öllum fiskistofnum, krabbadýrum, skelfiski og sjávarspendýrum sem veidd eru. Verulegur hluti starfsins felst í mati á stofnstærð, viðgangi stofna og leyfilegum heildarafla. Dæmi um verkefni sviðsins eru árleg stofnmæling botnfiska og mælingar á stærð stofna innfjarða- og úthafsrækju, humars og hörpudisks. Árlegar bergmálsmælingar eru notaðar til að fylgjast með uppsjávarstofnum.

*Veiðiráðgjafarsvið* endurskoðar úttektir á ástandi nytjastofna og undirbýr formlega ráðgjöf Hafrannsóknastofnunarinnar til stjórnvalda um leyfilegan heildarafla og stefnu í sjálfbæra nýtingu auðlinda. *Veiðiráðgjafarsvið* sér einnig um líkön í fiskivistfræði og annast verkefni um aðferðafræði stofnstærðarmats.

*Stoðdeildir og útibú*

Hafrannsóknastofnun gefur út tímaritið *Hafrannsóknir,* þar sem m.a. eru birtar niðurstöður ýmissa rannsóknaverkefna, árlegar skýrslur um ástand sjávar og stofna og veiðiráðgjöf fyrir komandi ár. Vísindalegar niðurstöður eru einnig birtar á mjög margvíslegan hátt, þ. á m. í mörgum alþjóðlegum ritrýndum tímaritum.

Hafrannsóknastofnun hefur einnig tilraunaeldisstöð nálægt Grindavík og rekur fimm smærri rannsóknarstofur sem útibú í sjávarbyggðum umhverfis Ísland. Þessar rannsóknarstofur gegna mikilvægu hlutverki í sýnatöku í svæðisbundnum fiskveiðum og styrkja samskipti milli Hafrannsóknastofnunar og sjávarútvegs alls staðar í landinu. Stærsta útibúið, á Ísafirði, er einnig miðstöð veiðarfærarannsókna Hafrannsóknastofnunar.

*Hafrannsóknaskip*

Hafrannsóknastofnun gerir út tvö vel búin fjölnota hafrannsóknaskip, *RS Árna Friðriksson* (70 m) og *RS Bjarna Sæmundsson* (55 m). Bæði skipin eru knúin rafmagni frá dísilvél, hljóðlát og henta vel til rannsókna með hljóðbylgjum. *Árni Friðriksson* er sérstaklega útbúinn til tilraunaveiða með botn- og flotvörpu og hefur fjölgeisla hljóðendurvarpstæki til að kortleggja hafsbotninn. Útibúin í Vestmannaeyjum og á Akureyri gera út hvort sinn litla rannsóknarbát (10m).

*Fjárhagsáætlun*

Af ráðstöfunarfé Hafrannsóknastofnunar eru tveir þriðju fjárveiting úr ríkissjóði. Heildarumsvif Hafrannsóknastofnunar hafa farið vaxandi síðustu tíu árin. Hins vegar hefur fjárveiting til hennar lítið breyst síðustu árin, en hún nam um 2,3 milljörðum króna 2009. Á móti hafa sértekjur stofnunarinnar aukist. Þeirra á meðal er fé úr sérstökum sjóði á vegum sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytis sem myndaður er af andvirði afla úr rannsóknarleiðöngrum, sömuleiðis styrkir úr samkeppnissjóðum, innlendum og evrópskum.

*Mannafli*

Hafrannsóknastofnun hefur á að skipa um 155 manna starfsliði. Þar af hafa um 85 háskólamenntun, m.a. í líffræði/vistfræði, eðlisfræði, efnafræði, stærðfræði og verkfræði. Þar af hafa um 60 rannsóknarmenntun, helmingur doktorspróf og hinir MSc-gráðu. Af tæknimönnum eru um 25 með háskólagráður (MSc, BSc) og um 20 með almenna tækniþekkingu. Í áhöfnum hafrannsóknaskipanna eru um 40 manns.

*Almannatengsl og alþjóðasamvinna*

Hafrannsóknastofnunin heyrir undir sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið en hefur sjálf náin tengsl við sjávarútveginn og almenning í landinu. Vísindamenn stofnunarinnar eru virkir þátttakendur í fundum á ýmsum sviðum þjóðlífsins og fjöldi fólks heimsækir stofnunina ár hvert. Hafrannsóknastofnun vinnur með háskólum landsins að rannsóknum og kennslu í fiskifræði og haffræði. Stúdentar frá háskólunum fá verkþjálfun á Hafrannsóknastofnun og vinna þar að rannsóknarverkefnum.

Hafrannsóknastofnun á samstarf við margar erlendar stofnanir og alþjóðleg samtök. Þar skiptir mestu máli þátttaka hennar í starfi *Alþjóðahafrannsóknaráðsins* (ICES). Stofnunin á einnig aðild að ýmsum öðrum samtökum, svo sem *Norðaustur-Atlantshafs fiskveiðinefndinni* (NEAFC), *Norðvestur-Atlantshafs fiskveiðistofnuninni* (NAFO), *Norður-Atlantshafs sjávarspendýraráðinu* (NAMMCO) og *Alþjóða hvalveiðiráðinu* (IWC). Enn fremur hefur Hafrannsóknastofnun átt hlut að mörgum alþjóðlegum verkefnum, bæði á vegum fyrrnefndra samtaka og annarra stofnana.

*Sjávarútvegsskóli Háskóla Sameinuðu þjóðanna* er rekinn á vegum Hafrannsóknastofnunar í samvinnu við Háskóla Sameinuðu þjóðanna í Tókýó og ýmsar stofnanir og háskóladeildir á Íslandi. Fyrir milligöngu *Þróunarsamvinnustofnunar Íslands* (ÞSSÍ/ICEIDA) hafa vísindamenn frá Hafrannsóknastofnun komið að verkefnum um þróun fiskveiða í þróunarlöndum.

## *C. Hagkerfi*

### › Velta og hlutdeild í VLF

**9. Lýsið þróun heildaraflans, virði aflans og útflutningstekjum sjávarútvegsins (veiða, vinnslu, markaðssetningar og stoðþjónustu), að fiskeldi meðtöldu, sl. 10 ár.**

| | Heildarafli í tonnum | Virði landaðs afla í m.kr. | Útflutnings-tekjur í m.kr. |
|---|---|---|---|
| **1999** | 1.735.344 | 60.367,8 | 97.682,3 |
| **2000** | 1.983.528 | 60.370,8 | 94.498,4 |
| **2001** | 1.990.853 | 70.884,8 | 122.045,5 |
| **2002** | 2.136.973 | 77.071,4 | 128.591,5 |
| **2003** | 1.985.672 | 67.277,7 | 113.692,7 |
| **2004** | 1.736.765 | 67.975,1 | 121.745,7 |
| **2005** | 1.677.352 | 67.920,1 | 110.130,1 |
| **2006** | 1.331.789 | 76.163,3 | 124.375,0 |
| **2007** | 1.400.550 | 80.251,5 | 127.618,6 |
| **2008** | 1.283.078 | 99.152,5 | 171.348,7 |

[1] Af íslenskum skipum

2 Fiskeldisframleiðsla er meðtalin í aflatölum, en upplýsingar liggja ekki fyrir um virði hennar.

**10. Lýsið mikilvægi sjávarútvegs, þ.m.t. fiskeldis, fyrir efnahag Íslands og hvernig þróunin hefur verið sl. 10 ár.**

Lifandi auðlindir hafsins við Ísland eru meðal mikilvægustu náttúruauðlinda þjóðarinnar. Framfarir á Íslandi á tuttugustu öld, þegar þjóðin braust úr sárri fátækt til bjargálna, urðu fyrst og fremst vegna aukinnar nýtingar Íslendinga á nytjstofnum hafsins. Enn í dag er nýting þessara auðlinda ein af grunnstoðum íslensks atvinnulífs sem gerir búsetu um allt landið mögulega og leggur til drjúgan hluta af gjaldeyristekjum þjóðarinnar. Fjölbreytni innlendrar framleiðslu er takmörkuð. Hreinar gjaldeyristekjur sjávarútvegsins standa undir stórum hluta

af innflutningi þjóðarinnar á margs konar vörum. Taflan hér á eftir sýnir hlutfallslegt framlag sjávarútvegs til VLF, vöruútflutnings og vöru- og þjónustuútflutnings 1998–2009. Hún sýnir einnig hlutfall veiða og vinnslu sjávarafurða í heildartekjum eftir landshlutum.

| **Hlutfall sjávarútvegs í VLF %** | 1998 | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Fiskveiðar og fiskeldi (05) | 8.3 | 7.8 | 7.1 | 7.7 | 7.8 | 6.3 | 5.3 | 4.8 | 5 | 4.4 |
| Fiskvinnsla (15.20) | 4.5 | 3.6 | 2.8 | 4.7 | 3.2 | 2.7 | 2.2 | 2.1 | 2.1 | 1.6 |
| **Samtals** | **12.8** | **11.4** | **9.9** | **12.4** | **11.0** | **9.0** | **7.5** | **6.9** | **7.1** | **6.0** |
| Iðngreinaflokkun skv. NACE 1.1 | | | | | | | | | | |
| **Sjávarafurðir sem hlutfall af vöruútflutningi** | **72.6** | **67.4** | **63.3** | **62.1** | **62.9** | **62.3** | **60.2** | **56.7** | **51.2** | **41.8** |
| **Sjávarafurðir sem hlutfall af vöru- og þjónustuútflutningi** | **48.6** | **46.0** | **41.2** | **40.8** | **42.0** | **39.5** | **38.5** | **34.1** | **33.5** | **28.6** |

| **Hlutfall tekna veiða og vinnslu af heildartekjum** | Höfuðborgarsvæðið | Vesturland | Vestfirðir | Norðurland vestra | Norðurland eystra | Austurland | Suðurland | Suðvesturland |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Veiðar | 1.5 | 12.0 | 14.8 | 11.6 | 13.1 | 11.4 | 10.6 | 9.1 |
| Fiskvinnsla | 1.3 | 9.8 | 20.9 | 8.5 | 7.1 | 17.7 | 6.1 | 10.5 |
| **Samtals** | **2.8** | **21.8** | **35.7** | **20.1** | **20.2** | **29.1** | **16.7** | **19.6** |

Hvað varðar töfluna hér að ofan er þess að gæta að hlutfall sjávarútvegs, hvort heldur af útflutningi vöru og þjónustu eða af landsframleiðslu, hefur á síðustu árum farið lækkandi vegna aukinnar fjölbreytni í atvinnulífinu. Hins vegar er gert ráð fyrir að hlutur sjávarútvegs í landsframleiðslu, og sömuleiðis í útflutningstekjum, vaxi á ný eftir hrun bankakerfisins og að sjávarútvegur verði framvegis ein aðalstoð íslensks efnahags.

Samkvæmt lögum nr. 116/2006 um stjórn fiskveiða eru nytjastofnar við Ísland sameign íslensku þjóðarinnar. Til að tryggja sjálfbæra nýtingu þessara auðlinda, með áherslu á langtíma sjónarmið og hagsmuni þjóðarinnar í fyrirrúmi, verða þeir sem hafa mestra hagsmuna að gæta, þ.e. Íslendingar sjálfir, að hafa full yfirráð yfir auðlindunum, nýtingu þeirra og verndun sem og greininni í heild, þ.m.t. eignarhald á framleiðslutækjunum sem notuð eru í verðmætasköpuninni. Hagsmunir þjóðarinnar þurfa ekki endilega að fara saman við hagsmuni einstakra fyrirtækja. Lifandi auðlindir hafsins eru svo mikilvægar fyrir efnahag, búsetu, samfélag og menningu á þessu afskekkta eylandi að ekki verður horfið frá eignarhaldi og yfirráðum Íslendinga sjálfra yfir þeim..

## › Atvinna

### 11. Lýsið atvinnuþróun í sjávarútvegi í heild, þ. m. t. í fiskeldi, á sl. 10 árum.

**Fjöldi starfsmanna fyrirtækja starfandi í sjávarútvegi 1998–2008**

| | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Starfsfólk í fiskvinnslu | 9.761 | 8.698 | 8.316 | 8.114 | 7.717 | 7.497 | 7.105 | 6.543 | 6.223 | 5.527 |
| Starfsfólk í fiskveiðum | 6.561 | 6.086 | 5.830 | 6.174 | 5.666 | 5.845 | 5.175 | 4.866 | 4.640 | 4.111 |
| **Samtals** | **16.322** | **14.784** | **14.146** | **14.288** | **13.383** | **13.342** | **12.280** | **11.409** | **10.863** | **9.638** |

### › Fiskneysla

## 12. Gerið grein fyrir neyslu fisks og fiskafurða7 og þróun hennar sl. 10 ár

**Neysla fisks og fiskafurða**

| | 1998 | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Samtals (tonn) | 8.098 | 8.582 | 8.263 | 7.391 | 6.779 | 7.024 | 7.748 | 8.313 | 7.964 | 7.951 |
| Á mann (kg) | 29,6 | 31,0 | 29,4 | 25,9 | 23,6 | 24,3 | 26,5 | 28,1 | 26,2 | 25,5 |

### › Inn- og útflutningur fiskafurða

## 13. Sýnið magn og virði inn- og útflutnings fiskafurða á sl. 10 ár sundurliðað eftir tollskrárflokkum.

Sjá Viðauka 13:13 - Tollskrárflokkun

[7] „Fiskafurðir“ nær yfir vörur sem skráðar eru í eftirfarandi köflum/fyrirsögnum/undirfyrirsögnum/númerum í samræmdri tollskrá ESB: 3. kafli: „Fiskur og krabbadýr, lindýr og aðrir vatna- og sjávarhryggleysingjar.“ Fyrirsagnir 1604: „Fiskur, unninn eða varinn skemmdum; styrjuhrogn og eftirlíkingar þeirra“; og 1605: „Krabbadýr, lindýr og aðrir vatnahryggleysingjar, unnin eða varin skemmdum“, undirfyrirsögn 0511 91 „Vörur úr fiski, krabbadýrum, lindýrum eða öðrum vatnahryggleysingjum; dauð dýr í 3. kafla“, nr. 1902 20 10 „Fyllt pasta, einnig soðin eða unnin á annan hátt með fiski, krabbadýrum, lindýrum og öðrum sjávar- eða vatnahryggleysingjum sem að magni til er meira en 20% miðað við þyngd“, og 2301 20 00 „Mjöl, fín- eða grófmalað, og kögglar, úr fiski eða krabbadýrum, lindýrum eða öðrum vatnahryggleysingjum.“

# II. FISKVEIÐAR

## *A. Fiskveiðistjórn*

### › Markmið og vísindalegur grundvöllur aðgerða

**14. Útskýrið markmið fiskveiðistjórnunar yðar, einkum með tilliti til brottkasts, og tæknilega þætti eins og líffræðileg viðmið. Lýsið hvernig vísindaráðgjöf er veitt og, eftir því sem við á, stjórnunartilmælum tengdum henni Gerið sérstaka grein fyrir ráðgjafarstofnunum sem í hlut eiga, tímabilum sem notuð eru við stjórnun og fyrirkomulagi fjármögnunar. Lýsið í grundvallaatriðum hvernig ráðgjöf er notuð í mótun stjórnunaraðgerða, einkum: Hvernig er samband milli verndunar-viðmiða, eins og varúðarstofnstærðar og fiskveiðidauða, og reglulegra ákvarðana um veiðistjórn og -sókn?**

*Markmið fiskveiðistjórnunar*

Lög nr. 116/2006 um stjórn fiskveiða kveða á um almenn markmið fiskveiðistjórnunar. Í 1. gr. laganna kemur fram að nytjastofnar á Íslandsmiðum eru sameign íslensku þjóðarinnar og að markmið laganna er að stuðla að verndun og hagkvæmri nýtingu þeirra og tryggja með því trausta atvinnu og byggð í landinu. Þannig er sjálfbær nýting grundvallareglan sem ber að framfylgja.

Stefna þessi er útskýrð í ritinu *Hafið – Samræmd stefnumörkun um málefni hafsins,* sem íslensk stjórnvöld gáfu út árið 2004. „... aðalmarkmið stjórnvalda hefur verið að tryggja sjálfbæra nýtingu lifandi auðlinda hafsins. Í öðru lagi hefur nýting auðlinda verið miðuð við það að hámarka virði þeirra, og í þriðja lagi að efla eftir föngum atvinnu og byggðaþróun. Reynsla Íslands sýnir að sjálfbær nýting útilokar ekki hagkvæmni, þvert á móti. Ábyrg og upplýst ákvarðanataka er lykilþáttur í stefnu Íslands."

*Stefna landsins í sjálfbærri þróun* („Velferð til framtíðar – Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi. Stefnumörkun til 2020") kveður á um eftirfarandi markmið og leiðir fyrir sjálfbæra þróun:

- Nýting fiskistofna og annarra lifandi auðlinda hafsins verði ávallt sjálfbær og byggi á bestu tiltækum vísindalegum niðurstöðum.
- Veiði úr stofnum, þar sem sýnt hefur verið fram á með vísindalegum rökum að takmarka þarf sókn, skal lúta veiðistjórnun þar sem beitt verði varúðarsjónarmiðum til að ná fram hámarksafrakstri stofna til langs tíma.

- Þróuð verði langtímastefna fyrir nýtingu einstakra stofna, m.a. með þróun aflareglna og beitingu fjölstofnanálgunar þar sem því verður við komið.
- Aðferðir og stjórnun við nýtingu á lifandi auðlindum sjávar taki mið af fjölþættu samspili í lífríki hafsins og miði að því að lágmarka neikvæð áhrif nýtingar á fjölbreytni lífríkis í hafinu.
- Grípa þarf til aðgerða til að viðhalda fjölbreytileika vistkerfa og búsvæða á Íslandi með því að vernda dýra- og plöntutegundir og aðrar lífverur, erfðaefnið sem þær hafa að geyma og búsvæði þeirra.
- Öll nýting lifandi náttúruauðlinda verði sjálfbær.
- Beitt verði varúðarsjónarmiðum og vistkerfisnálgun í allri starfsemi sem gæti breytt eða raskað vistkerfum, svo að neikvæðum áhrifum sé haldið í lágmarki.

*Brottkast, líffræðileg viðmið og aflareglur*

Skv. 2. gr. laga nr. 57/1996, er að jöfnu skylt að landa öllum afla sem kemur í veiðarfæri fiskiskipa, að undanskildum skemmdum fiski og verðlausum tegundum sem eru ekki háðar reglum um leyfilegan heildarafla. Skv. reglug. nr. 601/2003 er heimilt að varpa fyrir borð verðlausum fiski, svo og slógi, hausum og öðru því sem fellur til við verkun og vinnslu afla um borð í veiðiskipum, enda verði þessi fiskúrgangur ekki nýttur með arðbærum hætti.

Þó verður að hirða og koma með að landi öll þorsk- og ufsahrogn. Þá er og skylt að hirða og koma með að landi allan afskurð sem fellur til við snyrtingu á þorsk-, ýsu- og ufsaflökum um borð.

Komi afli í veiðarfæri fiskiskips sem er selbitinn eða skemmdur á annan hátt og ekki er unnt að komast hjá við tilteknar veiðar er ráðherra heimilt að ákveða að hann reiknist ekki til aflamarks skipsins. Þeim afla skal haldið aðgreindum frá öðrum afla skipsins, hann veginn og skráður sérstaklega.

Fiskistofa, í samvinnu við Hafrannsóknastofnun, hefur kerfisbundið gert mælingar á brottkasti í íslenskum sjávarútvegi frá 2001, á grundvelli umfangsmikillar gagnasöfnunar og lengdargreiningar gagna. Gagnasöfnun nær aðallega til veiða á þorski, ýsu, ufsa, gullkarfa og skarkola. Niðurstöður eru birtar árlega. Áætlað brottkast er ekki álitið skipta miklu máli fyrir stofnstærðarmælingar þessara tegunda (sjá 16). Úrtak annarra tegunda er of takmarkað til að hægt sé að áætla brottkast á fullnægjandi hátt, en það er ekki álitið svo hátt að það skipti máli.

Ýmsar breytingar hafa verið gerðar á fiskveiðistjórnunarkerfinu sem miða að því að draga úr hvötum til brottkasts og rangrar upplýsingagjafar. Sérhver útgerð hefur umtalsvert svigrúm til að færa til og versla með aflamark, bæði milli skipa sama útgerðarfyrirtækis og milli fyrirtækja. Hvert skip hefur visst svigrúm að því er varðar færslu aflamarks úr einni tegund í aðra, og skipum er heimilt að fara fram úr aflamarki sínu um allt að 5%, enda renni 80% af virði slíks afla til Verkefnasjóðs sjávarútvegsins.

Talið er að með þessum aðgerðum, sem hægt er að beita með litlum eða engum fyrirvara, hafi dregið úr brottkasti og vantöldum afla umfram það sem vænta mætti ef skip væru einungis háð reglum um aflamark (sjá nánar spurningu 13.62).

*Líffræðileg viðmið* hafa yfirleitt ekki verið notuð við stjórnun íslenskra nytjastofna. Að því er varðar þorskstofninn er beitt *aflareglu* (skv. henni er leyft að veiða 25% af veiðistofninum, eða þorski 4 ára og eldri), sem hefur verið í gildi frá því á síðari hluta tíunda áratugarins. Umtalsverður árangur hefur orðið af beitingu aflareglunnar í að lækka fiskveiðidánarstuðul og ná langtíma markmiðum fiskveiðistjórnunar. Þó mælti Hafrannsóknastofnun með því að þörf væri á hertum reglum til að auka líkurnar á bættri nýlíðun. Árið 2007 breytti ríkistjórnin aflareglunni þannig að leyft væri að veiða 20% af veiðistofninum. Þessi endurskoðaða nýtingarstefna fyrir íslenska þorskstofninn á að gilda næstu fimm fiskveiðiárin. Líkanareikningar til meðallangs tíma gefa til kynna mjög góðar líkur (>95%) á að hrygningarstofninn 2013 verði stærri en varúðarmark sem til bráðabirgða er áætlað 220.000 tonn.

Þessi nýtingarstefnu fyrir þorskinn var staðfest af nýrri ríkisstjórn árið 2009, sem fór þess formlega á leit við Alþjóðahafrannsóknaráðið að það gerði úttekt á endurskoðuðu áætluninni með tilliti til sjálfbærra viðmiða. Verkefnið stendur nú yfir og á að ljúka í desember 2009.

Þrátt fyrir það að líffræðileg viðmið skv. kerfi Alþjóðahafrannsóknaráðsins hafi ekki verið skilgreind fyrir aðra fiskistofna umverfis Ísland, byggir ráðgjöf Hafrannsóknastofnunar og Alþjóðahafrannsóknaráðsins á markmiðum um fiskveiðidánarstuðul og/eða stærð hrygningarstofnsins fyrir ýsu, ufsa, síld, humar, loðnu og fleiri stofna. Þegar er ákveðið að hefja formlegt ferli snemma árs 2010 til að ákvarða líffræðileg viðmið og aflareglu fyrir komandi ár fyrir ufsa, og gera má ráð fyrir að ýsa og aðrar tegundir koma í kjölfarið.

*Hvernig vísindaráðgjöf er veitt*

Hafrannsóknastofnun er aðalráðgjafi stjórnvalda um fiskveiðar skv. 3. gr. laga nr. 116/2006 og birtir auðlindaskýrslu árlega í lok maí eða byrjun júní.[8]. Í skýrslunni er nýjasta matið á 33 nytjastofnum á Íslandsmiðum og nærliggjandi hafsvæðum. Hún lýsir einnig umhverfisaðstæðum á fiskimiðum, m.a. hitastigi sjávar, seltu, frumframleiðni og framleiðni á efri fæðuþrepum.

*Veiðiráðgjafarsvið* Hafrannsóknastofnunar birtir ráðgjöf sína um hámarksafla í árlegri auðlindaskýrslu. Meðal starfsmanna sviðsins eru sérfræðingar í stærðfræði, tölfræði, líffræði og líkanagerð. Framkvæmdastjóri *Veiðiráðgjafarsviðs* er einnig formaður innanhússstarfshóps um leyfilegan heildarafla.

Ráðgjafarferillinn er hringrás, sem byggir á kerfisbundinni söfnun gagna um landanir og þróun veiða, reglubundnum sýnatökum og mælingum í löndunarhöfnum, rannsóknarleiðöngrum með jöfnu millibili sem kanna mismunandi tegundir, kvarnagreiningum og mati á viðeigandi upplýsingum, þ. á m. alhliða stofnstærðarmati eftir tegundum og veiðum, til að geta boðið bestu vísindalega þekkingu og ráðgjöf.

Umfjöllun einstakra sérfræðinga eða teyma þeirra um tiltekinn nytjastofn byrjar með greiningu á viðeigandi upplýsingum, mati og samantekt á fyrstu niðurstöðum innanhússtarfshóps um leyfilegan heildarafla. Á grundvelli þeirrar niðurstöðu er tekin ákvörðun um framhald á vinnunni þangað til full greining og mat á tilteknum stofni liggur fyrir. Með þessari vinnuaðferð er reynt að sjá til þess að bestu aðferðum og vinnuháttum sé beitt og einnig að einstakir vísindamenn fái tækifæri til að ræða á skipulegan hátt spurningar sem kunna að vakna. Vinnuferillinn á einnig að tryggja að mat á einstökum stofnum eða tegundum sé ekki einungis á ábyrgð eins vísindamanns heldur niðurstaða breiðs hóps ólíkra vísindamanna, þótt verkefnið hvíli að mestu leyti á einum eða tveimur af þeim sérfræðingum sem í hlut eiga. Starfsemi innanhússhópsins um leyfilegan heildarafla miðar þannig fyrst og fremst að því að tryggja gæði starfsins og að farið sé eftir stöðluðum ferlum.

Áður en matsvinnan byrjar er haft samráð við hagsmunaaðila í sjávarútvegi. Samráð fer fram aðallega í gegnum vinnuhópa um helstu tegundirnar (t.d. þorsk, flatfisk, uppsjávartegundir). Á þessum fundum kynna vísindamennirnir horfur fyrir tiltekinn stofn og hagsmunaaðilar segja frá reynslu sinni og sjónarmiðum. Einnig er rætt um gagnstæð sjónarmið og túlkanir og reynt að ná sameiginlegum niðurstöðum og lausnum.

[8] www.hafro.is/index_eng.php

Starfshópar Alþjóðahafrannsóknaráðsins og ráðgjafarhópur þess ACOM fjalla einnig um flesta nytjastofna sem Hafrannsóknastofnun skilar skýrslu um árlega. Þrír starfshópar Alþjóðahafrannsóknaráðsins sjá um þetta verkefni: norðvestur-starfhópur (NWWG), starfshópur um stofna sem dreifast víða (WGWIDE) og starfshópur um líffræði og mat á djúpsjávar veiðiauðlindum (WGDEEP). Fyrstnefndi starfshópurinn (NWWG) fjallar um þorsk, ýsu, ufsa, gullkarfa, djúpkarfa, úthafskarfa, grálúðu, loðnu og íslenska sumargotssíld. WGWIDE fjallar um norsk-íslenska síldarstofninn/norsku vorgotssíldina, kolmunna og makríl, en WGDEEP fjallar um keilu, löngu, blálöngu og gulllax.

Yfirleitt er það Hafrannsóknastofnun sem gerir frumgreiningu á gögnum og drög að mati, síðan er hvort tveggja lagt fram á ársfundum viðkomandi starfshópa Alþjóðahafrannsókna-ráðs. Þar eru grunngögn endurskoðuð eða endurunnin til að ná sameiginlegri niðurstöðu um endanlegt mat. Sameiginlega matið er síðan gefið út í skýrslu frá hverjum starfshóp, ásamt tilmælum um ráðgjöf og skýringar með þeim. Skýrslan er einnig sent til sjálfstæðra sérfræðinga (sem mynda svokallaðan Endurskoðunarhóp) til að fara yfir tæknilega gæði hennar og staðla. Tilmæli um lokaráðgjöf og skýringar á þeim eru síðan samin af þriðja hópi sérfræðinga (svokölluðum ritunarhópi um ráðgjöf), en menn eru tilnefndir í þennan hóp af ACOM-ráðgjafarhópnum. Texti lokaráðgjafar er síðan ræddur í ACOM-hópnum og niður-staða umræðnanna verður opinber ráðgjöf til íslenskra yfirvalda.

The Annual Advisory process (cod).

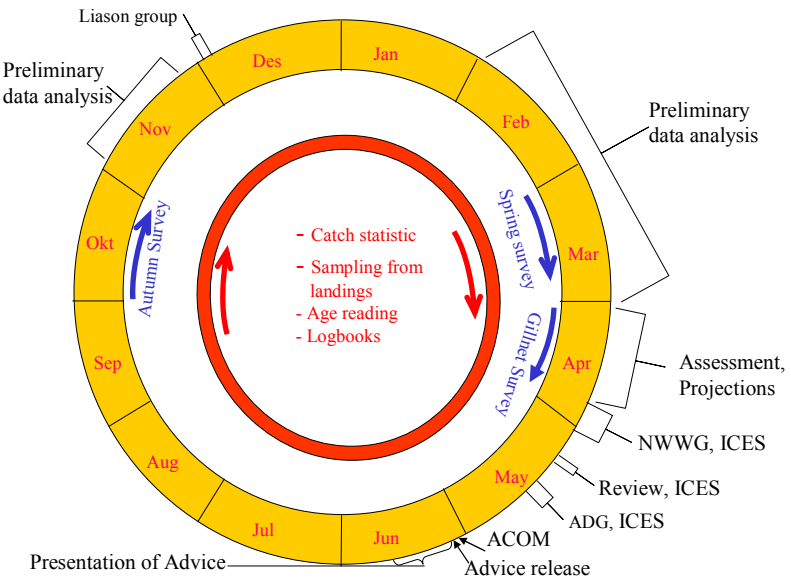

Myndin hér að ofan sýnir árlega hringrás sem fylgt er til að fá vísindaráðgjöf um íslenska nytjastofna, einkum miðað við þorskinn. Þrír árlegir rannsóknaleiðangrar skipta hér máli, botnfiskmælingar að hausti (í október), botnfiskmælingar að vori (í mars) og lagnetamælingar á hrygningarþorski seint á vetri/snemma vors. Frumgreining á gögnum og fundir í tengslahópnum eiga sér stað í nóvember eða desember.

Greining heldur áfram í febrúar–mars, að viðbættum gögnum úr rannsóknarleiðöngrum, og þá eru mat og spár samin í apríl. Á eftir kemur norðvestur-starfshópur Alþjóðahafrannsóknaráðsins (NWWG) og síðan endurskoðunarhópur ráðsins (nefnd sjálfstæðra sérfræðinga) sem fer yfir aðferðafræði og vísindaleg gæði, og svo tekur við ritunarhópurinn um ráðgjöf sem gerir tillögu að tilmælum um ráðgjöf. ACOM-hópurinn veitir endanlega ráðgjöf um nýtingu stofnsins sem birt er snemma í júní. Sem formlegur ráðgjafi íslenskra stjórnvalda leggur Hafrannsóknastofnun ráðgjöfina fram strax eftir birtingu hennar hjá Alþjóðahafrannsóknaráðinu, og útskýrir vísindalega undirstöðu ráðgjafarinnar fyrir yfirvöldum og hagsmunaaðilum með fundum og samráði.

*Notkun vísindaráðgjafar við stjórnun*

Hafrannsóknastofnun skilar skýrslu sinni um mat á nytjastofnum til stjórnvalda í maí/júní ár hvert, með ráðgjöf sinni um leyfilegan heildarafla fyrir hvern nytjastofn (í örfáum undantekningartilvikum eru aðrar stjórnunaraðferðir notaðar í stað heildarafla), og einnig ráðgjöfinni frá ráðgjafarhópum Alþjóðahafrannsóknaráðsins. Eftir að hafa fengið ráðgjöfina og haft samráð við hagsmunaaðila ákveður sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið leyfilegan heildarafla fyrir hverja tegund og hvern stofn með góðum fyrirvara áður en fiskveiðiárið byrjar 1. september. Skv. 3. gr. laga nr. 116/2006 ákveður sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra með reglugerð, að fengnum tillögum Hafrannsóknastofnunarinnar, þann heildarafla sem veiða má á ákveðnu tímabili eða vertíð úr öllum þeim nytjastofnum við Ísland sem nauðsynlegt er talið að takmarka veiðar á.

**15. Lýsið skipulagi og framkvæmd gagnasöfnunar sem notuð er til að undirbúa vísindaráðgjöf fyrir ákvarðanir við stjórnun fiskveiða. Tiltekið hvaða félög og stofnanir taka þátt í því og lýsið þeim, gerið einnig grein fyrir mannafla sem notaður er í starfseminni. Tiltekið hverjir eru helstu notendur slíkra upplýsinga (t.d. svæðisbundin fiskveiðistjórnunarsamtök, Alþjóðahafrannsóknaráðið o.s.frv.). Vinsamlegast lýsið einnig gagnasöfnum þeim sem Ísland afhendir**

**framkvæmdastjórn ESB og öðrum samtökum utan Íslands og alþjóðlegt skil á gögnum er skipulagt á Íslandi.**

**Umgjörð um gagnasöfnun**

*Skipulag og framkvæmd vísindalegrar gagnasöfnunar*

Eins og getið er hér að ofan er *Hafrannsóknastofnun* langstærsti aðili í hafrannsóknum á Íslandi. Aðalhlutverk hennar er að stunda rannsóknir og veita ráðgjöf til stjórnvalda um sjálfbæra nýtingu á auðlindum hafsins umhverfis Ísland. Þar af leiðir að Hafrannsóknastofnunin, ásamt *Fiskistofu*, eru helstu aðilar á Íslandi sem safna og vista á kerfisbundinn hátt líffræði-, vistfræði- og haffræðigögn til nota við vísindaráðgjöf handa íslenskum stjórnvöldum. Fiskistofa safnar ýmsum gögnum sem máli skipta fyrir veiðistjórnun, aðallega nákvæmum upplýsingum um landanir og um veiðar hvers fiskiskips, sem nú er orðið skylt skv. lögum að skrá í rafrænar afladagbækur. Hafrannsóknastofnun hefur eftirlit með skráningum og samskiptum við fiskiskip, fer yfir gögnin og gerir ráðstafanir til að tryggja gæði þeirra.

Verkaskiptingin milli stofnana er þannig að Fiskistofa safnar gögnum um allar landanir og um veiðar skipa, þ. á m. nákvæmum gögnum um hvert skipti sem veiðarfæri eru sett í sjó af hverju fiskiskipi, en þau eru send um gervihnött beint til skráningarstöðvar á landi (með rafrænni skráningu í afladagbækur). Gögn úr afladagbókum eru m.a. staðsetning, hve lengi veiðarfæri eru í sjó og samsetning aflans. Vísindamenn Hafrannsóknarstofnunar hafa beinan aðgang að þessum upplýsingum, sem mynda mikilvægan grundvöll fyrir greiningu á þróun veiða og afla og í vinnu við mat á stofnum.

Eins og lýst er í svari við spurningu 13:16 byggist úrtakskönnun á fiskveiði- og líffræðigögnum á rafrænu úrtakskerfi sem tengt er við löndunargagnagrunn Fiskistofu. Starfsmenn Hafrannsóknastofnunar og veiðieftirlitsmenn safna frekari úrtaksgögnum um landanir og líffræðilega þætti á sjó, í höfnum, á veiðiferðum skipa og í rannsóknarleiðöngrum.

Sjómælinga- og umhverfisgögnum er aðallega safnað í sérstökum leiðöngrum hafrannsóknaskipanna. Bent skal á það að Hafrannsóknastofnun hefur í yfir 50 ár gert reglubundnar mælingar á plöntu- og dýrasvifi og aðrar sjómælingar í sjónum umhverfis Ísland á u.þ.b. 100 föstum stöðum umhverfis landið. Þessi gögn leika mikilvægt hlutverk í túlkun líffræðilegra gagna í tengslum við fiskveiðar en eru einnig notuð á sjálfstæðan hátt í haffræði- og líffræðilegum rannsóknum, þ. á m. á áhrifum loftslagsbreytinga. Gögn sem Hafrannsóknastofnun geymir eru vistuð í ORACLE-gagnagrunnum. Það eru nokkrir „fiskigagnagrunnar“, en

stærstur þeirra er „fiskar“, sem heldur utan um öll fáanleg gögn um fiskveiðar ásamt frekari mælingum og greiningum (t.d. aldursgreiningum, greiningum á kynþroska o.s.frv.). Gögn í öðrum gagnagrunnum varða ólík rannsóknarsvið Hafrannsóknastofnunar í fiskveiða- og umhverfisrannsóknum. Að því er lýtur að fiskirannsóknum eru gagnagrunnar um „fæðu“, „merkingar“ og „erfðafræði“, og í umhverfismálum eru m.a. gagnagrunnar um „sjómælingar“, „efnasamsetningu“, „plöntusvif“, „dýrasvif“ og „botndýr“.

*Gagnasöfn sem ESB og öðrum aðilum utan Íslands eru látin í té*

Gögnum um afla íslenskra skipa sem Fiskistofa hefur safnað er skilað til Alþjóðahafrannsóknaráðsins í gegnum Hagstofuna. ESB hefur aðgang að gögnum í gegnum Alþjóðahafrannsóknaráðið en aflagögnum er ekki skilað beint til ESB. Hafrannsóknastofnun afhendir Alþjóðahafrannsóknaráðinu einnig haffræðigögn (um hitastig, seltu) og gögn um ástand sjávar (næringarefni) sem fara í sameiginlegan grunn til almennra nota hjá vísindamönnum.

Á síðustu árum hefur Hafrannsóknastofnun tekið virkan þátt í mörgum verkefnum innan rammaáætlana ESB. Hún hefur látið í té sérgreind gögn um fiskveiðar og ástand sjávar fyrir gagnagrunna sem settir voru á fót á vegum einstakra verkefna, s.s. ESB SEADATA-netið, sem áformað er að gegni hlutverki gagnaveitu. Þetta á einnig við um önnur alþjóðleg verkefni og áætlanir sem Hafrannsóknastofnun hefur átt aðild að.

Unnin aflagögn eru aðgengileg á vefsetri Fiskistofu[9] og á vefsetri Hagstofunnar.[10]

**16. Vinsamlegast tilgreinið umfang gagnasöfnunar:**

- **Hvaða fiskveiðar (svæði, veiðarfæri og tegundir) eru rannsakaðar.**
- **Hvaða félagslegum, efnahagslegum, líffræðilegum og tæknilegum upplýsingar er safnað um sjávarútveginn, þ. á m. um frístundaveiðar, og einnig um fiskvinnslu.**
- **Vinsamlegast útskýrið hvort Ísland hefur komið á kerfum til að safna gögnum um fiskeldi, eins og stefnt er að í reglugerð nr. 762/2008, um tölfræði í fiskeldi.**

[9] www.fiskistofa.is

[10] www.statice.is

- **Stefnan í sýnatöku, þ. á m. hversu löng tímabil og stór svæði eru notuð við gagnaöflun og hvernig brottkast er mælt.**
- **Um rannsóknarleiðangra á sjó þar sem íslenskir vísindamenn taka þátt.**

*Hvaða fiskveiðar (svæði, veiðarfæri og tegundir) eru rannsakaðar*

Taflan hér að neðan sýnir helstu tegundir sem íslensk fiskiskip veiða. Íslenskar fiskveiðar á heimamiðum beinast að tæplega yfir 30 fisktegundum og eru að langmestu leyti bundnar við 200 mílna efnahagslögsögu umhverfis landið. Botnfiskveiðar í net og með línu og handfærum fara fram að mestu leyti á landgrunninu, en veiðar á uppsjávartegundum geta verið bæði á landgrunninu og á öðrum veiðisvæðum. Veiðar íslenskra skipa á alþjóðlegum hafsvæðum eru m.a. veiðin úr norsk-íslenska síldarstofninum (norskri vorgotssíld), kolmunna- og makríl-veiðar milli Íslands og Noregs, veiðar á íslenskri loðnu og karfaveiðar milli Íslands og Grænlands.

*Helstu tegundir sem veiddar eru á Íslandsmiðum, afli innan efnahagslögsögu Íslands 2008, aðalveiðisvæði og helstu veiðarfæri sem notuð eru*

| ***Tegundir*** | ***Afli í efnahagslög-sögu Íslands (þús. tonna)*** | ***Aðalveiðisvæði*** | ***Helstu veiðarfæri*** |
|---|---|---|---|
| *Þorskur* | *150* | *Á landgrunninu suðvestur og vestur af landinu* | *Botnvarpa, þorskanet, lína, handfæri* |
| *Ýsa* | *103* | *Á landgrunninu suðvestur og vestur af landinu* | *Botnvarpa, lína, handfæri* |
| *Ufsi* | *70* | *Yst á landgrunninu suður af landinu* | *Botnvarpa, flotvarpa*$_{\text{lkarfi}}$ |
| *Gullkarfi* | *44* | *Utan landgrunns suðvestur af landinu* | *Flotvarpa* |

| | | | |
|---|---|---|---|
| *Úthafskarfi* | *25* | *Suðvestur af landinu* | *Flotvarpa* |
| *Djúpkarfi* | *4.6* | *Suðvestur af landinu* | *Flotvarpa* |
| *Grálúða* | *12* | *Djúpmið vestur af Íslandi* | *Botnvarpa* |
| *Skarkoli* | *6.7* | *Grunnslóð suður, suðvestur og vestur af landinu* | *Dragnót, botnvarpa* |
| *Sandkoli* | *0.8* | *Á landgrunninu suður og suðvestur af landinu* | *Dragnót* |
| *Skrápflúra* | *0.3* | *Á landgrunninu suður og suðvestur af landinu* | *Dragnót* |
| *Langlúra* | *1.4* | *Á landgrunninu suður og suðvestur af landinu* | *Dragnót, botnvarpa* |
| *Þykkvalúra* | *2.6* | *Á landgrunninu suður og suðvestur af landinu* | *Dragnót, botnvarpa* |
| *Steinbítur* | *15* | *Á landgrunninu norðvestur og suðaustur af landinu* | *Lína, botnvarpa* |
| *Íslensk sumargotssíld* | *152* | *Á landgrunninu suðaustur og suðvestur af landinu* | *Hringnót, flotvarpa* |
| *Norsk vorgotssíld* | *130* | *Austur, norðaustur* | *Hringnót, flotvarpa* |

| | | | |
|---|---|---|---|
| *Loðna* | *0** | *Á landgrunninu og utan þess, norður, austur, suður og suðvestur af landinu* | *Hringnót, flotvarpa* |
| *Kolmunni* | *0.7* | *Utan landgrunns, austur, norðaustur og suðvestur af landinu* | *Flotvarpa* |
| *Makríll* | *110* | *Utan landgrunns austur af landinu* | *Flotvarpa* |
| *Langa* | *7.7* | *Suður, suðvestur* | *Lína* |
| *Keila* | *6.9* | *Suður, suðvestur* | *Lína* |
| *Gulllax* | *9.0* | *Djúpmið suður af Íslandi* | *Botnvarpa* |
| *Skötuselur* | *2.9* | *Djúpmið suður, suðvestur og vestur af Íslandi* | *Botnvarpa* |
| *Humar* | *2.0* | *Landgrunn suður af landinu* | *Botnvarpa* |
| *Innsjávarrækja* | *0.7* | | *Botnvarpa* |
| *Úthafsrækja* | *1.4* | *Úthafssvæði norður af landinu* | *Botnvarpa* |
| *Hörpudiskur* | *0** | *Innfjarðar vestanlands* | *Plógur* |
| *Kúfskel* | *3.4* | *Innfjarðar við Norðausturland.* | *Plógur* |

*) Á síðastliðnum árum hefur loðnan verið sá uppsjávarfiskur sem mest er veiddur á Íslandsmiðum. Á fiskveiðiárum 2006–07 og 2007–08 hafa veiðar þó verið takmarkaðar vegna afar slakrar nýliðunar og hnignandi stofns. Einnig voru mikilvægar hörpudiskveiðar í mörg ár í einum firði á vesturströnd Íslands, en á síðustu árum hafa engar veiðar verið þar vegna hruns stofnsins, m.a. vegna hækkandi sjávarhita og útbreiddrar sýkingar.

*Hvaða félagslegum, efnahagslegum, líffræðilegum og tæknilegum upplýsingum er safnað um sjávarútveg, þ. á m. um frístundaveiðar, og einnig um fiskvinnslu*

Eins og kemur fram í mörgum svörum í þessum kafla er mjög fjölbreyttum gögnum um íslenskar fiskveiðar safnað og viðhaldið, bæði hjá opinberum stofnunum og öðrum aðilum.

Hagstofan sér um að safna gögnum um félagsleg og hagræn málefni. Siglingastofnun Íslands safnar m.a. tæknilegum upplýsingum um veiðiflotann.

*Kerfi til að safna gögnum um fiskeldi, eins og stefnt er að með reglugerð nr. 762/2008, um tölfræði í fiskeldi*

Reglugerð nr. 762/2008 um tölfræði í fiskeldi hefur ekki verið framkvæmd á Íslandi.

Stefnan í sýnatöku, þ. á m. hversu löng tímabil og stór svæði eru notuð við gagnaöflun og hvernig brottkast er mælt.

Líffræðileg gagnasöfnun um botnfiskveiðar á Íslandsmiðum byggist á rafrænu rauntímakerfi á Netinu, tengdu gagnagrunni Fiskistofu um landaðan afla, en hann er uppfærður daglega. Reiknireglur úrtaksathugana sýna hvenær þörf er á sýnatöku, byggt á lönduðu aflamagni eftir mánuðum, tegundum, veiðarfærum og svæðum. Eftir upplýsingum úr þessu kerfi fara starfsmenn Hafrannsóknastofnunar, bæði aðalstöðva og útibúa, við alla kerfisbundna sýnatöku. Veiðieftirlitsmenn Fiskistofu taka þar að auki sýni, bæði um borð í einstökum skipum á hafi úti og í löndunarhöfnum. Starfsmenn Hafrannsóknastofnunar taka einnig viðbótarsýni þegar þeir sigla með fiskiskipum og í rannsóknarleiðöngrum.

Í veiðum á uppsjávartegundum (síld, kolmunna, loðnu og makríl) þarf veiðileyfishafi að taka eitt sýni í hverri veiðiferð, sem er síðan fryst og sent Hafrannsóknastofnun til greiningar. Einnig taka eftirlitsmenn Fiskistofu sýni á veiðiferðum með uppsjávarveiðiskipum sem eru síðan notuð til að sannreyna sýni sem sjómenn senda inn.

Árið 2008 voru samtals 1,6 milljónir fiska (botnfisk- og uppsjávartegundir) úr lönduðum afla lengdarmældir og skoðaðir til að greina kyn og þroskastig. Kvarnir voru teknar úr 137.000

fiskum og þar af voru u.þ.b. 96.000 fiskar aldursgreindir. Flest sýni voru tekin úr þorski, þar sem 385.000 fiskar voru lengdarmældir og kvarnir skoðaðar úr 24.000.

Á íslenskum sjómönnum hvílir sú lagaskylda að hirða allan afla og færa á land. Brottkast er bannað og refsivert að lögum.

Veiði skip umfram aflamark í einhverri fisktegund á útgerðin þess kost að útvega sér viðbótaraflamark innan tiltekins tíma frá löndun. Skipum er heimilt að landa litlum hluta hvers farms, yfirleitt meðafla, án þess að hann dragist frá aflamarki þeirra. Slíkur afli er seldur á uppboði og rennur andvirðið til rannsóknarsjóðs fyrir hafrannsóknir.

Síðan 2001 hafa Fiskistofa og Hafrannsóknastofnun reynt á skipulagðan hátt að áætla brottkast á þorsk- og ýsuveiðum á Íslandsmiðum. Niðurstöðurnar benda almennt til óverulegs brottkasts hjá veiðiflotanum. Skv. nýjustu niðurstöðum, fyrir árið 2008, er áætlað að brottkast í þorskveiðum nemi um 1090 tonnum, eða 0,79% af lönduðum afla, og er það þriðja lægsta hlutfallið á árunum 2001–2008. Brottkast af ýsu er áætlað að nemi 1935 tonnum, eða 1,93%, sem er næstlægsta hlutfallið á árunum 2001–2008. Meðaltal af brottkasti þorsks á árunum 2001–2008 var áætlað 2082 tonn, eða 1,12% af lönduðum afla og 2582 tonn af ýsu eða 3,58% af lönduðum afla.

*Rannsóknarleiðangrar á sjó þar sem íslenskir vísindamenn taka þátt*

Sýnataka og aðrar rannsóknir íslenskra vísindamanna á skipsfjöl eru bæði gerðar á hafrannsóknaskipum Hafrannsóknastofnunar og fiskiskipum sem Hafrannsóknastofnun leigir til sérstakra verkefna (t.d. botnfiskmælinga, s.k. „togararall“) auk sýnatöku um borð í þeim fiskiskipum sem tiltæk eru hverju sinni. Auk þess ber við að íslenskir vísindamenn séu með í för þegar erlend hafrannsóknaskip eru að störfum á Íslandsmiðum. Starfsáætlun Hafrannsóknastofnunar fyrir 2009 gerir ráð fyrir um 1500 vinnudögum vísindamanna á sjó en um 2200 útivistardögum tæknimanna og aðstoðarfólks.

Stóru hafrannsóknaskip stofnunarinnar hafa á síðari árum verið við rannsóknir á hafi úti um 200 daga á ári. Leigð fiskiskip eru einkum notuð í „togararallinu“ þegar það tekur þrjá togara ásamt hafrannsóknaskipunum tveimur um 20 daga að toga á u.þ.b. 600 fyrirfram ákveðnum togstöðvum umhverfis landið. Aðaltilgangur þessarar rannsóknar er að fá samtímamynd af magni og dreifingu allra helstu botnlægu nytjastofnanna, en um leið fást upplýsingar um yfir 100 tegundir sem ekki eru veiddar.

Þar sem miklu varðar að gögn séu samfelld og sambærileg yfir löng tímabil eru verkefni vísindamanna og annarra starfsmanna Hafrannsóknastofnunar á hafi úti að mestu hin sömu ár frá ári. Í töflunni hér á eftir má sjá yfirlit um verkefni Hafrannsóknastofnunar á hafi úti 2009, talið í dögum og flokkað eftir aðalviðfangsefnum. Sleppt er veiðiferðum fiskiskipa þar sem Hafrannsóknastofnun hafði aðeins einn til þrjá starfsmenn um borð.

Mat á fiskistofnum fer einnig fram í nánu samstarfi við sjómenn og útgerðina. Þannig hefur verið árvisst hin síðari ár að uppsjávarflotinn komi til liðs við hafrannsóknaskipin við stofnmælingar. Þannig sparast tími hafrannsóknaskipanna og aðgerðin verður markvissari. Slík samvinna stuðlar einnig að gagnkvæmum skilningi vísindamanna og sjómanna.

*Starfsemi hafrannsóknaskipa og fiskiskipa sem Hafrannsóknastofnun leigir árið 2009*

| **Starfsemi** | **RS Árni Friðriksson, dagafj.** | **RS Bjarni Sæmundsson, dagafj.** | **Önnur skip, dagafj.** |
|---|---|---|---|
| Sjómælingar | 6 | 37 | |
| Rannsóknir á svifi | | 5 | 12 |
| Bergmálsmælingar á loðnu | 67 | 4 | |
| Bergmálsmælingar á síld | 26 | 21 | 34 |
| Makríll á Íslandsmiðum | 15 | | |
| Þorskur við Grænland | | 14 | |
| Botnfiskmælingar að vori | 17 | 16 | 54 |
| Botnfiskmælingar að hausti | 30 | 27 | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Mælingar á hrygningarstofni þorsks, netarall | | | 70 |
| Djúpsjávarfiskar | 11 | | |
| Mælingar á djúpkarfa | 26 | | |
| Mælingar á úthafsrækju | | 15 | |
| Innfjarðarækja | | | 24 |
| Mælingar á humri | | | 12 |
| Mælingar á skelfiski og líffræði | | | 25 |
| Mæling á sandsíli og dreifingu þess | | | |
| Veiðarfærarannsóknir | 7 | | 27 |
| Kortlagning sjávarbúsvæða, djúpsjávarkóralar | | 16 | 8 |
| Fjölgeisla hljóðendurvarpsmælingar á hafsbotninum | 14 | | |
| Hvalarannsóknir | | | 20 |
| Ýmiss konar starfsemi önnur | 6 | 22 | 24 |

› **Fiskveiðar á heimamiðum**

**Vinsamlegast útbúið eftirfarandi yfirlitstöflur til að svara spurningum nr. 17, 19 og 21:**

**Síðastliðin 10 ár**

**17. Tilgreinið fiskistofna sem veiði í íslenskri lögsögu beinast að og veitið yfirlit yfir núverandi ástand þeirra, þar sem notað er flokkunarkerfi Alþjóðahafrannsóknaráðsins, og þróun sl. 10 ár. Veitið upplýsingar um landanir í magni og virði, og um brottkast af þessum stofnun á sl. 10 árum. Lýsið skipaflokkum sem nýta þessa stofna og hversu mikilvægur hver stofn er fyrir hvern flokk fiskiskipa.11**

*Skrá yfir stofna sem veiði í íslenskri lögsögu beinist að*

Almennt eru veiðar í íslenskri lögsögu blandaðar veiðar og sjaldgæfara að sókn sé eingöngu í eina tegund þar sem meðafli er lítill. Slíkar veiðar eru þó stundaðar á uppsjávartegundum eins og síld, loðnu, makríl og kolmunna Einnig á það um grálúðuveiðar vestur og suðaustur af Íslandi og djúpkarfa- og úthafskarfaveiðar. Aðrar veiðar, einkum botnfiskveiðar, verða fremur að teljast blandaðar, þar sem marktegundin, s.s. þorskur, ýsa, ufsi eða gullkarfi, veiðist ásamt öðrum tegundum í sama togi eða lögn (Mynd 17.1).

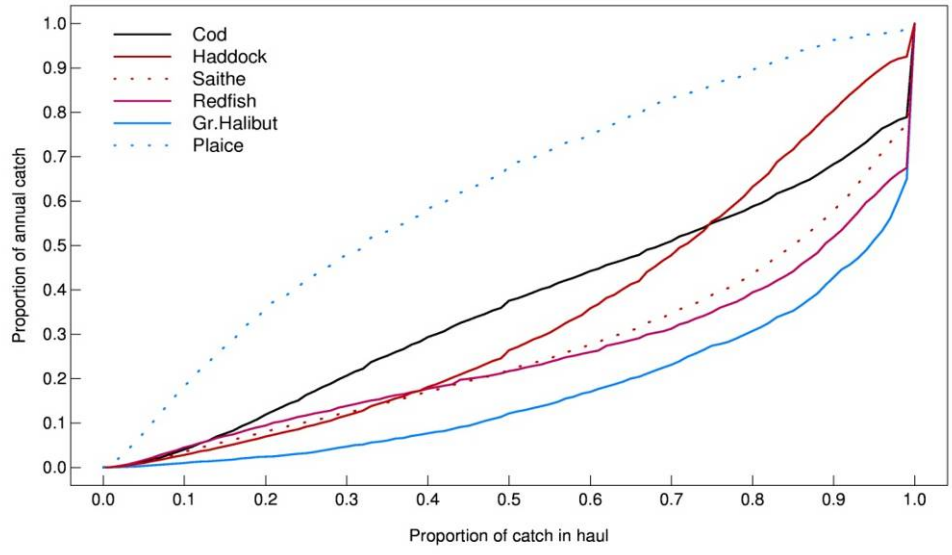


*Heimild: Fiskistofa*

[11] Sjá Viðauka 13:17 Magn og virði afla 1998-2008.

Línuritið 17.1 sýnir uppsöfnuð hlutföll fyrir botnvörpuveiðar árið 2008. Af tegundunum, sem línuritið sýnir, er það skarkoli sem einkum fæst sem meðafli, þar sem grálúðan er hins vegar sú tegund sem að stærstum hluta fæst þegar sótt er í hana sérstaklega.

Í töflunni hér á eftir má sjá þær tegundir sem landað var (meira en 100 tonnum) af Íslandsmiðum 2008, flokkað eftir veiðarfærum. Skáletur táknar að tegundin fáist einungis sem meðafli.

| Species/gear | Bottom Trawl | Danish seine | Pelagic trawl | Jiggers | Neprops trawl | Dredge | Long line | Purse seine | Gillnets | Shrimp trawl | Other | Total |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Herring | 0 | 0 | 222,308 | 0 | 0 | 0 | 0 | 148,506 | 0 | 0 | 0 | 370,814 |
| Blue whitting | 0 | 0 | 163,794 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 163,794 |
| Cod | 64,451 | 8,428 | 99 | 3,569 | 792 | 0 | 53,880 | 15 | 19,511 | 422 | 336 | 151,504 |
| Capelin | 0 | 0 | 24,948 | 0 | 0 | 0 | 0 | 124,083 | 0 | 0 | 0 | 149,031 |
| Atlantic mackerel | 0 | 0 | 112,336 | 8 | 0 | 0 | 0 | 8 | 0 | 0 | 0 | 112,352 |
| Haddock | 51,650 | 16,409 | 53 | 16 | 219 | 0 | 33,060 | 2 | 944 | 33 | 15 | 102,402 |
| Saithe | 59,143 | 1,172 | 252 | 2,468 | 104 | 0 | 617 | 2 | 6,359 | 0 | 25 | 70,142 |
| golden redfish | 48,214 | 527 | 13 | 43 | 300 | 0 | 1,017 | 0 | 154 | 1 | 1 | 50,269 |
| deepwater redfish | 19,374 | 0 | 6 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 19,384 |
| common wolffish | 7,046 | 1,642 | 1 | 10 | 79 | 0 | 5,808 | 0 | 54 | 0 | 7 | 14,648 |
| Greenland halibut | 10,621 | 0 | 147 | 0 | 0 | 0 | 22 | 0 | 715 | 193 | 0 | 11,698 |
| greater argentine | 8,774 | 0 | 264 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 9,038 |
| Ling | 1,509 | 291 | 1 | 8 | 416 | 0 | 5,002 | 0 | 510 | 0 | 1 | 7,738 |
| Iceland cyprine | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 7,629 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 7,629 |
| Tusk | 114 | 0 | 0 | 5 | 12 | 0 | 6,756 | 0 | 45 | 0 | 1 | 6,934 |
| Offshore redfish | 2,958 | 0 | 3,828 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 6,786 |
| European plaice | 2,603 | 3,832 | 0 | 0 | 3 | 0 | 87 | 0 | 198 | 1 | 1 | 6,726 |
| Blue ling | 2,082 | 54 | 1 | 0 | 29 | 0 | 1,454 | 0 | 33 | 0 | 0 | 3,654 |
| Monk fish | 381 | 475 | 0 | 0 | 341 | 0 | 62 | 0 | 1,687 | 0 | 0 | 2,947 |
| lemon sole | 1,318 | 1,282 | 0 | 0 | 31 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 2,635 |
| Shrimp | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2,197 | 0 | 2,198 |
| spotted wolffish | 1,004 | 7 | 1 | 0 | 2 | 0 | 1,073 | 0 | 7 | 8 | 0 | 2,101 |
| Nephrops | 3 | 0 | 0 | 0 | 2,068 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2,070 |
| *Whiting* | 928 | 151 | 0 | 1 | 21 | 0 | 557 | 0 | 29 | 1 | 1 | 1,688 |
| witch flounder | 102 | 1,166 | 0 | 0 | 158 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 1 | 1,428 |
| Lumpfish roe | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1,345 | 0 | 0 | 1,345 |
| sea cucumber | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1,051 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1,051 |
| common dab | 24 | 759 | 0 | 0 | 0 | 0 | 7 | 3 | 4 | 0 | 0 | 798 |
| *starry ray* | 59 | 93 | 0 | 0 | 0 | 0 | 470 | 0 | 13 | 1 | 0 | 636 |
| Atlantic halibut | 180 | 46 | 0 | 1 | 14 | 0 | 242 | 0 | 18 | 0 | 0 | 502 |
| Whelk | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 398 | 398 |
| *long rough dab* | 50 | 211 | 0 | 0 | 1 | 0 | 15 | 0 | 1 | 0 | 0 | 278 |
| *sailfluke* | 34 | 126 | 0 | 0 | 36 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 197 |
| *Skate* | 24 | 37 | 0 | 0 | 4 | 0 | 26 | 0 | 33 | 1 | 0 | 127 |
| Sea urchin | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 123 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 | 126 |
| Total | 282,762 | 36,725 | 528,119 | 6,131 | 4,636 | 8,807 | 110,222 | 269,318 | 31,730 | 2,859 | 789 | 1,285,067 |

*Heimild: Fiskistofa*

Ath: Í eftirfarandi köflum eru upplýsingar einungis veittar þar sem landanir árið 2008 voru yfir 5000 tonn.

*Landaður afli (þús. tonn) af Íslandsmiðum 1999–2008 eftir helstu tegundum (einungis þeim sem landað var af yfir 5 þús. tonnum árið 2008)*

Heimild: Fiskistofa 1999–2002 og Hagstofa Íslands www.statice.is 2003–2008.

| Species/Year | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Icelandic herring | 92.896 | 100.332 | 95.675 | 96.128 | 132.202 | 121.577 | 102.967 | 131.629 | 144.026 | 148.010 |
| Cod | 258.658 | 234.362 | 234.085 | 207.466 | 200.443 | 220.057 | 206.376 | 193.404 | 167.159 | 143.860 |
| Capelin | 691.000 | 888.000 | 917.000 | 1081.000 | 675.625 | 515.581 | 594.632 | 177.828 | 294.066 | 138.089 |
| Mackerel | 0.000 | 0.000 | 0.000 | 0.053 | 0.000 | 0.000 | 0.000 | 0.973 | 30.409 | 103.991 |
| Norw. spring-sp. herring | 2.244 | 0 | 0 | 0 | 11.821 | 5.404 | 40.669 | 51.439 | 104.404 | 130.447 |
| Haddock | 45.411 | 42.103 | 39.651 | 50.496 | 59.984 | 83.696 | 95.839 | 96.101 | 108.199 | 101.606 |
| Saithe | 30.583 | 32.914 | 31.854 | 41.687 | 51.855 | 62.631 | 67.274 | 75.204 | 64.008 | 69.992 |
| Golden and Deep-sea redfish | 68.414 | 72.580 | 52.279 | 67.615 | 62.728 | 47.647 | 61.513 | 57.702 | 55.362 | 69.554 |
| Wolffish | 13.786 | 14.968 | 17.945 | 14.341 | 16.440 | 13.165 | 15.176 | 16.402 | 16.134 | 14.531 |
| Greenland Halibut | 11.085 | 14.492 | 16.590 | 19.229 | 20.380 | 15.470 | 13.014 | 11.789 | 9.567 | 11.669 |
| Silver smelt | 5.495 | 4.593 | 2.478 | 4.357 | 2.686 | 3.637 | 4.481 | 4.775 | 4.246 | 8.778 |
| Ling | 3.973 | 3.221 | 2.863 | 2.830 | 3.583 | 3.718 | 4.307 | 6.277 | 6.592 | 7.724 |
| Tusk | 5.795 | 4.711 | 3.392 | 3.906 | 4.023 | 3.124 | 3.534 | 5.053 | 5.984 | 6.933 |
| Pelagic S. mentella | 36.524 | 44.677 | 28.148 | 37.279 | 48.402 | 36.826 | 16.005 | 22.233 | 18.168 | 6.785 |
| Plaice | 7.064 | 5.218 | 4.905 | 5.126 | 5.236 | 5.691 | 5.789 | 6.369 | 5.810 | 6.717 |
| Blue whiting | 96.290 | 155.024 | 224.680 | 195.483 | 398.682 | 337.380 | 146.580 | 40.200 | 39.348 | 5.560 |

*Heimild: Fiskistofa*

*Þróun stofna sl. 10 ár*

Hafrannsóknastofnun mældi og undirbjó veiðiráðgjöf fyrir 30 tegundir/stofna árið 2009, þar af voru 11 einnig rannsakaðir hjá Alþjóðahafrannsóknaráðinu og ráðgjöf fengin frá ACOM-starfshópi þess. Fyrir stofna, þar sem fyrir liggja útreikningar á árgangagrunni eða niðurstöður bergmálsmælinga, er áætlaður hrygningarstofn (lífmassi) notaður sem mælikvarði á þróun stofnsins. Fyrir aðra nytjastofna eru notaðar vísitölur stofnmælinga.

| Species/Year | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| cod (ssb) | 185 | 168 | 164 | 198 | 187 | 202 | 231 | 217 | 194 | 253 |
| Haddock (ssb) | 64 | 62 | 69 | 99 | 148 | 183 | 178 | 143 | 162 | 156 |
| Saithe (ssb) | 91 | 95 | 103 | 121 | 136 | 163 | 176 | 178 | 167 | 159 |
| Herring (ssb) | 300 | 322 | 293 | 337 | 462 | 594 | 638 | 729 | 650 | 618 |
| Capelin (ssb) | 500 | 650 | 450 | 475 | 410 | 535 | 602 | 400 | 410 | 406 |
| Mackerel (ssb) | 2.5 | 2.3 | 2.2 | 1.8 | 1.8 | 2.0 | 2.5 | 2.6 | 2.5 | 2.8 |
| Blue whiting (ssb) | 8.5 | 7.8 | 5.6 | 10.9 | 10.4 | 10.9 | 7.6 | 10.3 | 11.1 | 7.9 |
| Nor. spring-spawn. herring (ssb) | 6944 | 5926 | 4883 | 5131 | 6689 | 7500 | 7989 | 11506 | 11613 | 11869 |
| Golden redfish | 28.0 | 22.2 | 19.7 | 23.5 | 31.3 | 26.3 | 29.2 | 25.2 | 25.3 | 23.9 |
| Deep-sea redfish | - | 1.00 | 1.44 | 0.83 | 0.60 | 0.91 | 0.69 | 0.86 | 0.59 | 0.70 |
| Wolffish | 68.3 | 55.3 | 52.4 | 61.8 | 78.6 | 50.5 | 52.5 | 60.7 | 82.1 | 100.1 |
| Plaice | 5.6 | 3.7 | 3.6 | 5.0 | 6.0 | 9.7 | 7.5 | 8.7 | 7.7 | 7.2 |
| Greenland halibut | 0.57 | 0.44 | 0.66 | 0.55 | 0.28 | 0.17 | 0.23 | 0.19 | 0.21 | 0.30 |
| Ling | 0.72 | 0.49 | 0.48 | 0.74 | 0.70 | 0.99 | 1.32 | 1.50 | 2.74 | 1.98 |
| Tusk | 0.69 | 0.87 | 0.90 | 0.80 | 1.06 | 1.29 | 1.46 | 1.54 | 1.81 | 1.69 |
| Silver smelt | No indices available | | | | | | | | | |

*Heimild: Fiskistofa*

*Yfirlit yfir núverandi ástand stofna eftir flokkunarkerfi Alþjóðahafrannsóknaráðsins*

*Stofnar sem bæði eru metnir af Alþjóðahafrannsóknaráðinu og Hafrannsóknastofnun Mat Alþjóðahafrannsóknaráðsins á ástandi stofnanna*

| Species | Spawning biomass in relation to precautionary limits | Fishing mortality in relation to precautionary limits | Fishing mortality in relation to highest yield | Fishing mortality in relation to agreed target | Comments |
|---|---|---|---|---|---|
| Cod | Undefined | Undefined | Overfished | No targets agreed | |
| Haddock | Undefined | Increased risk | Undefined | NA | There is no $B_{pa}$, but the stock is above any candidate values |
| Saithe | Undefined | Increased risk | Undefined | NA | Defined biomass reference points need to be revised |
| Icelandic herring | Full reproductive capacity | Increased risk | Undefined | NA | |
| Greenland halibut | Undefined | Undefined | Undefined | NA | |
| Golden redfish | Increased risk | Undefined | Undefined | NA | For this stock, a survey index series (U) is used as a reference instead of absolute values of SSB and fishing mortality. |
| Beaked redfish (slope) | Unknown/Undefined | Unknown/Undefined | Unknown/Undefined | NA/Unknown | |
| Capelin | Undefined | Undefined | Undefined | Appropriate | |
| Mackerel | Full reproductive capacity | Increased risk | Overfished | Above target | |
| Blue whiting | Full reproductive capacity | Increased risk | Overfished | Above target | |
| Norwegian spring spawning herring | Full reproductive capacity | Harvested sustainably | Unknown | Below target | MSY estimate not available |

*Heimild: Fiskistofa*

Þorskur

Þar sem ekki liggja fyrir skilgreindir viðmiðunarpunktar er ekki unnt að leggja mat á ástand þorskstofnsins. Frá 1990 hefur hrygningarstofninn heldur farið vaxandi og er þó mun minni en hann var fram undir 1965. Árgangarnir frá 2001 til 2007 eru allir minni en langtímameðaltal. Fyrsta mat á 2008 árganginum bendir til að hann kunni að vera yfir meðaltali. Sá árgangur kemur ekki inn í veiðina fyrr en 2012. Slök nýliðun ásamt óvenjulega rýrum fiski eftir aldri

þýðir að afrakstursgeta þorskstofnsins er um þessar mundir afar lítil. Fiskveiðidánarstuðull hefur lækkað til muna og mælist nú hinn lægsti í 40 ár.

Ýsa

Þar sem ekki liggja fyrir skilgreindir viðmiðunarpunktar er ekki unnt að leggja mat á ástand ýsustofnsins. Samkvæmt nýjasta mati á fiskveiðidánarstuðli (árið 2008) telur Alþjóða-hafrannsóknaráðið hættu á að ýsuveiðarnar séu ekki sjálfbærar. Hrygningarstofninn hafði vaxið frá 2001 til 2005 vegna nokkurra sterkra árganga en síðan hefur hann dregist saman.

Nýliðun var ágæt árin 1998–2003: fimm sterkir árgangar og hinn sjötti, 2003, geysisterkur. Frá og með árganginum 2004 hefur nýliðun verið nálægt langtímameðallagi. En á síðustu árum hefur dregið verulega úr vexti ýsunnar. Í ársbyrjun 2009 var meðalþyngd hvers árgangs nálægt því minnsta sem mælst hefur, og má segja hið saman um síðustu þrjú árin (Mynd 2.4.3.3). Sérstaklega er það risaárgangurinn frá 2003 sem reynist hægvaxta.

Ufsi

Samkvæmt nýjasta mati á fiskveiðidánarstuðli (árið 2008) telur Alþjóðahafrannsóknaráðið hættu á að ufsaveiðarnar séu ekki sjálfbærar. Á seinni árum hefur það breyst hvernig veiðin velur úr stofninum þannig að meira veiðist af yngri og smærri fiski. Frá 2002 hefur hrygningarstofninn farið minnkandi en er þó enn nálægt langtímameðaltali. Nýliðun síðustu ára hefur verið kringum langtímameðaltal. Ufsinn er að svo stöddu léttur eftir aldri.

Íslensk sumargotssíld

Samkvæmt nýjasta mati á stærð hrygningarstofns (árið 2009) metur Alþjóðahafrannsókna-ráðið stofninn svo að hann hafi fulla tímgunargetu. Eftir nýjustu áætlun um fiskveiðidánar-stuðul (árið 2008) telur Alþjóðahafrannsóknaráðið vaxandi hættu á að síldveiðarnar séu ekki sjálfbærar. Síðasta áratuginn hefur nýliðun verið um og yfir langtímameðaltali og sterkir árgangar komið fram 1999, 2000 og 2002. Veturinn 2008 til 2009 var mikið um sýkingu í síldarstofninum af völdum frumdýrsins *Ichthyophonus* sem jók náttúrulega dánartíðni síldarinnar.

Grálúða

Þar sem ekki liggja fyrir skilgreindir viðmiðunarpunktar er ekki fyllilega unnt að leggja mat á ástand stofnsins. Matið er þó talið gefa vísbendingu um þróun stofnsins og er þannig óbeinn mælikvarði á ástand hans. Frá því um 1990 hefur stofnstærðin verið minni en þyrfti til að gefa varanlegan hámarksafrakstur, nú aðeins 40% af þeirri stærð og hefur ekki verið minni svo vitað sé. Fiskveiðidánartíðni er núna talin tvöfalt meiri en samrýmast myndi mesta varanlegum afrakstri.

Gullkarfi

Eftir síðustu áætlunum um stærð hrygningarstofns (árið 2008) telur Alþjóðahafrannsóknaráðið hættu á að stofninn hafi skerta tímgunargetu. Stofnmælingar á íslensku hafsvæði hafa undanfarin ár sýnt stofnvísitölu kringum varúðarmörk og, í svipinn heldur neðan við þau. Við Austur-Grænland hefur stofnvísitalan hækkað síðustu árin, bæði fyrir ungfisk og fyrir fisk af veiðanlegri stærð.

Djúpkarfi og úthafskarfi

Þar sem ekki liggja fyrir skilgreindir viðmiðunarpunktar er ekki unnt að leggja mat á ástand djúpkarfastofnsins. Tiltækar áætlanir um lífmassa á grundvelli stofnmælinga benda til þess að á hafsvæði Va hafi stofninn síðustu árin verið lítill en stöðugur. Gögn um afla á sóknareiningu við venjulegar veiðar benda til þess að kringum 1990 hafi stofninn farið minnkandi en verið nokkuð stöðugur síðan.

Loðna

Þar sem ekki liggja fyrir skilgreindir viðmiðunarpunktar er ekki unnt að leggja mat á ástand loðnustofnsins. Áætlað er að vorið 2009 hafi 328 þúsund tonna stofn verið eftir til að standa undir hrygningu, en það er minna en markmið nýtingarstefnunnar segir til um. Árgangurinn frá 2007 er metinn sá næstminnsti sem gögn ná yfir og of lítill til að hefja veiðar úr honum 2009.

Langa

Vísitala stofnmælinga sýnir vaxandi stofn frá 2000 og er hann nú álíka stór og þegar mælingar hófust. Vísbendingar eru um að fiskveiðidánartala kunni að hafa lækkað síðustu árin. Afli á sóknareiningu hefur þó haldist lítill.

Keila

Ekki er vitað um ástand stofnsins. Nýliðun var lítil 1995 en hefur farið vaxandi. Vísbendingar eru um að fiskveiðidánartala kunni að hafa lækkað síðustu árin. Stofnmælingar benda til að lífmassi stofnsins sé vaxandi en fiskurinn að mestu leyti smár.

Gulllax

Ekki er vitað um ástand gulllaxastofnsins á hafsvæði Va.

Makríll

Eftir nýjustu áætlun um fiskveiðidánarstuðul telur Alþjóðahafrannsóknaráðið stofninum stefnt í vaxandi hættu með veiðum. Fiskveiðidánarstuðull 2007 er áætlaður rétt yfir varúðarmörkum (Fpa). Lífmassi hrygningarstofns hefur vaxið um 40% frá 2002 og er nú yfir varúðarstigi (Bpa). Árgangurinn frá 2002 er vel yfir meðaltali. Næstu árgangar, allt til 2005, eru áætlaðir nálægt meðaltali allrar tímaraðarinnar. Ekki liggja fyrir nægileg gögn til að staðfesta stærð árganganna 2006 og 2007.

Kolmunni

Eftir nýjustu áætlun um fiskveiðidánarstuðul og lífmassa hrygningarstofns telur Alþjóða-hafrannsóknaráðið að stofninn hafi fulla tímgunargetu en sé stefnt í vaxandi hættu með veiðum. Hrygningarstofninn 2003 var hinn stærsti síðan mælingar hófust en hefur minnkað síðan og er búist við að 2009 sé hann rétt yfir varúðarmörkum (Bpa). Áætlaður fiskveiði-dánarstuðull er talsvert yfir varúðarmörkum (Fpa) Nýliðun úr árgöngunum 2005 og 2006 er áætlað að verði með því allra lægsta sem gögn ná yfir. Stofnmælingar benda til þess að árgangurinn 2007 kunni einnig að vera veikur.

Norsk vorgotssíld

Eftir nýjustu áætlun um stærð hrygningarstofns og fiskveiðidánarstuðul telur Alþjóðahafrannsóknaráðið að stofninn hafi fulla tímgunargetu og veiðar úr honum séu sjálfbærar. Áætlun um lífmassa hrygningarstofns 2008 er vel yfir varúðarmörkum (Bpa) og nálægt því hæsta sem nýleg gögn ná til. Fiskveiðidánarstuðull er vel undir varúðarmörkum (Fpa). Afrakstursgeta stofnsins er að svo stöddu mikil. Á tíu árum hefur hann gefið af sér fjóra stóra árganga (1998, 1999, 2002 og 2004). Þar sem árgangurinn frá 2004 á eftir að koma fyllilega inn í veiðina má vænta þess að bæði afli og hrygningarstofn vaxi enn á allra næstu árum.

*Eftirtaldir stofnar eru metnir af Hafrannsóknastofnun fyrir íslenskt hafsvæði en ekki af Alþjóðahafrannsóknaráðinu.*

Skarkoli

Afli á sóknareiningu við venjulegar veiðar hefur heldur vaxið síðustu árin, sömuleiðis vísitala stofnmælinga, og má ætla að fiskveiðidánarstuðull hafi lækkað. Mat á nýliðun byggt á stofnmælingum botnfisks sýnir hins vegar enga framför.

Steinbítur

Vísitala veiðistofns er mun minni nú en á fyrra ári og orðin svipuð og 2003. Samkvæmt nýjasta mati hefur veiðanlegur hluti stofnsins farið minnkandi síðan 2006. Nýliðunarvísitölur eru nú með því lægsta sem sést hefur.

*Verðmæti landaðs afla síðustu tíu ár*

Sjá viðauka 13:17.

*Brottkast*

Brottkast í fiskveiðum Íslendinga hefur verið metið síðan 2001, byggt á víðtækri gagnsöfnun og greiningu á lengdardreifingu í afla. Gögnum hefur einkum verið safnað um veiðar á þorski og ýsu í öll helstu veiðarfæri, sömuleiðis botnvörpuveiðar á ufsa og gullkarfa og

dragnótaveiðar á skarkola. Um aðrar tegundir liggur ekki fyrir svo gott úrtak að hægt sé að áætla brottkast með sæmilegri vissu. Brottkast á þorski hefur verið innan við 1–2% af lönduðum afla þann tíma sem athuganir ná yfir. Áætlað brottkast á ýsu er nokkru meira, milli 2 og 6% eftir árum. Á ufsa og karfa hefur brottkast verið óverulegt síðan athuganir hófust. Taflan hér á eftir sýnir brottkastsprósentu fyrir þorsk og ýsu árin 2001 til 2008.

| Sp./year | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Cod** | 1.8 | 1 | 0.5 | 0.6 | 1.3 | 1.45 | 1.51 | 0.79 |
| **Haddock** | 3 | 4.9 | 5.8 | 3.13 | 5.24 | 2.62 | 2.04 | 1.93 |

*Heimild: Fiskistofa*

*Lýsing á flokkum fiskiskipa sem veiðarnar stunda*

Fiskiskipafloti Íslendinga er búinn þeirri fullkomnustu tækni sem völ er á. Það á jafnt við um leiðsögubúnað og fiskleitartæki sem nýjustu og afkastamestu veiðarfæri. Mikilvægasta breytingin á síðustu árum er að nota kraftmeiri skip og stærri flotvörpur til að veiða uppsjávartegundir á meira dýpi en áður var unnt. Einnig hafa ýmsar tækniframfarir orðið í notkun annarra veiðarfæra, svo sem botnvörpu, línu og handfæra. Sömu fisktegundir eru veiddar í margvísleg veiðarfæri og algengt er að sama fiskiskipið skipti um veiðarfæri eftir árstímum. Algengustu veiðarfæri á botnfiskveiðum eru botnvarpa (hleravarpa), lína, dragnót, lagnet og handfærarúllur, en uppsjávartegundir eru veiddar í flotvörpu og hringnót.

Erfitt er að gefa einfalda mynd af flotanum sem sækir í hverja fisktegund því að margir skipta milli veiðarfæra eftir aðstæðum. Þar koma til árstíðabundnar fiskigöngur, kvótastaða hverrar útgerðar, fiskigegnd á miðunum og framboð á kvótamörkuðum, markaðsverð á fiski o.s.frv. Þannig sækja stærri togskipin ýmist í botnfisktegundir með botnvörpu eða uppsjávartegundir með hringnót og flotvörpu.

Meðfylgjandi tafla sýnir skiptingu fiskiskipaflotans eftir veiðarfærum og stærðarbil (í brúttólestum) skipanna í hverjum flokki. Hafa verður í huga að tilgreindur fjöldi skipa er ekki endilega hárnákvæmur. Sama skipið getur talist í fleiri en einum flokki hafi það notað ólík veiðarfæri eftir árstímum. Þannig er mikil skörun milli lítilla línubáta (undir 15 brúttólestum) og handfærabáta, og má gera ráð fyrir að flestir handfærabátar rói með línu einhvern hluta

ársins. Einnig er algengt að dragnótabátar séu á humarveiðum yfir sumarið en veiði með dragnót að vetrarlagi.

| ***Flokkun íslenskra fiskiskipa eftir stærð og veiðifærum*** | | | | |
|---|---|---|---|---|
| *Tegund skips* | *Stærð (brúttólestir)* | *Fjöldi* | *Veiðarfæri* | *Helstu tegundir sem veiddar eru* |
| *Togarar* | *110 – 2.850* | *70* | *Botnvarpa og flotvarpa* | *Botnfiskur og karfi, þ.m.t. djúpkarfi* |
| *Línuskip* | *200 – 700* | *18* | *Lína* | *Botnfiskur* |
| *Smærri línubátar* | *< 15* | *350* | *Lína* | *Botnfiskur* |
| *Dragnótaskip* | *15 – 500* | *50* | *Dragnót* | *Botnfiskur, einkum flatfiskar* |
| *Handfærabátar* | *< 15* | *550* | *Handfæri* | *Þorskur og ufsi* |
| *Netabátar* | *3 – 280* | *75* | *Þorskanet* | *Þorskur og ufsi* |
| *Netabátar á skötusel* | *10 – 350* | *30* | *Skötuselnet* | *Skötuselur* |
| *Hrognkelsabátar* | *< 15* | *275* | *Hrognkelsanet* | *Hrognkelsi* |
| *Rækjubátar* | *40 – 600* | *15* | *Rækjutroll* | *Úthafsrækja* |
| *Humarbátar* | *30 – 530* | *16* | *Humarvarpa* | *Humar* |
| *Uppsjávarbátar* | *570 – 3.200* | *27* | *Hringnót og flotvarpa* | *Síld, kolmunni, makríll og loðna* |

*Heimild: Fiskistofa*

Botnfiskveiðar fara fram allt í kringum landið. Bátar og skip af mörgum stærðum og gerðum nota margs konar veiðarfæri. Þau helstu eru:

- Stórir og litlir togarar sem veiða með botnvörpu. Þetta er mikilvægasti hluti flotans að því er varðar veiðar á þorski, ýsu, ufsa og karfa og fleiri tegundum. Flotinn er gerður út árið í kring, og veiðar að mestu leyti utan 12 sjómílna línu frá ströndinni.
- Bátar (< 300 brúttólestir) sem veiða í net. Þessir bátar veiða aðallega þorsk en einnig ýsu og nokkrar fleiri tegundir. Flotinn veiðir yfirleitt nálægt landi.
- Línubátar. Í þessum flokki eru bæði smábátar (< 10 brúttólestir) sem veiða á grunnslóð og stærri skip sem veiða á meiri dýpi. Helstu sóknartegundir eru þorskur og ýsa en fleiri tegundir eru veiddar og eru stundum sóknartegundir.
- Handfærabátar. Þetta eru litlir bátar (< 10 brúttólestir). Þorskur er helsta sóknartegundin og ufsi honum næst.
- Dragnótabátar. (20–300 brúttólestir) Þorskur, ýsa og ýmsir flatfiskar, t.d. skarkoli, sandkoli og þykkvalúra, eru sóknartegundir flotans.

Þótt mismunandi skip geri út á sömu tegund getur sókn þeirra dreifst á ólík svæði. Botnvörpuskip veiða að jafnaði á meira dýpi en línubátar.

Næstum eingöngu stór skip veiða uppsjávartegundirnar loðnu, síld, kolmunna og makríl. Við loðnu- og síldveiðar á heimamiðum eru notuð bæði hringnót og flotvarpa, en kolmunni og makríll eru nær eingöngu veiddir í flotvörpu. Þá er umtalsverður hlutur uppsjávaraflans, t.d. norsk-íslenska síldin og kolmunni, veiddur utan íslenskrar efnahagslögsögu.

## 18. Vinsamlega lýsið blönduðum veiðum á þessum miðum og tilgreinið helstu sóknartegundir. Lýsið því hvernig fiskveiðistjórnin tekur á verndun fiskveiðiauðlindanna.

### › Verndunarráðstafanir

Helstu sóknartegundir eru þorskur, ýsa, ufsi, steinbítur, karfi, grálúða, sandkoli, skrápflúra, skarkoli, þykkvalúra, langlúra, keila, langa, skötuselur, síld, loðna og makríll.

Þótt veiðar beinist að sóknartegundum fæst nær undantekningarlaust meðafli af öðrum tegundum. Allar tegundir nefndar hér að ofan eru háðar reglum um hámarksafla og aflamark (sjá spurningu 13:24 hér að neðan). Verndun auðlindanna byggist á 2. og 3. gr. laga nr. 57/1996, sem kveða á um að allan afla beri að hirða og landa og að óheimilt sé að halda til

veiða án þess að hafa nægt aflamark í öllum tegundum sem telja má líklegt að veiddar verði í þau veiðarfæri sem notuð eru. Ef veitt er umfram aflamark í einhverri tegund, af ásetningi eða óafvitandi, verður að færa viðbótar aflamark á skipið innan fjögurra virkra daga. Að öðrum kosti er veiðileyfi afturkallað án fyrirvara.

**19. Tilgreinið hvaða stofnar, sem veiddir eru innan íslenskrar lögsögu, eru háðir takmörkunum um leyfilegan heildarafla. Veitið upplýsingar um núgildandi hámarksafla og þróun sl. 10 ár.**

| | 2009/2010 | 2008/2009 | 2007/2008 | 2006/2007 | 2005/2006 | 2004/2005 | 2003/2004 | 2002/2003 | 2001/2002 | 2000/2001 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Þorskur | 150,000 | 162,500 | 130,000 | 193,000 | 198,000 | 205,000 | 209,000 | 179,000 | 190,000 | 220,000 |
| Ýsa | 63,000 | 93,000 | 100,000 | 105,000 | 105,000 | 90,000 | 75,000 | 55,000 | 38,000 | 30,000 |
| Ufsi | 50,000 | 65,000 | 75,000 | 80,000 | 80,000 | 70,000 | 50,000 | 45,000 | 36,400 | 30,000 |
| Steinbítur | 12,000 | 13,000 | 12,500 | 13,000 | 13,000 | 13,000 | 16,000 | 16,000 | 16,500 | 13,000 |
| Karfi | 50,000 | 50,000 | 57,000 | 57,000 | 57,000 | 57,000 | 57,000 | 60,000 | 65,273 | 57,000 |
| Grálúða | 12,000 | 15,000 | 15,000 | 15,000 | 15,000 | 15,000 | 23,000 | 23,000 | 20,000 | 20,000 |
| Sandkoli | 1,000 | 1,000 | 1,500 | 2,000 | 4,000 | 5,000 | 7,000 | 7,000 | 4,000 | 5,500 |
| Skrápflúra | 1,000 | 1,000 | 1,000 | 1,500 | 3,500 | 5,000 | 5,000 | 5,000 | 5,000 | 5,000 |
| Skarkoli | 6,500 | 6,500 | 6,500 | 6,000 | 5,000 | 5,000 | 4,500 | 5,000 | 5,000 | 4,000 |
| Þykkvalúra | 2,200 | 2,200 | 2,200 | 2,000 | 1,800 | 1,600 | 1,600 | 1,600 | 1,400 | 1,400 |
| Langlúra | 2,200 | 2,200 | 2,400 | 2,400 | 2,400 | 2,000 | 1,700 | 1,500 | 1,350 | 1,100 |
| Keila | 5,500 | 5,500 | 5,500 | 5,000 | 3,500 | 3,500 | 3,500 | 3,500 | 4,500 | - |

| | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Langa | 7,000 | 7,000 | 7,000 | 5,000 | 5,000 | 4,000 | 3,000 | 3,000 | 3,000 | - |
| Skötuselur | 2,500 | 3,000 | 2,500 | 3,000 | 3,000 | 2,000 | 2,000 | 1,500 | 1,500 | - |
| Síld | 0 | 155,000 | 155,000 | 130,000 | 110,000 | 110,000 | 110,000 | 105,000 | 125,000 | 110,000 |
| Úthafsrækja | 7,000 | 7,000 | 7,000 | 7,000 | 10,000 | 15,000 | 20,000 | 30,000 | 35,000 | 25,000 |
| Humar | 2,200 | 2,200 | 1,900 | 1,800 | 1,800 | 1,500 | 1,600 | 1,600 | 1,500 | 1,400 |
| Hörpudiskur | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 4,150 | 6,500 | 9,300 |
| Innfjarðarækja | 0 | 500 | 150 | 0 | 0 | 450 | 750 | 1,700 | 2,390 | 2,050 |

**20. Tilgreinið hvaða stofnum á þessum lista eru stjórnað með takmörkunum til fjölda ára. Lýsið í hverju tilviki fyrirkomulaginu sem notað eru til að ákvarða markmið stjórnunar og veiði möguleika.**

Aflatakmörkunum til margra ára (þ.e. að leyfilegur heildarafli sé ákveðinn fyrir meira en eitt ár í einu) er yfirleitt ekki beitt á fiskistofna sem íslensk yfirvöld stjórna veiðum úr. Þó felur aflareglan fyrir þorsk í sér að aflatakmarkanir fylgi framvegis föstu hlutfalli stofnstærðar. Einnig eru notuð föst viðmið fyrir flesta aðra stofna, oftast miðað við veiðidánartíðni eða stofnstærðarvísitölur.

**21. Lýsið, eftir því sem við á, gildandi reglum um sóknarstýringu. Lýsingin á að taka til þess hvernig sókn er skilgreind, hvaða reglur gilda um breytingar á mestu leyfilegu sókn og hvernig kerfið felur í sér hvata til góðrar umgengni um veiðistofnana. Teljið upp þær veiðar sem lúta sóknarstýringu, hvers konar fiskiskip eiga í hlut og hve mörg, og gefið upp tölur um sóknarheimildir og raunverulega sókn síðustu fimm árin.**

Sóknarstýringu er yfirleitt ekki beitt við fiskveiðistjórnun á Íslandi þar sem veiðum fiskveiðiflotans er stýrt með úthlutun aflahlutdeildar og aflamarks sem tekur til allra helstu nytjastofna, eða um 95% alls sjávarafla í verðmætum talið.

Fiskveiðiárið 2005/2006 var síðasta árið sem sóknardagakerfi smábáta var í gildi, en þá var aðeins gefið út eitt leyfi til slíkra veiða. Árið áður höfðu verið gefin út leyfi til níu sóknardagabáta en ekki færri en 311 árið 2003/2004.

Í sóknardagakerfinu fólst að smábátar, allt að sex brúttólestum, fengu að stunda handfæraveiðar tiltekinn dagafjölda á ári. Þeim var ætlaður tiltekinn viðmiðunarafli og hafði hann áhrif á sóknardagafjöldann næsta ár.

Heimilt var að flytja sóknardaga af einum bát á annan. Sóknardagakerfið var afnumið með breytingum á lögum um stjórn fiskveiða sem tóku gildi í upphafi fiskveiðiársins 2004/2005.

Ný breyting á lögum um stjórn fiskveiða tók gildi sumarið 2009. Samkvæmt henni voru smábátum heimilar handfæraveiðar utan aflamarkskerfisins frá júní til ágúst það ár. Þetta ákvæði var tímabundið, gilti aðeins þetta tiltekna ár. Þetta kerfi var þannig uppbyggt að alls 3.955 tonn af óslægðum þorski voru tekin framhjá aflamarkskerfinu og skipt á ákveðinn hátt á milli báta á fjórum landsvæðum. Leyfilegur hámarksafli á hvern bát í róðri var 800 kg af

óslægðum afla af kvótabundnum tegundum. Leyfilegt var að fara í einn róður á dag á sunnudegi til fimmtudags og vera á sjó að hámarki 14 klst. Veiðarnar voru takmarkaðar við 4 handfærarúllur að hámarki og landa þurfti aflanum daglega. Alls voru gefin út 595 leyfi til þessara veiða en 554 leyfishafar nýttu leyfi sín. Alls veiddust 3.450 tonn af þorski eða 87,2% af þeim þorskkvóta sem tekinn var frá í þessu skyni. Annar afli en þorskur var 654 tonn, að mestu ufsi og karfi. Eins og fyrr segir var þetta fyrirkomulag einungis lögfest til bráðabirgða í eitt ár. **Eins og stendur er verið að meta árangur og tilhögun þessara veiða.** Verði niðurstaðan jákvæð stendur til að halda áfram með þessa tilhögun og úthluta heimildum að nýju fyrir næsta fiskveiðiár.

Á Íslandi er fyrirkomulag grásleppuveiða með þeim hætti að alls eru 482 grásleppuleyfi bundin við báta undir 15 brúttólestum. Nýliðar geta því ekki hafið slíkar veiðar nema kaupa til þess réttindi af fyrri leyfishöfum. Heimilt er að flytja rétt til grásleppuveiða milli báta enda sé sá bátur sem réttur er fluttur til ekki meira en 2,5 brúttótonnum stærri en sá bátur sem réttur er fluttur frá. Grásleppuleyfum hefur fækkað á síðustu árum, eftir því sem útgerðir grásleppubáta hafa hagrætt og breytt skipakosti sínum. Út á grásleppuréttindi geta handhafar þeirra leyst út veiðileyfi til grásleppuveiða ár hvert en veiðunum er stjórnað með svæðaskiptingum, dagafjölda og hámarksfjölda neta. Reglugerð um þetta efni er ótímabundin en hefur verið breytt árlega á síðustu árum hvað varðar fjölda veiðidaga. Á síðustu vertíð voru veiðidagarnir 62 talsins og hafði fjölgað um 12 frá árinu áður.

Gulllax (*Argentina silus*) er fisktegund sem ekki er stjórnað með kvótum en fæst gjarnan sem meðafli við karfaveiðar. Þó er beinum veiðum á tegundinni stjórnað með reglugerð og veitingu sérveiðileyfa. Útgefin fjöldi leyfa hefur verið sem hér segir:

2009/2010: 29

2008/2009: 29

2007/2008: 32

2006/2007: 35

2005/2006: 43

*Karfi á ICES svæðum I og IIA*

Á árunum 2006 og 2007 stunduðu íslensk skip veiðar á karfa á alþjóðlegu hafsvæði á ICES svæðum I og IIA en þar er veiðum stjórnað með sameiginlegu heildaraflamarki fyrir þau skip frá ýmsum löndum sem þar stunda veiðar. Engin íslensk skip stunduðu þó veiðarnar á árinu 2008 en þrjú skip hafa leyfi á árinu 2009; þau hafa þó ekki enn hafið veiðar.

**22. Teljið upp gildandi skilyrði um búnað og framkvæmd veiða (svo sem möskvastærð, gerð neta, óheimil veiðarfæri, svæðalokanir, lágmarksstærð landaðs afla, reglur til að hamla brottkasti) og um hvaða fiskistofna þær gilda.**

sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið gefur út reglur um fiskveiðar í atvinnuskyni fyrir hvert fiskveiðiár, þar á meðal um leyfilegan heildarafla úr þeim nytjastofnum sem háðir eru slíkum takmörkunum. Hér fylgir stutt greinargerð fyrir helstu skilyrðum um búnað og framkvæmd veiða.

Eins og þegar var tekið fram er lagaskylda að koma með allan afla að landi. Þar af leiðir að engin takmörk gilda um lágmarksstærð landaðs afla. Til að hamla veiðum á ungfiski er beitt ýmiss konar aðgerðum, svo sem reglum um möskvastærð og svæðalokunum (sjá nánar hér á eftir).

*Takmarkanir á veiðarfærum og möskvastærð*

Þegar Ísland færði fiskveiðilögsögu sína út í 200 mílur 1976 var jafnframt gripið til nýrra aðgerða til verndar ungfiski. Minnsta möskvastærð í botnvörpu var stækkuð 1977 úr 120 mm í 155 mm, en 135 mm möskvi aðeins leyfður á karfaveiðum á vissum svæðum. Frá 1998 er 135 mm möskvastærð leyfð í pokanum við allar togveiðar þar sem ekki er notuð „pólsk klæðning“, sömuleiðis við dragnótaveiðar. Netaveiðar eru háðar reglum bæði um mestu og minnstu leyfilega möskvastærð. Síðan haustið 2004 hefur stærsti leyfilegi möskvi í þorskanetum verið átta þumlungar. Þessi regla þjónar þeim tilgangi að draga úr veiðum á stærsta hrygningarfiskinum.

*Svæðislokanir*

Skyndilokanir:

Kerfi tímabundinna skyndilokana hefur verið í gildi frá 1976 með það fyrir augum að vernda smáfisk. Þá eru veiðar bannaðar í allt að tvær vikur á svæðum þar sem eftirlitsmenn hafa séð undirmálsfisk í afla fara yfir tiltekin mörk (25% eða meira af þorski eða ufsa sé undir 55 cm, 30% eða meira af ýsu sé undir 45 cm, 20% eða meira af karfa undir 33 cm). Ef skyndilokanir reynast tíðar á tilteknu svæði getur sjávarútvegsráðherra gefið út reglugerð til að loka svæðinu í lengri tíma, og verða fiskiskip þá að stunda veiðar annars staðar.

Fiskistofa hefur eftirlit með skyndilokunum í samstarfi við Hafrannsóknastofnun. Þeim var beitt 93 sinnum á árinu 2008.

Varanlegar svæðislokanir: Á grundvelli þess sem vitað er um hegðun ýmissa nytjastofna hefur mörgum svæðum verið lokað fyrir veiðum varanlega eða um tiltekinn tíma í því skyni að vernda ungfisk og viðkvæm vistsvæði hafsins.

Tímabundnar svæðislokanir: Helstu hrygningarsvæði þorsks, skarkola og steinbíts eru lokuð fyrir veiðum um aðal-hrygningartímann. Tilgangur þeirra aðgerða, sem sjómenn sjálfir áttu að hluta til frumkvæðið að, er að draga úr sókn í fiskinn meðan hann er að hrygna.

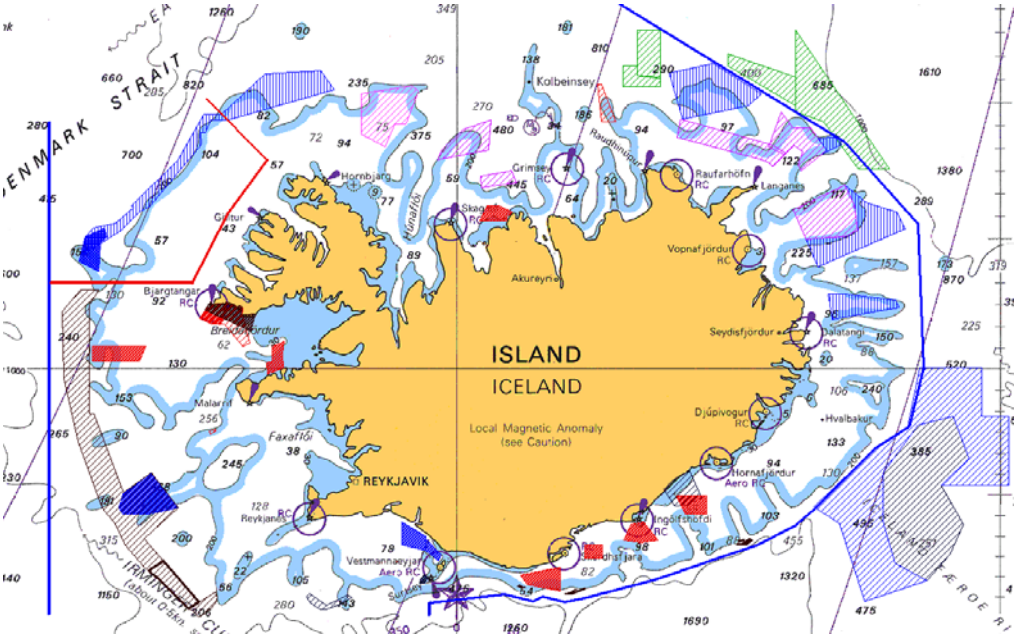


*Heimild: Fiskistofa, 29. september 2009*

*Brottkast*

Um brottkast vísast til spurninga 13:14, 16 og 17.

**23. Bendið á þau atriði verndaraðgerðanna sem íslensk stjórnvöld hyggjast endurskoða í nánustu framtíð eða áður en langt um líður.**

Íslensk stjórnvöld beita margvíslegum verndaraðgerðum sem sífellt eru til endurskoðunar svo að tryggja megi ábyrgar og sjálfbærar veiðar, t.d. með því að auka vernd viðkvæmra vistsvæða á íslensku hafsvæði gegn alvarlegum spjöllum.

## › Meginatriði fiskveiðistjórnunar

**24. Lýsið kerfinu sem beitt er við úthlutun veiðiheimilda (afla- eða sóknarmark, upphafleg úthlutun, stýring innan fiskveiðiárs, frádráttur og afturköllun) til einstakra útgerða eða útgerðarflokka.**

Lagaákvæðin, sem mesta þýðingu hafa í þessu sambandi, er að finna í lögum nr. 116/2006, um stjórn fiskveiða, en þó eru einnig ákvæði sem skipta hér máli í öðrum lögum, s.s. lögum nr. 151/1996, um fiskveiðar utan lögsögu Íslands (deilistofnar og stofnar á alþjóðlegum svæðum) og í lögum nr. 57/1996 um umgengni um nytjastofna sjávar.

Áréttað skal að samkvæmt lögum verður aflaheimildum aðeins úthlutað á skip sem eru á íslenskri skipaskrá og aflaheimildir þurfa ávallt að vera bundnar við slík skip.

Veiðar á þeim tegundum sjávardýra, sem ekki sæta takmörkun á leyfilegum heildarafla, eru frjálsar öllum íslenskum skipum sem leyfi fá til veiða í atvinnuskyni, með þeim takmörkunum sem leiðir af almennum reglum um veiðisvæði, veiðarfæri og veiðitíma. Það er þó mjög hæpið að skip verði gert út með arðbærum hætti án þess að hafa einhvern kvóta í kvótabundnum tegundum þar sem allar mikilvægustu tegundirnar (sjá (spurningu 13:18 hér að ofan) sæta nú takmörkunum á leyfilegum heildarafla sem skipt er niður með kvótum, þannig að veiðiheimildum ber lögum samkvæmt að úthluta til einstakra skipa (kvótakerfið).

Úthlutun veiðiheimilda í hverri tegund sem tekin hefur verið inn í kvótakerfið fór þannig fram í upphafi, með smávægilegum frávikum (kvótasetning smábáta), að hverju skipi var reiknuð aflahlutdeild á grundvelli aflareynslu síðustu þriggja veiðitímabila þegar heildarafli var ekki takmarkaður. Dæmi: Ef skip veiddi samtals 2.100 tonn af tegundinni á þremur veiðitímabilum sem höfð voru til viðmiðunar og heildarafli á þeim tíma var 210.000 tonn, þá fékk skipið 1% í

aflahlutdeild. Þessi aflahlutdeild er varanleg og fylgir skipinu óbreytt (ekki eiganda þess) nema hún eða hluti hennar sé fluttur á annað íslenskt fiskiskip samkvæmt reglum sem um slíkar tilfærslur gilda (sjá 13:25 hér að neðan).

Ráðherra ákveður með reglugerð, eftir að hafa samkvæmt lögum fengið tillögur frá Hafrannsóknastofnuninni þar að lútandi, hver skuli vera leyfður hámarksafli hverrar tegundar fyrir sig á hverju fiskveiðiári. Þegar sú ákvörðun liggur fyrir úthlutar Fiskistofa hverju skipi, sem hefur aflahlutdeild í hverri tegund, aflamarki (aflaheimild fyrir viðkomandi fiskveiðiár) á grundvelli aflahlutdeildarinnar þannig að skip sem t.d. hefur 1% aflahlutdeild í einhverri kvótabundinni tegund fær í sinn hlut 1% af hámarksafla þeirrar tegundar. Skip sem ekki hafa aflahlutdeild fá ekki úthlutað aflamarki. Þau geta hins vegar flutt til sín aflamark frá öðrum skipum, skv. reglum þar að lútandi, og þannig tekið þátt í veiðum þeirra tegunda sem fluttar eru á þau.

Skip, sem veitt hafa allt aflamark sitt í einhverri tegund, eru þegar í stað svipt veiðileyfi eins og gerð er grein fyrir í spurningu 13:29 hér á eftir.

Heimildir byggðar á sóknartakmörkunum eru ekki lengur viðhafðar, með þeirri einu undantekningu að á fiskveiðiárinu 1. sept.2008–31. ágúst 2009 var gerð tilraun með svokallaðar strandveiðar (handfæraveiðar). Sjá nánar í svari við spurningu 21.

**25. Ef viðskipti eru leyfð með veiðiheimildir: Gefið yfirlit um regluverkið sem gildir um viðskipti með veiðiheimildir (þ.m.t. um eðli veiðiheimildanna, takmarkanir á framsali þeirra ef einhverjar eru, leyfilega eigendur þeirra, hömlur á samþjöppun eignarhalds eða forgangshlutdeild tiltekinna aðila eða landsvæða). Um veiðiheimildir sem ekki eru leyfð viðskipti með: Lýsið lögum sem um þær gilda og af hverju viðskipti með þær eru óheimil.**

Viðskipti með veiðiheimildir eiga sér stað milli i aðila án þátttöku opinberra stofnana, að tilteknum skilyrðum uppfylltum.

Samkvæmt lögum um stjórn fiskveiða nr. 116/2006 eru nytjastofnar á Íslandsmiðum sameign íslensku þjóðarinnar og myndar úthlutun veiðiheimilda ekki eignarrétt eða óafturkallanlegt forræði einstakra aðila yfir veiðiheimildum. Samkvæmt sömu lögum eru aflaheimildir, þ.e. aflahlutdeild (þ.m.t. krókaaflahlutdeild) og aflamark (þ.m.t. krókaaflamark) ávallt bundnar við skip sem uppfylla tiltekin skilyrði, m.a. það að vera skráð á íslenska skipaskrá. Einnig er það meginregla að aflaheimildir má flytja á milli fiskiskipa sem uppfylla sett skilyrði. Framsal

(flutningur) aflaheimilda er þó að lögum háð ýmsum skilyrðum og takmörkunum og öðlast ekki gildi fyrr en Fiskistofa hefur gengið úr skugga um og staðfest að framsalið samræmist lögum og reglum.

*Framsal aflahlutdeilda þ.m.t. krókaaflahlutdeilda*

Almennt gilda sömu reglur um framsal aflahlutdeildar og krókaaflahlutdeildar að öðru leyti en því að krókaaflahlutdeild verður aðeins flutt til báta sem eru undir 15 brúttólestum og starfa innan krókaaflakerfisins. Helstu takmarkanir á framsali aflahlutdeildar eru annars eftirfarandi:

- Óheimilt er að flytja aflahlutdeild til fiskiskips ef flutningurinn leiðir til að aflaheimildir skipsins verði bersýnilega umfram veiðigetu þess. Við ákvörðun þess er fyrst og fremst litið til stærðar skips og magns og tegundar hlutdeildar.
- Samanlögð aflahlutdeild fiskiskipa í eigu einstakra aðila, einstaklinga eða lögaðila, eða í eigu tengdra aðila má aldrei vera meiri en sem nemur 12% af heildaraflahlutdeild allra tegunda sem sæta ákvörðun um leyfðan heildarafla, en 5% af heildarverðmæti krókaaflahlutdeildar. Ennfremur eru takmörk hvað varðar samþjöppun aflahlutdeildar í einstökum kvótabundnum tegundum í þorskígildum reiknað.

*Framsal aflamarks þ.m.t. krókaaflamarks*

Almennt gilda sömu reglur um framsal aflamarks og krókaaflamarks að öðru leyti en því að krókaaflamark verður aðeins flutt til báta sem eru undir 15 brúttólestum ef bátarnir eru í krókaaflakerfinu. Helstu takamarkanir á framsali aflamarks eru annars eftirfarandi:

- Óheimilt er að flytja aflamark til fiskiskips ef flutningurinn leiðir til að aflaheimildir skipsins verði bersýnilega umfram veiðigetu þess. Við ákvörðun þess er fyrst og fremst litið til stærðar skips og magns og tegundar aflamarks.
- Á hverju fiskveiðiári er einungis heimilt að flytja af fiskiskipi aflamark, umfram afamark sem flutt er til skips, sem nemur 50% af samanlögðu aflamarki sem fiskiskipi er úthlutað. Í þessu sambandi er aflamark metið í þorskígildum á grundvelli verðmætahlutfalla einstakra tegunda sem ákvarðað er samkvæmt lögum nr. 116/2006.

*Veiðileyfi.*

Veiðileyfi, hvort heldur almenn leyfi til veiða í atvinnuskyni eða svokölluð sérveiðileyfi, þ.e. leyfi til veiða á tilteknum tegundum eða til að veiða á tilteknum svæðum eða með tilteknum veiðarfærum, þurfa ávallt að vera bundin við skip sem uppfylla tiltekin skilyrði, m.a. það að vera skráð á íslenska skipaskrá. Almennt geta útgerðir skipa sem uppfylla sett skilyrði fengið slík leyfi Fiskistofu og þurfa ekki að fá þau framseld frá öðrum útgerðum (skipum). Þó eru tvær undantekningar frá því. Leyfi til grásleppuveiða er háð því skilyrði að annar nægilega stór bátur láti leyfi í stað þess sem leyfi fær eða m.ö.o. leyfin eru framseld (flutt á milli báta); og þá eru leyfi til kolaveiða með dragnót á tilteknum svæðum bundin sams konar skilyrði.

### › Stjórnun álaveiða

**26. Lýsið stefnu yðar um stjórnun álaveiða. Hvað er gert til að meta áhrif mann-gerðra hindrana (svo sem stíflna, fiskigildra og virkjana) á álagöngur og til að hafa stjórn á slíkum áhrifum?**

Lífsferill álsins er flókinn. Hann hrygnir í sjó á vestanverðu Atlantshafi. Fremur lítið af glerál gengur upp í ferskvatn á Íslandi og þar vex hann hægt vegna þess hvað vatnið er kalt. Állinn hefur því ekki mikla efnahagslega þýðingu. Mannvirki, sem takmarka fiskigöngur upp fallvötn, eru óheimil að lögum nema með mótvægisaðgerðum, svo sem fiskistigum. Gagnvart ál eru slíkar hindranir því ekkert vandamál. Stýring álaveiði er að mestu leyti innifalin í reglum um veiðar á öðrum vatnafiski. Gildruveiði er þannig yfirleitt bönnuð, bæði í sjó og vötnum, og yrði að gefa út sérstök leyfi til að veiða ál, annaðhvort í vatni sem ekki hentar sem búsvæði laxfiska eða á árstímum þegar laxfiska er ekki von.

### Frístundaveiðar

**27. Lýsið hvernig frístundaveiðum á sjávartegundum eða tegundum sem ganga milli sjávar og ferskvatns er stjórnað. Veitið upplýsingar m.a. um útgáfu veiðileyfa, hámarksafla, gagnasöfnun, verndunarráðstafanir, efnahagslega þýðingu þeirra og hugsanleg áhrif milli frístundaveiða og veiða í atvinnuskyni.**

Í 6. gr. laga nr. 116/2006, um stjórn fiskveiða, er kveðið á um fiskveiðar í frístundum:

Heimilt er án sérstaks leyfis að stunda fiskveiðar í frístundum til eigin neyslu. Slíkar veiðar er einungis heimilt að stunda með sjóstöng og handfærum án sjálfvirknibúnaðar. Afla sem

veiddur er samkvæmt heimild í þessari málsgrein er einungis heimilt að hafa til eigin neyslu og er óheimilt að selja hann eða fénýta á annan hátt.

Ráðherra er heimilt að ákveða árlega að á tilteknum fjölda opinberra sjóstangaveiðimóta teljist afli ekki til aflamarks eða krókaaflamarks, enda sé aflinn einungis fénýttur til að standa straum af kostnaði við mótshaldið.

Aðilum sem reka ferðaþjónustu og hyggjast nýta við þann rekstur báta til frístundaveiða er skylt að sækja um sérstakt leyfi til Fiskistofu fyrir hvern bát sem nota skal í því skyni. Einungis er heimilt að veita leyfi til frístundaveiða aðilum sem fengið hafa leyfi sem Ferðamálastofa gefur út með stoð í 8. gr. laga nr. 73/2005 um skipan ferðamála. Einungis er heimilt að stunda veiðar með sjóstöng og handfærum án sjálfvirknibúnaðar á þeim bátum sem leyfi fá samkvæmt þessari grein.

Leyfi til frístundaveiða, sbr. 3 mgr., eru tvenns konar:

1. Leyfi til að veiða tiltekinn fjölda fiska af kvótabundnum fisktegundum á hvert handfæri eða sjóstöng dag hvern og reiknast sá afli ekki til aflamarks viðkomandi báts. Ráðherra setur frekari leiðbeiningar um þessi atriði í reglugerð. Óheimilt er að selja eða fénýta á annan hátt afla sem fæst við veiðar sem heimilar eru samkvæmt þessum tölulið.
2. Leyfi til veiða sem takmarkast af aflamarki eða krókaaflamarki viðkomandi báts. Allur afli þessara báta skal veginn í samræmi við gildandi reglur um vigtun og skráningu sjávarafla. Um afla þessara báta gilda ekki ákvæði laga nr. 24/1986, um skiptaverðmæti og greiðslumiðlun innan sjávarútvegsins. Ekki skal leitað staðfestingar Verðlagsstofu skiptaverðs skv. 4. málsl. 3. mgr. 15. gr. vegna flutnings aflamarks til þessara báta. Heimilt er að selja eða fénýta á annan hátt afla sem fæst við veiðar sem heimilar eru samkvæmt þessum tölulið.

Innan sama fiskveiðiárs er einungis heimilt að veita báti leyfi annaðhvort skv. 1. tölul. 4. mgr. eða 2. tölul. 4. mgr. Við veitingu leyfa til frístundaveiða koma aðeins til greina þau fiskiskip sem hafa haffærisskírteini og skrásett eru á skipaskrá Siglingastofnunar Íslands eða sérstaka skrá stofnunarinnar fyrir báta undir 6 metrum. Skulu eigendur þeirra og útgerðir fullnægja skilyrðum til að stunda veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands sem kveðið er á um í lögum um fjárfestingu erlendra aðila í atvinnurekstri og í lögum um veiðar og vinnslu erlendra skipa í fiskveiðilandhelgi Íslands.

Leyfi til frístundaveiða skulu veitt til eins fiskveiðiárs í senn. Ekki er heimilt á sama fiskveiðiári að stunda fiskveiðar í atvinnuskyni á báti sem fengið hefur leyfi til frístundaveiða. Þó er Fiskistofu heimilt að veita bátum tímabundin leyfi til frístundaveiða sem gildi fyrir tímabilið 1. maí–31. ágúst enda stundi þeir ekki veiðar í atvinnuskyni innan þess tímabils.

Rekstraraðili skal með sannanlegum hætti kynna fyrir áhöfn báts reglur um takmarkanir sem kunna að vera á veiðum á þeim svæðum þar sem líklegt má telja að báturinn stundi frístunda-veiðar og enn fremur reglur um bann við brottkasti afla og reglur um meðferð afla.

Ráðherra setur í reglugerð1) frekari skilyrði og reglur um frístundaveiðar, þ.m.t. um skil á skýrslum vegna veiða frístundaveiðibáta og á sjóstangaveiðimótum.

Fiskistofa skal veita áminningar og svipta skip leyfi til frístundaveiða í samræmi við ákvæði VI. kafla fyrir brot á ákvæðum þessarar greinar og reglum settum með stoð í henni.

Hvað varðar frístundaveiðar á tegundum sem ganga á milli sjávar og ferskvatns, þá eru lax- og silungsveiðar í sjó bannaðar, með fáeinum undantekningum hvað varðar silungsveiðar. Þessar tegundir eru einungis veiddar í ám og vötnum þar sem veiðiréttur fylgir eignarlöndum og er því í höndum eigenda og ábúenda jarða sem lönd eiga að viðkomandi ám og vötnum. Fiskistofa viðheldur skrá yfir öll veiðivötn (ár og stöðuvötn) og veiðiréttarhafa. Veiðiréttar-hafar verða að sjá til þess að veiðiskýrslum sé skilað til Fiskistofu. Sérstakar reglur gilda um veiðitímabil fyrir lax og göngusilung, en veiði á vatnasilungi og ál er leyfð árið um kring. Sérstakar reglur gilda um veiðarfæri og veiðiaðferðir og einnig um mannvirki í vötnum og ám. Veiðiréttarhafar eiga samkvæmt ákveðnum reglum að stofna með sér veiðifélög sem eiga að sjá til þess að ákvæðum laga um veiðistjórnun og veiðiaðferðir sé framfylgt.

***B. Stjórnkerfi***

**Í lýsingu á eftirlitskerfinu[12] eiga að koma fram starfsmenn, búnaður og fjárveitingar,. Upplýsingar um skipulag, samstarf stjórnunaraðila og starfsmenn eiga að koma fram í svari við „stjórnunar“ hlutanum í svari 1.**

[12] Með stjórnkerfi er átt við vöktun, eftirlit og skoðun.

**28. Eftirlitskerfi: Lýsið möguleikum til eftirlits og takið sérstaklega fram fjárveitingar búnað og starfsmenn, sérstaklega hvað varðar eftirlitsskip, eftirlitsflugvélar og eftirlitsmenn á landi. Sérstaklega:**

**- Lýsið eftirliti sem farið hefur fram síðastliðin þrjú ár, þar á meðal:**

- Á sjó: fjöldi daga við eftirlit á sjó þar sem stjórnun á veiðum var meginverkefni (innlend skip og skip annarra ríkja), fjöldi klukkustunda á flugi vegna eftirlits með fiskveiðum.

Undanfarin ár hefur Fiskistofa leigt skip til nokkurra verkefna, þar á meðal til eftirlits með grunnslóð. Meðfylgjandi tafla sýnir skipulag þessa eftirlits undanfarin þrjú ár.

| *Ár* | *Eftirlitsdagar á sjó* | *Fjöldi skoðana* |
|---|---|---|
| *2006* | *39* | *108* |
| *2007* | *35* | *98* |
| *2008* | *34* | *88* |

Eftirlitsmenn fara einnig í veiðiferðir með fiskiskipum og eru þá um borð alla veiðiferðina. Þeir fylgjast með þeim veiðarfærum sem notuð eru, tækjabúnaði skipsins, brottkasti o.sfrv. Einnig rannsaka eftirlitsmennirnir samsetningu aflans með mælingum á lengd fisks. Eftirlit um borð í skipum síðastliðin þrjú ár þegar eftirlitsmenn eru með í veiðiferðum er sýnt í töflunni hér að neðan.

| | *Fiskiskip* | | *Vinnsluskip* | |
|---|---|---|---|---|
| *Ár* | *Veiðiferðir* | *Dagar á sjó* | *Veiðiferðir* | *Dagar á sjó* |
| *2006* | *449* | *1186* | *45* | *1006* |
| *2007* | *376* | *1039* | *43* | *1011* |
| *2008* | *426* | *1186* | *34* | *859* |

Minnkandi áhersla á eftirlit um borð í vinnsluskipum árið 2008 skýrist með þeirri staðreynd að skoðunarmönnum var fækkað um einn, úr 6 í 5, í byrjun árs 2008 vegna þess að skipum sem vinna afla um borð hefur fækkað undanfarin ár. Það sama gildir um veiðiferðir skipa frá Evrópusambandinu.

Árið 2006 notaði Landhelgisgæslan 3 skip við veiðieftirlit en eitt skip hefur verið tekið úr notkun frá 2007. Landhelgisgæslan á von á afhendingu nýs fjölnota skips til strandgæslu snemma árs 2010.

Samtals hafa fjórar þyrlur verið notaðar en þeim hefur nú fækkað í þrjár. Ein flugvél hefur verið notuð og 2009 tók ný flugvél við verkefninu.

Starfsmannafjöldi Landhelgisgæslunnar hefur sveiflast á bilinu 130 og 170, 18 manns eru á hverju varðskipi, um 40 manns við flugdeildina, 14 í stjórnstöð og 3 í stjórnsýsludeild.

Taflan að neðan sýnir útgjöld og tekjur 2004-2008.

| **Millj. kr.** | ***2006*** | ***2007*** | ***2008*** |
|---|---|---|---|
| Útgjöld | 2,203 | 2,631 | 2,857 |
| Tekjur | 127 | 241 | 201 |
| Samtals | 2,076 | 2,390 | 2,656 |

Áætlað er að kostnaður Landhelgisgæslunnar við eftirlit með fiskveiðum sé um 30% af heildarútgjöldum.

| *Fjöldi eftirlitsdaga á sjó*[1] | | | |
|---|---|---|---|
| *Ár* | | | |
| *2006* | *2007* | *2008* | *Total* |
| 444 | 503 | 365 | 1312 |

[1] Allir dagar við gæslu á sjó falla undir fiskveiðieftirlit þar eð það er meginverkefni viðkomandi dags ef hann er merktur sem eftirlitsdagur í rafræna leiðabók.

| *Fjöldi flugstunda við fiskveiðieftirlit* | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | *Ár* | | | |
| *Svæði* | *2006* | *2007* | *2008* | *Samtals* |
| Landhelgi | 451 | 404 | 340 | 1195 |
| NEAFC | 62 | 31 | 15 | 108 |
| Samtals | 513 | 435 | 355 | 1303 |

| *Eftirlitsaðgerðir* | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | | *Ár* | | | |
| *Svæði* | *Þjóðerni* | *2006* | *2007* | *2008* | *Samtals* |
| Innan landhelgi | Íslensk | 149 | 181 | 163 | 493 |
| | Erlend | 29 | 30 | 41 | 100 |
| Utan landhelgi | Íslensk | 0 | 1 | 2 | 3 |
| | Erlend | 15 | 43 | 4 | 62 |
| | | 193 | 255 | 210 | 658 |

Á landi fer fram mismunandi eftirlit á löndun, fiskflutningi, mörkuðum og ákveðin aðferð er notuð til að áætla tegundaskiptingu við löndun uppsjávarafla (sýnataka). Taflan hér að neðan sýnir eftirlit með tilteknum fiskveiðum undanfarin 3 ár. Aðeins er um að ræða nokkurn hluta eftirlits á landi.

| | ***Fjöldi skoðana*** | | |
|---|---|---|---|
| ***Hvað skoðað*** | ***2006*** | ***2007*** | ***2008*** |
| Löndun afla | 1,993 | 2,499 | 2,178 |
| Samanburður: löndun og veiðidagbók | 151 | 294 | 116 |
| Fiskflutningur innanlands | 25 | 61 | 127 |
| Endurvigtun afla | 214 | 233 | 235 |
| Útflutningur fersks fisks | 399 | 381 | 374 |

Til að sundurgreina afla við uppsjávarveiðar og áætla magn hverrar tegundar fyrir sig verður sá sem leyfi hefur til vigtunar að taka í það minnsta 5 sýni úr hverjum 100 tonnum af afla. Um það bil 100 kg sýni verður að taka af handahófi úr aflanum. Sýnið verður að greina eftir tegundum og hver tegund skal veginn fyrir sig. Magn aukaafla skal síðan framreikna með tilliti til heildarmagns við hverja löndun. Þennan aukaafla skal skrá sem afla viðkomandi skips í skráningu Fiskistofu á lönduðum afla.

**- Er hægt að setja fram dæmi um almenna stefnumörkun varðandi eftirlit (markmið, viðmiðanir, áhættugreiningu stjórnunar, vísbendingar um frammistöðu, skilvirkni notaðra aðferða o.sfrv)?**

Almennt talað má segja að þungamiðjan í eftirliti á landi sé að fylgjast með vigtun og skráningu sjávarafla. Sérstök áhersla er lögð á að aflinn sé réttilega veginn á hafnarvog og skráður í afla viðkomandi skips. Fiskverkendur og fiskmarkaðir á Íslandi geta að uppfylltum ákveðnum skilyrðum fengið leyfi hjá Fiskistofu til að vega fiskinn að nýju og töluverðum tíma er eytt til að tryggja að sú vigtun sé framkvæmd í samræmi við viðeigandi lög og reglur.

Grundvallar atriði við veiðieftirlit á sjó er að koma í veg fyrir ólöglegar veiðar sem og slæma umgengni um nytjastofan. Áhersla er lögð á að koma í veg fyrir brottkast. Meðferð afla, veiðarfæra og tækjabúnaðar fiskiskipa, að leyfi séu gild og að veiðidagbækur séu rétt færðar, allt er þetta athugað svo dæmi séu nefnd. Aðgreining stærðar og tegunda afla um borð í skipunum er kannað; þar á meðal er lengd fiska mæld og kvörnum safnað, og einnig er gögnum og sýnum safnað til nota við hafrannsóknir og fiskveiðistjórnun.

Í byrjun hvers árs eru undirbúnar áætlanir um framkvæmd eftirlits á sjó og á landi. Byggt er á reynslu undanfarinna ára og væntanlegri þróun veiðanna og löndun afla á komandi ári. Þar á meðal er áætlað hvernig veiðar muni dreifast á ýmis svæði á mismunandi tímum og hvernig líklegt er að fjöldi landana muni þróast á hverju svæði fyrir sig á mismunandi tímum.

Auk þess að fylgja þeim áætlunum sem gerðar eru fyrir hvert ár eins nákvæmlega og mögulegt er verður fiskveiðieftirlitið að bregðast við ófyrirsjáanlegum breytingum. Tillögur og vísbendingar um brot á reglum eru einnig teknar til athugunar eftir því sem við á. Stjórnendur fiskveiðieftirlitsins hjá Fiskistofu funda vikulega til að fara yfir þróun mála. Auk þess skila deildarstjórar eftirlitsins yfirmanni sínum ársfjórðungsskýrslu um hversu árangursríkar þær áætlanir sem gerðar hafa verið hafa reynst og hvaða mál hafa komið upp í sérhverjum landshluta síðasta ársfjórðung.

**- Hver er reynsla eftirlitsaðferða ykkar í tengslum við erlend yfirvöld?**

Í nokkur ár hefur Landhelgisgæsla Íslands unnið með eftirlitsmönnum frá löndum innan Norðaustur-Atlantshafsfiskveiðinefndarinnar (NEAFC). Þetta samstarf hefur verið í formi mismunandi funda svo og skiptum á upplýsingum. Þess utan hefur Landhelgisgæslan verið í nánu og árangursríku samstarfi með mismunandi ríkjum við að fylgjast með ólöglegum og óskráðum fiskveiðum (IUU) og koma í veg fyrir þær á Norður-Atlantshafi. Þar að auki vinnur Landhelgisgæslan með CFCA (stofnun ESB varðandi eftirlit með fiskveiðum) í Vigo, sérstaklega innan ramma Samráðsfunda Strandgæslu á Norður Atlantshafi í vinnuhóp eftirlitsaðila með fiskveiðum (e. Fisheries Enforcement Working Group)

**29. Stjórnkerfi:**

**(a) Leyfi til fiskveiða**

**- Hvernig er leyfisveitingakerfi háttað? Getið þið lýst leyfisveitingum og reglum um útgáfu leyfa ? Eru beinar eða óbeinar kröfur um þjóðerni/aðsetur til að fá eða flytja réttinda til aðgengis (sjá einnig spurningu um erlendar fjárfestingar hér á eftir)?**

Fiskistofa gefur út öll leyfi til fiskveiða íslenskra skipa sem og leyfi erlendra skipa til veiða í íslenskri fiskveiðalögsögu að undanskildum tilraunaleyfum sem sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið gefur út. Útgerðir skipa sækja um leyfi til Fiskistofu sem veitir þau að ákveðnum skilyrðum uppfylltum, þar á meðal kröfum um skráningu og sjóhæfni og að eigendur skipsins og stjórnendur þess uppfylli öll skilyrði til að mega stunda fiskveiðar í fiskveiðilögsögu Íslands eins og tekið er fram í lögum um fjárfestingu erlendra aðila í atvinnurekstri (sjá enn frekar svar við spurningu 71) og lögum um veiðar og vinnslu erlendra skipa í fiskveiðilandhelgi Íslands.

**- Hvert er form og innihald fiskveiðileyfa?**

Fiskistofa gefur út vottorð um leyfi sem er gilt í tiltekinn tíma og því fylgja tilvísanir í lög og reglugerðir sem eiga við þær veiðar sem leyfið tekur til ásamt upplýsingum um sérstakar reglur sem snúa að einstaka tilvikum. Til að mega stunda fiskveiðar verða aflaheimildir að fylgja skipinu.

**- Er sérstakt stjórnkerfi um ákveðnar veiðar og/eða svæði?**

Eins og lýst er að ofan veiðum einkum stjórnað með aflahlutdeildakerfi, þ.s. aflahlutdeildir eru deilanlegar og framseljanlegar, bundinn við framseljanlega kvótakerfið (ITQ), þ.e. almenn veiðileyfi, aflahlutdeildum og úthlutuðum eða keyptum aflaheimildum. Við ákveðnar veiðar íslenskra skipa þarf sérstök veiðileyfi. Upplýsingar um fjölda og gerð slíkra leyfa er að finna í töflunni hér að neðan.

| | *Fiskveiðiár* | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| *Tegund sérstakra veiðiheimilda* | *2002/2003* | *2003/2004* | *2004/2005* | *2005/2006* | *2006/2007* |
| Grásleppuveiðileyfi | 371 | 353 | 271 | 163 | 139 |
| Dragnótaveiðileyfi | 129 | 132 | 122 | 112 | 105 |
| Leyfi til rækjuveiða á grunnslóð | 26 | 8 | 7 | 0 | 0 |
| Leyfi til hörpudiskveiða | 10 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Leyfi til ígulkerjaveiða | 0 | 0 | 4 | 0 | 2 |
| Leyfi til síldveiða með vörpu | 22 | 21 | 23 | 24 | 23 |
| Leyfi til veiða á djúpkarfa | 27 | 24 | 19 | 16 | 15 |
| Leyfi til rækjuveiða á Flæmska hattinum | 6 | 2 | 2 | 2 | 2 |
| Leyfi til veiða á norsk-íslenskri síld | 35 | 27 | 27 | 27 | 22 |
| Leyfi til veiða á norsk-íslenskri í norskri lögsögu | 6 | 0 | 0 | 0 | 15 |
| Leyfi til gulllaxveiða | 38 | 36 | 36 | 43 | 35 |
| Leyfi til veiða á kolmunna | 23 | 24 | 25 | 24 | 22 |
| Leyfi til veiða á kolmunna í færeyskri lögsögu | 23 | 24 | 25 | 24 | 22 |
| Leyfi til að veiða síld og makríl í færeyskri lögsögu | 3 | 1 | 2 | 13 | 9 |
| Leyfi til þorskveiða í norskri lögsögu. | 4 | 7 | 5 | 5 | 5 |
| Leyfi til þorskveiða í rússneskri lögsögu. | 4 | 6 | 4 | 5 | 6 |

Öll veiði erlendra skipa er bönnuð í íslenskri fiskveiðilögsögu nema um sé að ræða skip sem fengið hafa sérstakt leyfi á grundvelli samninga sem íslenska ríkið hefur gert við önnur ríki. Upplýsingar um gerð og fjölda leyfa til erlendra skipa á tímabilinu frá 2004 til 2008 fylgir í eftirfarandi töflu.

| *Gerð veiðileyfa* | *2003* | *2004* | *2005* | *2006* | *2007* |
|---|---|---|---|---|---|
| Leyfi til kolmunnaveiða | 15 | 15 | 15 | 14 | 12 |
| Leyfi til loðnuveiða | 103 | 94 | 86 | 96 | 92 |
| Leyfi til veiða á djúpkarfa | 1 | 1 | 1 | 1 | 1 |
| Leyfi til handfæra- og línuveiða | 53 | 44 | 42 | 41 | 36 |
| Leyfi til veiða á norsk-íslenskri síld | 8 | 8 | 8 | 8 | 19 |
| Leyfi til karfaveiða | 15 | 15 | 13 | 11 | 12 |
| *Heildarfjöldi veiðileyfa erlendra skipa* | *195* | *177* | *165* | *171* | *172* |

Íslensk skip mega ekki veiða með botnvörpu, flotvörpu eða dragnót í íslenskri fiskveiðilandhelgi að undanskildu á þeim svæðum og með þeim tímatakmörkunum sem tekin eru fram í lögum nr. 79/1997 um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands. Leyfi til þessara veiða er bundið stærð fiskiskips og aflvísi en samkvæmt því eru skipum skipt í þrjá flokka eins og hér greinir:

- 1. flokkur: Fiskiskip 42 metrar og lengri. Enn fremur öll fiskiskip með aflvísa 2.500 eða hærri.
- 2. flokkur: Fiskiskip lengri en 29 metrar en styttri en 42 metrar með aflvísa lægri en 2.500. Enn fremur fiskiskip styttri en 29 metrar en með aflvísa 1.600 og hærri.
- 3. flokkur: Fiskiskip styttri en 29 metrar, enda séu þau með lægri aflvísa en 1.600.

Einn flokkur fiskiskipa, svokallaðir krókabátar, takmarkast við skip sem eru minni en 15 brúttótonn. Þeir mega eingöngu veiða á línu og handfæri.

Siglingastofnun heldur skrá yfir lengd skipa, stærð í brúttótonnum, og aflvísa sem notað er sem grunnur flokkunar. Sjá Spurningu 13:29 (e) Stjórnun á veiðigetu.

Aðgengi til veiða í íslenskri fiskveiðilögsögu er takmarkað með lokun svæða sem eru ákveðin með reglugerðum, sérstaklega á uppeldissvæðum ungfisks og hrygningarsvæðum þorsks. Þessi svæði eru lokuð annað hvort tímabundið eða um ótakmarkaðan tíma og getur lokun snúið að notkun ákveðinna veiðarfæra eða allra. Einnig eru til önnur svæði þar sem veiðar eru óleyfilegar nema með sérstaklega aðlöguðum veiðarfærum, svo sem botnvörpu með seiðaskilju. Svæðislokanir eru mikið notaðar til að vernda ungfisk; í viðbót við lokanir samkvæmt reglugerðum. Þeim er beitt þegar eftirlitsmenn Fiskistofu, stjórnendur rannsóknarferða Hafrannsóknarstofnunar eða starfsmenn Landhelgisgæslunnar verða varir við að magn ungfisks er meira en viðmiðanir sem ráðherra hefur sett samkvæmt tillögum

Hafrannsóknarstofnunar. Tilkynningu um þetta ber þeim að senda til Hafrannsóknastofnunar sem getur bannað veiðar á tilteknum svæðum í 14 daga. Slíkar skammtímalokanir taka gildi um leið og þær hafa verið tilkynntar strandstöðvum og þeim útvarpað. Fjöldi skammtímalokana sem settar hafa verið á árunum 1990-2008 eru settar fram á eftirfarandi súluriti.

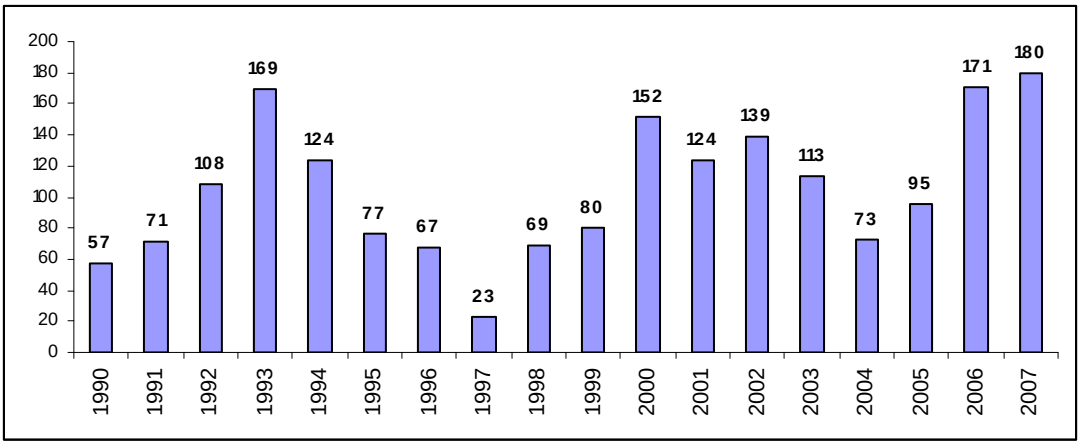


Auk svæðislokana eru ýmsar fiskveiðar bannaðar á ákveðnum tímum. Til dæmis er fiskveiði-tímabilið fyrir sumargotssíld frá 1. september 2009 til 30. apríl 2010 og botnvörpuveiðar á humri bannaðar frá 1. nóvember 2009 til 15. mars 2010.

**svipta skip leyfi til fiskveiða, tímabundið eða til frambúðar.**

Í svari við spurningu 13:29 (g) Eru tiltekin brot sem geta varðað sviptingu veiðileyfis, þ.e veiðar fram yfir kvóta eða önnur brot.

**(b) Aðgengi að auðlindum**

**Lýsið kerfi við skráningu, og samanburð upplýsinga um veiðar. Sérstaklega:**

**- Á hverju byggja gögnin? Er veiðidagbókakerfi í notkun? Er það fært á pappír og/eða rafrænar bækur? Er afli skráður sem óslægður eða unninn fiskur? Eru notaðir umreikningsstuðlar?**

Allur landaður afli er veginn af viðurkenndum veganda og skráður í gagnagrunn Fiskistofu í löndunarhöfn (GAFL gagnagrunnur). Öll gögn um landaðan afla berast því Fiskistofu á rafrænu formi um leið og vigtun er lokið. Fiskistofa birtir þessar upplýsingar á vefsvæði sínu þar sem það er öllum aðgengilegt. Magn aflans er skráð eftir ástandi þegar það er vegið (landað) og stuðst við umreikningsstuðla þegar það á við til umreikna í þunga óslægðs fisks. Stjórnendur fiskiskipa verða að halda veiðidagbók og skrá þar aflamagn daglega; magn sem skráð er í veiðidagbók miðast við óslægðan fisk. Í undirbúningi er að taka upp rafrænar

veiðidagbækur og nú þegar skráir um það bil 15-20% flotans á rafrænan hátt, aðrir skrá á pappír og þær upplýsingar eru síðan færðar inn í gagnagrunn.

**- Hvaða tækni er notuð við að bera saman magn sem tilkynnt hefur verið við það magn sem landað er?**

Fiskverkendur og fiskmarkaðir afhenda Fiskistofu mánaðarlegar skýrslur um innvigtað magn til vinnslu og ráðstöfun aflans í mismunandi verkunartegund. Í þeim koma fram upplýsingar um fiskiskip, dagsetningar löndunar og magn, verðmæti og nýtingu aflans. Magntölurnar eru byggðar á ástandi aflans og umreikningsstuðlar eru notaðir til að umreikna í óslægðan fisk. Þessar upplýsingar berast ýmist rafrænt eða á pappír og eru skráðar inn í gagnagrunn. Það magn sem fiskverkendur fá af tilteknu skipi er borið saman við skráningarkerfi Fiskistofu. Skipstjórnendur verða að útskýra allt ósamræmi.

**- Lýsið einnig gildandi kerfi til að bera gögn um afla saman við upplýsingar annars staðar frá.**

Þegar afli er fluttur til endanlegrar vigtunar erlendis, eru lagðar fram rafrænar áætlanir ásamt upplýsingum um skipið, dagsetningu löndunar, fisktegundir og magn. Uppboðsmarkaðir sem Fiskistofa hefur samþykkt sjá um lokavigtun aflans og senda Fiskistofu rafræna sölukvittun. Upplýsingar um magn í áætluninni og selt magn (og fisktegundir) eru bornar saman og skipstjórnendur þurfa að útskýra allt ósamræmi. Eftirlitsmenn taka saman magn fisks sem fluttur hefur verið í ákveðið hlutfall gáma, sbr. viðeigandi verklýsingu hvað þetta varðar, og eftirlitsmenn Fiskistofu á mörkuðum erlendis telja saman það sem úr gámunum kemur. Í þeim tilvikum þegar þörf er á sérstakri rannsókn þá eru þessar upplýsingar bornar saman við upplýsingar í leiðabókum skipsins. Þetta er hins vegar ekki gert reglulega, aðeins ef sérstakt tilefni þykir til þess. Auk þessa safna eftirlitsmenn Fiskistofu upplýsingum á staðnum sem hægt er að bera saman við áðurnefndan gagnagrunn.

**- Lýsið því kerfi sem er notað til eftirlits með hvalveiðum.**

Þau skip sem hafa leyfi til hvalveiða verða að senda skýrslu til Fiskistofu um leið og dýr hafa verið veidd. Fiskistofa gefur út nauðsynlegar upplýsingar um fjölda veiddra dýra og tilkynnir veiðileyfishöfum þegar þeir eru að nálgast hámarks fjölda.

Samkvæmt íslenskum reglum verður að skrá allan aukaafla sjávarspendýra í veiðidagbók en engar sérstakar reglur takmarka meðafla af sjávarspendýrum.

### (c) Eftirlit með fiskiskipum

**Lýsið eftirliti með fiskiskipum og þar á meðal stjórnstöð eftirlits með fiskveiðum.**

Öll skip sem fá úthlutað veiðileyfi í atvinnuskyni bæði innan og utan efnahagslögsögu Íslands eru búin sjálfvirkum staðsetningartækjum sem senda sjálfkrafa upplýsingar til Vaktstöðvar siglinga (VSS), Fiskistofu og Landhelgisgæslunnar, í það minnsta á klukkustundar fresti, varðandi staðsetningu, stefnu og hraða skipsins. Skipum er óleyfilegt að halda úr höfn án staðfestingar frá upphafi til VSS að staðsetningartæki séu um borð og starfi eðlilega. Upplýsingar frá slíkum tækjum verða að berast strax og skipið siglir úr höfn og mega ekki hætta fyrr en skipið er lagst að bryggju til að landa afla sínum.

Ef sjálfvirkt staðsetningartæki bilar í veiðiferð verður að tilkynna VSS það samstundis. Tækið ber að gera við eins fljótt og hægt er, og ekki síðar en innan 30 daga. Skip mega ekki fara úr höfn ef staðsetningartæki virka ekki nema með sérstöku leyfi frá Vaktstöðinni. Ef slíkt gerist verður að tilkynna staðsetningu, stefnu og hraða með öðrum hætti á sex tíma fresti.

Vaktstöð siglinga er staðsett í aðalstöðvum Landhelgisgæslunnar og hefur ferns konar hlutverk. Það er fjarskiptamiðstöð fyrir skip Landhelgisgæslunnar og eftirlitsflugvélar, stjórnun björgunaraðgerða og tengiliður í allsherjar öryggiskerfi landsins; vaktstöð siglinga og fiskveiða; og móttökustöð tilkynninga frá erlendum skipum sem sigla um íslenska lögsögu og koma við í íslenskum höfnum samkvæmt Schengen samkomulaginu og öryggi til sjós.

Stjórnstöð Landhelgisgæslunnar svarar öllum fyrirspurnum varðandi svæðislokanir, leyfð veiðarfæri og tæki og annað sem snýr að fiskveiðum og fjölda annarra spurninga. Það er einnig sameiginleg stöð fyrir leitar- og björgunaraðgerðir á íslenskum hafsvæðum. Stöðin samhæfir og þjónar öllum aðgerðum Landhelgisgæslunnar. Hún fær tilkynningar frá erlendum fiskiskipum sem hafa leyfi til veiða í íslenskri efnahagslögsögu, vinnur með hafnaryfirvöldum varðandi öryggi á sjó og í höfnum, útvarpar upplýsingum um skammtíma lokanir veiðisvæða og einnig veðurspám og veðurlýsingum til sjófarenda á föstum tímum í gegnum fjarskiptakerfi stöðvarinnar.

Öll íslensk fiskiskip eru skyld til að taka þátt í tilkynningakerfinu sem starfar hjá vaktstöð Landhelgisgæslunnar. Stöðin er miðpunktur samskipta þar sem öllum upplýsingum sem tengjast sjóferðum er safnað saman og þær notaðar við allsherjar eftirlit, en einnig veiðieftirlit, öryggis- og björgunaraðgerðir.

Erlend skip sem hafa leyfi til veiða innan íslensku efnahagslögsögunnar verða að gangast undir sérstakar kröfur um upplýsingagjöf. Þau þurfa að tilkynna um komu inn í lögsöguna, daglegan afla og brottför úr lögsögunni. Skip frá Grænlandi, Færeyjum, Noregi og Rússlandi verða að gangast undir kröfur um eftirlit með skipum, en samkvæmt því verður það land sem skipið er skráð í að senda sjálfvirkar upplýsingar um staðsetningar að minnsta kosti á tveggja klukkustunda fresti eða oftar meðan skipið er innan efnahagslögsögu Íslands. Öðrum skipum er skylt að tilkynna staðsetningu reglulega meðan þau eru innan lögsögunnar.

Vaktstöð fiskveiða hjá Landhelgisgæslunni er opin 24 tíma á sólarhring, 7 daga vikunnar, og er staðsett innan sameiginlegrar stjórnstöðvar Landhelgisgæslunnar, sjóferðaeftirlitsins og einnig Samræmingarstöðvar sjóbjörgunarsveita.

**(d) Markaðseftirlit og -stjórnun, þar á meðal rekjanleiki sjávarafurða**

**Lýsið því kerfi sem til er og ætlað að tryggja**

- **Rekjanleika sjávarafurða, úr sjó til neytanda (forsendur markaðssetningar og einnig vegna eftirlits). Reglur um sölu sjávarafurða (við skipshlið, á uppboðsmörkuðum, í smásöluverslunum, í stórmörkuðum).**

Allur afli er veginn á hafnarvog af viðurkenndum vigtunarmanni sem gefur út kvittun fyrir hverja einstaka vigtun. Í þeim koma t.d. fram upplýsingar um veiðiskipið, dagsetningu löndunar og veiðarfæri. Ökumaður flutningatækis sem flytur aflann fær afrit af kvittuninni sem verður að afhenda þeim sem tekur við eða kaupir aflann, hvort sem aflinn er sendur til verkunar eða endursölu, þar á meðal kaup á afla beint frá eigin skipi. Kaupandinn verður síðan að skila Fiskistofu, í sérstakri skýrslu, upplýsingum um allan þann afla sem fenginn er frá hverjum seljanda fyrir sig. Kaupandinn verður síðan að afhenda Fiskistofu aðra mánaðarlega skýrslu um ráðstöfun afla sem keyptur var í mismunandi vinnslu, í samræmi við vigtað heildar magn. Í skýrslunni um ráðstöfunina þurfa að koma fram eftirfarandi upplýsingar:

- Kaupandi
- Fyrirtæki
- Ástand aflans (slægður, hausaður, ísaður, heilfrystur)
- Fisktegund
- Magn af hverri tegund
- Birgðir við upphaf tímabils
- Keyptur fiskur á tímabilinu
- Sala á óunnum fiski; a) til fiskverkunar, b) til útflutnings í gámum, c) til útflutnings með flugvélum
- Sala til innlendrar neyslu
- Birgðir við lok tímabils

Ef kaupandi aflans selur hann aftur í heilu lagi eða að hluta verður að skila skýrslu þar sem fram kemur nafn og auðkenni kaupandans, afhendingardagur, fisktegund, magn og ástand aflans við sölu.

Varðandi þetta, sjá einnig Spurningu 13:29 (b) að ofan.

Afla má aðeins vinna af aðilum sem hafa vinnsluleyfi sem eru tölusett fyrir hvern og einn. Leyfin eru gefin út af Matvælastofnun Íslands (MAST) til fiskverkenda sem uppfylla öll útgefin skilyrði. Öll framleiðsla fiskverkunarfyrirtækja verður að vera merkt með númeri vinnsluleyfis. Fyrir bragðið er hægt að rekja framleiðsluna frá neytanda til vinnslu og þaðan til einstakra skipa og veiðiferðar (dagsetning löndunar). Ekki er eftirlit með sölu afla eða vinnslu á löndunarstöðum þar eð slíkt tíðkast ekki og allur afli er veginn á hafnarvigt við löndun eins og áður er lýst. Svarið við Spurningu 13:29 (b) lýsir eftirliti Fiskistofu varðandi afla sem seldur er á mörkuðum erlendis. Vigtun og skráning aflans verður að vera viðurkennd samkvæmt reglum um stjórnun íslenskra fiskveiða. Ennfremur er hægt að rekja aflann rafrænt frá löndun til kaupanda samkvæmt lýsingu í annarri málsgrein svars við Spurningu 13:29. Eftirlit með smásölum og stórmörkuðum er byggt á skoðun upplýsinga í Spurningu 13:10 hér að ofan.

**(e) Stjórnun á veiðigetu**

**Lýsið því kerfi sem er í notkun til hafa eftirlit með skráðri veiðigetu (t.d. stærð og afl skips) og eftirliti með afskráningu fiskiskipa. Hver sér um skráningu skipa.**

Beinar reglur um veiðigetu fiskiskipa hafa litla merkingu í stjórnkerfi fiskveiða á Íslandi. Eins og bent er á að ofan byggir kerfið fyrst og fremst á úthlutun aflakvóta en sem var ætlað að draga úr veiðigetu flotans og tryggja að hann verði hagkvæmni veiða og fjárhagslega skilvirkni í samræmi við framleiðslugetu fiskistofna. Hins vegar eru nokkrar mikilvægar reglur innan ramma fiskveiðistjórnunarkerfisins þar sem stærð og veiðigeta skipanna skiptir máli. Í lögum nr. 79/1997 um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands er vísað til aflvísa, byggt á reiknuðum aflvísum. Sé skip búið skrúfuhring er aflvísir þess reiknaður þannig: HÖ x ÞS. Sé skip ekki búið skrúfuhring er aflvísir þess reiknaður þannig: 0,60 x HÖ x ÞS. HÖ merkir hér skráð afl aðalvélar skipsins í hestöflum, ÞS merkir þvermál skrúfu í metrum.

Siglingastofnun heldur skrá um aflvísa fiskiskipa sem nota botnvörpu, flotvörpu og dragnót og skal hún notuð sem grundvöllur viðeigandi útgefinna veiðileyfa. Þar sem vísað er til lengdar skipa skal miðað við hámarks lengd samkvæmt mælingum Siglingastofnunar.

Siglingastofnun ber ábyrgð á skoðun skipa, hún gefur út haffærnisskírteini og heldur skrá yfir öll íslensk fiskiskip með upplýsingum um brúttólesta stærð þeirra, aflvísi og hámarks lengd.

**(f) Heimildir eftirlitsmanna**

- **Lýsið valdheimildum eftirlitsmanna (eða annars valdhafa sem ber ábyrgð á eftirliti og skoðun) og aðgengi þeirra að skipum og gögnum**

- **Lýsið heimildum veiðieftirlitsmanna til að framfylgja lögum og reglum er lúta að fiskveiðistjórnun (þar á meðal heimild til að gera veiðarfæri og/eða afla upptækan, að afturkalla veiðileyfi), sölu og markaðsreglum (lágmarks stærð fyrir viðskipti, kröfum um merkingar). Hvað varðar þessar síðastnefndu reglur, gerið grein fyrir heimildum eftirlitsaðila. ( möguleikar á að taka framleiðslu af markaði, sektir, afturköllun sölu, vinnslu og /eða markaðsleyfa).**

Ákvæði um heimildir eftirlitsmanna Fiskistofu er að finna í lögum nr. 116/2006 um stjórn fiskveiða, lögum nr. 79/1997 um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands og lögum nr. 57/1996 um umgengni um nytjastofna sjávar. Einnig eru í lögum nr. 151/1996 um fiskveiðar utan lögsögu Íslands mikilvæg ákvæði hvað þetta varðar.

Fiskistofa hefur það hlutverk lögum samkvæmt að hafa eftirlit með því að lögum og reglum um fiskveiðistjórnun sé framfylgt. Í þeim tilgangi er eftirlitsmönnum Fiskistofu heimilt að fara um borð í skip til að skoða afla þess og veiðarfæri. Þegar eftirlitsmenn eru um borð í skipum í veiðiferðum er skipstjórum skylt að sjá þeim fyrir aðstöðu um borð til að gera þeim kleift að fylgjast með veiðum, afla og veiðarfærum. Eftirlitsmenn hafa einnig aðgang að allri vinnslusölum fiskverkana og birgðageymslum, flutningatækjum og aðstöðu þar sem sjávarafli er veginn.

Eftirlitsmaður Fiskistofu sem er um borð í fiskiskipi getur óskað eftir því að skipstjóri láti kasta eða leggi veiðarfæri á tilteknu svæði í tilraunaskyni, enda hafi hann rökstudda ástæðu til að ætla að önnur skip séu að stunda skaðlegar veiða á svæðinu. Eftirlitsmaður um borð í erlendu skipi getur ennfremur farið fram á að skipstjórinn dragi inn veiðarfærin og sigli á annan stað ef meðafli skipsins fer yfir ákveðin viðmiðunarmörk.

Eftirlitsmenn Fiskistofu hafa ekki lögregluvald. Ef þeim er neitað um aðgengi að fiskiskipi, fiskverkun geta þeir leitað liðsinnis lögreglu eða fengið Landhelgisgæsluna sér til aðstoðar.

Landhelgisgæslan er vopnuð löggæslustofnun og hefur löggæsluvald innan íslensku efnahagslögsögunnar. Hún hefur heimild til að handtaka menn og færa skip til hafnar, með valdi ef það reynist nauðsynlegt. Landhelgisgæslan fer einnig með tiltekið eftirlit í umboði NEAFC, og hefur eftirlit og framkvæmir skoðanir á þeim svæðum sem falla undir reglugerðir NEAFC. Tekið skal fram að þegar skoðunarmenn Landhelgisgæslunnar fara um borð í skip innan íslensku efnahagslögsögunnar framkvæma þeir fjölda skoðana auk þess að skoða afla og veiðarfæri. Þar er um að ræða skoðun á öryggisbúnaði, skjölum og vottorðum skips og áhafnar.

**(g) Löggjöf og meðferð brotamála**

**- Lýsið gildandi kerfi hvað varðar beitingu viðurlaga og eftirfylgni brotamála á sviði fiskveiðistjórnunar.**

**- Lýsið því kerfi sem notað er til að meta áhrif viðurlaga.**

Viðurlög við brotum gegn lögum nr. 116/2006 um stjórn fiskveiða, reglum sem settar eru á grundvelli þeirra og ákvæðum leyfa eru sektir allt að 4.000.000 króna fyrir fyrsta brot og allt að 8.000.000 fyrir endurtekin brot, hvort sem þau eru framin af ásetningi eða gáleysi. Tilvik þar sem um er að ræða alvarleg eða endurtekin ásetningsbrot geta ennfremur varðað allt að sex ára fangelsisvist.

Í lögum nr. 57/1996 um umgengni um nytjastofna sjávar er kveðið á um viðurlög við brotum gegn ákvæðum laga um vigtun og skráningu sjávarafla. Þar segir að Fiskistofa skuli svipta skip leyfi til veiða í atvinnuskyni, afturkalla leyfi til vigtunar sjávarafla og afturkalla heimilda erlendra uppboðsmarkaða til að taka við afla íslenskra fiskiskipa sem ekki hefur verið endanlega vigtaður og skráður . Ákvarðanir Fiskistofu eru kæranlegar til Landbúnaðar- og sjávarútvegsráðuneytisins innan eins mánaðar frá því að viðkomandi aðila var tilkynnt um ákvörðunina. Það frestar þó ekki réttaráhrifum ákvörðunarinnar.

Svipting veiðileyfis vegna minniháttar brots skal ekki standa skemur en eina viku og ekki lengur en tólf þegar um fyrsta brot er að ræða. Við ítrekuð brot skal svipting ekki standa skemur en fjórar vikur og ekki lengur en eitt ár. Við fyrsta minniháttar brot skal þó ljúka máli með því að Fiskistofa sendi skriflega áminningu til útgerðar viðkomandi skips.

Þegar brotið er gegn lögum og reglum um vigtun sjávarafla skal Fiskistofa afturkalla leyfi til vigtunar sjávarafla. Aðili fær ekki leyfi að nýju fyrr en átta vikur eru liðnar frá afturköllun leyfis. Ef leyfi vigtunarleyfishafa hefur ítrekað verið afturkallað skal honum ekki veitt slíkt leyfi á ný fyrr en 16 vikur eru liðnar frá því að leyfið var síðast afturkallað. Ef brotið er gegn reglum þannig að bersýnilega leiði til þess að afli verði ranglega skráður skal leyfi ekki veitt að nýju fyrr en 26 vikur eru liðnar frá afturköllun leyfisins, en heimavigtunarleyfi skal þó ekki veitt aðila fyrr en eitt ár er liðið frá afturköllun fyrra leyfis.

Lögin gera einnig ráð fyrir beitingu viðurlaga ef skip veiðir afla umfram heimildir sínar. Hér er annars vegar um að ræða um að ræða beitingu viðurlaga og þvingunaraðgerðir til að knýja útgerðaraðila til að leiðrétta aflastöðu skips. Ef skip verður uppvíst að veiðum umfram heimildir sendir Fiskistofa útgerðinni og skipstjóra viðkomandi skips tilkynningu þar að lútandi með símskeyti. Þar er upplýst að skipið verði svipt veiðileyfi frá og með fjórða degi hafi fullnægjandi aflaheimildir ekki verið fluttar á skipið innan þess tíma. Svipting veiðileyfis gildir þar til nægar aflaheimildir hafa verið fluttar á skipið.

Hafi aflaheimildir skips ekki verið leiðréttar fyrir lok fiskveiðiárs skal Fiskistofa, auk sviptingu veiðileyfis, leggja á útgerðina gjald vegna ólögmæts sjávarafla til jafns við verðmæti þess afla sem veiddur var umfram heimildis.

Í málum sem að ofan eru greind geta aðilar ávallt leitað réttar síns fyrir dómstólum en það frestar þó ekki réttaráhrifum ákvarðananna.

### (h) Notkun nýrrar tækni

**Lýsið notkun nýrrar tækni, þar á meðal rafrænum afladagbókum, í tengslum við eftirlitskerfi með skipum (VMS), og öðrum kerfum til að staðsetja skip (VDS), réttarrannsóknarlegum, þar á meðal erfðafræðilega greiningu fiskafurða, o.sfrv.**

Skipstjórar fiskiskipa sem fengið hafa leyfi til veiða í atvinnuskyni skulu halda rafræna afladagbók, sem Fiskistofa sér þeim fyrir, með upplýsingum um afla skipsins. Þær upplýsingar sem á að skrá í afladagbókina, form þeirra, og afhending til Fiskistofu eru settar í reglugerð. Fiskistofa sviptir skip veiðileyfi ef afladagbókum er ekki er skilað á tilsettum tíma. Svipting veiðileyfis gildir þar til afladagbók hefur verið skilað til Fiskistofu eða gefnar fullnægjandi skýringar á ástæðum þess að upplýsingar hafa ekki verið lagðar fram.

Útgerðum hefur verið heimilað að nota rafrænar afladagbækur frá árinu 1999 í samræmi við reglugerð nr. 557/2007. Skylt verður að nota rafrænar afladagbækur í öllum fiskiskipum eftir 31. desember 2009.

Upplýsingar úr afladagbókum eru notaðar af Hafrannsóknastofnuninni í vísindalegum tilgangi og einnig við eftirlit Fiskistofu og Landhelgisgæslunnar. Sjá einnig Spurningu 13:29 (b).

Öll fiskiskip sem fengið hafa veiðileyfi innan eða utan efnahagslögsögunnar eiga að hafa um borð sjálfvirk staðsetningartæki sem senda upplýsingar til Vaktstöðvar siglinga, Fiskistofu og Landhelgisgæslunnar í það minnsta á klukkustundar fresti þar sem kemur fram staðsetning, stefna og hraði skipsins. Skip mega ekki halda af stað til veiða fyrr en Vaktstöðin hefur staðfest að staðsetningartæki sé um borð og vinni sem ætlast er til. Sendingar slíkra tækja skulu hefjast um leið og skipið leggur úr höfn og ekki hætta fyrr en skipið er komið aftur til hafnar til löndunar afla.

Ef sjálfvirka staðsetningartækið bilar í veiðiferð verður að tilkynna Vaktstöðinni það samstundis. Gera skal við tækið svo fljótt sem auðið er og ekki síðar en 30 dögum eftir að það bilaði. Skip má ekki fara úr höfn ef sjálfvirka staðsetningatækið vinnur ekki sem skildi nema með sérstöku leyfi Vaktstöðvarinnar. Þegar svo stendur á verður að senda Vaktstöðinni tilkynningar með sex klukkustunda millibili, með öðrum hætti, þar sem fram koma staðsetning, stefna og hraði skipsins. Sjá einnig Spurningu 13:28(c).

Upplýsingum frá sjálfvirkum staðsetningartækjum er hlaðið inn á Google Earth umhverfiskerfi á vefnum. Skyndilokanir og svæðalokanir samkvæmt reglugerðum eru einnig birtar þar og þannig er hægt að sjá hvort einhverjar líkur eru á að skip séu á þeim svæðunum og með áætlun um hraða skipsins og hvort mögulegt sé að það sé að stunda veiðar.

Vegna reglna um ráðstafanir vegna línuveiða er staðsetningarkerfið notað til að athuga hvort lengd veiðiferðar sé í samræmi við tímatakmarkanir, þ.e. 24 stundir, og að aflanum sé landað í sömu höfn og skipið sigldi frá. Upplýsingar úr sjálfvirkri símaþjónustu Fiskistofu og úr staðsetningarkerfinu eru bornar saman til að kanna hvort skipið hafi fullnægt tilkynningaskyldu sinni og öðrum skilyrðum í tengslum við línuveiðar.

Í aflaskráningarkerfi Fiskistofu er afli skipa sem landa í íslenskum höfnum skráður í rauntíma. Eftirlitsmenn geta fylgst með löndun afla úr fiskiskipi jafnframt því að athuga hvort aflinn sé rétt skráður í aflaskráningarkerfið.

VDS-kerfið hefur verið notað frá 2001 í gagnkvæmu sambandi við upplýsingar úr VMS-kerfinu. Þetta hefur verið gert í samvinnu við sameiginlega rannsóknarstöð Evrópusambandsins.

Ný eftirlitstækni hefur nú verið tekin í notkun við eftirlit á hafinu með nýrri flugvél sem búin er háþróaðri tækni. Samsetning myndar af yfirborðinu hjá höfuðstöðvunum er stöðugt borin saman við upplýsingar í skynjurum flugvélarinnar og þannig er athyglinni beint að þeim skipum sem ekki hafa gefið upp staðsetningu sína og hvort staðsetning þeirra sé röng.

Upplýsingar úr ratsjám eru auknar með sjálfvirku staðsetningarkerfi (AIS) móttakara í flugvélinni og innrauðum myndavélum (TV/IR) við notkun bæði að degi og að næturlagi.

Með þessum aðferðum er hægt að stunda eftirlit á hafsvæðum úr meiri hæð en áður sem aftur þýðir víðara svæði sem ratsjá og myndavélar ná til.

## 30. Eftirlit með ólöglegum veiðum skipa utan EES svæðisins.

### (a) Erlend fiskiskip

#### - Hvernig eru erlend fiskiskip skilgreind með tilliti til aðgengis að íslenskum höfnum eða skoðunar í höfn eða á sjó?

Öll fiskiskip sem ekki eru skráð á Íslandi og finnast ekki í skipaskrá Siglingastofnunar teljast erlend skip.

Öll erlend fiskiskip (þau sem ekki sigla undir íslenskum fána) sem koma inn í efnahagslögsöguna og sigla inn á íslenskar hafnir verða að tilkynna komu sína með minnst 6 klukkustunda fyrirvara áður en þau sigla inn í lögsöguna. Í tilkynningunni skal koma fram staðsetning þeirra og hvenær þau sigla inn í lögsöguna, hvaða höfn þau ætla til og hver er áætlaður komutími, tilgangur siglingar í höfn, hvaða tegundir afla eru um borð og hvar þau hafa verið að veiðum. Sjá einnig Spurningu 13:29 (c) og 74.

Þessar upplýsingar eru einnig notaðar þegar skipin eru skoðuð í höfn. Eftir ástæðum eiga við reglur um hafnríkjaeftirlit (e. Port State Measures), Norðaustur-Atlantshafsfiskveiðinefndarinnar (NEAFC) og Norðvestur-Atlantshafsfiskveiðinefndarinnar (NAFO).

**- Hvernig eru reglur um aðgengi erlendra skipa að íslenskum höfnum sem og skoðun erlendra skipa? Vinsamlega útskýrið.**

Öll erlend skip sem stefna að viðkomu í íslenskum höfnum verða að tilkynna Landhelgisgæslunni það áður en þau sigla inn á íslenskt hafsvæði. Skip sem eru á lista svæðisbundinna fiskveiðistjórnunarsamtaka yfir skip sem stundað hafa ólöglegar fiskveiðar (e. IUU) mega ekki sigla inn á íslensk hafsvæði nema í neyðartilvikum, t.d. ef um bilun er að ræða sem gæti varðað öryggi skipsins eða alvarlega slasaðan skipverja. Óleyfilegt er að sjá skipinu fyrir vistum eða eldsneyti. Hvað þetta varðar, sjá lög nr. 22/1998 um veiðar og vinnslu erlendra skipa í fiskveiðilandhelgi Íslands og svar við Spurningu 13:69.

Ef skip er ekki frá EES-landi og ætlar að landa eða umskipa afla eða sjávarafurðum í íslenskri höfn, fellur það undir reglur ESB sem Ísland hefur tekið upp í löggjöf sína og fylgt er að öllu leyti. Slík skip mega aðeins koma til hafna þar sem viðurkenndar landamærastöðvar eru fyrir hendi.

Í viðbót við að taka upp allar ESB reglur sem snúa að aðgengi að höfnum og eftirliti hefur Ísland einnig tekið upp og notað þær reglur sem teknar hafa verið upp af NEAFC og NAFO varðandi hafnríkjaeftirlit (PSM) til að berjast gegn ólöglegum veiðum.

Samkvæmt reglum varðandi löndun/umskipun er það skilyrði hvað varðar erlend skip sem koma frá NEAFC og NAFO veiðisvæðum að þau verða að senda Landhelgisgæslunni tilkynningu þrem dögum fyrir áætlaða komu. Landhelgisgæslan samþykkir síðan komuna (svo framarlega sem allt er í lagi) ef hún er samþykkt af ríki þess fána sem skipið siglir undir. Til að hafa eftirlit í höfnum hafa eftirfarandi hafnir verið samþykktar af NEAFC og NAFO: Þorlákshöfn, Hafnarfjörður, Reykjavík, Grundarfjörður, Bolungarvík, Ísafjörður, Akureyri og Húsavík. Allar hafnirnar eru viðurkenndar landamærastöðvar nema Grundarfjörður og Bolungarvík.

Í þessu sambandi skal einnig bent á Spurningu 13:69.

**(b) Innflutningur á sjávarafurðum**

**Lýsið kerfi í notkun sem ætlað er að sannreyna að sjávarafurðir sem ætlunin er að flytja inn til Íslands séu í samræmi við viðeigandi verndunar- og stjórnunarreglur. Þar á meðal framkvæmd varðandi staðla og áhættustýringarmælikvarða í tengslum við athugun á skjölum og öðrum sannprófunum og einnig refsiramma við brotum.**

Eins og lýst er að ofan hefur Ísland tekið upp og framfylgt öllum viðeigandi ESB reglum um innflutning á sjávarafurðum. Vísað er til fullyrðinga í (a) að ofan og svars við Spurningu

13:69. Á Íslandi er einnig unnið að því að koma í framkvæmd ESB reglugerð nr. 1005/2008 og mun hún taka gildi 1. janúar 2010.[13]

**(c) Aðgerðir gegn skipum sem stunda ólöglegar fiskveiðar (IUU) og landa sem ekki taka þátt í aðgerðum gegn þeim**

**- Lýsið þeim reglum sem í gildi eru til að bregðast við ólöglegum fiskveiðum sem og þeir aðgerðum sem beitt er í viðskiptum við lönd sem ekki virða slíkar reglur.**

Á Íslandi tengjast allar upplýsingar um siglingar saman á einum stað (FMC). Þar af leiðir að öllum upplýsingum um siglingar innan íslensku efnahagslögsögunnar, svo og beiðnum um komu í hafnir er safnað og þær kannaðar á einni starfstöð. Þetta er samvinnustofnun um eftirlit með fiskveiðum, eftirlit með skipum vegna fiskveiðistjórnun, einnig öryggisverkefni, AIS eftirlit, þjónustu vegna skipaferða, GMDSS strandstöðvar, verk Landhelgisgæslunnar og samhæfingarstöð björgunar á sjó.

Öll þekkt skip sem eru að ólöglegum veiðum (IUU) eru skráð fyrirfram í gagnagrunn í stöðinni þar sem allar tilkynningar eru skráðar og varðveittar. Tilkynningu er ekki hægt að skrá inn í gagnagrunninn fyrr en skipið hefur áður verið skráð þar. Ef tilkynning berst frá áður þekktu IUU skipi fær starfsmaðurinn strax viðvörun þegar auðkenni skipsins er skráð. Í framhaldinu er skipinu neitað um aðgengi og/eða löndun í íslenskum höfnum í samræmi við skráningu skipsins á IUU lista.[14]

Afrit af sérhverri tilkynningu er sent sjálfvirkt til allra viðeigandi skrifstofa og til hafnarstarfsmanna. Ef skip er á NEAFC IUU A lista (þ.e. lista yfir skip sem stundað hafa ólöglegar fiskveiðar) er það skýrt aðgreint í tilkynningunni þar eð viðkomandi skip má ekki fá neina þjónustu en skal rannsakað.

Kerfið á Íslandi er samþætt sem gerir snögg viðbrögð við skipum sem stunda ólöglegar veiðar möguleg og tryggir að þau skip fái ekki þjónustu en er neitað um aðgang að höfnum eftir því sem við á.

Listar yfir skip sem stundað hafa ólöglegar fiskveiðar, s.k. IUU listar eru einnig sendir til eftirlits- og skoðunarstaða þar sem þeir eru teknir inn í gagnagrunn viðkomandi staðar þannig að viðvörun birtist samstundis ef skráð er tilkynning um slíkt skip. Ennfremur eru allar tilkynningar um skip sem skráð eru inn í gagnagrunninn borin sjálfkrafa saman við síðustu tilkynningu frá því skipi og síðustu þekktu staðsetningu þess. Einnig fer fram sjálfvirk athugun á heimildum skipsins, bæði innan íslensku lögsögunnar og á alþjóðlegum hafsvæðum eftir því sem við á.

[13] Reglugerð Evrópuráðsins nr. 1005/2008 frá 29. september setur upp sambandskerfi til að koma í veg fyrir, hindra og útrýma ólöglegum, óskráðum og óstýrðum fiskveiðum. UM er að ræða viðauka við ESB reglugerðir nr. 2847(93, 1936/2001 og 601/2004 og fellir úr gildi ESB reglugerðir nr. 1093/94 og 1447/1999.

[14] Athugið kerfi fyrir IUU A og IUU B hjá NEAFC, sjá www.neafc.org

**- Lýsið innleiðingu í innlenda löggjöf samþykktum frá svæðisbundnum fiskveiðistjórnunarstofnunum varðandi skip sem stunda ólöglegar veiðar og aðgerðum gegn lönd sem ekki hafa innleitt slíkar samþykktir**

Ef samþykktir svæðisbundinna fiskveiðistjórnunarsamtaka krefjast breytinga á löggjöf leggur sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra fram frumvarp til laga, eða breytingar á reglugerðum sem gera íslenskum yfirvöldum kleift að standa við alþjóðlegar skuldbindingar .

Lög nr. 22/1998 um veiðar og vinnslu erlendra skipa í fiskveiðilandhelgi Íslands taka á þessu.

Samkvæmt þriðju grein laga um veiðar og vinnslu erlendra skipa í fiskveiðilandhelgi Íslands, nr. 22/1998, mega erlend skip landa eigin afla, umskipa honum og selja hann í íslenskum höfnum, og geta fengið þar alla þá þjónustu sem nauðsynleg er til að nýta skipið.

Þriðja greinin hljóðar svo:

> Erlendum skipum, sem stunda veiðar eða vinnslu á afla úr sameiginlegum nytjastofnum sem veiðast bæði innan og utan íslenskrar fiskveiðilandhelgi og sem íslensk stjórnvöld hafa ekki gert milliríkjasamning um nýtingu á, er þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. óheimilt að koma til íslenskra hafna. [Sama gildir um erlend skip sem stunda veiðar eða vinnslu á afla sem brýtur í bága við samninga um nýtingu og varðveislu lifandi auðlinda hafsins sem Ísland er aðili að, þar með talið skip sem hafa verið skráð hjá svæðisbundnum fiskveiðistjórnunarstofnunum, og sigla ekki undir fána aðildarríkja þeirra, fyrir brot gegn reglum settum á grundvelli slíkra samninga. Komist skip sem um ræðir í þessari málsgrein til íslenskrar hafnar er þeim óheimilt að landa eða umskipa afla í höfn og skal án tafar vísa þeim úr höfn eftir að þau hafa verið skoðuð af eftirlitsaðilum og eftir atvikum veitt neyðaraðstoð. Óheimilt er að veita skipum sem um ræðir í þessari málsgrein, skipum sem flytja afla þeirra, skipum sem þjónusta þau, sem og útgerðum þessara skipa, þjónustu, þar með talið í íslenskum höfnum, í fiskveiðilandhelgi Íslands og utan hennar. Kaupendum afla, svo og umboðsmönnum, útflytjendum, flutningsaðilum, bönkum, lánastofnunum og opinberum stofnunum er skylt að láta sjávarútvegsráðuneytinu eða Fiskistofu í té, ókeypis og í því formi sem þessi stjórnvöld ákveða, allar þær upplýsingar sem unnt er að láta í té og nauðsynlegar eru taldar vegna eftirlits með framkvæmd framangreindra ákvæða.][1]
>
> Ráðherra getur ákveðið að ákvæði 2. mgr. gildi gagnvart skipum ef fánaríki skipsins er ekki aðili að samningi sem gildir um stjórn þeirra veiða sem viðkomandi skip stundar eða fylgir ekki þeim reglum sem settar eru samkvæmt þeim samningi, enda sé Ísland aðili að honum. Þá getur ráðherra ákveðið að ákvæði 2. mgr. taki til erlendra skipa sé slíkt talið nauðsynlegt til verndar lifandi auðlindum hafsins.
>
> Ákvæði þessarar greinar takmarka ekki rétt erlendra skipa til löndunar, umskipunar eða þjónustu hér á landi samkvæmt alþjóðasamningum sem Ísland er aðili að eða gildandi þjóðarétti. Ráðherra er heimilt að víkja frá ákvæði 2.–3. mgr. þegar sérstaklega stendur á. Ákvæði þessarar greinar skerða ekki rétt erlendra skipa til að koma til hafnar þurfi þau á

neyðarþjónustu að halda og heimilt er þeim að leita vars við strendur landsins, enda verði Landhelgisgæslu Íslands tilkynnt um það.

**31. Lýsið stjórnkerfi og eftirliti með fiskeldi.**

Fiskistofa gefur út vinnsluleyfi vegna fiskeldis og hefur yfirumsjón með starfandi leyfishöfum.

*Yfirumsjón með eldi nytjastofna sjávar*: Starfandi leyfishafar skila mánaðarlegum upplýsingum til Fiskistofu með rafrænni framleiðsludagbók fyrir fiskeldi. Þar koma fram upplýsingar um flutning seiða/fisks í kvíum, magn og fjölda fiska og uppruna þeirra, fóðrun síðastliðinn mánuð (magn og tegund fæðu), og flutning milli kvía sama fyrirtækis (magn og fjöldi). Ennfremur verður að tilkynna Fiskistofu með rafrænu dagbókinni um alla slátrun um leið og hún fer fram, þar á meðal magn, fjölda fiska og hvað verður um framleiðsluna.

Eftirlitsmenn Fiskistofu hafa umsjón með áframhaldandi eldi, þ.e. framleiðslu ungfisks til frekara eldis í fullorðinn fisk.

*Yfirumsjón með eldi ferskvatnsfisks*: Starfandi leyfishafar verða árlega að skila sömu upplýsingum sem talin er upp að ofan varðandi sjávarstofna. Tekið er við skýrslum á pappír en upplýsingarnar eru varðveittar á rafrænu formi. Sérstakar reglur gilda um aðstöðu fiskeldisstöðva með fullalinn fisk / fisk sem er að öllu leti alinn í stöðvunum, og ráðgjafar hafa reglulega verið ráðnir til að gera reglulega úttekt á aðstöðunni.

***C. Stjórnun fiskveiðiflotans***

**32. Er veiðigetu fiskveiðiflotans stjórnað af yfirvöldum? Ef svo er, hver eru markmið þessara stjórnunaraðgerða og hver eru grundvallar sjónarmið sem lögð eru til grundvallar kerfinu?**

Stærð íslenska flotans er ekki stjórnað af opinberum aðilum. Reyndar hefur Hæstiréttur Íslands fellt úrskurð um að öllum haffærum skipum sem sækja um fiskveiðiheimildir skuli úthlutað þeim. Sjá einnig Spurningar 13:21 og 29.

**33. Er fyrir hendi sérstök skrá yfir fiskiskip? Hvaða skilyrði þarf skip að uppfylla til að teljast fiskiskip? Hvaða upplýsingar eru skráðar í fiskiskipaskánni?**

Ekki er til sérstök skrá yfir fiskiskip.

Skipaskrá Íslands er vistuð í miðlægu tölvukerfi sem er opið skráðum notendum; Siglingastofnun og sviðstjórar um allt Ísland bera ábyrgð á skráningu veða á skip.

Skilyrði varðandi skipaskrána er að finna í 4. grein Laga nr. 115/1985 um skráningu skipa með síðari breytingum:

„Siglingastofnun Íslands heldur aðalskipaskrá yfir öll skip sem skráð eru samkvæmt lögum þessum. Skráin má vera lausblaðabók.

Aðalskipaskrá skal greina um hvert skip sér:

- Skipaskrárnúmer sem helst óbreytt meðan skipið er skráð á Íslandi
- Nafn
- Einkennisbókstafi (kallmerki)
- Umdæmisbókstafi og tölu
- Heimilisfang
- Gerð og aðalmál
- Smíðastöð og hvenær smíðað
- Hvenær mælibréf er gefið út
- Gerð og stærð aðalvélar
- Fullt nafn og heimilisfang eigenda eða leigutaka samkvæmt 1. gr. Nú eru eigendur skráðir fleiri en einn og skal þá greina hversu mikinn hluta hver þeirra eigi í skipi. Ef skip er í eign félags eða stofnunar skal greint nafn þess eða hennar, nöfn og heimili stjórnenda og nafn framkvæmdastjóra eða útgerðarstjóra
- Hvar og hvenær eignarskilríki eiganda er út gefið eða eigenda ef fleiri eru en einn
- Skráningardag og ár

Siglingastofnun gefur árlega út skipaskrá yfir íslensk þilskip.“

Í Reglugerð nr. 122/2004 um öryggi fiskiskipa sem eru 15 metrar eða lengri með síðari breytingum er tekið fram að „fiskveiðiskip“ eða „skip“ þýði skip sem hefur útbúnað eða er notað til að veiða fisk, hvali, seli, rostunga eða aðrar sjávarauðlindir í atvinnuskyni.

**34. Hvernig er veiðigeta mæld? Vinsamlega lýsið í smáatriðum.**

Veiðigeta íslenska flotans er ekki mæld eða metin af opinberum aðilum þar eð veiðunum er stjórnað með aflamarkskerfi. Hins vegar heldur Siglingamálastofnun skrá yfir stærð flotans, burðargetu og vélarafl eins og greint er frá í smáatriðum við Spurningu 13:37.

**35. Er fiskveiðiflotanum skipt í flokka (t.d. eftir veiðitegundum, veiðarfærum eða skipstærð)? Vinsamlega útskýrið.**

Íslenska flotanum er ekki skipt í mismunandi hluta eða stjórnunarflokka. Á hinn bóginn er fiskveiðistjórnunin byggð á tvenns konar veiðileyfum; aflamarki og krókaleyfum. Krókaveiðikerfið er háð takmörkunum, samkvæmt lögum geta aðeins skip undir 15 brúttótonnum fengið flutt á sig krókaveiðileyfi. Þau skip geta aðeins haft krókaveiðileyfi fyrir tegundir eins og þorsk, ýsu, ufsa, steinbít, löngu, keilu og karfa, og við veiðarnar má aðeins nota handfæri eða línu. Sjá einnig Spurningu 13:17.

**36. Gilda sömu ákvæði um stjórnun veiðigetu minni og stærri báta? Ef svo er ekki, lýsið í smáatriðum.**

Spurningin á ekki við þar eð smábátaveiðum er stjórnað með aflamarkskerfinu. Þó ber að hafa í huga að krókaveiðar eru bundnar við báta undir 15 brúttótonnum að stærð.

**37. Vinsamlega setjið fram nákvæm gögn um stærð flotans eftir flokkum, og tilhneigingu stærðar síðustu 10 ár (fjöldi skipa, burðargeta, afl).**

| | *Fjöldi veiðileyfa* | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Tímabil (fiskveiði-ár) | Afla-heimildir | Hand-færi | Aflamark í þorski | Lína, hand-færi | Sóknar-dagar | Króka-veiði-leyfi | Samtals |
| 98-99 | 920 | 81 | 562 | 7 | 224 | | 1,794 |
| 99-00 | 907 | 84 | 533 | 7 | 240 | | 1,771 |
| 00-01 | 883 | 73 | 527 | 6 | 243 | 19 | 1,751 |
| 01-02 | 876 | | | | 237 | 631 | 1,744 |
| 02-03 | 751 | | | | 333 | 589 | 1,673 |
| 03-04 | 655 | | | | 310 | 586 | 1,551 |
| 04-05 | 584 | | | | 9 | 846 | 1,439 |
| 05-06 | 526 | | | | 1 | 807 | 1,334 |
| 06-07 | 507 | | | | | 817 | 1,324 |
| 07-08 | 480 | | | | | 792 | 1,272 |
| 08-09 | 459 | | | | | 749 | 1,208 |
| 09-10 | 432 | | | | | 689 | 1,121 |

| | *Brúttótonn* | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Tímabil | Afla-heimildir | Hand-færi | Aflamark í þorski | Lína. hand-færi | Sóknar-dagar | Króka-veiði-leyfi | Samtals |
| 98-99 | 194,233 | 332 | 3,055 | 36 | 930 | | 198,587 |
| 99-00 | 183,612 | 349 | 2,970 | 36 | 1,007 | | 187,974 |
| 00-01 | 190,374 | 291 | 3,010 | 32 | 1,035 | 110 | 194,853 |
| 01-02 | 189,067 | | | | 1,013 | 3,499 | 193,580 |
| 00-03 | 184,290 | | | | 1,413 | 3,611 | 189,313 |
| 03-04 | 169,391 | | | | 1,326 | 3,793 | 174,510 |
| 04-05 | 177,127 | | | | 38 | 5,137 | 182,302 |
| 05-06 | 169,883 | | | | 5 | 5,198 | 175,085 |
| 06-07 | 166,930 | | | | | 5,477 | 172,407 |
| 07-08 | 161,768 | | | | | 5,447 | 167,214 |
| 08-09 | 145,701 | | | | | 5,192 | 150,893 |
| 09-10 | 138,294 | | | | | 4,808 | 143,102 |

| | *kW* | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Tímabil | Afla-heimild | Hand-færi | Aflamark í þorski | Lína, hand-færi | Sóknar-dagar | Króka-veiði-leyfi | Samtals |
| 98-99 | 443,232 | 6,413 | 65,541 | 490 | 18,536 | | 534,212 |
| 99-00 | 429,276 | 6,868 | 67,685 | 490 | 21,485 | | 525,804 |
| 00-01 | 442,955 | 5,520 | 70,357 | 543 | 24,225 | 2,337 | 545,935 |
| 01-02 | 437,208 | | | | 25,109 | 79,642 | 541,959 |
| 02-03 | 415,643 | | | | 35,333 | 79,213 | 530,190 |
| 03-04 | 382,128 | | | | 35,775 | 81,115 | 499,019 |
| 04-05 | 380,603 | | | | 1,857 | 116,197 | 498,656 |
| 05-06 | 364,380 | | | | 257 | 118,367 | 483,003 |
| 06-07 | 357,077 | | | | | 122,912 | 479,990 |
| 07-08 | 345,307 | | | | | 121,298 | 466,605 |
| 08-09 | 321,620 | | | | | 114,792 | 436,412 |
| 09-10 | 302,000 | | | | | 106,797 | 408,797 |

**38. Fer fram reglulegt mat á veiðigetu og hvort hún er hæfileg til veiða á nýtanlegum auðlindum? Er stærð íslenska veiðiflotans í samræmi við þær aflaheimildir sem honum stendur til boða? Setjið fram nákvæma útskýringu.**

Ekki er lagt mat á veiðigetu flotans þar eð aflamarkskerfi er notað við stjórnun fiskveiða eins og nefnt er í svari við Spurningu 13:34. Vafalaust hefur íslenski fiskveiðiflotinn stærri en þörf er á fyrst hann hefur ekki átt erfitt með að fullveiða úthlutað aflamark undanfarin ár. Framseljanleikinn í aflamarks-kerfinu tryggir að ekki er fjárhagslega hagkvæmt að fjárfesta í of stórum flota. Gera verður því ráð fyrir að iðnaðurinn sjálfur bregðist við vandamálum sem skapast af of mikilli veiðigetu á fullnægjandi hátt.

## *D. Haglýsing fiskveiðanna*

**39. Lýsið þróuninni í magni og verðmæti landaðs afla, heildar virðisauka[15] og nettó hagnaði[16] síðustu tíu ár.**

*Þróun aflamagns, verðmæti fyrstu sölu frá útgerðum[1]*

| | *Heildarafli í tonnum* | *Aflaverðmæti í ísl krónum* |
|---|---|---|
| 1999 | 1,735,344 | 60,367.8 |
| 2000 | 1,983,528 | 60,370.8 |
| 2001 | 1,990,853 | 70,884.8 |
| 2002 | 2,136,973 | 77,071.4 |
| 2003 | 1,985,672 | 67,277.7 |
| 2004 | 1,736,765 | 67,975.1 |
| 2005 | 1,677,352 | 67,920.1 |
| 2006 | 1,331,789 | 76,163.3 |
| 2007 | 1,400,550 | 80,251.5 |
| 2008 | 1,283,078 | 99,152.5 |

[1] Frá íslenskum skipum

[2] Í tölum um aflamagn er fiskeldi innifalið en verðmæti þess magns liggur ekki fyrir hendi

Eftirfarandi tafla sýnir afkomu fiskveiða samkvæmt upplýsingum frá skattayfirvöldum sem og árgreiðsluaðferð. Vegna mikilla breytinga á gengisskráningu íslensku krónunnar gefur árgreiðsluaðferðin betri lýsingu á afkomu fiskveiða.

[15] Verðmæti landaðs afla mínus gjöld til annara þjónustugreina.
[16] Verðmæti landaðs afla mínus allur kostnaður, þ.á.m. afskriftir og vextir.

**Heildar virðisauki og hagnaður**

***05.01 Fiskveiðar***

Millj.ísl.kr.

| | 1998 | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Heildar virðisauki | 40.520 | 40..00 | 39.571 | 50..150 | 53,271 | 44.450 | 41,319 | 40.451 | 46,648 | 46.390 |
| hagnaður (EBT) | 670 | 135 | -4,816 | -1.571 | 13,038 | 2.470 | 2,683 | 8.640 | -10,230 | 12.562 |
| hagnaður (EBT), % af tekjum | 1.1 | 0,2 | -7.7 | -2,1 | 15.8 | 3,5 | 3.8 | 11,6 | -12.5 | 14,7 |
| Hreinn hagnaður, eftir ætlaðan fjármagnskostnað | 2,397 | 1.842 | 2,643 | 9.146 | 9,340 | 6.225 | 3,834 | 6.491 | 12,015 | 10.295 |
| Hreinn hagnaður, eftir ætlaðan fjármagnskostnað , sem % af arði | 4.0 | 3,0 | 4.0 | 12,0 | 11.0 | 8,8 | 5.4 | 8,7 | 14.7 | 12,1 |

Hreinn hagnaður (EBT) er skilgreindur samkvæmt bókhaldsvenjum.

Ætlaður fjármagnskostnaður er árgreiðsla með 6% ávöxtun

*Ætlaður fjármagnskostnaður –árgreiðsluaðferð*

Varðandi áætlun á hreinum arði af fiskveiðum er gerð tilraun til að skilja á milli bókfærðs vaxta-kostnaðar og raunvaxtakostnaðar með því að nota hugtakið „áætlaður fjármagnskostnaður".

Áætlaður fjármagnskostnaður er fundinn með því að nota árgreiðsluaðferð þar sem líftími fasteigna er áætlaður svo og hagnaður alls fjármagns sem notað er í útgerð. Ekki er gerður greinarmunur á eigin fé

og lánsfé. Í þessum útreikningum er áætluð ávöxtun fjármagns 6%. Með þessari aðferð má túlka hreinan hagnað sem arð sem er umfram gefinnar ávöxtunar, þ.e. umfram 6% ávöxtun.

Þessi árgreiðsluaðferð gefur betri mynd en venjulegar bókhaldsaðferðir þar sem fjármagnskostnaður flöktir töluvert eftir verðbólgu innanlands og gengisskráningu viðkomandi myntar. Samkvæmt hefðbundnum bókhaldsaðferðum eru erlend lán kostnaðarfærð í bókum miðað við hækkun/lækkun þeirra frá upphafi til loka árs. Hreinn hagnaður lækkar því töluvert þau árin sem íslenska krónan fellur eins og gerðist 2006 þegar verð á erlendum gjaldeyri var 21% hærra í lok árs en í byrjun þess. Ef árgreiðsluaðferðin er notuð hafa slíkar sveiflur ekki áhrif á áætlaðan fjármagnskostnað.

**40. Gerið grein fyrir fjölda starfa um borð í fiskiskipum (heilsársstörf og hlutastörf, karlar og konur, meðalaldur, dreifing á svæði) síðastliðin 10 ár. Einnig fjölda fyrirtækja eftir stærð (fjölda starfsmanna).**

Taflan hér að neðan sýnir fjölda fyrirtækja og starfsmanna á fiskveiðiárunum 1998-2008. Ekki liggja fyrir tölur um hlutastörf, kyn, meðalaldur og svæðisdreifingu.

| Starfandi fyrirtæki[1] í fiskveiðum 2008 | | | Fjöldi fyrirtækja | | | | | Fjöldi starfsmanna | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Ár** | **Flokkun** | **Lýsing** | **Samtals** | **<10** | **10-49** | **50-249** | **>250** | **Samtals** | **<10** | **10-49** | **50-249** | **>250** |
| 2008 | 03.11.1 | Útgerð skipa minni en 15 brúttótonn | 504 | 488 | 16 | 0 | 0 | 1237 | 980 | 257 | 0 | 0 |
| 2008 | 03.11.2 | Útgerð skipa stærri en 15 brúttótonn | 155 | 110 | 36 | 6 | 3 | 2684 | 436 | 722 | 537 | 989 |
| 2008 | 03.21.0 | Fiskeldi í sjó | 10 | 9 | 1 | 0 | 0 | 43 | 32 | 11 | 0 | 0 |
| 2008 | 03.22.0 | Fiskeldi í ferskvatni | 18 | 14 | 4 | 0 | 0 | 147 | 48 | 99 | 0 | 0 |
| | | | **687** | **621** | **57** | **6** | **3** | **4111** | **1496** | **1089** | **537** | **989** |

[1] Eftir aðalstarfsemi samkvæmt íslenskri útgáfu af NACE Rev. 2

| Starfandi fyrirtæki[1] í fiskveiðum 2008 | | | Fjöldi fyrirtækja | | | | | Fjöldi starfsmanna | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Ár** | **Flokkun** | **Lýsing** | **Samtals** | **<10** | **10-49** | **50-249** | **>250** | **Samtals** | **<10** | **10-49** | **50-249** | **>250** |
| 2007 | 05.01.1 | Togaraútgerð | 11 | 2 | 8 | 1 | 0 | 362 | 3 | 130 | 229 | 0 |
| 2007 | 05.01.2 | Útgerð vinnsluskipa | 13 | 7 | 3 | 2 | 1 | 639 | 18 | 54 | 114 | 453 |
| 2007 | 05.01.3 | Útgerð fiskiskipa stærri en 10 brúttórúmlestir, utan togara og vinnsluskipa | 140 | 101 | 35 | 2 | 2 | 1909 | 388 | 693 | 148 | 680 |
| 2007 | 05.01.4 | Útgerð fiskiskipa minni en 10 brúttórúmlestir | 569 | 548 | 21 | 0 | 0 | 1529 | 1200 | 329 | 0 | 0 |
| 2007 | 05.02.1 | Seiðaframleiðsla | 4 | 4 | 0 | 0 | 0 | 17 | 17 | 0 | 0 | 0 |
| 2007 | 05.02.2 | Fiskeldi á landi og í kvíum | 22 | 16 | 6 | 0 | 0 | 168 | 53 | 115 | 0 | 0 |
| 2007 | 05.02.4 | Fiskeldi á sjó | 5 | 5 | 0 | 0 | 0 | 16 | 16 | 0 | 0 | 0 |

| | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | **Samtals 2007** | **764** | **683** | **73** | **5** | **3** | **4640** | **1695** | **1321** | **491** | **1133** |
| 2006 | 05.01.1 | Togaraútgerð | 13 | 5 | 7 | 1 | 0 | 365 | 11 | 120 | 234 | 0 |
| 2006 | 05.01.2 | Útgerð vinnsluskipa | 11 | 5 | 3 | 2 | 1 | 730 | 19 | 68 | 123 | 520 |
| 2006 | 05.01.3 | Útgerð fiskiskipa stærri en 10 brúttórúmlestir, utan togara og vinnsluskipa | 149 | 106 | 39 | 3 | 1 | 1753 | 381 | 715 | 322 | 335 |
| 2006 | 05.01.4 | Útgerð fiskiskipa minni en 10 brúttórúmlestir | 669 | 645 | 23 | 1 | 0 | 1805 | 1403 | 352 | 50 | 0 |
| 2006 | 05.02.1 | Seiðaframleiðsla | 5 | 5 | 0 | 0 | 0 | 18 | 18 | 0 | 0 | 0 |
| 2006 | 05.02.2 | Fiskeldi á landi og í kvíum | 22 | 14 | 8 | 0 | 0 | 182 | 52 | 130 | 0 | 0 |
| 2006 | 05.02.3 | Endurheimt sjóeldis | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| 2006 | 05.02.4 | Fiskeldi á sjó | 3 | 3 | 0 | 0 | 0 | 12 | 12 | 0 | 0 | 0 |
| | | **Samtals 2006** | **873** | **784** | **80** | **7** | **2** | **4866** | **1897** | **1385** | **729** | **855** |
| 2005 | 05.01.1 | Togaraútgerð | 12 | 4 | 6 | 2 | 0 | 486 | 23 | 121 | 342 | 0 |
| 2005 | 05.01.2 | Útgerð vinnsluskipa | 11 | 5 | 3 | 2 | 1 | 898 | 15 | 90 | 118 | 675 |
| 2005 | 05.01.3 | Útgerð fiskiskipa stærri en 10 brúttórúmlestir, utan togara og vinnsluskipa | 175 | 128 | 45 | 1 | 1 | 1706 | 491 | 816 | 96 | 303 |
| 2005 | 05.01.4 | Útgerð fiskiskipa minni en 10 brúttórúmlestir | 759 | 738 | 21 | 0 | 0 | 1878 | 1524 | 354 | 0 | 0 |
| 2005 | 05.02.1 | Seiðaframleiðsla | 4 | 3 | 1 | 0 | 0 | 28 | 14 | 14 | 0 | 0 |
| 2005 | 05.02.2 | Fiskeldi á landi og í kvíum | 20 | 13 | 7 | 0 | 0 | 159 | 37 | 122 | 0 | 0 |
| 2005 | 05.02.3 | Endurheimt sjóeldis | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| 2005 | 05.02.4 | Fiskeldi á sjó | 5 | 5 | 0 | 0 | 0 | 19 | 19 | 0 | 0 | 0 |
| | | **Samtals 2005** | **987** | **897** | **83** | **5** | **2** | **5175** | **2124** | **1517** | **556** | **978** |
| 2004 | 05.01.1 | Togaraútgerð | 15 | 6 | 6 | 3 | 0 | 488 | 18 | 104 | 366 | 0 |
| 2004 | 05.01.2 | Útgerð vinnsluskipa | 16 | 8 | 4 | 3 | 1 | 1056 | 30 | 109 | 208 | 709 |
| 2004 | 05.01.3 | Útgerð fiskiskipa stærri en 10 brúttórúmlestir, utan togara og vinnsluskipa | 203 | 146 | 54 | 3 | 0 | 2008 | 571 | 948 | 489 | 0 |

| | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 2004 | 05.01.4 | Útgerð fiskiskipa minni en 10 brúttórúmlestir | 853 | 832 | 21 | 0 | 0 | 2071 | 1723 | 348 | 0 | 0 |
| 2004 | 05.02.1 | Seiðaframleiðsla | 7 | 6 | 1 | 0 | 0 | 36 | 20 | 16 | 0 | 0 |
| 2004 | 05.02.2 | Fiskeldi á landi og í kvíum | 20 | 14 | 6 | 0 | 0 | 158 | 35 | 123 | 0 | 0 |
| 2004 | 05.02.3 | Endurheimt sjóeldis | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| 2004 | 05.02.4 | Fiskeldi á sjó | 5 | 4 | 1 | 0 | 0 | 27 | 13 | 14 | 0 | 0 |
| | | **Samtals 2004** | **1120** | **1017** | **93** | **9** | **1** | **5845** | **2411** | **1662** | **1063** | **709** |
| 2003 | 05.01.1 | Togaraútgerð | 9 | 1 | 6 | 2 | 0 | 412 | 4 | 127 | 281 | 0 |
| 2003 | 05.01.2 | Útgerð vinnsluskipa | 14 | 5 | 4 | 4 | 1 | 1104 | 21 | 110 | 272 | 701 |
| 2003 | 05.01.3 | Útgerð fiskiskipa stærri en 10 brúttórúmlestir, utan togara og vinnsluskipa | 225 | 169 | 54 | 2 | 0 | 1873 | 637 | 970 | 266 | 0 |
| 2003 | 05.01.4 | Útgerð fiskiskipa minni en 10 brúttórúmlestir | 874 | 858 | 16 | 0 | 0 | 2008 | 1729 | 279 | 0 | 0 |
| 2003 | 05.02.1 | Seiðaframleiðsla | 8 | 6 | 2 | 0 | 0 | 47 | 14 | 33 | 0 | 0 |
| 2003 | 05.02.2 | Fiskeldi á landi og í kvíum | 26 | 20 | 6 | 0 | 0 | 185 | 45 | 140 | 0 | 0 |
| 2003 | 05.02.3 | Endurheimt sjóeldis | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 3 | 3 | 0 | 0 | 0 |
| 2003 | 05.02.4 | Fiskeldi á sjó | 7 | 6 | 1 | 0 | 0 | 33 | 19 | 14 | 0 | 0 |
| 2003 | 05.02.5 | Stjórnun og veiði í ám og vötnum | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| | | **Samtals 2003** | **1165** | **1067** | **89** | **8** | **1** | **5666** | **2473** | **1673** | **819** | **701** |
| 2002 | 05.01.1 | Togaraútgerð | 11 | 2 | 6 | 3 | 0 | 428 | 7 | 100 | 321 | 0 |
| 2002 | 05.01.2 | Útgerð vinnsluskipa | 17 | 7 | 5 | 4 | 1 | 1192 | 25 | 113 | 332 | 722 |
| 2002 | 05.01.3 | Útgerð fiskiskipa stærri en 10 brúttórúmlestir, utan togara og vinnsluskipa | 279 | 221 | 54 | 4 | 0 | 2199 | 867 | 964 | 368 | 0 |
| 2002 | 05.01.4 | Útgerð fiskiskipa minni en 10 brúttórúmlestir | 985 | 971 | 14 | 0 | 0 | 2112 | 1862 | 250 | 0 | 0 |
| 2002 | 05.02.1 | Seiðaframleiðsla | 8 | 7 | 1 | 0 | 0 | 44 | 22 | 22 | 0 | 0 |
| 2002 | 05.02.2 | Fiskeldi á landi og í kvíum | 22 | 17 | 5 | 0 | 0 | 174 | 52 | 122 | 0 | 0 |

| | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 2002 | 05.02.4 | Fiskeldi á sjó | 3 | 2 | 1 | 0 | 0 | 23 | 8 | 15 | 0 | 0 |
| 2002 | 05.02.5 | Stjórnun og veiði í ám og vötnum | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 2 | 2 | 0 | 0 | 0 |
| | | **Samtals 2002** | **1326** | **1228** | **86** | **11** | **1** | **6174** | **2845** | **1586** | **1021** | **722** |
| 2001 | 05.01.1 | Togaraútgerð | 13 | 3 | 7 | 3 | 0 | 477 | 11 | 150 | 316 | 0 |
| 2001 | 05.01.2 | Útgerð vinnsluskipa | 18 | 9 | 5 | 3 | 1 | 819 | 39 | 143 | 279 | 358 |
| 2001 | 05.01.3 | Útgerð fiskiskipa stærri en 10 brúttórúmlestir, utan togara og vinnsluskipa | 289 | 220 | 65 | 4 | 0 | 2374 | 932 | 1066 | 376 | 0 |
| 2001 | 05.01.4 | Útgerð fiskiskipa minni en 10 brúttórúmlestir | 849 | 827 | 22 | 0 | 0 | 1911 | 1597 | 314 | 0 | 0 |
| 2001 | 05.02.1 | Seiðaframleiðsla | 5 | 5 | 0 | 0 | 0 | 17 | 17 | 0 | 0 | 0 |
| 2001 | 05.02.2 | Fiskeldi á landi og í kvíum | 24 | 19 | 5 | 0 | 0 | 168 | 53 | 115 | 0 | 0 |
| 2001 | 05.02.3 | Endurheimt sjóeldis | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 3 | 3 | 0 | 0 | 0 |
| 2001 | 05.02.4 | Fiskeldi á sjó | 8 | 6 | 2 | 0 | 0 | 58 | 21 | 37 | 0 | 0 |
| 2001 | 05.02.5 | Stjórnun og veiði í ám og vötnum | 2 | 2 | 0 | 0 | 0 | 3 | 3 | 0 | 0 | 0 |
| | | **Samtals 2001** | **1209** | **1092** | **106** | **10** | **1** | **5830** | **2676** | **1825** | **971** | **358** |
| 2000 | 05.01.1 | Togaraútgerð | 14 | 4 | 6 | 4 | 0 | 586 | 18 | 141 | 427 | 0 |
| 2000 | 05.01.2 | Útgerð vinnsluskipa | 20 | 10 | 5 | 4 | 1 | 879 | 38 | 127 | 336 | 378 |
| 2000 | 05.01.3 | Útgerð fiskiskipa stærri en 10 brúttórúmlestir, utan togara og vinnsluskipa | 295 | 221 | 69 | 5 | 0 | 2543 | 910 | 1089 | 544 | 0 |
| 2000 | 05.01.4 | Útgerð fiskiskipa minni en 10 brúttórúmlestir | 831 | 808 | 23 | 0 | 0 | 1842 | 1534 | 308 | 0 | 0 |
| 2000 | 05.02.1 | Seiðaframleiðsla | 5 | 5 | 0 | 0 | 0 | 18 | 18 | 0 | 0 | 0 |
| 2000 | 05.02.2 | Fiskeldi á landi og í kvíum | 22 | 17 | 5 | 0 | 0 | 156 | 44 | 112 | 0 | 0 |
| 2000 | 05.02.4 | Fiskeldi á sjó | 8 | 5 | 3 | 0 | 0 | 58 | 8 | 50 | 0 | 0 |
| 2000 | 05.02.5 | Stjórnun og veiði í ám og vötnum | 3 | 3 | 0 | 0 | 0 | 4 | 4 | 0 | 0 | 0 |
| | | **Samtals 2000** | **1198** | **1073** | **111** | **13** | **1** | **6086** | **2574** | **1827** | **1307** | **378** |

| | | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1999 | 05.01.1 | Togaraútgerð | 20 | 7 | 9 | 4 | 0 | 706 | 24 | 211 | 471 | 0 |
| 1999 | 05.01.2 | Útgerð vinnsluskipa | 21 | 5 | 10 | 5 | 1 | 1152 | 12 | 270 | 446 | 424 |
| 1999 | 05.01.3 | Útgerð fiskiskipa stærri en 10 brúttórúmlestir, utan togara og vinnsluskipa | 302 | 224 | 71 | 7 | 0 | 2772 | 896 | 1171 | 705 | 0 |
| 1999 | 05.01.4 | Útgerð fiskiskipa minni en 10 brúttórúmlestir | 836 | 824 | 12 | 0 | 0 | 1701 | 1515 | 186 | 0 | 0 |
| 1999 | 05.02.1 | Seiðaframleiðsla | 6 | 6 | 0 | 0 | 0 | 18 | 18 | 0 | 0 | 0 |
| 1999 | 05.02.2 | Fiskeldi á landi og í kvíum | 21 | 16 | 5 | 0 | 0 | 151 | 40 | 111 | 0 | 0 |
| 1999 | 05.02.3 | Endurheimt sjóeldis | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 2 | 2 | 0 | 0 | 0 |
| 1999 | 05.02.4 | Fiskeldi á landi og í kvíum | 5 | 2 | 3 | 0 | 0 | 54 | 4 | 50 | 0 | 0 |
| 1999 | 05.02.5 | Stjórnun og veiði í ám og vötnum | 4 | 4 | 0 | 0 | 0 | 5 | 5 | 0 | 0 | 0 |
| | | **Samtals 1999** | **1216** | **1089** | **110** | **16** | **1** | **6561** | **2516** | **1999** | **1622** | **424** |
| 1998 | 05.01.1 | Togaraútgerð | 20 | 6 | 11 | 3 | 0 | 687 | 26 | 237 | 424 | 0 |
| 1998 | 05.01.2 | Útgerð vinnsluskipa | 22 | 3 | 13 | 4 | 2 | 1584 | 7 | 394 | 428 | 755 |
| 1998 | 05.01.3 | Útgerð fiskiskipa stærri en 10 brúttórúmlestir, utan togara og vinnsluskipa | 310 | 229 | 74 | 7 | 0 | 2714 | 881 | 1165 | 668 | 0 |
| 1998 | 05.01.4 | Útgerð fiskiskipa minni en 10 brúttórúmlestir | 869 | 859 | 10 | 0 | 0 | 1666 | 1508 | 158 | 0 | 0 |
| 1998 | 05.02.1 | Seiðaframleiðsla | 6 | 6 | 0 | 0 | 0 | 16 | 16 | 0 | 0 | 0 |
| 1998 | 05.02.2 | Fiskeldi á landi og í kvíum | 19 | 13 | 6 | 0 | 0 | 138 | 30 | 108 | 0 | 0 |
| 1998 | 05.02.3 | Endurheimt sjóeldis | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 2 | 2 | 0 | 0 | 0 |
| 1998 | 05.02.4 | Fiskeldi á sjó | 6 | 4 | 2 | 0 | 0 | 43 | 13 | 30 | 0 | 0 |
| 1998 | 05.02.5 | Stjórnun og veiði í ám og vötnum | 6 | 5 | 1 | 0 | 0 | 17 | 7 | 10 | 0 | 0 |
| | | **Samtals 1998** | **1259** | **1126** | **117** | **14** | **2** | **6867** | **2490** | **2102** | **1520** | **755** |

[1] Eftir aðalstarfsemi samkvæmt íslenskri útgáfu af NACE Rev. 1.1

**41. Gerið grein fyrir mikilvægi sjávarútvegs fyrir mismunandi landshluta, þ.á.m. fiskeldi, síðastliðin 10 ár.**

Eins og sést á tölunum hér að neðan dreifast störf í fiskveiðum og -vinnslu á strandsvæðin umhverfis allt Ísland. Tölurnar sýna berlega að þessi atvinnustarfsemi er grundvöllur tilvistar og búsetu á strandsvæðum kringum landið. Tölurnar sýna úthlutaðar aflaheimildir sem hlutfall af heildarafla afla í stærstu byggðalögunum, hlutfall vinnutekna af fiskveiðum og -vinnslu og afla eftir því hvar honum var landað og brotið niður á fisktegundir.

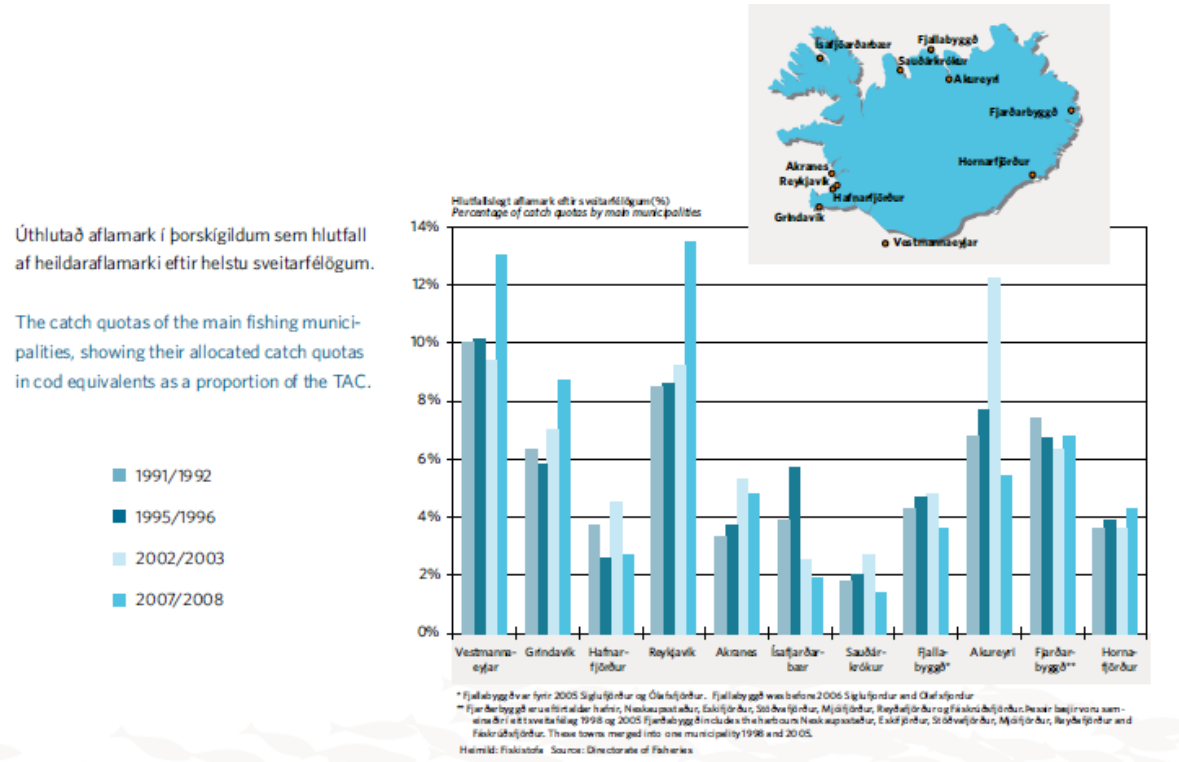

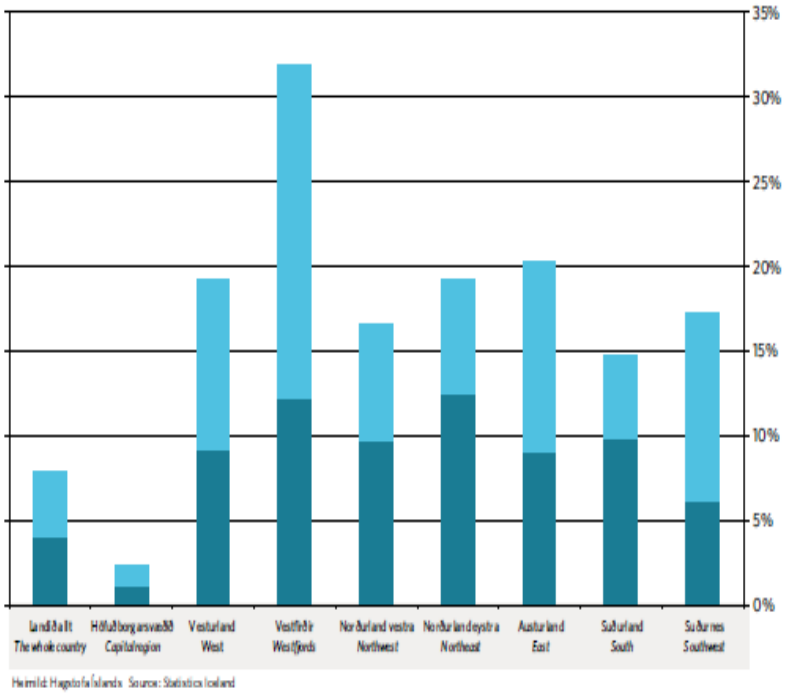


Hlutfall atvinnutekna sem kemur úr fiskveiðum annars vegar og fiskvinnslu hins vegar, eftir landshlutum.

Percentage of total income that comes from fishing and fish processing by region.

Fiskvinnsla
*Fish processing*

Fiskveiðar
*Fishing*

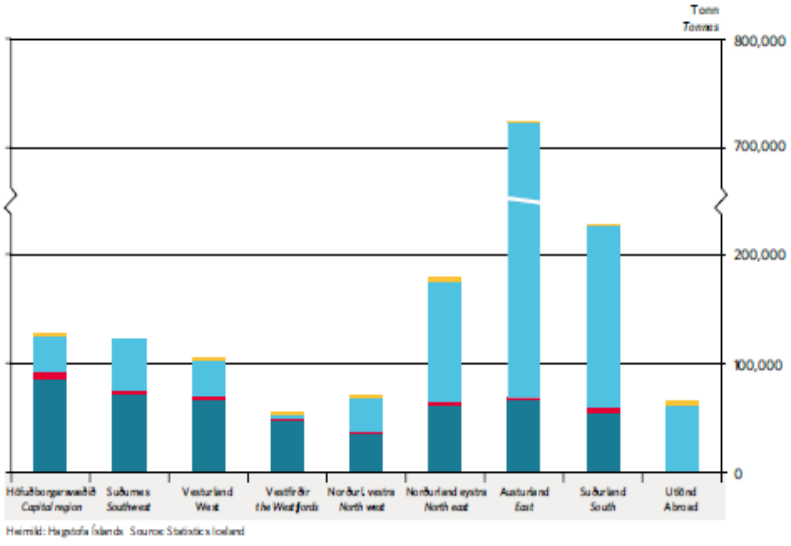


Afli eftir staðsetningu löndunarhafnar og fiskitegundum 2007.

Catch by region of landing and species 2007.

Annar afli
*Other catch*

Skel- og krabbadýraafli
*Shellfish and crustaceans catch*

Uppsjávarafli
*Pelagic catch*

Flatfiskafli
*Flatfish catch*

Botnfiskafli
*Demersal catch*

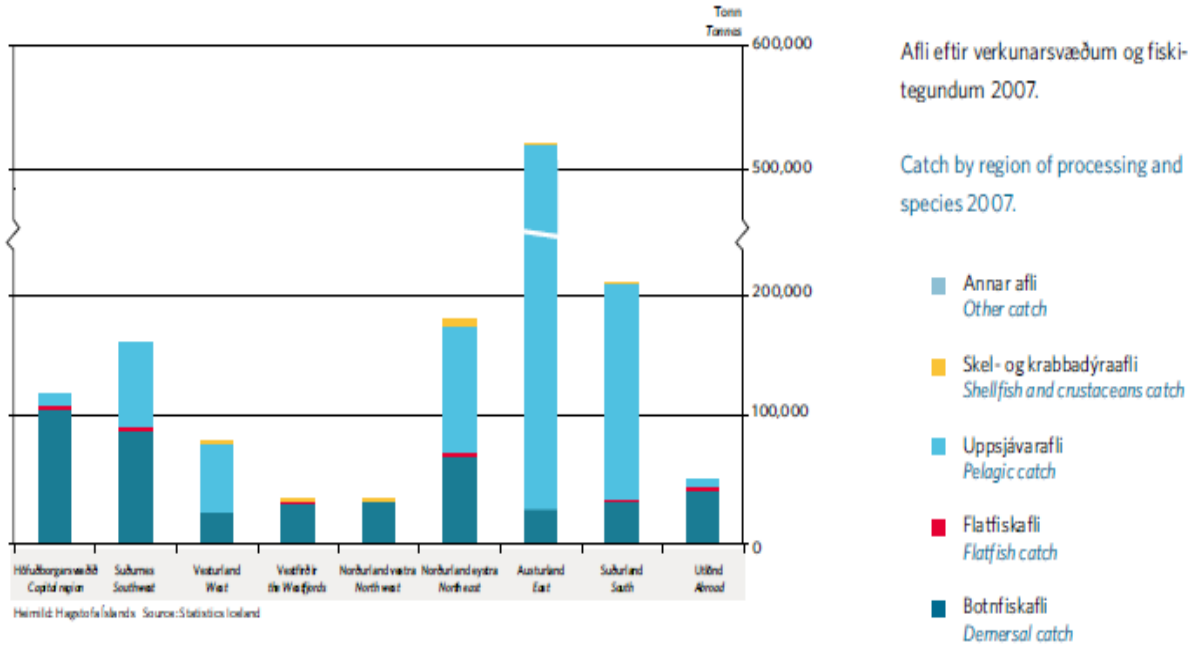


**42. Verðgildi fiskveiðiheimilda: Hvert er verðgildi úthlutaðra og/eða veiðiheimilda sem ganga kaupum og sölum? Hvert er verðgildi fiskveiðiheimilda sem ekki er hægt að versla með? Ef hægt er að telja fiskveiðiheimildir sem eignir í efnahagsreikningum fyrirtækis eða nota þær sem veð fyrir lánum: Áætlið verðgildi þessara eigna. Áætlið verðgildi veða sem byggjast á fiskveiðirétti og samsvarandi lánum.**

Ekki er hægt að áætla verðgildi veiðiheimilda á óyggjandi hátt. Á hinn bóginn er ljóst að verðgildi þeirra sem hlutfalls af íslenskum eignum er töluvert.

Varanlegri aflahlutdeild og úthlutuðu árlegu aflamarki má skipta upp og þá má flytja á milli fiskiskipa með ákveðnum takmörkunum. Flutningi aflahlutdeildar og aflamarks er ætlað að auðvelda nauðsynlega hagræðingu í fiskveiðigeiranum og stuðla að hagkvæmni. Ennfremur tryggir aflamarksflutningur aðlögun veiðigetu flotans að afrakstursgetu fiskistofna. Umtalsverður flutningur aflamarks hefur átt sér stað síðan framseljanlega kvótakerfið var tekið upp. Verslun með aflamark á sér stað án þátttöku opinberra aðila.

Hvað varðar spurninguna um hvort nota megi aflamark sem veð fyrir lánum skal vísað í lög nr. 75/1997 um samningsveð. Samkvæmt þeim er ekki leyfilegt að veðsetja nýtingarrétt í viðskiptum sem eru skráð opinberlega með ákveðið fjárhagslegt gildi og úthlutað er af opinberum aðila samkvæmt lögum, svo sem aflahlutdeild fiskveiðiskipa. Ef viðfang fjárhagslegra verðmæta sem tengjast réttinum, t.d. fiskveiðiskip, hefur verið veðsett má eigandinn ekki skilja réttinn frá því viðfangi fjárhagslega verðmætisins nema með skráðu samþykki þeirra sem eiga veðréttinn að viðfangi fjárhagsverðmætisins sem um ræðir.

Hvað varðar kvótahlutdeild fiskveiðiskipa er banninu við að leggja fiskveiðiréttinn sem veð sérstaklega ætlað að undirstrika og leggja áherslu á það viðhorf löggjafans sem sett er fram í 1. grein Laga nr. 116/2006 um stjórn fiskveiða, að fiskistofnar á íslensku hafsvæði séu sameiginleg auðlind þjóðarinnar og að veiting fiskveiðiheimilda í samræmi við lögin tryggi einstökum aðilum hvorki

eignarrétt né óafturkallanlega stjórn fiskveiða. Með úthlutun er fyrst og fremst um að ræða takmarkaðan og tímabundinn rétt til nýtingar. Ákvæði laga um samningsveð sem banna að skilja úthlutuðum veiðirétti frá veðinu (fiskiskipinu) er alls ekki ætlað að breyta eðli eða efni nýtingarréttarins. Einnig skal undirstrikað að sá sem hefur veðrétt fiskiskips tekur þá áhættu að veiðirétturinn geti minnkað vegna almennra ákvarðana ríkisstjórnarinnar og geti jafnvel verið afnuminn meðan veðið er í gildi. Ákvæðum laga um samningsveð er ekki ætlað að takmarka svigrúm löggjafans til almennra ákvarðana sem gætu orðið þess valdandi að Ríkissjóður verði skaðabótaskyldur vegna tjóns eigenda fiskiskipa og ekki heldur þeirra sem hafa fengið takmarkaðan rétt til slíkra verðmæta.

# III. FISKELDI

## *A. Sérstök stefna og reglugerðarammi*

### 43. Lýsið stefnu hvað varðar að tryggja að þróun fiskeldis sé sjálfbær og fari saman við verndun umhverfisins.

*Mat á umhverfisáhrifum*

Ný íslensk lög nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum tóku gildi í maí 2000. Í samræmi við þessi lög skal fiskeldisstarfsemi ætíð gangast undir umhverfismat: sjókvíaeldi og stóreldi þar sem árleg framleiðsla er 200 tonn eða meiri og úrgangsvatn rennur í sjó, og ferskvatnseldi þar sem árleg framleiðsla er 20 tonn eða meiri og úrgangsvatn rennur í ferskvatn. Ef Skipulagsstofnun ákveður að þörf sé á umhverfismati skal það ná bæði til umhverfismengunar og athugana varðandi smitsjúkdóma og erfðablöndun sem gæti gerst við blöndun villtra stofna við eldistegundir.

Skipulagsstofnun skal ákveða hvort fiskeldisstöð skuli ganga undir umhverfismat og hafa þá að leiðarljósi þær sérstöku viðmiðanir sem lögin gera ráð fyrir. Áður en til ákvörðunar kemur skal stofnunin leita umsagna frá ýmsum leyfis- og eftirlitsstofnunum svo sem Umhverfisstofnun, Fiskistofu og Matvælastofnun. Opinber umhverfis- og starfsleyfi má ekki gefa út fyrr en álit Skipulagsstofnunar og umhverfismats liggur fyrir.

Svæði sem eru vernduð fyrir frjóum laxi

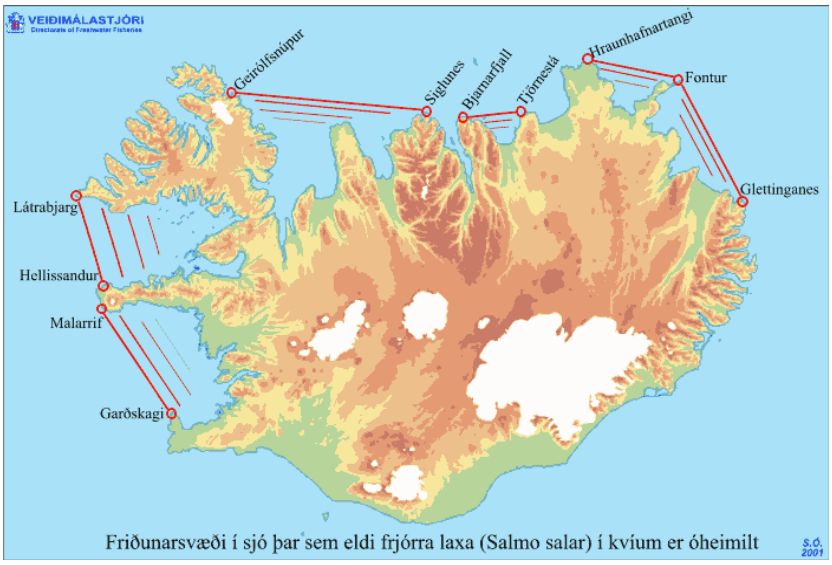


Laxastofnar (rauðar línur).

Engin svæði hafa verið útilokuð fyrir eldi sjávarfiska.

*Lög og Reglugerðir varðandi fiskeldi*

*Lög*

- Skipulags- og byggingarlög, nr. 73/1997
- Lög um mat á umhverfisáhrifum, nr. 106/2000
- Lög um hollustuhætti og mengunarvarnir, nr. 7/1998
- Lög um náttúruvernd, nr. 44/1999
- Lög um meðferð, vinnslu og dreifingu sjávarafurða, nr. 55/1998
- Lög um fiskeldi, nr. 71/2008
- Lög um fiskrækt, nr. 58/2006

*Reglugerðir*

- Reglugerð nr. 48/1994 um mengunarvarnir
- Reglugerð nr. 597/1989 um varnir gegn fiskisjúkdómum og heilbrigðiseftirlit með fiskeldisstöðvum
- Reglugerð nr. 105/2000 um flutning og sleppingar laxfiska og varnir gegn fisksjúkdómum og löndun laxastofna

- Reglugerð nr. 226/2001 um friðunarsvæði í sjó þar sem eldi frjórra laxa í kvíum er óheimilt
- Reglugerð nr. 1011/2003 um búnað og innra eftirlit í fiskeldisstöðvum
- Reglugerð nr.460/2004

**44. Veitið upplýsingar um notkun innfluttra tegunda í fiskeldi og tegunda sem ekki finnast á ákveðnu svæði– eru sérstakar reglur um eldi slíkra tegunda?**

Samkvæmt lögum nr. 54/1990 um innflutning dýra (2. grein) er innflutningur allra lifandi dýra og eggja þeirra og kynfruma bannaður. Samkvæmt 5. grein sömu laga og 41. grein Laga um náttúruvernd getur Sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra úthlutað og leyft innflutning, ræktun og dreifingu lifandi aðfluttra lífvera. Áður en tekin er ákvörðun um innflutning eða ræktun nýrra tegunda skulu yfirvöld leita álits nefndar sérfræðinga. Í nefndinni skulu sitja fulltrúar frá Náttúrufræðistofnun Íslands, Landbúnaðarháskóla Íslands og Líffræðistofnun við Háskóla Íslands. Ráðherra skal einnig leita álits frá Veiðimálastofnun og fá samþykki Fisksjúkdómanefndar sem aðstoðar ráðherra sem leggur til leiðir til að fyrirbyggja og hefta útbreiðslu fisksjúkdóma. Yfirdýralæknir er formaður nefndarinnar. Sjá einnig Spurningu 13:62.

Eldi framandi tegunda á Íslandi hefur yfirleitt verið í takmörkuðu magni. Regnbogasilungur (Oncorhynchus mykiss) var upphaflega fluttur inn á sjötta áratug 20. aldar, eingöngu í fiskeldissjónarmiði. Framleiðslan komst í u.þ.b. 500 tonn árið 1997 en hefur síðan dregist saman. Aðrar tegundir sem hafa verið ræktaðar í litlu magni í tilraunaskyni í gegnum árin eru:

- Rauðir sæsniglar (Haliotis rufescens) fluttir inn frá Kaliforníu BNA
- Risarækjur (Macrobrachium rosenbergii) fluttar inn frá Nýja Sjálandi
- Sjóvartari (Dicentrarchus labrax) fluttur inn frá Frakklandi
- Hvítfiskurinn tilapia (Oreochromis niloticus) fluttur inn frá Kanada
- Sandhverfa (Scopthalmus maximus) flutt inn frá Frakklandi

Ennfremur var þó nokkuð af eldislaxi (Salmo salar) flutt inn frá Noregi snemma á tíunda áratug 20. aldar og er grundvöllurinn að ræktunarúrvali í eldi á Íslandi.

**45. Setjið fram upplýsingar um lífræna fiskeldisframleiðslu og aðrar áætlanir um fiskeldisvottorð.**

Reglugerð um heildarstaðla um lífrænt eldi vatnadýra var gefin út á Íslandi árið 1994 til að koma til móts við aukinn áhuga neytenda á vistvænum vörum. Frá 2009 mun Ísland fylgja

hinni nýju ESB Reglugerð nr. 710/2009 hvað varðar að setja niður reglur um lífræn vatnadýr og þangframleiðslu. Fáeinar bleikjueldisstöðvar hafa sýnt áhuga en enginn stöð hefur enn sótt formlega um slíkt leyfi.

### *B. Sérstök hagfræði fiskeldissviðsins*

**46. Lýsið þróuninni hvað varðar magn og verðmæti fiskeldisframleiðslunnar (fyrir hverja tegund) síðustu 5 ár.**

| | 2008 | | 2007 | | 2006 | | 2005 | | 2004 | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Magn í tonnum | Verðmæti í ísl. kr. | Magn í tonnum | Verðmæti í ísl. kr. | Magn í tonnum | Verðmæti í ísl. kr. | Magn í tonnum | Verðmæti í ísl. kr. | Magn í tonnum | Verðmæti í ísl. kr. |
| Atlantshafs-lax | 283 | 784.522.000 | 1158 | 418.980.000 | 6895 | 2.257.870.000 | 6094 | 1.439.690.000 | 6020 | 1.329.818.000 |
| Bleikja | 3006 | 1.947.812.850 | 2145 | 1.061.185.125 | 1426 | 827.400.850 | 977 | 476.385.200 | 1336 | 606.878.000 |
| Regnboga-silungur | 0 | 0 | 10 | 4.160.000 | 10 | 4.200.000 | 50 | 13.700.000 | 142 | 79.094.000 |
| Lúða | 19 | 135.217.000 | 31 | 76.896.000 | 141 | 168.992þ000 | 129 | 93.432.000 | 123 | 151.784.000 |
| Sandhverfa | 41,4 | 14.076.000 | 70 | 23.520.000 | 47 | 12.737.000 | 115 | 26.335.000 | 62 | 18.848.000 |
| Þorskur | 1502 | 465.620.000 | 1467 | 382.887.000 | 1412 | 338.880.000 | 1050 | 222.600.000 | 595 | 122.808.000 |
| **Samtals** | **4851,4** | **3.347.247.850** | **4.881** | **1.967.628.125** | **9931** | **3.610.079.850** | **8415** | **2.272.142.200** | **8278** | **2.309.230.000** |

Athugasemdir við töfluna:

*Í verðmætum laxafurða er heill, slægður lax og laxaflök svo og ýmiss ungfiskur í mismunandi stærðum og eygð hrogn.*

*Í verðmætum lúðuafurða er blóðguð lúða og lifandi ungfiskur.*

*Í verðmætum bleikjuafurða er heill, slægður fiskur og flök, reiknað út eftir meðalverðmæti útflutnings ársins.*[17]

*Verðmæti þorsk-, sandhverfu- og lúðuafurða er reiknað eftir meðal útflutningsverði fisks sem veiddur er í atvinnuskyni.*[18]

*Verðmæti regnbogasilungs er reiknað út frá meðalverði heils, frosins regnbogasilungs.*

Árið 2008 var heildarmagn unnins fiskeldisfisks 4851 tonn. Samsvarandi verðmæti unnins fisks, ungfisks og eygðra hrogna var 2008 3,3 milljarðar ísl. króna. Heildarmagn unninnar bleikju var u.þ.b. 3006 tonn og verðmæti hennar 1912 milljónir ísl. króna. Heildarmagn ungfisks og hrogna til fiskeldis var 833 milljónir króna. Heildarmagn unnins þorsks úr fiskeldi

[17] Heimild: sf.is
[18] Heimild: sf.is

var u.þ.b. 1500 tonn að verðmæti 541 milljón króna. Eldislax sem oftast var hæst metinn var aðeins 283 tonn og heldarverðmæti hans 95 milljónir kr. Töluvert dró úr framleiðslu á sandhverfu og lúðu frá árinu áður (2007) en 2008 var framleiðslan aðeins 111 tonn og verðmætið 72 milljónir ísl. króna.

**47. Leggið fram upplýsingar um atvinnu í fiskeldisgeiranum (full störf og hlutastörf) síðastliðin 5 ár.**

Meira en 200 manns hafa starfað við fiskeldi og tengd störf og sá fjöldi hefur verið nokkuð jafn undanfarin fimm ár. Aðeins um 150 starfa beint við eldið en hinir 50 í tengdum störfum svo sem í rannsóknarstofnunum, skólum, háskólum og einnig fyrirtækjum sem tengjast þjónustu, flutningi og viðhaldi í tengslum við fiskeldi.

**48. Gefið upplýsingar um fjölda fyrirtækja með flokkun eftir stærð (færri en 10 starfsmenn; milli 10 og 49, 50 og 249 og fleiri en 250).**

Heildarfjöldi fiskeldisfyrirtækja á Íslandi er u.þ.b. 43.

| | *Fjöldi fiskeldisfyrirtækja:* |
|---|---|
| Fiskeldisstöðvar með færri en 10 starfsmenn: | 39 |
| Fiskeldisstöðvar með milli 10 og 49 starfsmenn: | 4 |
| Fiskeldisstöðvar með milli 50 og 249 starfsmenn: | 0 |
| Fiskeldisstöðvar með fleiri en 250 starfsmenn: | 0 |

# IV. HAGFRÆÐI VINNSLUGEIRANS

**49. Gefið upp öflun hráefnis til fiskvinnslunnar (í tonnum og í verðgildi) og takið fram hráefni frá Íslandi, Evrópusambandinu og öðrum löndum síðastliðin 5 ár.**

**Öflun hráefnis fyrir fiskvinnsluna[1]**

| | 2004 | | 2005 | | 2006 | | 2007 | | 2008 | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Tonn | Verðmæti millj. ísl.kr. | Tonn | Verð-mæti millj. ísl.kr. | Tonn | Verð-mæti millj. ísl.kr. | Tonn | Verð-mæti millj. ísl.kr. | Tonn | Verð-mæti millj. ísl.kr. |
| **Ísland** | 1,727,785 | 67,975 | 1,668,927 | 67,920 | 1,322,914 | 76,163 | 1,395,716 | 80,251 | 1,283,078 | 99,153 |
| **ESB** | 132,002 | 3,222 | 104,509 | 2,341 | 77,667 | 2,381 | 66,727 | 3,406 | 69,654 | 3,775 |
| **Önnur lönd** | 62,464 | 3,093 | 79,248 | 2,493 | 44,534 | 2,659 | 36,233 | 1,913 | 60,328 | 4,147 |
| **Samtals** | 1,922,251 | 74,290 | 1,852,683 | 72,754 | 1,445,114 | 81,204 | 1,498,676 | 85,570 | 1,413,060 | 107,074 |

[1]Hráefni til fiskvinnslu

**50. Gefið upp magn heildarframleiðslu (endanlegrar vöru í magni og verðmæti) með flokkun í mismunandi framleiðslu síðastliðin fimm ár.**

**Spurning 48 = 50 í nýja skjali**

**Framleiðsla fiskafurða samkvæmt PRODCOM flokkun 2004-2008[1]**

| | | *2008* | | *2007* | | *2006* | | *2005* | | *2004* | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **PRODCOM 2007** | **Desc_EN** | **tonn** | **Verð mæti ÍSK** | **tonn** | **Verð mæti ÍSK** | **tonn** | **Verð mæti ÍSK** | **tonn** | **Verð mæti ÍSK** | **tonn** | **Verð mæti ÍSK** |
| 15.20.11.30 | Ferskar eða kældar fisklifrar og hrogn | 60 | 29 | 25 | 9 | 0 | 0 | 121 | 55 | 68 | 35 |
| 15.20.11.90 | Fersk eða kæld fiskflök og annar beinlaus fiskur | 21.732 | 20.178 | 20.453 | 15.179 | 23.449 | 15.704 | 22.673 | 12.305 | 20.853 | 11.894 |
| 15.20.12.10 | Ferskur heill fiskur úr sjó | 112.030 | 16.580 | 109.531 | 11.601 | 124.877 | 13.928 | 124.022 | 12.088 | 105.695 | 10.186 |
| 15.20.12.50 | Ferskar fisklifrar og hrogn | 12.729 | 5.662 | 16.191 | 4.412 | 9.718 | 2.314 | 11.201 | 2.133 | 10.433 | 2.625 |
| 15.20.12.70 | Frosin fiskflök | 91.699 | 36.068 | 101.848 | 35.984 | 109.516 | 33.687 | 110.787 | 29.238 | 110.641 | 31.953 |
| 15.20.12.90 | Frosinn beinlaus fiskur (ekki flök) | 55.989 | 7.941 | 41.433 | 3.515 | 52.379 | 4.653 | 60.216 | 5.075 | 53.939 | 3.974 |
| 15.20.13.10 | Fiskimjöl og fiskkögglar, hæft til manneldis; fisklifrar og hrogn, þurrkað, reykt, saltað eða í pækli | 2.610 | 1.716 | 2.329 | 918 | 2.208 | 805 | 2.253 | 783 | 1.987 | 892 |
| 15.20.13.30 | Fiskflök, þurrkuð, söltuð eða í pækli, en ekki reykt | 19.907 | 13.681 | 13.114 | 6.204 | 14.645 | 6.604 | 13.382 | 5.105 | 16.015 | 5.899 |
| 15.20.13.53 | Reyktur Kyrrahafs-, Atlantshafs- eða Dónárlax (þ.á.m. flök) | 48 | 200 | 48 | 53 | 100 | 114 | 47 | 42 | 79 | 76 |
| 15.20.13.55 | Reykt síld (þ.á.m. flök) | | | | | 2 | 1 | 7 | 3 | 68 | 33 |
| 15.20.13.59 | Reyktur fiskur (þ.á.m. flök) (ekki Kyrrahafs-, Atlantshafs-, Dónárlax og síld) | 173 | 161 | 111 | 69 | 45 | 29 | 5 | 2 | 111 | 62 |
| 15.20.13.70 | Þurrkaður fiskur, saltaður og ósaltaður; saltaður fiskur en ekki þurrkaður; fiskur í pækli (ekki reykt flök) | 40.886 | 21.751 | 45.657 | 17.702 | 46.782 | 16.249 | 49.108 | 15.097 | 52.329 | 17.666 |
| 15.20.14.11 | Unninn eða niðursoðinn lax, heill eða í bitum (ekki hökkuð vara eða unnar máltíðir ) | 5 | 59 | 6 | 6 | 6 | 5 | 20 | 14 | 20 | 14 |

| | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 15.20.14.12 | Unnin eða niðursoðin síld, heil eða í bitum (ekki hökkuð vara eða unnar máltíðir) | 478 | 89 | 683 | 119 | 762 | 111 | 926 | 128 | 1.070 | 126 |
| 15.20.14.00 | Annað unnið eða niðursoðið | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| 15.20.14.19 | Annar eða niðursoðinn, whole or in pieces (ekki hökkuð vara eða unnar máltíðir) | 4 | 3 | 295 | 74 | 289 | 72 | 563 | 89 | 588 | 95 |
| 15.20.14.30 | Prepared or preserved fish (excluding whole or in pieces and prepared meals and dishes) | 1.207 | 577 | 1.319 | 496 | 1.005 | 332 | 634 | 199 | 584 | 186 |
| 15.20.14.59 | Caviar substitutes | 1.064 | 1.421 | 150 | 227 | 1.314 | 948 | 1.101 | 847 | 1.603 | 1.131 |
| 15.20.15.30 | Frozen crustaceans, frozen flours, meals and pellets of crustaceans, fit for human consumption | 15.724 | 10.846 | 2.307 | 1.780 | 2.838 | 1.692 | 2.719 | 1.543 | 5.333 | 1.787 |
| 15.20.15.53 | Molluscs (scallops, mussels, cuttle fish, squid and octopus), frozen, dried, smoked, salted or in brine | 28 | 3 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 7 | 4 |
| 15.20.15.59 | Other aquatic invertebrates (striped venus, jellyfish, etc), frozen, dried, smoked, salted or in brine; flours, meals and pellets of aquatic invertebrates other than crustaceans, fit for human consumption, frozen, dried, smoked, salted or in brine | 834 | 242 | 940 | 213 | 362 | 105 | 1.099 | 182 | 2.630 | 419 |
| 15.20.16.00 | Prepared or preserved crustaceans, molluscs and other aquatic invertebrates (excluding chilled, frozen, dried, salted or in brine, crustaceans, in shell, cooked by steaming or boiling) (excluding prepared meals and dishes) | 9 | 11 | 14.062 | 5.926 | 17.903 | 6.953 | 20.716 | 7.591 | 25.947 | 10.767 |
| 15.20.17.00 | Flours, meals and pellets of fish or of crustaceans, molluscs or other aquatic invertebrates, unfit for human consumption | 148.215 | 13.581 | 122.941 | 10.435 | 124.630 | 10.009 | 196.897 | 8.587 | 255.601 | 12.626 |

| | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 15.20.18.00 | Inedible fish products (including fish waste; excluding whalebone and whalebone hair, coral and similar materials, shells and cuttle-bone, unworked or simply prepared/natural sponges) | 49.411 | 1.258 | 28 | 403 | 38.552 | 711 | 38.452 | 629 | 50.534 | 773 |
| 15.41.11.50 | Fats and oils and their fractions of fish or marine mammals (excluding chemically modified) | 54.759 | 10.049 | 65.537 | 6.090 | 42.072 | 2.867 | 48.899 | 2.654 | 66.254 | 4.817 |
| | | **629.626** | **162.110** | **559.009** | **121.416** | **613.454** | **117.893** | **705.848** | **104.389** | **782.386** | **118.041** |

[1]Based on export figures as it covers well over 90% of total production and therfore fulfills the Commission Regulation 912/2004

**51. Lýsið störfum í fiskvinnslu (heildarstörf, hlutastörf, karlar og konur, þjóðerni) síðastliðin 5 ár.**

**52. Lýsið fjölda fyrirtækja og skiptið þeim niður eftir stærð (færri en 10 starfsmenn, milli 10 og 49, 50 og 249 og fleiri en 250).**

Svör við spurningum 13:51 & 52 er að finna í eftirfarandi töflum:

Starfandi fyrirtæki við vinnslu sjávarafurða 2008

| **2008** | | **Fjöldi fyrirtækja** *starfsmenn* | | | | | **Fjöldi stafsmanna** *starfsmenn* | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Númer starfsemi** | **Lýsing** | **Samtals** | **<10** | **10-49** | **50-249** | **>250** | **Samtals** | **<10** | **10-49** | **50-249** | **>250** |
| 10.20.1 | Frysting fisks, flaka, krabbadýra, lindýra | 82 | 40 | 25 | 13 | 4 | 3886 | 110 | 625 | 1722 | 1429 |
| 10.20.2 | Þurrkun og söltun fisks, krabbadýra og lindýra | 61 | 39 | 16 | 6 | 0 | 907 | 111 | 369 | 427 | 0 |
| 10.20.3 | Framleiðsla fiskimjöls og grófhreinsaðs lýsis | 4 | 4 | 0 | 0 | 0 | 22 | 22 | 0 | 0 | 0 |
| 10.20.4 | Niðursuða fisks, krabbadýra og lindýra | 6 | 3 | 3 | 0 | 0 | 65 | 10 | 55 | 0 | 0 |
| 10.20.9 | Vinnsla og niðursuða fisks og fiskvara | 44 | 29 | 12 | 3 | 0 | 647 | 79 | 267 | 301 | 0 |
| | | **197** | **115** | **56** | **22** | **4** | **5527** | **332** | **1316** | **2450** | **1429** |

Starfandi fyrirtæki við fiskvinnslu 2004-2007

| **2007** | | **Fjöldi fyrirtækja** *starfsmenn* | | | | | **Fjöldi stafsmanna** *starfsmenn* | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Númer starfsemi** | **Lýsing** | **Samtals** | **<10** | **10-49** | **50-249** | **>250** | **Samtals** | **<10** | **10-49** | **50-249** | **>250** |
| 15.20.1 | Vinnsla frosinna sjávarafurða | 80 | 40 | 22 | 15 | 3 | 4104 | 131 | 579 | 2146 | 1248 |
| 15.20.2 | Vinnsla og tilreiðsla saltaðra sjávarafurða | 38 | 20 | 12 | 6 | 0 | 755 | 57 | 240 | 458 | 0 |
| 15.20.4 | Vinnsla og tilreiðsla heillar skreiðar | 9 | 3 | 6 | 0 | 0 | 190 | 12 | 178 | 0 | 0 |
| 15.20.5 | Vinnsla og tilreiðsla þurrkaðra flaka | 12 | 9 | 3 | 0 | 0 | 70 | 24 | 46 | 0 | 0 |
| 15.20.6 | Vinnsla ferskra sjávarafurða | 44 | 26 | 15 | 3 | 0 | 723 | 69 | 376 | 278 | 0 |
| 15.20.7 | Framleiðsla fiskimjöls og grófhreinsaðs lýsi | 5 | 3 | 1 | 1 | 0 | 130 | 10 | 20 | 100 | 0 |
| 15.20.8 | Niðursuða sjávarafurða | 10 | 5 | 4 | 1 | 0 | 170 | 18 | 99 | 53 | 0 |
| 15.20.9 | Vinnsla og tilreiðsla á fiski og fiskvörum | 12 | 10 | 2 | 0 | 0 | 81 | 36 | 45 | 0 | 0 |
| | **Samtals 2007** | **210** | **116** | **65** | **26** | **3** | **6223** | **357** | **1583** | **3035** | **1248** |

| 2006 | | Fjöldi fyrirtækja *starfsmenn* | | | | | Fjöldi stafsmanna *starfsmenn* | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Númer starfsemi** | **Lýsing** | **Samtals** | **<10** | **10-49** | **50-249** | **>250** | **Samtals** | **<10** | **10-49** | **50-249** | **>250** |
| 15.20.1 | Vinnsla frosinna sjávarafurða | 90 | 51 | 20 | 14 | 5 | 4408 | 168 | 518 | 1875 | 1847 |
| 15.20.2 | Vinnsla og tilreiðsla saltaðra sjávarafurða | 41 | 24 | 11 | 6 | 0 | 789 | 94 | 206 | 489 | 0 |
| 15.20.4 | Vinnsla og tilreiðsla heillar skreiðar | 11 | 5 | 5 | 1 | 0 | 206 | 23 | 124 | 59 | 0 |
| 15.20.5 | Vinnsla og tilreiðsla þurrkaðra flaka | 13 | 11 | 2 | 0 | 0 | 58 | 31 | 27 | 0 | 0 |
| 15.20.6 | Vinnsla ferskra sjávarafurða | 46 | 28 | 16 | 2 | 0 | 645 | 67 | 358 | 220 | 0 |
| 15.20.7 | Framleiðsla fiskimjöls og grófhreinsaðs lýsi | 5 | 4 | 0 | 1 | 0 | 108 | 18 | 0 | 90 | 0 |
| 15.20.8 | Niðursuða sjávarafurða | 8 | 5 | 2 | 1 | 0 | 136 | 18 | 59 | 59 | 0 |
| 15.20.9 | Vinnsla og tilreiðsla á fiski og fiskvörum | 15 | 11 | 3 | 1 | 0 | 193 | 37 | 72 | 84 | 0 |
| | **Samtals 2006** | **229** | **139** | **59** | **26** | **5** | **6543** | **456** | **1364** | **2876** | **1847** |

| 2005 | | Fjöldi fyrirtækja *starfsmenn* | | | | | Fjöldi stafsmanna *starfsmenn* | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Númer starfsemi** | **Lýsing** | **Samtals** | **<10** | **10-49** | **50-249** | **>250** | **Samtals** | **<10** | **10-49** | **50-249** | **>250** |
| 15.20.1 | Vinnsla frosinna sjávarafurða | 97 | 54 | 23 | 14 | 6 | 4949 | 212 | 616 | 1754 | 2367 |
| 15.20.2 | Vinnsla og tilreiðsla saltaðra sjávarafurða | 43 | 24 | 13 | 6 | 0 | 801 | 94 | 255 | 452 | 0 |
| 15.20.4 | Vinnsla og tilreiðsla heillar skreiðar | 10 | 3 | 6 | 1 | 0 | 213 | 17 | 130 | 66 | 0 |
| 15.20.5 | Vinnsla og tilreiðsla þurrkaðra flaka | 14 | 12 | 2 | 0 | 0 | 52 | 26 | 26 | 0 | 0 |
| 15.20.6 | Vinnsla ferskra sjávarafurða | 53 | 35 | 16 | 2 | 0 | 619 | 88 | 357 | 174 | 0 |
| 15.20.7 | Framleiðsla fiskimjöls og grófhreinsaðs lýsi | 5 | 3 | 1 | 1 | 0 | 136 | 18 | 11 | 107 | 0 |
| 15.20.8 | Niðursuða sjávarafurða | 10 | 6 | 3 | 1 | 0 | 170 | 18 | 82 | 70 | 0 |
| 15.20.9 | Vinnsla og tilreiðsla á fiski og fiskvörum | 10 | 6 | 3 | 1 | 0 | 165 | 22 | 67 | 76 | 0 |
| | **Samtals 2005** | **242** | **143** | **67** | **26** | **6** | **7105** | **495** | **1544** | **2699** | **2367** |

| 2004 | | Fjöldi fyrirtækja *starfsmenn* | | | | | Fjöldi stafsmanna *starfsmenn* | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Númer starfsemi** | **Lýsing** | **Samtals** | **<10** | **10-49** | **50-249** | **>250** | **Samtals** | **<10** | **10-49** | **50-249** | **>250** |
| 15.20.1 | Vinnsla frosinna sjávarafurða | 119 | 69 | 26 | 18 | 6 | 5191 | 201 | 620 | 2156 | 2214 |
| 15.20.2 | Vinnsla og tilreiðsla saltaðra sjávarafurða | 52 | 29 | 18 | 5 | 0 | 906 | 100 | 405 | 401 | 0 |
| 15.20.4 | Vinnsla og tilreiðsla heillar skreiðar | 13 | 5 | 7 | 1 | 0 | 253 | 19 | 162 | 72 | 0 |
| 15.20.5 | Vinnsla og tilreiðsla þurrkaðra flaka | 12 | 10 | 2 | 0 | 0 | 43 | 18 | 25 | 0 | 0 |
| 15.20.6 | Vinnsla ferskra sjávarafurða | 59 | 38 | 19 | 2 | 0 | 608 | 101 | 363 | 144 | 0 |
| 15.20.7 | Framleiðsla fiskimjöls og grófhreinsaðs lýsi | 5 | 2 | 2 | 1 | 0 | 156 | 8 | 27 | 121 | 0 |
| 15.20.8 | Niðursuða sjávarafurða | 10 | 5 | 4 | 1 | 0 | 161 | 14 | 87 | 60 | 0 |
| 15.20.9 | Vinnsla og tilreiðsla á fiski og fiskvörum | 13 | 9 | 3 | 1 | 0 | 179 | 36 | 71 | 72 | 0 |
| | **Samtals 2004** | **283** | **167** | **81** | **29** | **6** | **7497** | **497** | **1760** | **3026** | **2214** |

**53. Lýsið þróun varðandi hlutfallslega skiptingu sérhvers hluta sjávarafurða[19] (í eftirfarandi flokkum: soðið niður í dósir, frosið, þurrkað/saltað, reykt, unninn ferskur fiskur) síðastliðin 5 ár.**

| **Haglýsing vinnslugeirans**<br>**Hlutfall hvers hluta fiskvinnslugeirans eftir tegund vinnslu** | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| **Magn** | **2004** | **2005** | **2006** | **2007** | **2008** |
| Samtals | 100,0% | 100,0% | 100,0% | 100,0% | 100,0% |
| Frosið | 37,9% | 43,7% | 48,0% | 46,1% | 43,1% |
| Saltað | 6,6% | 6,6% | 7,4% | 7,7% | 5,5% |
| Ferskt og kælt | 11,6% | 11,9% | 13,2% | 12,6% | 16,0% |
| Þurrkað | 1,9% | 2,0% | 2,2% | 2,1% | 1,8% |
| Mjöl/lýsi | 38,8% | 32,6% | 25,2% | 29,7% | 29,0% |
| Niðursoðnar vörur | | | | | |
| Annað | 3,1% | 3,2% | 4,0% | 1,7% | 4,5% |
| **Verðmæti** | | | | | |
| Samtals | 100,0% | 100,0% | 100,0% | 100,0% | 100,0% |
| Frosið | 50,4% | 52,3% | 50,7% | 49,4% | 49,5% |
| Saltað | 17,5% | 16,4% | 16,5% | 17,1% | 14,6% |
| Ferskt og kælt | 15,9% | 18,1% | 19,6% | 19,4% | 19,9% |
| Þurrkað | 2,6% | 2,6% | 2,5% | 2,3% | 2,5% |
| Mjöl/lýsi | 13,1% | 10,2% | 10,3% | 11,5% | 13,1% |
| Niðursoðnar vörur | | | | | |
| Annað | 0,4% | 0,3% | 0,4% | 0,3% | 0,5% |

[19] Ibid.

**54. Greinið í stuttu máli frá sérstökum heilbrigðisreglugerðum sem hafa áhrif á fiskafurðir.**

Löggjöf á Íslandi varðandi öryggi matvara í fiskvinnslu byggist á eftirfarandi lögum:

- Lög um matvæli, nr. 93/1995
- Lög um meðferð, vinnslu og dreifingu sjávarafurða, nr. 55/1998

Lög um matvæli þjóna sem lex generalis (almenn löggjöf). Lög um meðferð, vinnslu og dreifingu sjávarafurða, nr. 55/1998, eru þyngri á metunum á sínu sviði. EES samningurinn tekur til fiskeldis og fiskafurða. 1. kafli Viðauka I við EES samninginn inniheldur ESB lög á þessu sviði.

A. Fiskur og fiskafurðir og lifandi tvískelja lindýra

Lög nr. 55/1998 um meðferð, vinnslu og dreifingu sjávarafurða.

Framkvæmd eftirfarandi laga:

- Tilskipun Evrópuráðsins frá 15. júlí 1991 um heilbrigðisástand vegna framleiðslu og markaðssetningar lifandi tvískelja lindýra (91/492/EEC)
- Tilskipun Evrópuráðsins frá 22. júlí 1991 um heilbrigðisástand vegna framleiðslu og markaðssetningar fiskafurða (91/493/EEC)
- Tilskipun Evrópuráðsins frá 16 júní 1992 um lágmarks hreinlætisreglur sem eiga við fiskafurðir sem fengnar eru um borð í vissum fiskiskipum í samræmi við Grein 3 (1) (a) (i) í tilmælum 91/493/EEC

Nokkur fjöldi reglugerða hefur verið gefinn út á grundvelli þessara laga og þar er að finna nánari atriði varðandi framkvæmd viðkomandi EES laga.

*1. Reglugerð nr. 233/1999 um hollustuhætti við meðferð, vinnslu og dreifingu sjávarafla og fiskafurða (gefin út af Sjávarútvegsráðuneytinu). Tók gildi 30. mars 1999.*

Reglugerð nr. 233/1999 kemur í framkvæmd eftirfarandi ESB tilskipunum og ákvörðunum

- Tilskipun Evrópuráðsins frá 22. júlí 1991 varðandi heilbrigðisástand framleiðslu og markaðssetningu fiskafurða (91/493/EEC)
- Tilskipun Evrópuráðsins 92/48/EEC frá 16. júní 1992 varðandi lágmarks heilbrigðisreglur fyrir fiskafurðir veiddar um borð í ákveðnum skipum í samræmi við grein 3 (1) (a) (i) í tilskipun 91/493/EEC

- Ákvörðun Evrópuráðsins 95/71/EEC frá 22. desember 1995, breytingar á Viðauka við tilskipun 91/493/EEC um heilbrigðisástand varðandi framleiðslu og markaðssetningu fiskafurða
- Ákvörðun Evrópuráðsins 93/140/EEC frá 19. janúar 1993 með nákvæmum reglum varðandi sjóneftirlit til að leita uppi sníkjudýr í fiskafurðum
- Ákvörðun Evrópuráðsins 94/356/EEC frá 20. maí 1994 með nákvæmum reglum varðandi umsókn um tilskipun Evrópuráðsins 91/493/EEC um heilbrigðisskoðun á sjávarfurðum
- Ákvörðun Evrópuráðsins 93/51/EEC frá 15. desember 1992 um örverufræðilegar viðmiðanir varðandi framleiðslu soðinna krabbadýra, lindýra og skelfisks
- Ákvörðun Evrópuráðsins 95/149/EEC frá 8. mars 1995 um ákvörðun á heildarmagni rokgjarns köfnunarefnis (TVB-N) varðandi ákveðna flokka sjávarafurða og ákveður hvaða könnunaraðferðir skulu notaðar

*2. Reglugerð nr. 260/1999 um veiðar, meðferð, vinnslu og dreifingu á lifandi samlokum (gefin út af Sjávarútvegráðuneytinu)*

Með Reglugerð nr. 260/1999 er tekið tillit til eftirfarandi tilskipana og ákvarðana ESB

- Tilskipun Evrópuráðsins frá 15. júlí 1991 um hreinlæti við framleiðslu og markaðs-setningu lifandi samloka (91/492/EEC)
- Ákvörðun Evrópuráðsins 93/51/EEC frá 15. desember 1992 um örveruviðmiðanir við soðin krabbadýr, samlokur og skelfisk
- Ákvörðun Evrópuráðsins 93/22/EEC frá 15. desember 1992 þar sem leyfð eru sérstakar aðferðir til að koma í veg fyrir þróun sýkjandi örvera í samlokum og sjávarsniglum

*3. Reglugerð nr. 450/1997 um starfshætti faggiltra óháðra skoðunarstofa í sjávarútvegi*

B. <u>Stjórnunarreglur innihaldandi framkvæmd HACCP við fiskvinnslu.</u>

HACCP-reglur eru skilyrtar fyrir hvern flokk í nokkrum reglugerðum.

*Fiskur og fiskafurðir*

Með Reglugerð nr. 558/1997 um innra eftirlit með framleiðslu sjávarafurða tóku gildi:

- Ákvörðun Evrópuráðsins 94/356/EEC frá 20. maí 1994 þar sem settar eru nákvæmar reglur varðandi upptöku Tilskipunar Evrópuráðsins 91/493/EEC varðandi heilbrigðis-eftirlit sjávarafurða

*Sérstakar stjórnunarreglur varðandi dýraafurðir*

Varðandi fisk og fiskafurðir eru reglur settar fram í Reglugerð 233/1999 sem innleiðir 91/493/EEC..

*Reglur varðandi aukafurðir af dýrum og þ.á.m. upplýsingar um kerfi söfnunar á hræjum og efnum og staðsetningu stofnunar*

Reglugerð nr. 77/2001 um framleiðslu og dreifingu á fiskimjöli og lýsi. Lagalegur grund-völlur eru lög nr. 55/1998. Með reglugerðinni taka gildi eftirfarandi tilskipanir og ákvarðanir á sviði fiskafurða:

- Tilskipun Evrópuráðsins 90/667/EEC frá 27. nóvember 1990 þar sem lagðar eru niður dýralækingareglur varðandi ráðstafanir og vinnslu á dýraúrgang, um markaðssetningu hans og til að koma í veg fyrir sýkla úr dýrum eða fiskum. Um er að ræða breytingar á Tilskipun 90/667/EEC
- Tilskipun Evrópuráðsins 92/118/EEC frá 17. desember 1992 varðandi heilsu dýra og almennar heilbrigðiskröfur sem stjórna verslun og innflutningi inn í Evrópusambandið á vörum sem ekki falla undir áðurnefndar kröfur í sérstökum reglum sem vísað er til í Viðauka A (1) við Tilskipun 89/662/EEC og hvað varðar sýkla í Tilskipun 90/425/EEC, reglur um dýralækningar
- Ákvörðun Evrópuráðsins frá 4. desember 2000 um ákveðnar varnaraðgerðir varðandi smitandi heilahrörnun og notkun á dýrapróteini við fóðrun
- Ákvörðun Evrópuráðsins 92/562/EEC frá 17. nóvember 1992 um samþykkt á áður ónotuðum hitunaraðferðum til að vinna afar áhættusöm efni

# V. STJÓRNKERFISAÐGERÐIR OG OPINBER STUÐNINGUR

**55. Lýsið hve mikill árlegur stuðningur hins opinbera er[20] varðandi sjávarútvegsgeirann, í heild og flokkað eftir veiðum, vinnslu, markaðssetningu, stuðningsþjónustu og fiskeldisgeiranum og eftir megintegundum stuðnings fyrir hvern undirhóp fyrir sig síðastliðin 10 ár.**

Sjávarútvegurinn er meginstoð íslenska efnahagslífsins, leggur til þess miklu frekar en að þiggja frá því. Opinber stuðningur við hann er því lítilfjörlegur.

Hvað varðar árlegar niðurgreiðslur (opinberan stuðning) við sjávarútveginn hafa íslensk stjórnvöld iðulega sett fram tilkynningar til Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar (WTO) í samræmi við Grein XVI:I af GATT samningnum frá 1994 og 25. grein Samkomulags um niðurgreiðslur og aðgerðir til lágmarka þær. Í þessum skýrslum hafa eftirfarandi tvö niðurgreiðslukerfi varðandi sjávarútveginn verið kynnt:

*Stuðningur við Rannsóknir og þróun við sjávarfiskeldi*

- *Ábyrg yfirvöld*: Sjávarútvegsráðuneytið.
- *Markmið stefnunnar*: Að ýta undir vísindalega þekkingu í sjávarfiskeldi.
- *Fyrirkomulag stuðnings*: Styrkir.
- *Upphæð stuðnings*: 19.1 milljón ísl. króna að meðaltali á ári síðastliðin tíu ár.
- *Reglur og skilyrði*: Styrkir eru veittir eftir umsóknum sem metnar eru af sérstakri nefnd.
- *Tímalengd*: Engin tímatakmörk, en hver áætlun er metin fyrir eitt ár í senn.
- *Lagagrundvöllur*: Fjárlagaliður 04-190.1.34.
- *Áhrif á viðskipti*: Engin áhrif vegna takmarkaðs stuðnings.

[20] Með opinberum stuðningi er átt við allar aðgerðir sem í felst stuðningur í merkingu 87. greinar Evrópusamningsins, þ.á.m. aðgerðir sem í felst fjárhagsleg hagur, hvort sem þær eru beinar eða óbeinar en koma úr fjárlögum ríkisins eða öðrum sjóðum hins opinbera (t.d. með flutningi hlutafjár, lækkun skuldavaxta, niðurgreiðslu vaxta, ákveðnum hluta ríkisins í fjárfestingum, stuðningur sem er fjármagnaður með sérstökum tollum eða gjöldum, stuðningur í formi ríkisábyrgðar á bankalánum, minnkun eða undanþága á tegundum gjalda eða skatta, þ.á.m. aukin verðlækkun, að dregið sé úr gjaldi til samfélagsins og/eða tekjusköttum einstaklinga. Athugið sérstaklega að upphæðir sem notaðar eru við björgun fjárhagsstofnana sem eiga hlut í sjávarútvegsfyrirtækjum skal telja sem niðurgreiðslur.

*Starfsþjálfun í Sjávarútvegnum*

- *Ábyrgt yfirvald*: Sjávarútvegsráðuneytið.
- *Markmið stefnunnar*: Markmið áætlunarinnar er að ýta undir meðvitund um gæði og að bæta vinnuumhverfi í iðnaðinum til að framleiða betri vöru og auka starfsánægju.
- *Fyrirkomulag opinbers stuðnings*: Opinber stuðningur er í formi styrkja sem byggðir eru á kostnaði við stjórnun námskeiða og þjálfunaráætlana sem snúast um þjálfun, vinnuumhverfi o.s.frv. Stuðningurinn er greiddur viðkomandi ráðgjafarfyrirtækjum fyrir meginkostnað við áætlunina, svo sem laun, ferðir, efni o.s.frv.
- *Upphæð opinbers stuðnings*: Breytilegur milli ára. Upphæð á fjárlögum 2009: 22 milljónir ísl. kr. og hefur verið breytilegur á milli 10 og 20 milljóna síðastliðin tíu ár.
- *Reglur og skilyrði*: Áætlunin er opin öllum innlendum fiskvinnslufyrirtækjum.
- *Tímalengd*: Engin tímatakmörk, upphæðir ákveðnar á fjárlögum hvers árs.
- *Lagagrundvöllur*: Fjárlagaliður 04-190.1.35.
- *Áhrif á viðskipti*: Ekki er hægt að meta áhrif aðgerðanna á viðskipti.

Auk áðurnefndra aðgerða er rétt að nefna eftirfarandi niðugreiðslur.

*AVS (Aukið verðmæti sjávarfangs) Rannsókna- og þróunarsjóður Sjávarútvegsráðuneytisins*

*Lagagrundvöllur: Fjárlagaliður 04-190.1.34.*

AVS rannsóknasjóðurinn var stofnaður árið 2005. Hann veitir styrki til rannsóknaverkefna sem hafa að markmiði að auka verðmæti sjávarfangs. Styrkir eru veittir til allra áætlana á öllum sviðum sjávarútvegs og fiskeldis varðandi nytjarannsóknir sem framkvæmdar eru af einstaklingum, fyrirtækjum, rannsóknar- og þróunarstofnunum og háskólastofnunum. Stjórn sjóðsins metur rannsóknaumsóknir fyrir Sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra út frá stuðningi rannsóknanna við aukið verðmæti sjávarfangs og styrkir samkeppnisstöðu íslensks sjávarútvegs. Veiting fjár til sjóðsins á árlegum fjárlögum:

| 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 |
|---|---|---|---|---|
| 200 millj.ísl.kr. | 210 millj.ísl.kr. | 235 millj.ísl.kr. | 335 millj.ísl.kr | 335 millj.ísl.kr |

Tekið skal fram að þar eð sjávarútvegurinn er utan umfangs EES samningsins hafa opinber stuðningur og niðurgreiðslur ekki verið tilkynnt Eftirlitsstofnun EFTA.

**56. Teljið upp allar tegundir opinbers stuðnings sem nú er veittur til mismunandi undirflokka. Vinsamlegast takið fram hve miklum fjármunum er veitt til hvers flokks, markmiðið, hverjum stuðningur er ætlaður og almenn skilyrði til að geta fengið stuðning. Óskað er eftir nákvæmri upptalningu einstakra atriða:**

Vísað er til Spurningar 13:55 um ríkisstuðning við sjávarútgerð.

**57. Ef veittur er stuðningur til að afskrá skip, gefið til kynna hve mikill árangur var af slíkum aðgerðum í heild síðustu tíu ár og gefið upp hvaða hluta flotans aðgerðum var beint að og hvert markmið aðgerðanna er sem hlutfall af veiðigetu næstu 5 ára.**

Engar niðurgreiðslur hafa verið veittar til að afskrá fiskiskip úr flotanum.

**58. Eru veittar einhverjar niðurgreiðslur til fjárfestinga í skipaflotanum? Ef svo er, vinsamlega skýrið í smáatriðum frá því hvers konar fjárfestingar eru studdar, hámarksgreiðslur á skip og hvers konar skipum aðgerðin beinist að.**

Engar niðurgreiðslur hafa verið veittar til fjárfestinga í fiskveiðiflotanum.

**59. Gefið upp hver opinber stuðningur hefur verið síðastliðin 10 ár við landsvæði sem eru sérstaklega háð fiskveiðum. Vinsamlega lýsið hvernig stuðningur er núna veittur til almennrar þróunar slíkra svæða. Gefið til kynna hvort staðbundnir hópar eru tengdir myndun staðbundinna áætlana sem þiggja stuðning úr opinberum sjóðum og ef svo er hvernig.**

Segja má að allt landið utan höfuðborgarsvæðisins sé sérstaklega háð fiskveiðum. Árið 2007 voru heildaraflaheimildir minnkaðar verulega (um 60.000 tonn á ári næstu tvö ár). Til að minnka neikvæð fjárhagsleg áhrif á þessi svæði innleiddi ríkisstjórnin sérstakar aðgerðir sem var ætlað að ýta undir nýsköpun og fjölgun starfa. Samkvæmt áætluninni átti að veita fénu á þremur árum (2008-2010). Heildarupphæðin sem lögð var í þetta var 6.5 milljarðar ísl. kr. og auk þess var fé til vegaframkvæmda aukið um 4 milljarða og vegaáætlun flutt fram til 2008-2010.

Eins og skýrt er frá við Spurningu 26 í Kafla 22 gegna sveitarstjórnir einnig hlutverki varðandi opinberan stuðning við svæði sem eru háð fiskveiðum. Sveitarstjórnir leggja fram framkvæmdaáætlun að eigin frumkvæði og í tengslum við eigin umræðufundi. Ríkisstjórnin leggur fram fjármuni til vaxtarsamninga á sjö mismunandi svæðum á landinu. Samsvarandi fé er lagt fram af sveitarstjórnum, mismunandi félögum og einkafyrirtækjum. Vaxtarsamningarnir leggja fram fé til mismunandi verkefna á sérstökum sviðum innan samvinnu í klösum, og þiggjendur slíkra styrkja leggja fram samsvarandi upphæðir. Menningarsamningar hafa verið

gerðir á átta mismunandi svæðum og sveitarfélög leggja fram jafn mikið fjármagn. Frumkvæðið varðandi vaxtar- og menningarsamningana liggur hjá hverju samfélagi fyrir sig.

Í viðbót við það sem talið er að ofan hafa eftirfarandi áætlanir „til almennrar þróunar svæðanna“ verið tilkynntar Alþjóðaviðskiptastofnuninni (WTO):

*Almennur stuðningur við þróun svæða*

Aðstoð við starfsþróunarverkefni

*Ábyrgt yfirvald*: Byggðastofnun

*Markmið stefnu*: Markmið verkefnanna er að styðja við efnahagslega þróun stuðningssvæða á Íslandi. Verkefnin eru lítil og meðal þeirra má nefna atvinnuskapandi verkefni, þjálfun og nýsköpun.

*Fyrirkomulag opinbers stuðnings*: Styrkir til verkefna innan markmiða Laga um Byggðastofnun, nr. 106/1999.

*Upphæð fjárframlags ríkisins*: Heildargreiðslur árið 2008: 173.2 milljónir ísl. kr.

*Reglur og skilyrði*: Verkefnisstyrki má veita til einstaklinga, einkafyrirtækja, svæðisbundinna þróunarfyrirtækja og sveitarstjórna. Styrkir eru háðir skilyrðum sem sett eru fram í leiðbeiningum varðandi ríkisstuðning frá Eftirlitsstofnun EFTA og landakorti um svæðis-stuðning sem hefur verið staðfest af Eftirlitsstofnun EFTA.

*Tímatakmörk*: Engin tímamörk eru á verkefninu, upphæðin er ákveðin á fjárlögum hvers árs.

*Lagagrundvöllur*: 10. grein Laga um Byggðastofnun, nr. 106/1999, og fjárlagaliður nr. 11-411.

Stuðningur við efnhagsþróun einstakra svæða

*Ábyrgt yfirvald*: Byggðastofnun.

*Markmið stefnu*: Markmið verkefnisins er að styðja svæðisbundin fyrirtæki og fjármagna áhættusöm verkefni sem stuðla að fjölbreytni atvinnulífs og nýsköpun.

*Fyrirkomulag opinbers stuðnings*: Styrkir til að fjármagna verkefni sem styðja við starfsþróun og nýsköpun.

*Upphæð fjárframlags ríkisins*: Heildargreiðslur árið 2008: 106.5 milljónir ísl. kr.

*Reglur og skilyrði*: Samkvæmt lögum um Byggðastofnun, nr. 106/1999, verða framlög að standast reglur sem settar eru af ráðherra iðnaðar- orku- og ferðamála. Þessar reglur hafa enn ekki verið gefnar út. Styrkir eru háðir skilyrðum sem sett eru fram í leiðbeiningum varðandi ríkisstuðning frá Eftirlitsstofnun EFTA og landakorti um svæðisstuðning sem hefur verið staðfest af Eftirlitsstofnun EFTA.

*Tímatakmörk*: Engin tímamörk eru á verkefninu, upphæðin er ákveðin á fjárlögum hvers árs.

*Lagagrundvöllur*: 10. grein Laga um Byggðastofnun, nr. 106/1999, og fjárlagaliður nr. 11-411.

*Viðbótarupplýsingar*: Byggðastofnun hefur vald samkvæmt 11. grein Laga nr. 106/1999 til að veita lán og tryggingar í samræmi við hlutverk stofnunarinnar eins og tilgreint er í lögunum. Lánin og tryggingarnar eru veitt á markaðsforsendum með svipuðum vöxtum og á opnum markaði.

### 60. Lýsið áformum um endurheimt kostnaðar, gjalda og skattafrádrætti, félagslegar tryggingar, og hlutverki og þróun þessara aðgerða síðastliðin 10 ár.

Fiskistofa innheimtir gjöld af útgerðum og hluti þeirra er notaður til að greiða kostnað Fiskistofu. Þessi gjöld er sýnd í töflunni hér að neðan.

**Gjöld greidd af útvegsaðilum til Fiskistofu 1998-2008**

| Tegund gjalds/Fiskveiðiár | 98-99 | 99-00 | 00-01 | 01-02 | 02-03 | 03-04 | 04-05 | 05-06 | 06-07 | 07-08 | 08-09 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Þróunarsjóðsgjald fyrir þorskígildi í tonnum | 1.200 | 1.225 | 1.230 | 1.230/1.35 | 1.358/1.441 | 1.441 | | | | | |
| Fiskeftirlitsgjald fyrir þorskígildistonn | 166 | 242 | 424 | 1 | 664 | 664 | | | | | |
| Fiskeftirlitsgjald utan lögsögu fyrir þorskígildistonn | 300 | 300 | 424 | 593 | 664 | 664 | | | | | |
| Fiskveiðigjald fyrir þorskígildiskíló | | | | | | | 1,99 | 1,53 | 0,91 | 1,45 | 0,71 |
| Veiðigjald | 14.262 | 14.940 | 15.000 | 16.500 | 17.500 | 17.500 | 17.500 | 17.500 | 17.500 | 17.500 | 17500 |
| Lágmarksgjald (fiskeftirlitsgjald/veiðigjald) | 2.615 | 2.670 | 2.700 | 2.700 | 2.700 | 2.700 | 5.000 | 5.000 | 5.000 | 5.000 | 5000 |
| Gjald fyrir flutning veiðikvóta | | | 2.000 | 2.000 | 2.000 | 2.000 | 2.000 | 2.000 | 2.000 | 2.000 | 2.000 |
| Gjald fyrir flutning veiðihlutdeildar | 1730-1770 | 1.800 | 1.800 | 1.800 | 1.800 | 1.800 | 1.800 | 1.800 | 1.800 | 1.800 | 1.800 |
| Dagkostnaður fyrir eftirlit um borð í vinnsluskipi | 14.200 | 14.200 | 16.500 | 16.500 | 16.500 | 16.500 | 16.500 | 16.500 | 16.500 | 16.500 | 16500 |
| Dagkostnaður fyrir eftirlit um borð á Flæmska hattinum | 15.000 | 15.000 | 19.500 | 19.500 | 19.500 | 19.500 | 19.500 | 19.500* | 19.500** | 19500** | 19500** |

| Tegund gjalds/Fjárlagaár | 1998 | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Greitt til Veiðiþróunarsjóðs (í þús.kr.) | 583.744 | 580.491 | 538.138 | 526.200 | 632.809 | 729.537 | 187.325 | -20.534 | | | |
| Veiðieftirlitsgjald (í þús. kr.) | 84.114 | 114.901 | 181.997 | 194.178 | 302.649 | 337.162 | 86.115 | -9.462 | | | |
| Veiðigjald (í þús. kr.) | | | | | | | 695.250 | 755.705 | 421.120 | 425.283 | 180.005 |
| Veiðigjald (í þús. kr.) | 37.397 | 38.177 | 33.473 | 36.685 | 36.527 | 36.444 | 37.198 | 30.993 | 10.413 | 9.257 | 10.482 |
| Vinnsluleyfi (í þús. kr.) | 11.140 | 3.575 | 3.395 | 5.065 | 3.540 | 4.725 | 4.840 | 3.345 | 2.205 | 2.225 | |
| Gjöld fyrir flutning veiðikvóta (í þús. kr.) | | | | 12.174 | 20.234 | 20.780 | 21.742 | 23.324 | 22.154 | 18.326 | 16.286 |
| Gjöld fyrir flutning veiðihlutdeildar (í þús. kr.) | 1.012 | 661 | 1.148 | 1.425 | 1.248 | 1.091 | 1.519 | 1.665 | 1.305 | 1.067 | 450 |
| Eftirlit um borð í fiskveiðiskipum (í þús. kr.) | 23.893 | 32.504 | 34.613 | 32.522 | 25.441 | 28.653 | 26.956 | 20.296 | 20.541 | 18.483 | 14.688 |
| | **743.298** | **772.308** | **794.764** | **810.250** | **1.024.450** | **1.158.392** | **1.060.945** | **780.343** | **477.738** | **474.641** | **221.911** |

Vinnsluleyfi eru nú gefin út og innheimt af Matvælastofnun (MAST)

Efri hluti töflunnar, „Tegund gjalds/Fiskveiðiár“, sýnir grunnupphæð einstakra gjalda. Hvað varðar Þróunarsjóðsgjöld, gjald vegna fiskveiðieftirlits og veiðigjald þá er upphæðin lögð á úthlutað aflamark hvers skips í þorskígildum og lönduðum afla hafi úthlutað aflamark ekki verið fullveiddur á yfirstandandi fiskveiðiári. Þorskígildisstuðlar eru gefnir eru út fyrir hvert fiskveiðiár með auglýsingu frá sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytinu. Þorskígildi eru reiknuð út sem hlutfall af aflaverðmæti einstakra tegunda eftir stjórnunartakmörkunum og ráðast af aflaverðmæti slægðs þorsks á ákveðnu tímabili. Stuðullinn fyrir þorsk er því alltaf 1,00. Dálkurinn „veiðigjald fyrir þorskígildiskíló“ sýnir að veiðigjald fyrir síðasta fiskveiðiár, 2008-2009, var 0,71 króna fyrir hvert þorskígildiskíló. Heildarveiðigjald á úthlutað aflamark fyrir veiðiárið 2008-2009 er 3,47 krónur á hvert þorskígildiskíló og hefur aldrei verið hærra síðan gjaldið var tekið upp árið 2004. Veiðigjaldið er reiknað út eftir aflaverðmæti tímabilsins frá 1. maí til 30. apríl síðasta árs. Til að ákvarða hagnaðinn er dregið frá því útreiknaður launakostnaður, eldsneytiskostnaður og annar kostnaður. Sérstakt hlutfall (sem stendur 9,5%) hagnaðarins er reiknað og sú upphæð er grundvöllur veiðigjalds næsta fiskveiðiár og er lagt á úthlutun fyrir það ár. Veiðigjaldið er því misjafnt frá ári til árs þar eð það er í fyrsta lagi byggt á afköstum viðkomandi útgerðar og í öðru lagi á úthlutað aflamarks hvers fiskveiðiárs.

Öll skip sem veiða á íslenskum hafsvæðum verða að hafa veiðileyfi um borð í skipinu. Gjaldið fyrir veiðileyfið er 17.500 íslenskar krónur.

Sérstakt gjald er greitt Fiskistofu í hvert sinn sem aflahlutdeild og aflamark eru fluttir milli skipa.

Eigendur fiskiskipa greiða fast gjald fyrir hvern dag sem eftirlitsmaður dvelur um borð í vinnsluskipum og skipum við veiðar á Flæmska hattinum.

Síðari hluti töflunnar sýnir heildarupphæð sem Fiskistofa hefur innheimt frá útgerðum síðastliðin 11 ár. Eins og sjá má var hætt að innheimta gjöld í Þróunarsjóðinn á fiskveiðiárinu 2004-2005. Þetta gjald var greitt af útgerðum en það var ekki notað til að ná yfir athafnir Fiskistofu. Því var safnað í sérstakan sjóð sem m.a. fjármagnaði úreldingu skipa og byggingu nýs rannsóknarskips. Taflan sýnir að veiðigjald síðasta fiskveiðiár var 180 milljónir króna sem var töluvert minna en árið áður. Ástæðan er fyrst og fremst aðgerðir í kjölfarið á ákvörðun ríkisstjórnarinnar um að minnka þorskígildisheimildir úr 190,.000 tonnum í 130.000 tonn. Það var álitið sanngjarnt að minnka tímabundið grundvöllinn fyrir útreikningum á veiðigjaldi og einnig að afnema innheimtu veiðigjalds fyrir aflamark þorsks. Taflan sýnir einnig að sama ár var hætt að innheimta gjald fyrir veiðieftirlit sem notað var í verkefni Fiskistofu, og veiðigjald tekið upp þess í stað. Veiðigjaldið leggst inn í Ríkissjóð og fer ekki beint til verkefna Fiskistofu.

*Skattaívilnanir – sjómannafsláttur*

Á sjötta áratug síðustu aldar var samið um sérstakan skattaafslátt til allra sjómanna, þ.á.m. skipshafna fiskiskipa. Sjómenn fá því sérstakan skattafslátt sem er ákveðin upphæð fyrir

hvern dag sem þeir eru skráðir í áhöfn fiskiskips. Eftirfarandi tafla sýnir heildarupphæð árlegs skattaafsláttar síðustu tíu ár.

**Sjómannafsláttur**

| | 1999 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Millj.kr. | 1.257 | 1.223 | 1.225 | 1.209 | 1.267 | 1.254 | 1.256 | 1.185 | 1.102 | 1.109 |

*Almannatryggingar*. Engin slík, sama og gildir fyrir aðra.

# VI. FISKVEIÐAR OG UMHVERFIÐ

## *A. Samþætting við umhverfið / vistkerfisnálgun fiskveiðistjórnunar*

**61. Vísið í löggjöf varðandi fiskveiðar um hvernig hugtökin „umhverfissamhæfing“ og „vistkerfisnálgun fiskveiða“ eru túlkuð og framkvæmd og notuð varðandi innlendan flota.**

Í íslenskri fiskveiðilöggjöf eru hvergi notuð hugtökin „umhverfissamhæfing“ og „vistkerfisnálgun fiskveiða“. Á hinn bóginn eru ákvæði í lögum um fiskveiðar með skýrum markmiðum um verndun og sjálfbæra og ábyrga notkun einstaka auðlinda, sbr. Spurningu 1.

**62. Lýsið stefnumörkun sem er ætlað að ýta undir umhverfisvænar fiskveiðar og fiskeldi, svo sem bindandi aðgerðir, fjárhagslega hvata og sérstaka þjálfunar og útvíkkun starfsemi. Eftirfarandi málefni skulu vera með í umfjölluninni:**

- **Skaðleg umgengni við auðlindir ( brottkast o.fl.,)**
- **Aðgerðir til að koma í veg fyrir að veiðarfæri tapist á sjó og skaða sem slík veiðarfæri geta valdið þ.e. „draugaveiðar“ (e. Ghostfishing)**
- **Meðafli annarra fisktegunda en sóknartegunda**
- **Orkusparnaður um borð á skipum og í höfnum**
- **Staðarval fyrir fiskeldi**
- **Samspil afránstegunda s.s. sjávarspendýra og fugla (t.d. sela og skarfa) við fiskveiðar og fiskeldi; aðgerðir til að halda slíkum tegundum í skefjum**
- **Mengun frá fiskeldisstöðvum**

- **Dreifing sjúkdóma og sníkjudýra frá fiskeldisstöðvum (sjávarlýs, ríslur (Gyrodactylus) o.s.frv.)**

- **Dreifing ágengra erlendra tegunda**

Skaðleg ástundun

Almennt má segja að stefnan sé að ýta undir sjálfbæra notkun allra auðlinda sjávar. Það er mikilvægt að undirstrika þá meginreglu að öll fiskveiðiskip verða að hafa úthlutað aflamark fyrir allan afla á öllum tegundum samkvæmt gildandi fyrirkomulagi. Ef skip hafa ekki nægt aflamark fyrir þeim afla sem þau veiða verða þau að fá fluttan á skipið aflamark af öðru skipi. Ef ekki, eru þau svipt veiðileyfi. Samkvæmt lögunum verða skip að hafa nægilegt aflamark fyrir líklegan afla þegar þau láta úr höfn.

Í viðbót við úthlutun aflamarks, sem ásamt aflahlutdeild og útgefnu heildaraflamarki er hornsteinn íslenska fiskveiðistjórnunar. Þá er stjórnunarkerfið stutt fjölda annarra stjórnunaraðgerða svo sem lokun svæða, takmörkun á veiðarfærum og notkun svæða sem eru lokuð tímabundið til að vernda mikilvæg en viðkvæm svæði. Yfirgripsmiklar ráðstafanir eru gerðar til að loka hrygningarsvæðum tímabundið fyrir öllum veiðum. Auk þess hefur Hafrannsóknarstofnunin vald til að loka veiðisvæðum fyrirvaralaust ef magn smáfisks í afla fer yfir ákveðin mörk. Þessum aðgerðum er öllum ætlað að styðja við og tryggja sjálfbærar fiskveiðar og fyrirbyggja skaðlega umgengni, að koma í veg fyrir veiðar á ungfiski eða fiski sem hefur verið ofveiddur (t.d. að koma í veg fyrir brottkast).

Brottkast fisks er ólöglegt en í íslenska fiskveiðistjórnunarkerfinu hefur verið gripið til ýmis konar aðgerða til að koma í veg fyrir brottkast. Meðal þeirra eru:

- Undirmálsfiskur er aðeins dreginn að hluta frá aflamarki
- Leyft er að landa allt að 5% fram umfram aflamark – 80% af verðmæti afla rennur í sérstakan þróunarsjóð sem rekinn er af Sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytinu
- Leyfð skipti á tegundum (aðeins botnfisksafli)
- Leyfilegt er að veiða 5% fram yfir aflamark skipsins – dregið frá aflamarki næsta árs
- Ákveðið hlutfall (sem stendur 33%) af aflamarki hvers skips má flytja yfir á næsta ár
- Lokun svæða ef um er að ræða undirmálsfisk (skilgreint hlutfall fisks yfir ákveðnum mörkum) – aukaafli við uppsjávarveiðar
- Möskvastærðir og skiljur (of smár fiskur, óæskilegar tegundir)
- Veiðileyfasviptingar vegna umframafla

Ýmsum sértækum aðferðum er beitt til að tryggja að magn smáfisks eða meðaflategundir séu ekki umfram viðmiðunarmörk. Þar má nefna reglugerðir um tegund veiðarfæra sem leyfilegt er að nota á einstökum veiðisvæðum og lokun veiðisvæða. Einnig eru reglur um lágmarks möskvastærðir og veiðiskiljur.

Ef í ljós kemur við eftirlit að hlutfall smáfisks í afla eða meðafli er meiri en viðmiðunarreglur segja til um getur Hafrannsóknarstofnunin lokað viðkomandi svæði í stuttan tíma. Slíkar takmarkanir taka gildi innan fárra klukkustunda. Ef smáfiskur eða meðafli er ítrekað umfram viðmiðunarmök, eru svæðin lokuð um lengri tíma.

Ýmis svæði eru í reynd lokuð í langan tíma og sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið setur reglugerðir um slíkar langtíma lokanir. Lokanirnar geta tekið til sérstakra veiðarfæra, stærð fiskiskipa eða náð til allra veiða um ákveðinn tíma. Tímabundnar lokanir af þessu tagi eru framkvæmdar árlega til að vernda hrygningarsvæði þorsks og annarra botnfisktegunda. Auk þess er notkun botnveiðarfæra alfarið bönnuð á sumum svæðum, t.d. þar sem kóral er að finna eða á öðrum viðkvæmum svæðum.

Aðgerðir til að koma í veg fyrir tap veiðarfæra og „draugaveiðar“

Samkvæmt 4. grein Laga nr. 57/1996 skal hafa reglulegt eftirlit með lagnetum og öðrum veiðarfærum eftir því sem við á. Ef þau eru látin liggja of lengi í sjó eða eftir að vertíð lýkur, hefur Fiskistofa vald til að láta taka upp veiðarfærin á kostnað eiganda. Á sama hátt má fjarlægja ólögleg veiðarfæri og veiðarfæri sem lögð hafa verið á svæðum þar sem yfirvöld hafa ekki leyft þau.

Meðafli „viðkvæmra“ (e. Sensitive) tegunda

Lítil gögn eru til um meðafla af fuglum og sjávarspendýrum í veiðarfærum á íslensku hafsvæði. Söfnun slíkra gagna hefur verið hafin undir heildarstjórnun Norður-Atlantshaf sjávarspendýraráðsins, NAMMCO.

Orkusparnaður um borð í skipum og í höfnum

Stöðugt er reynt að bæta eldsneytisnýtingu um fiskveiðiflotans með mismunandi orkusparandi tækni. Yfirvöld hafa stutt slíka þróun. Endurbætur á veiðarfærum hafa einnig snúist um minnkun eldsneytisnotkunar. Öll stærri skip eru tengd við rafmagn í höfn (endurnýtanlega orku) til að spara eldsneytiskostnað.

Staðarval fyrir fiskeldi

Sjá Spurningar 13:34 & 44.

Samspil afránstegunda (e.large predators) (t.d. sela og skarfa) við fiskveiðar og fiskeldi; aðgerðir til að halda fjölda slíkra tegunda í skefjum

Ekki eru fyrir hendi neinar áætlanir um að takmarka fjölda afránstegunda sem hafa áhrif á fiskveiðar.

Fiskeldi hefur verið varið fyrir ránfuglum með netum yfir eldiskvíunum og selir verið reknir á brott á bátum. Ef slíkar aðgerðir reynast ekki fullnægjandi, hafa rándýr og fuglar (aðallega selir og skarfar) verið skotin í samræmi við undantekningar í lögum um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum, nr. 64/1994.

Mengun frá fiskeldisstöðvum

Til er löggjöf sem tekur á umhverfisáhrifum fiskeldis varðandi heilbrigðisaðgerðir og stjórn á mengun, mengunareftirlit, varnir við köfnunarefnismengun vatns vegna landbúnaðar og annars iðnaðar og mat á umhverfisáhrifum.

Dreifing sjúkdóma og sníkjudýra frá fiskeldisstöðvum (sjávarlýs, ríslur (Gyrodactylus) o.s.frv.)

Til er löggjöf um varnaraðgerðir gegn sjúkdómum. Hún tekur á eftirfarandi atriðum:

- Rannsóknarverkefnum varðandi fisksjúkdóma
- Flutningur, slepping laxfiska og fyrirbyggjandi aðgerðir gegn sjúkdómum
- Sýnaáætlanir og greiningaraðferðir til að uppgötva og staðfesta fisksjúkdóma
- Heilbrigði dýra sem hefur áhrif á markaðsetningu ræktaðra dýra og dýraafurða
- Tæki og innra eftirlit og eftirlit með fiskeldisstöðvum
- Vernd gegn fisksjúkdómum

Dreifing ágengra erlendra tegunda

Til er löggjöf til að koma í veg fyrir dreifingu ágengra erlendra tegunda og nær yfir eftirfarandi:

- Stjórnun á innflutningi heilbrigðra dýra
- Erfðabreyttar lífverur
- Stjórnun á innflutningi heilbrigðra dýra
- Dýr sem sleppa úr haldi
- Tilkoma erlendra tegunda

***B. Alþjóðleg umhverfismálefni***

**63. Lýsið aðgerðum sem teknar hafa verið til að standa við ályktanir Sameinuðu þjóðanna sem samþykktar voru á Heimsráðstefnu um Sjálfbæra þróun 2002 og á Allsherjarþingi SÞ 2006 (Ályktun nr. 61/105) með sérstakri áherslu á:**

– **Að stuðla að hámarksafrakstri fiskistofna (MSY) árið 2015;**

Ekki hafa verið gerðar neinar sérstakar aðgerðir hvað varðar íslenska fiskistofna. Hin almenna stefna um sjálfbærar fiskveiðar og stöðugar tilraunir við stjórnun helstu fiskistofnum, í samræmi við sjálfbær markmið hvað varðar fiskveiðidauða eða markmið um lífmassa, er hins vegar fyllilega í anda þess að ná markmiðum Sameinuðu þjóðanna. Vinna að ákvörðun

viðmiða innan ramma Alþjóðahafrannsóknaráðsins (ICES) mun sérstaklega beinast að þessum almennu markmiðum ákvörðunar Sameinuðu þjóðanna.

- **Að koma á fót neti verndarsvæða í hafi fyrir 2012.**

Víðtæk svæðastjórnun er innan íslenska fiskveiðistjórnunarkerfisins og hefur verið í þróun í áratugi. Stórum svæðum er lokað fyrir fiskveiðum á íslenskum hafsvæðum, sumum tímabundið og öðrum varanlega.

*Varanlegar lokanir*

Út af vestur- og norðvesturströndum Íslands er ekki leyft að nota botn- eða flotvörpur eða dragnót innan 12 mílna marka sem dregin eru fyrir mynni fjarða og flóa. Út af austur, suður og vesturströndinni er notkun botnvörpu leyfð eftir stærð fiskiskipa og vélarafli. Skip yfir 42 m á lengd hafa ekki aðgang innan 12 mílna, en skip sem eru innan við 29 m mega fara inn að 4 mílna mörkum á sumum svæðum. Ennfremur eru stór uppeldissvæði utan þessara marka ævinlega lokuð.

*Tímabundnar lokanir*

Kerfi tímabundinna lokana hefur verið í notkun síðan 1976 til að vernda ungfisk og draga úr brottkasti.

*Verndarsvæði á sjó (e.Marine Protected Areas-MPAs)*

Verndarsvæði eru hluti af svæðastjórnun íslenska fiskveiðistjórnunarkerfisins og er ætlað að vernda viðkvæm vistkerfi, t.d. kórala í köldum sjó og heitar uppsprettur, frá öllum neikvæðum áhrifum fiskveiða við botn.

Í skýrslu frá 2005 um verndun viðkvæmra sjávarsvæða, þriggja svæða sunnan Íslands, samtals 73 $km^2$ , voru þau talin þurfa sérstaka vernd; einnig var tekin afstaða um frekari rafræna kortlagningu sjávarbotnsins. Hagsmunaaðilum í sjávarútvegi var gefið tækifæri til að gefa umsögn um tillögurnar eða gera breytingartillögur áður en ráðherra tæki endanlega ákvörðun. Í ferlinu var haft samráð við atvinnugreinina og svæðin stækkuð upp 80 $km^2$. Innan þeirra voru fimm kóralrif. Söfnun upplýsinga og skilgreining svæðanna sem skyldi lokað eða þau vernduð, var samvinnuverkefni helstu hagsmunaaðila, það er sjávarútvegsins, yfirvalda og Hafrannsóknarstofnunar.

Breyting á lögum nr. 79/1997 um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands veitir möguleika á að banna fiskveiðar með veiðarfærum sem snerta botn til að vernda viðkvæm vistsvæði á botninum.

– **Reglur til að koma í veg fyrir skaðlegar veiðar utan lögsögu.**

Íslensk skip sem hafa leyfi til veiða á alþjóðlegum hafsvæðum verða að fara eftir reglum og ákvörðunum um fiskveiðistjórnun sem teknar hafa verið upp af svæðisbundinna fiskveiðistjórnunarstofnana (RFMO) sem Ísland er aðili að. Við ákvarðanir þessar hefur Ísland ekki gert athugasemdir. Íslensk skip verða einnig að fara eftir lögum nr. 151/1996 um fiskveiðar utan lögsögu Íslands og reglugerðum um veiðar íslenskra skipa utan lögsögu Íslands og standa við skuldbindingar Íslands til að vernda lifandi sjávarauðlindir.

# VII. MARKAÐSSTEFNA OG VIÐSKIPTI

## *A. Sala og markaðssetning fiskafurða (hrárra, unninna,) neytendavernd (umhverfismerkingar taldar með þar sem við á)*

**64. Lýsið lagasetningu, stefnu og stjórnunaraðgerðum sem hafa áhrif á skipulag framleiðslunnar (þ.á.m. samtaka sjómanna eða framleiðenda (útgerða)), vinnslu, sölu og/eða markaðssetningu og dreifingu fiskafurða (hrárra og/eða unninna) á íslenskum markaði, sérstaklega:**

**- Reglugerðir varðandi sölu fisks frá skipi, þ.á.m. skipulag og starf uppboðsmarkaða. Vinsamlega gefið til kynna hvort í reglunum er fjallað um lágmarksstærðir tegunda, mismunandi ferskleika eða önnur auðkenni.**

Allan afla verður að vigta og skrá. Svo framarlega sem þessi skilyrði eru uppfyllt eru engar almennar reglur eða reglugerðir sem gilda um sölu fisks frá skipi nema lög um uppboðsmarkaði sjávarafla, nr. 79/2005, sbr. Reglugerð um uppboðsmarkaði sjávarafla, nr. 646/2007. Eigandi skipsins ákveður hvort hann selur afla beint til vinnslufyrirtækis eða býður hann upp. Í þessum lagatextum er hvergi minnst á lágmarks stærð fisk við viðskipti eða önnur auðkenni. Seljandinn verður hins vegar að gefa rétta lýsingu á aflanum sem boðinn er upp og uppboðsmarkaðurinn verður að sjá til þess að kaupandinn hafi aðgang að þessum upplýsingum. Vinnsla um borð í fiskiskipum og í vinnslufyrirtækjum er háð opinberum leyfum.

**- Reglur sem taka til áfangastaðar fisks eftir uppboð: eru takmörk varðandi flutning fisks til manneldis í iðnaðartilgangi (fiskimjöl og lýsi, efnavinnsla, dýrafóður, áburður, o.s.frv.)?**

Engar sérstakar reglur fjalla um ákvörðunarstað fisks eftir uppboð, þ.e.a.s. ekki er um neinar hömlur að ræða.

**- Reglugerðir um tengsl kaupenda og seljenda. Ef það á við, gefið þá til kynna hvort viðskiptafyrirkomulag með fiskafurðir er undanþegið viðkomandi samkeppnisfyrirkomulagi.**

Frjáls verðlagning í verslun með fisk er regla á Íslandi, sbr. 6. grein Laga um Verðlagsráð sjávarútvegsins. Verð á öllum tegundum fersks sjávarafla, fisks sem ekki fer á markað og fiskúrgangs eru ákveðin í frjálsum samningum seljenda og kaupenda eða við sölu á uppboðum, sbr. lög um uppboðsmarkaði sjávarafla, nr. 79/2005.

Einu hugsanlegu undantekninguna frá þessu er að finna í lögum um Verðlagsstofu skiptaverðs og Úrskurðarnefnd sjómanna og útvegsmanna, nr. 13/1998, en þar er gert ráð fyrir eftirliti til að tryggja að rétt verð sé notað sem grundvöllur við að ganga frá launagreiðslum milli útgerðar og áhafna þegar afli er seldur aðilum sem tengjast útgerðarmönnum. Lágmarksverð fyrir viðskipti með afla á ekki við heldur viðmiðunarverð við samninga þessara aðila.

Þess utan eru engar sérstakar reglugerðir um tengsl milli kaupenda og seljenda.

Viðskiptafyrirkomulag varðandi fiskafurðir er ekki undanþegið samkeppnislögum.

**- Reglugerðir um landanir, þ.á.m. skyldulandanir (í ákveðnum höfnum, til sérstakra fyrirtækja o.s.frv.). Ef þetta á við, gerið grein fyrir ástæðum fyrrnefndra skyldna (tengsl við veiðiréttindi, þróun strandsvæða, verndun fjölda starfa).**

Engar markaðstengdar ráðstafanir eru um landanir á Íslandi. Öllum afla verður að landa og vega samkvæmt 5. grein Laga nr. 57/1996, sbr. Reglugerð um vigtun og skráningu afla, nr. 224/2006. Afla verður að landa í einhverjum af þeim 50 höfnum þar sem er hafnarvigt og vigtun framkvæmd af viðurkenndum vigtunarmanni.

**- Hvað verður um fisk sem er ekki er tækur á markað eða er síður markaðshæfur? Ef við á, lýsið viðkomandi reglum um stjórnun.**

Fiskafurðum sem eru hæfar til manneldis eða í dýrafóður eða sem hluti af dýrafóðri er leyfilegt að setja á markað í samræmi við viðeigandi lög og reglugerðir. Ekki eru fyrir hendi nein sérstök lög um hvernig eigi að losa sig við slíkan fisk, utan almenn löggjöf um meðferð úrgangs.

**65. Lýsið ráðum sem beita má við markaðsstefnu, sérstaklega varðandi: stjórn á framkvæmd markaðsstaðla í höfnum og á heildsölumörkuðum, og um upplýsingar til neytenda; stjórn á því magni sem er tekið af markaði; söfnun markaðsupplýsinga á NUTS[21] svæðum; söfnun og færslu gagna um verð (í höfnum, við landamæri); umsóknir um ástand varðandi viðurkenningu fyrir samtök framleiðenda.**

Sömu almennu reglurnar gilda um viðskipti með fiskmeti og önnur viðskipti. Samkeppniseftirlitið og Neytendasamtökin halda uppi almennu eftirlitsaðgerðum. Ekkert í íslenskri fiskveiðilöggjöf fjallar sérstaklega um markaðseftirlit.

Ef fyrir hendi ætti að vera sérstakt markaðseftirlit varðandi verslun með fiskafurðir, geta ýmsar stofnanir séð um þetta málefni, svo sem Fiskistofa, hugsanlega Matvælastofnun varðandi upplýsingar til neytenda og Hagstofa Íslands varðandi söfnun upplýsinga um verð og ráðstafanir á afla á NUTS svæðum. Fiskistofa safnar upplýsingum um verð og ráðstöfun afla.

### *B. Upplýsingar til neytenda og umhverfismerkingar ( skyldugar og sjálfviljugar)*

**66. Reglugerðir um upplýsingar til neytenda: lögbundnar eða aðrar merkingar á ferskum og/eða unnum fiski.**

Samkvæmt lögum um matvæli, nr. 93/1995, er það hlutverk Matvælastofnunar (MAST) að fræða og upplýsa neytendur og fæðuframleiðendur um öryggi matvæla til að minnka hættu á sjúkdómum sem berast með fæðu. Upplýsingar um matvælaöryggi má nálgast á vefsíðu Matvælastofnunar sem einnig gefur út bæklinga og dreifir þeim til neytenda og framleiðenda, birtir greinar í stærstu dagblöðum aðra hverja viku og heldur einnig upplýsingafundi fyrir framleiðendur og neytendur hvern vetrarmánuð.

Eftirfarandi reglur gilda um merkingu sjávarafurða:

Í 11. grein Laga um meðferð, vinnslu og dreifingu sjávarafurða, nr. 55/1998, segir:

> „Sjávarafurðir skulu vera rétt og greinilega merktar þannig að þær upplýsingar, sem fram koma, séu ekki villandi. Á umbúðum skal koma fram nafn Íslands, óstytt eða skammstafað IS, og leyfisnúmer viðkomandi starfs- eða vinnsluleyfishafa þannig að unnt sé að rekja uppruna afurðanna til framleiðandans. Sé afurðin send ópökkuð skulu sömu upplýsingar koma fram í fylgiskjölum. Merkingar skulu að öðru leyti vera í samræmi við kröfur sem gerðar eru í viðkomandi markaðslandi.“

Reglugerð nr. 503/2005 um merkingar matvæla fjallar um merkingu fersks og unnins fisks. Vönduð ákvæði þessarar reglugerðar samræmast ESB reglum um merkingar. Auk þess gilda sjálfstæð ákvæði 7. Viðauka við Reglugerð nr. 233/1999 um hollustuhætti við meðferð, vinnslu og dreifingu sjávarafla og fiskafurða, en þær eru sambærilegar við ákvæði Tilskipunar ESB nr. 91/49.

[21] staðlaflokkun ESB í svæði, NUTS stendur fyrir: The Nomenclature of Territorial Units for Statistics

**67. Merking sjávarafurða: lýsið lögum og reglugerðum sem stýra merkingum sjávarafurða eins og þær tengjast sjálfbærri nýtingar fiskistofa eða með tilliti til vistkerfa. Gefið til kynna hvort til sé opinber áætlun varðandi fiskafurðir og „sanngjörn viðskipti“ (fair trade) og/eða „kolefnisspor“.**

Fiskifélag Íslands, sjálfstæð samtök félaga í sjávarútvegi, heldur úti verkefni um skrásetningu og samstarf ábyrgrar útgerðar. Verkefnið hefur þegið styrki frá opinberum aðilum. Hluti af þessu verkefni er að Fiskifélagið hefur kynnt merki til að auðkenna íslenskar sjávarafurðir sem koma úr íslenskum hafsvæðum og sett reglur um notkun þess. Merkið gefur til kynna að varan sé upprunnin á Íslandi frá ábyrgum útgerðum. Í undirbúningi er verkefni til að votta að vörunnar sé aflað á íslenskum hafsvæðum samkvæmt viðmiðunarreglum FAO um vottun og vistmerkingar.

Ekki eru í gildi nein lög eða reglugerðir um merkingar sjávarafurða hvað varðar sjálfbæra notkun eða vistkerfisathuganir.

Ekki eru til neina opinber verkefni varðandi sjávarafurðir í tengslum við „sanngjörn viðskipti“ eða „kolefnisspor“.

# VIII. VIÐSKIPTASTEFNA (ÞAR Á MEÐAL FJÁRFESTINGAR OG ÞJÓNUSTA)

## *A. Lagarammi fyrir alþjóðleg viðskipti með sjávarafurðir*

**68. Leggið fram lista yfir tvíhliða eða marghliða viðskiptasamninga við þjóðir utan ESB eða aðra aðila með stuttri lýsingu á ákvæðum sem snerta sjávarútveg.**

Ísland hefur gert fríverslunarsamninga við nokkurn fjölda landa utan ESB. Þannig hefur Ísland gert fríverslunarsamning við Noreg, Liechtenstein og Sviss í gegnum EFTA sáttmálann og 18 fríverslunarsamninga við ríki utan ESB með EFTA ríkjunum. Auk þess hefur Ísland gert tvíhliða fríverslunarsamninga við Færeyjar og Grænland.

Textar EFTA sáttmálans og fríverslunarsamninga EFTA má nálgast á vefsíðu EFTA.[22] Í eftirfarandi töflu má sjá yfirlit um áðurnefnda samninga og tollaívilnanir í hverjum samningi. Þar eð allir samningarnir gera ráð fyrir afnámi tolla á innfluttum sjávarafurðum frá viðkomandi löndum utan ESB til Íslands, nær lýsingin einungis til ívilnana varðandi innflutning íslenskra vara til viðkomandi landa.

| Samningsland | Ákvæði um sjávarfang | Tollívilnanir varðandi sjávarafurðir upprunnar á Íslandi |
|---|---|---|
| A. EFTA sáttmáli | Greinar 10 og 3 | Niðurfelling tolla á öllum vörum. |
| B. Fríverslunar samningar EFTA | | |
| Kanada | Viðauki H | Niðurfelling tolla á öllum vörum. |

[22] http://www.efta.int

| | | |
|---|---|---|
| Chile | Viðauki V | Niðurfelling tolla á öllum vörum. |
| Króatia | Viðauki II | Niðurfelling tolla á öllum vörum. |
| Egyptaland | Viðauki II | Niðurfelling tolla/minnkun tollakvóta eins og sett er fram í Töflu 3 í Viðauka 2. Tollkvótar undir HS fyrirsögnum 0301, 0302, 0303, 0304, 0306 og undirfyrirsögnum 0305.59, 0305.61, 0305.62, 0305.63 og 0305.69 á að afnema á sex árum (sjá ath. við töflu 3). |
| Ísrael | Viðauki II | Tollar á vörum í Töflu 3 í Viðauka II hafa verið felldir niður. Engin tollalækkun á vörum sem taldar eru upp í Töflu 4 í Viðauka II. |
| Jórdanía | Viðauki II | Niðurfelling tolla á öllum vörum. |
| Líbanon | Viðauki III | Niðurfelling tolla á öllum vörum, nema reyktum laxi en þeir tollar verða smám saman felldir niður fyrir 1. mars 2015. |
| Makedónía | Viðauki II | Niðurfelling tolla á öllum vörum. |
| Mexíkó | Viðauki III | Niðurfelling tolla á öllum vörum, á sumum á afnámstímabili, það lengsta til 1, júlí 2011. Engin tollalækkun á sumum vörum (merkt sem flokkur 5 í Töflu 3 in Viðauka III), eftir endurskoðun. |
| Marokkó | Viðauki II | Tollar felldir niður á flestum vörum í Töflum 2-4 í Viðauka II, og lækkaðir í 2,5% á fáeinum vörum sem taldar eru upp í Töflum 6-7 í Viðauka II. |
| Stjórn Palestínu | Viðauki II | Tollar felldir niður á vörum í Töflu 2 í Viðauka II. |
| Singapúr | Viðauki IV | Niðurfelling tolla á öllum vörum. |
| Tollabandalag Suður Afríkuríkja | Viðauki IV | Niðurfelling tolla á öllum vörum. Tollar á vörum í Töflu 3 í Viðauka IV verða smám saman afnumdir fram að 1. janúar 2015. |
| Lýðveldið Kórea | Viðauki V | Niðurfelling tolla á flestum vörum. Í Grein 4 og Töflu 3 í Viðauka V er áætlun um tollaniðurfellingu á vörum í Töflu 3, lengsta tímabilið til 1. janúar 2016, svo og tollkvótar á nokkrum vörum. Tollar verða áfram á nokkrum vörum,verður endurskoðað. |
| Túnis | Viðauki III | Gjöld lækkuð á vörum í Töflu 3, innan tollkvóta. Endurskoðunarákvæði í efnisgreinum 2 og 4 í grein 4 af Viðauka III. Heildarniðurfelling tolla á innfluttum vörum fyrirsjánanleg eftir 18 ár frá gildistöku fríverslunarsamningsins (efnisgrein 4 í Viðauka 4). |
| Tyrkland | Viðauki II | Niðurfelling tolla á öllum vörum. |
| Kólombía (undirritaður en ekki í gildi) | Viðauki IV | Niðurfelling tolla af næstum öllum vörum eins og talið er upp í Töflu 3 í Viðauka IV, sumt verið að afnema, að síðasta eftir 10, ár frá gildistöku fríverslunarsamningsins. |
| Flóabandalags ráðið (undirritaður en ekki í gildi) | Viðauki V | Niðurfelling tolla á öllum vörum. Tollar á vörum í Töflu 3 í Viðauka V verða afnumdir á fimm ára tímabili frá gildistöku fríverslunarsamningsins. |
| C. Tvíhliða Fríverslunarsamningar | | |
| Færeyjar | Grein 5, auka-efnisgrein. 2(A)(iii) | Niðurfelling tolla á öllum vörum. |
| Samningur milli Íslands og Danmerkur um verslun milli Íslands og Grænlands | 1. grein samningsins | Það sama gildir um íslenskar vörur við innflutning til Grænlands og um íslenskar vörur til ESB. |

**69. Lýsið öllum lögum, stefnumótun, eða stjórnunaraðgerðum sem hafa áhrif á alþjóðlega verslun með sjávarfang , sérstaklega:**

- **Innflutningstollar, innflutningskvótar, lágmarksverð við innflutning, innflutningsleyfi varðandi sjávarfang.**

Mikilvægi sjávarútvegs í íslensku efnahagslífi kemur berlega í ljós í stefnu varðandi viðskiptasamninga. Þar er lögð áhersla á fríverslun með fisk og aðrar sjávarafurðir. Meðal bestu kjaratolla sem Ísland leggur á fisk og sjávarafurðir, að undantekinni fiskmeltu til dýrafóðurs, eru 1,1%. Fiskur og sjávarafurðir í 3., 5. og 15. kafla eru gjaldfrjáls en gjald á vörur í tollflokkum 1604 og 1605 er 10%. Sjávarafurðir í tollflokkum 2301.10 og 2301.20 eru tollfrjálsar. Tollgjöld sem lögð eru á meltu í dýrafóður (*ex* 2309.90) eru 55%, en það gjald er lagt í sérstakan Fóðursjóð sem stofnaður var á grundvelli Laga um framleiðslu, verðlagningu og sölu á búvörum, nr. 99/1993. Fóðursjóðurinn endurgreiðir að hluta eða að fullu tolla á innflutningi ákveðinna fóðurvara samkvæmt skilyrðum sem sett eru fram í Reglugerð um greiðslur úr fóðursjóði, nr. 431/1996, með síðari breytingum.[23] Fóðursjóði er stjórnað af sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytinu.

Ísland hefur ekki sett kvóta á innflutning, lágmarksverðmiðanir á innflutning eða verndaraðgerðir. Samkvæmt lögunum er leyfilegt að grípa til aðgerða vegna undirboða til að koma í veg fyrir skaða vegna niðurgreidds innflutnings.[24] Ísland hefur ekki notað aðgerðir vegna undirboða eða til að vega upp á móti slíku og það er ólíklegt að Ísland muni gera það, sérstaklega hvað varðar sjávarafurðir.

Ekki er gripið til innflutningsleyfa á sjávarafurðum nema um sé að ræða fóðurvörur, en þær verður Matvælastofnun að samþykkja eftir 5. grein Laga um eftirlit með fóðri, áburði og sáðvöru, nr. 22/1994.

Í fríverslunarsamningum við lönd utan við uppsöfnunarkerfi Evrópu og Miðjarðarhafslanda hefur Ísland ásamt hinum EFTA ríkjunum beitt reglum sem byggðar eru á evrópsku fyrirkomulagi til að koma í veg fyrir tvíhliða uppsöfnun.

EFTA ríkin hafa samt sem áður kosið sveigjanlegri og einfaldari reglur um uppruna og þær endurspegla m.a. reglur um uppruna fisks og annarra sjávarafurða.

[23] Allur tollurinn skal endurgreiddur af hráefni til fóðurgerðar og tilbúnu fóðri fyrir loðdýr og fiskeldi. Vegna hráefnis til annarar fóðurgerðar skal endurgreiða allan tollinn og varðandi fullgerðar fóðurblöndur sem koma utan EES skal endurgreiða allan tollinn nema 3,90 krónur á kílógramm. Fyrir fullgerðar fóðurblöndur frá ríkjum innan EES skal endurgreiða allan innflutningstollinn samkvæmt Reglugerð nr. 1220/2008 sem er tímabundin breyting á Reglugerð nr. 431/1996 og skal hún gilda frá 1. janúar 2009 til 31. desember 2009. Fóðursjóði er stjórnað af Sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytinu.

[24] Viðkomandi ákvæði eru sett fram í XVIII kafla. Framkvæmdaraðgerðir eru settar fram í Reglugerð nr. 351/1995 um undirbúning og framkvæmd gjalda og aðgerða vegna undirboða með þeim breytingum sem eru í Reglugerð nr. 714/2002.

Í fyrsta lagi er í nýlegum fríverslunarsamningum EFTA[25] notuð einfölduð skilgreining hvað varðar vörur sem eru teknar eða veiddar utan hafsvæða viðkomandi ríkis, og byggt eingöngu á þeim fána sem skipið má nota. Í sambærilegu ákvæði í fríverslunarsamningi EFTA við Kanada er tekið fram að skipið verði að vera skráð eða talið upp hjá viðkomandi aðila og sigli undir fána þess lands.

Í öðru lagi eru til í reglum um fisk og sjávarafurðir í ýmsum EFTA samþykktum nokkur tilbrigði varðandi sérstakar vörur. Þessar reglur, sem settar eru fram í fríverslunarsamningum við ríki utan uppsöfnunar Evrópu og Miðjarðarhafslanda, nema Króatíu, Makedóníu og Grænland, eru sveigjanlegri að mörgu leyti. Til dæmis í sérstökum vörureglum í tollflokkum 0304 er flökun skilgreind sem samráð um uppruna, og leyfð efni sem ekki er af sama uppruna. Sveigjanleiki er mismikill eftir samningunum.

**- Reglur um uppruna sjávarafurða (reglur um fríðindi og ekki fríðindi)**

Texta reglna um uppruna í EFTA sáttmálanum og fríverslunarsamningum EFTA má finna á vefsíðu EFTA.[26] Ísland hefur ekki tekið upp upprunareglur um engin fríðindi.

**- Tollar, gjöld og aðrar greiðslur á útflutningi sjávarafurða (þ.á.m. aukagjöld gegn veiðikvóta utan Íslands)**

Það eru engir tollar, gjöld eða aðrar greiðslur lagðar á útflutning sjávarafurða. Allt frá 2007, hefur tilskipun í lögum um stjórn fiskveiða, nr. 116/2006, ekki verið notuð, en hún leyfir frádrátt á aukagjaldi frá aflamarki fiskiskipa vegna afla sem er fluttur út til viðurkennds uppboðsmarkaðar án þess að endanleg vigtun og skráning aflans hafi farið fram á Íslandi.

Engar takmarkanir eru á löndun nema þær heilbrigðistakmarkanir sem útskýrðar eru við Spurningu 13:70.

**- Takmarkanir (bönn, fyrirfram heimildir o.s.frv.) á innflutningi, þar á meðal bönn á löndun á Íslandi**

Reglur ESB og ályktanir NEAFC og NAFO eiga við Ísland, sbr. svar við Spurningu 30. Í þessu sambandi sjá einnig lög um veiðar og vinnslu erlendra skipa í fiskveiðilandhelgi Íslands, nr. 28/1998. Samkvæmt þessum lögum mega erlend skip landa eigin afla, umskipa honum eða selja hann í íslenskum höfnum og þiggja alla umbeðna þjónustu fyrir skipið. Eftirfarandi undantekningar við hina almennu reglu eru:

[25] Til dæmis fríverslunarsamningur EFTA við Chile, Kólombíu (undirritaður en hefur ekki tekið gildi) Flóabandalagið (undirritaður en hefur ekki tekið gildi), Singapúr, Suður Afríska tollabandalagið og Lýðveldið Kóreu.

[26] http://www. efta.int

Erlend skip sem veiða eða vinna afla úr sameiginlegum tegundum, sem veiddur er innan eða utan íslensku efnahagslögsögunnar og sem Ísland hefur ekki gert alþjóðlegan samning um, mega ekki leggjast að í íslenskum höfnum. Hið sama á við um erlend skip sem veiða eða vinna afla öfugt við samninga um nýtingu og verndun lifandi sjávarauðlinda sem Ísland er aðili að. Þar á meðal eru skip sem skráð eru hjá svæðisbundnum fiskveiðistjórnunarsamtökum og sigla ekki undir fána neinnar þeirra þjóða til að brjóta þær reglur sem settar eru á grundvelli slíkra samninga. Ef slík skip koma í íslenskar hafnir mega þau ekki landa eða umskipa afla milli skipa í höfnum og skal þeim vísað úr höfn um leið og þau hafa verið skoðuð af eftirlitsaðilum eða fengið nauðsynlega neyðaraðstoð. Þessi skip, svo og þau sem flytja afla þeirra eða veita þeim þjónustu og stjórnendur skipanna, mega ekki fá þjónustu, hvorki í íslenskum höfnum, innan fiskveiðilögsögunnar eða utan hennar.

**- Hömlur (bönn, fyrirfram heimildir o.sfrv.) um umskipun fisks (í höfnum, innan og utan efnahagslögsögu Íslands)**

Erlend skip mega ekki umskipa afla innan íslenskrar lögsögu nema í höfn og verða skipin að vera bundin við bryggju.

Umskipun íslenskra skipa á fiski utan lögsögunnar er háð reglum NEAFC og NAFO og leyfi Fiskistofu. Sjá einnig næst að ofan.

**70. Í viðbót við upplýsingarnar hér að ofan, vinsamlega teljið upp lög og reglugerðir sem gætu haft áhrif á alþjóðleg viðskipti með fisk (t.d. varðandi CITES samningin um alþjóðaverslun með tegundir dýra og plantna í útrýmingarhættu, heilbrigðis- og hreinlætismál, gjaldeyris- og fjármálastefnu o.s.frv.).**

Ísland er mikill stuðningsaðili frjálsrar verslunar með fisk og fiskafurðir. Í samræmi við það eru fáar takmarkanir á alþjóðlegum viðskiptum í íslenskri löggjöf. Í þessu sambandi er mikilvægt að taka fram að á grundvelli EES samningsins eru allar reglugerðir um heilbrigði og jurtaheilbrigði sem geta haft áhrif á alþjóðleg viðskipti í samræmi við réttarreglur ESB.

Fyrir utan takmarkanir vegna beitingar á réttarreglunum geta íslensk viðskipti orðið fyrir áhrifum vegna aðildar Íslands að CITES (samningsins um alþjóðaverslun með tegundir dýra og plantna) og ICCAT (Atlantshafs túnfiskveiðiráðinu). Ísland hefur fyrirvara um aðild sína að CITES varðandi hvali og hvalaafurðir.

Að lokum þá hefur ríkisstjórnin sett á tímabundnar takmarkanir á gjaldeyrisviðskipti eins og skýrt er frekar í kaflanum um fjármálastefnuna. Þessar reglur geta haft áhrif á sjávarafurðir. Íslenskir sjómenn eða útgerðaraðilar sem selja afla sinn erlendis eru skyldugir til að koma með allan gjaldeyri sem fenginn er fyrir afla af Íslandsmiðum. Áætlað er að löggjöfin sem reglurnar eru byggðar á falli úr gildi í lok nóvember 2010.

***B. Erlendar fjárfestingar í sjávarútvegi (veiðum og vinnslu)***

**71. Lýsið öllum lögum, stefnumörkunum eða stjórnunaraðferðum á Íslandi sem hafa áhrif á beinar fjárfestingar eða stofnsetningar erlendra aðila í sjávarútvegi (þar á meðal djúpsjávar- og strandveiðum) eða vinnslu sjávarafurða (þar á meðal vinnslu í landi og á sjó). Vinsamlegast gefið sérstaklega til kynna lög, stefnumörkun eða framkvæmdir sem gera upp á milli íbúa utan landsins (eða útlendinga) og íbúa (eða Íslendinga) og geta skipt máli við:**

**- Stofnun eða stækkun fyrirtækis í fullri eigu, hvort sem um er að ræða sem a) útibú eða b) dótturfyrirtæki.**

Í 3. grein Laga um fjárfestingu erlendra aðila í atvinnurekstri nr. 34/1991 með síðari breytingum er tekið fram að erlendum ríkisborgurum er ekki leyfilegt að fjárfesta í fyrirtækjum á Íslandi innan þeirra takmarkana sem kveðið er á um í lögunum eða sérstakri löggjöf, og við uppfyllingu annarra skilyrða og að fengnum þeim leyfum sem lög útheimta. Fjórða grein laganna bannar beinar fjárfestingar í fyrirtækjum sem stunda fiskveiðar og í fyrirtækjum sem fyrst og fremst stunda frumvinnslu fisks.

Í efnisgrein 1 (a) í lögunum stendur að íslenskir ríkisborgarar eða aðrir Íslendingar eins og þeir eru skilgreindir í lögunum, megi stunda fiskveiðar innan íslenskrar lögsögu eða eiga eða reka fyrirtæki í fiskvinnslu.

Í lagagreininni er einnig tekið fram í efnisgrein 1 (b) að íslenskir lögaðilar megi stunda fiskveiðar innan íslenskrar lögsögu eða eiga eða reka fyrirtæki í fiskvinnslu ef þau eru algjörlega í eigu Íslendinga eða uppfylla eftirfarandi skilyrði:

- Eru undir stjórn íslenskra aðila
- Eru ekki í meiri eign erlendra aðila en sem nemur 25%, reiknað út frá hlutafjáreign eða upphaflegu hlutafé. Hins vegar ef hlutur íslensks lögaðila í lögaðila sem stundar veiðar innan íslensku lögsögunnar eða fiskvinnslu á Íslandi er ekki meiri en 5%, þá má erlendur íbúi eiga allt að 33%.
- Þau séu hvað annað varðar í eigu íslenskra ríkisborgara eða íslenskra lögaðila undir stjórn Íslendinga

Samkvæmt lagagreininni er með *íslenskum lögaðila* átt við Ríkissjóð og sveitarstjórnir, og einnig stofnanir, fyrirtæki og sjóði á Íslandi sem eru alfarið í eigu þeirra, íslenska ríkisborgara sem búa á Íslandi og lögaðila sem hafa aðsetur á Íslandi og eru alfarið í eigu opinberra íslenskra stofnana, íslenskir borgarar sem búa á Íslandi eða aðra lögaðila sem hafa aðsetur á Íslandi og eru alfarið eign íslenskra borgara sem hafa aðsetur á Íslandi. *Íslenskur lögaðili* í þessari grein þýðir lögaðili sem er skráður á Íslandi burtséð frá því hvert form löglegt einkennið er eða eignarhald fyrirtækisins. Lögaðili er talinn hafa aðsetur á Íslandi ef hann er skráður með aðsetur á landinu, ef lagagreinar tengds lands staðhæfa að viðkomandi hafi aðsetur í landinu eða ef starfandi stjórn er á Íslandi. *Íslenskur lögaðili undir stjórn íslensks aðila eða manna* í greininni þýðir íslenskur lögaðili í meirihlutaeigu íslensks manns, í gegnum

meirihluta eign hlutafjár eða meirihluta upphaflegs fjármagns, sem hefur meirihluta atkvæða eða raunverulega stjórn á viðkomandi lögaðila.

Greinina má skýra með eftirfarandi dæmi: Útgerð A er eign tveggja lögaðila, B og C. Bæði B og C þurfa að uppfylla skilyrði til að teljast íslenskir lögaðilar undir stjórn íslenskrar einingar. Þetta þýðir að bein eign erlendra aðila getur verið allt að 25% hlutafjár eða upphaflegs höfuðstóls B og C. Ef hvorki B eða C eiga meira en 5% af hlutafé eða upphaflegum höfuðstól A þá getur eignarhlutur erlenda aðilans orðið allt að 33% hlutafjár eða upphaflegs höfuðstóls. Íslenskir lögaðilar, t.d. D, E, F og G, sem eiga hlut í B og C verða að uppfylla skilyrði um stjórn íslenskra aðila. Samkvæmt skilgreiningu um íslenska lögaðila undir stjórn íslenskra eininga geta erlendir aðilar ekki átt meira en 49% af D, E, F, og G. Þessir lögaðilar þurfa einnig að uppfylla það skilyrði að íslenskir aðilar stjórni meirihluta atkvæða og hafi raunverulega stjórn á viðkomandi lögaðila.

**- Full (100%) yfirtaka nýrra eða eldri fyrirtækja**

Fjárfestingar í veiðum og fiskvinnslu eru takmarkaðar samkvæmt 4. grein Laga nr. 34/1991, sjá að ofan.

**- Þátttaka í nýjum eða eldri fyrirtækjum. (Takið sérstaklega fram sérstakar takmarkanir sem eiga við erlenda aðila eða þá sem ekki búa í landinu.)**

Fjárfestingar í veiðum og fiskvinnslu eru takmarkaðar samkvæmt 4. grein Laga nr. 34/1991, sjá að ofan.

**- Leyfi eða tilslakanir sem þörf er á varðandi fiskveiðar eða fiskvinnslu, þar á meðal öll skilyrði sem greina á milli íbúa utan lands (eða útlendinga) og íbúa (eða Íslendinga), t.d. skilyrði um gagnkvæm skipti, skilyrði sem stjórna skráningum til að sigla undir fána landsins við fiskveiðar og/eða tilgangi flutningaskipa, aðgang að aflaheimildum.**

Í efnisgrein 1 í 4. grein Laga nr. 34/1991 er fjallað um hverjum er leyfilegt að stunda fiskveiðar innan íslenskra fiskveiðilögsögu samkvæmt gildandi lögum um fiskveiðiréttindi innan íslenskra hafsvæða, eða eiga eða reka fyrirtæki sem stunda fiskvinnslu. Sjá svörin hér að ofan.

**- Takmarkanir á eign eða leigu á eignum sem tengjast fiskveiðum eða fiskvinnslu, t.d. aflaheimildum, fiskiskipum eða skipum sem skráð eru á Íslandi.**

Í efnisgrein 1 í 4. grein Laga nr. 34/1991 er fjallað um hverjum er leyfilegt að stunda fiskveiðar innan íslenskra fiskveiðilögsögu samkvæmt gildandi lögum um fiskveiðiréttindi

innan íslenskra hafsvæða, eða eiga eða reka fyrirtæki sem stunda fiskvinnslu. Sjá svörin hér að ofan.

**- Einkasöluréttur opinberra aðila, einkaaðila eða fyrirtækja í eigu beggja í tengslum við fiskafurðir (þ.e. þar sem fjárhagsleg starfsemi er takmörkuð með lagalegum eða stjórnarfarslegum ákvæðum varðandi starfsemi eins eða fleiri fyrirtækja í skjóli einkaleyfa).**

Engar.

**- Skráning og flöggun fiskiskipum.**

Í 1. grein Laga um stjórn fiskveiða, nr. 116/2006, með síðari breytingum segir: „Við veitingu leyfa til veiða í atvinnuskyni koma aðeins til greina þau fiskiskip sem hafa haffærisskírteini og skrásett eru á skipaskrá Siglingastofnunar Íslands eða sérstakri skrá stofnunarinnar fyrir báta undir 6 metrum. Skulu eigendur þeirra og útgerðir fullnægja skilyrðum til að stunda veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands sem kveðið er á um í lögum um fjárfestingu erlendra aðila í atvinnurekstri nr. 34/1991 og í lögum um veiðar og vinnslu erlendra skipa í fiskveiðilandhelgi Íslands nr. 22/1998.“

Í 1. grein Laga um skráningu skipa, nr. 115/1985, segir: „Skráningarskylt eftir lögum þessum er sérhvert skip sem er 6 metrar á lengd eða stærra, mælt milli stafna. Rétt er að skrá skip hér á landi þegar íslenskir ríkisborgarar, sem eiga lögheimili hér á landi eða íslenskir lögaðilar, sem eiga heimili hér á landi, eiga það. Þennan rétt hafa einnig ríkisborgarar annarra ríkja Evrópska efnahagssvæðisins frá og með gildistöku samnings um hið Evrópska efnahagssvæði (EES). Hið sama gildir um ríkisborgara aðildarríkja stofnsamnings Fríverslunarsamtaka Evrópu (EFTA) sem og um Færeyinga.

Aðeins má skrá til fiskveiða hér við land skip sem eru í eigu eftirtalinna aðila:

- Íslenskra ríkisborgara sem eiga lögheimili hér á landi.
- Íslenskra lögaðila sem eiga heimili hér á landi og eru að öllu leyti í eigu íslenskra ríkisborgara, sem eiga lögheimili hér á landi, eða íslenskra lögaðila sem uppfylla eftirfarandi skilyrði:

  - Eru undir yfirráðum íslenskra aðila.

  - Eru í eigu erlendra aðila að hámarki 25% sé miðað við hlutafé eða stofnfé. Fari hins vegar eignarhlutur íslensks lögaðila í öðrum lögaðila, sem er skráður eigandi skips, ekki yfir 5% má eignarhlutur erlendra aðila þó vera allt að 33%.

**73. Gefið til kynna hvort einhver starfsemi tengd fiskveiðum við Ísland (veiðar á sérstökum svæðum, kaup á fiski, flutningur fiskafurða o.s.frv.) sé aðeins á færi þeirra sem eiga fastafjármuni/eignir sem tengjast fiskveiðum (t.d. skráð skip, eign aflaheimilda o.s.frv.) eða öðrum skilyrðum sem ekki eiga við þá sem ekki eiga slíkar eignir.**

Í 4. grein, málsgrein 1, í lögum nr. 34/1991 er fjallað um þá aðila sem leyft er að stunda fiskveiðistarfsemi innan íslenskrar fiskveiðilögsögu í samræmi við gildandi lög um fiskveiðiréttindi innan íslensks hafsvæðis, eða eiga eða leigja fyrirtæki í fiskvinnslu.

***C. Þjónusta í fiskveiðigeiranum (veiðar og vinnsla)***

**73. Lýsið viðeigandi löggjöf þjónustugreinar sjávarútvegs á Íslandi (t.d. leigu erlendra skipa), þar á meðal reglur varðandi flutningsþjónustu (t.d. þjóðerni eða önnur skilyrði).**

Ekki er til nein löggjöf á Íslandi sem kemur í veg fyrir frelsi til að veita þjónustu við sjóflutninga. Innifalið í því er frelsi til að veita flutningsþjónustu (t.d. hafnarþjónustu eins og viðhald og viðgerðir, afhendingu eldsneytis, verslun o.s.frv.) til annarra en íslenskra borgara, lögaðila eða skipa.

Einu undantekningarnar snúa að e notkun erlendra fiskiskipa í vísindalegum tilgangi sem geta fengið undantekningu frá þeirri almennu reglu að aðeins íslensk skip geti fengið leyfi til veiða. Í 13. grein Laga nr. 79/1997 um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands segir eftirfarandi:

*13. grein*

*Ráðherra getur, að fengnu áliti Hafrannsóknastofnunarinnar, veitt tímabundnar heimildir til veiðitilrauna og annarra vísindalegra rannsókna í fiskveiðilandhelgi Íslands og þurfa þær heimildir ekki að vera bundnar við íslenska aðila. Slíkar tilraunir eða rannsóknir skulu að jafnaði fara fram undir eftirliti Hafrannsóknastofnunarinnar, Landhelgisgæslunnar eða Fiskistofu. Verði því ekki viðkomið að hafa sérstakan eftirlitsmann um borð í skipi því er heimild fær samkvæmt þessari grein skal heimildin veitt með því skilyrði að Hafrannsóknastofnunin fái nákvæmar upplýsingar um niðurstöður þessara tilrauna eða rannsókna. Heimilt er að ákveða að leyfishafi skuli greiða allan kostnað sem leiðir af veru eftirlitsmanns um borð í skipi samkvæmt þessari grein.*

**74. Lýsið, ef við eiga, lögum og reglugerðum sem banna þjónustu við skip á Íslandi (t.d. hafnarþjónustu eins og viðhaldi og viðgerðum, afhendingu eldsneytis, verslun o.s.frv.) til annarra en íslenskra borgara, fyrirtækja og/eða skipa.**

Takmarkanir á afhendingu þjónustu við erlendra borgara, fyrirtækja eða skipa í íslenskum höfnum eru skilgreindar í 3. grein *Laga um veiðar og vinnslu erlendra skipa í fiskveiðilandhelgi Íslands, nr. 22/1998.*

3. grein hljóðar svo:

> *... erlendum skipum, sem stunda veiðar eða vinnslu á afla úr sameiginlegum nytjastofnum sem veiðast bæði innan og utan íslenskrar fiskveiðilandhelgi og sem íslensk stjórnvöld hafa ekki gert milliríkjasamning um nýtingu á, er óheimilt að koma til íslenskra hafna. Sama gildir um erlend skip sem stunda veiðar eða vinnslu á afla sem brýtur í bága við samninga um nýtingu og varðveislu lifandi auðlinda hafsins sem Ísland er aðili að, þar með talið skip sem hafa verið skráð hjá svæðisbundnum fiskveiðistjórnunarstofnunum, og sigla ekki undir fána aðildarríkja þeirra, fyrir brot gegn reglum settum á grundvelli slíkra samninga. Komist skip sem um ræðir í þessari málsgrein til íslenskrar hafnar er þeim óheimilt að landa eða umskipa afla í höfn og skal án tafar vísa þeim úr höfn eftir að þau hafa verið skoðuð af eftirlitsaðilum og eftir atvikum veitt neyðaraðstoð. Óheimilt er að veita skipum sem um ræðir í þessari málsgrein, skipum sem flytja afla þeirra, skipum sem þjónusta þau, sem og útgerðum þessara skipa, þjónustu, þar með talið í íslenskum höfnum, í fiskveiðilandhelgi Íslands og utan hennar. Kaupendum afla, svo og umboðsmönnum, útflytjendum, flutningsaðilum, bönkum, lánastofnunum og opinberum stofnunum er skylt að láta sjávarútvegsráðuneytinu eða Fiskistofu í té, ókeypis og í því formi sem þessi stjórnvöld ákveða, allar þær upplýsingar sem unnt er að láta í té og nauðsynlegar eru taldar vegna eftirlits með framkvæmd framangreindra ákvæða.*
>
> *Ráðherra getur ákveðið að ákvæði 2. mgr. gildi gagnvart skipum ef fánaríki skipsins er ekki aðili að samningi sem gildir um stjórn þeirra veiða sem viðkomandi skip stundar eða fylgir ekki þeim reglum sem settar eru samkvæmt þeim samningi, enda sé Ísland aðili að honum. Þá getur ráðherra ákveðið að ákvæði 2. mgr. taki til erlendra skipa sé slíkt talið nauðsynlegt til verndar lifandi auðlindum hafsins.*
>
> *Ákvæði þessarar greinar takmarka ekki rétt erlendra skipa til löndunar, umskipunar eða þjónustu hér á landi samkvæmt alþjóðasamningum sem Ísland er aðili að eða gildandi þjóðarétti. Ráðherra er heimilt að víkja frá ákvæði 2.–3. mgr. þegar sérstaklega stendur á. Ákvæði þessarar greinar skerða ekki rétt erlendra skipa til að koma til hafnar þurfi þau á neyðarþjónustu að halda og heimilt er þeim að leita vars við strendur landsins, enda verði Landhelgisgæslu Íslands tilkynnt um það.*

Sjá ennfremur Spurningu 13:30.

# IX. ALÞJÓÐASAMNINGAR OG SAMTÖK

**Þessi fyrirsögn varðar alþjóðlega samninga og fyrirkomulag fiskveiða sem ekki eru nefnd meðal lagalegra grundvallartækja í spurningu 2.**

## *A. Hagsmunir Íslands á alþjóðlegum hafsvæðum*

**75. Teljið upp svæðisbundin samtök um stjórnun fiskveiða og aðra alþjóðlega stjórnun fiskveiða, svo sem strandveiðisamninga sem Ísland er aðili eða félagi í, héreftir nefnd „samtök“**

*Norðaustur-Atlantshafsfiskveiðinefndin (NEAFC)*

Samkomulag sem tekið hefur verið upp innan NEAFC:

- Samkomulag um veiðar úr norsk-íslenska síldarstofninum.
- Samkomulag um veiðar úr kolmunnastofninum milli Evrópusambandsins, Færeyja, Íslands og Noregs Samkomulag um veiðar á karfa á NEAFC svæðinu (ICES svæðahlutum I og II)
- Samkomulag um veiðar á úthafskarfastofnunum á Reykjaneshrygg

*Norðvestur-Atlantshafsfiskveiðistjórnunarstofnunin (NAFO)*

*Atlantshafstúnfiskveiðiráðið (ICCAT)*

**76. Lýsið í smáatriðum fyrir hver einstök samtök eftirfarandi upplýsingum:**

**(i) fjöldi og stærð viðkomandi skipa (brúttótonn/KW);**

*Norðaustur-Atlantshafsfiskveiðinefndin (NEAFC)*

Samkomulag sem tekið hefur verið upp innan NEAFC:

*Veiðar á norsk-íslenska síldarstofninum*

| *Ár* | *Fjöldi* | *Brútto tonn* | *kW* |
|---|---|---|---|
| 2008 | 23 | 41,122 | 88,443 |
| 2007 | 24 | 42,976 | 90,506 |
| 2006 | 28 | 50,497 | 100,323 |
| 2005 | 33 | 55,996 | 106,397 |
| 2004 | 25 | 37,039 | 76,805 |
| 2003 | 28 | 36,742 | 77,826 |
| 2002 | 32 | 41,997 | 90,304 |
| 2001 | 30 | 34,923 | 78,392 |
| 2000 | 44 | 40,012 | 89,429 |
| 1999 | 49 | 39,649 | 83,303 |
| 1998 | 52 | 42,389 | 89,550 |

*Kolmunnaveiðar*

| *Ár* | *Fjöldi* | *Brútto tonn* | *kW* |
|---|---|---|---|
| 2008 | 22 | 38,424 | 843,590 |
| 2007 | 21 | 43,698 | 859,290 |
| 2006 | 26 | 50,307 | 1,000,130 |
| 2005 | 26 | 46,216 | 894,950 |
| 2004 | 25 | 39,901 | 858,810 |
| 2003 | 22 | 35,943 | 780,180 |
| 2002 | 18 | 30,222 | 699,340 |
| 2001 | 23 | 31,090 | 724,049 |
| 2000 | 23 | 30,810 | 698,910 |
| 1999 | 24 | 27,791 | 638,429 |
| 1998 | 23 | 27,862 | 589,230 |

*Makrílveiðar*

| *Ár* | *Fjöldi* | *Brútto tonn* | *kW* |
|---|---|---|---|
| 2008 | 24 | 39,918 | 87,255 |
| 2007 | 19 | 35,218 | 77,642 |
| 2006 | 11 | 27,576 | 48,079 |
| 2005 | 4 | 14,509 | 16,568 |
| 2004 | 0 | | |
| 2003 | 1 | 1,411 | 4,140 |
| 2002 | 2 | 2,704 | 7,080 |
| 2001 | 0 | | |
| 2000 | 0 | | |
| 1999 | 2 | 2,174 | 3,970 |
| 1998 | 3 | 4,803 | 7,023 |
| 1997 | 6 | 5,678 | 13,007 |
| 1996 | 1 | 663 | 1,230 |

*Karfaveiðar á ICES svæðum I og II og Samkomulag veiðar á úthafskarfastofnum á Reykjaneshrygg*

| *Ár* | *Fjöldi* | *Brútto tonn* | *kW* |
|---|---|---|---|
| 2008 | 13 | 20,686 | 32,872 |
| 2007 | 16 | 28,679 | 46,144 |
| 2006 | 18 | 31,845 | 52,243 |
| 2005 | 17 | 25,528 | 41,781 |
| 2004 | 22 | 37,064 | 61,116 |
| 2003 | 23 | 36,685 | 61,415 |
| 2002 | 24 | 34,592 | 59,369 |
| 2001 | 24 | 33,006 | 56,637 |
| 2000 | 27 | 36,120 | 62,212 |
| 1999 | 27 | 36,339 | 62,551 |
| 1998 | 33 | 46,139 | 76,586 |

*Norðvestur-Atlantshafsfiskveiðistjórnunarstofnunin (NAFO)*

| *Ár* | *Fjöldi* | *Brútto tonn* | *kW* |
|---|---|---|---|
| 2008 | Engar veiðar | | |
| 2007 | Engar veiðar | | |
| 2006 | 1 | 2,139 | 3,690 |
| 2005 | 1 | 2,139 | 3,690 |
| 2004 | 1 | 2,139 | 3,690 |
| 2003 | 3 | 4,571 | 8,538 |
| 2002 | 3 | 3,905 | 7,366 |
| 2001 | 5 | 5,502 | 10,266 |
| 2000 | 8 | 9,032 | 16,069 |
| 1999 | 11 | 12,751 | 22,316 |
| 1998 | 11 | 14,886 | 24,976 |

**(ii) fisktegund, afli og verðgildi**

*Veiðar á norsk-íslenska síldarstofninum*

| *Ár* | *Heildarafli (t)* | *Í ísl.kr.* |
|---|---|---|
| 2008 | 222,800 | 7,118,659,262 |
| 2007 | 176,627 | 3,456,169,679 |
| 2006 | 159,545 | 4,180,417,301 |
| 2005 | 156,466 | 5,090,008,983 |
| 2004 | 102,787 | 2,225,967,731 |
| 2003 | 117,910 | 1,866,927,658 |
| 2002 | 127,195 | 2,453,893,205 |
| 2001 | 77,590 | 1,469,084,103 |
| 2000 | 186,038 | 954,540,908 |
| 1999 | 203,750 | 944,415,698 |
| 1998 | 200,229 | 1,825,253,518 |

*Kolmunni*

| *Ár* | *Afli* | *Í ísl.kr.* |
|---|---|---|
| 2008 | 163,793 | 2,719,098,116 |
| 2007 | 237,854 | 3,065,347,584 |
| 2006 | 314,768 | 3,611,993,916 |
| 2005 | 265,515 | 1,487,398,045 |
| 2004 | 422,078 | 2,820,056,161 |
| 2003 | 501,496 | 3,441,552,060 |
| 2002 | 286,430 | 2,341,376,577 |
| 2001 | 365,099 | 2,861,059,868 |
| 2000 | 260,857 | 1,227,635,742 |
| 1999 | 160,425 | 737,777,988 |
| 1998 | 68,681 | 604,926,865 |

*Makríll*

| *Ár* | *Heildar afli* | *Ísl.kr.* |
|---|---|---|
| 2008 | 112.290 | 3.552.713.447 |
| 2007 | 36.518 | 503.124.482 |
| 2006 | 4.222 | 98.492.220 |
| 2005 | 362 | 9.201.354 |
| 2004 | | |
| 2003 | 122 | 1.547.976 |
| 2002 | 53 | 3.297.934 |
| 2001 | | |
| 2000 | | |
| 1999 | 144 | 4.217.454 |
| 1998 | 357 | 14.293.220 |
| 1997 | 955 | 38.666.669 |
| 1996 | 92 | 4.549.042 |

*Úthafskarfastofnar á Reykjaneshrygg og karfi á ICES svæðum I og II*

| | *Afli* | *Í ísl.kr.* |
|---|---|---|
| 2008 | 67,896 | 9,249,455,810 |
| 2007 | 19,907 | 1,838,594,726 |
| 2006 | 24,648 | 3,133,944,873 |
| 2005 | 16,019 | 1,672,490,426 |
| 2004 | 36,822 | 2,644,308,655 |
| 2003 | 48,400 | 3,216,763,809 |
| 2002 | 44,492 | 3,570,680,143 |
| 2001 | 42,473 | 3,847,934,464 |
| 2000 | 45,231 | 3,390,890,727 |
| 1999 | 43,094 | 3,114,633,555 |
| 1998 | 46,214 | 3,333,145,484 |

*Rækja*

| | *Afli* | *Í ísl.kr.* |
|---|---|---|
| 2008 | | |
| 2007 | | |
| 2006 | 2,185 | 200,546,254 |
| 2005 | 4,154 | 462,058,109 |
| 2004 | 3,671 | 462,224,768 |
| 2003 | 4,828 | 637,743,659 |
| 2002 | 5,793 | 767,602,342 |
| 2001 | 5,315 | 809,086,771 |
| 2000 | 8,974 | 1,340,363,424 |
| 1999 | 9,274 | 1,678,116,723 |
| 1998 | 6,594 | 1,174,020,911 |

*Norðaustur Atlantshafs bláuggatúnfiskur*

2008 Afli: 50 tonn

**(iii) hluti af þeim kvóta sem samtökin veita Íslandi og þar sem Ísland hefur ekki mótmælt sínum hluta;**

- Norsk-íslensk síld: Samkvæmt núgildandi samningi sem er frá 2007 fær Ísland 14.5% leyfðs heildarafla (TAC)
- Kolmunni: Samkvæmt núgildandi samningi sem er frá 2006 er hlutur Íslands 17.6%
- Rækja á Flæmingjagrunni samþykkt innan NAFO, hlutur Íslands 1.1%
- Norðaustur Atlantshafs bláuggatúnfiskur: samþykkt innan ICCAT, hlutur Íslands 0.2%

**(iv) landfræðileg svæði þar sem fiskiskip starfa aðallega á alþjóðlegum hafsvæðum;**

Íslensk skip stunda úthafsveiðar á svæðum sem NAFO og NEAFC snúast um.

**(v) mótmæli sem Ísland hefur lagt fram við verndunaraðgerðir sem samtökin hafa tekið upp og mótaðgerðir sem Ísland hefur tekið upp;**

*Úthafskarfastofnar á Reykjaneshrygg*: Allt frá 1996 hefur NEAFC stjórnað veiðum á svæðinu sem einum stofni. Ísland hefur reynt að fá grundvelli fyrirkomulagsins breytt þar eð niðurstaða vísindalegra rannsókna sýnir að um aðskilda stofna er að ræða og stjórnun ætti að byggja á þeim grunni. Allt frá 2000 hefur Ísland neitað að samþykkja stjórnun á þeim grundvelli að um einn stofn sé að ræða. Ísland hefur tekið upp einhliða aflamark og stjórnar veiðunum sem um tvo stofna sé að ræða. Önnur ríki lögðu fram sömu mótmæli árið 2005 og síðan hafa öll ríki tekið upp einhliða kvóta.

*Rækjuveiðar á Flæmingjagrunni*: Samþykkt innan NAFO. Rækjuveiðum á Flæmingjagrunni er stjórnað með sóknarkerfi (byggðu á veiðidögum). Ísland hefur mótmælt þessu fyrirkomulagi frá því að kerfið var tekið upp og tekið upp einhliða kvóta sem byggir á aflamagni. Mótmæli Íslands eru byggð á þeirri skoðun að sóknarkerfi tryggi ekki ábyrga og sjálfbæra nýtingu þar eð engin takmörk eru á heildaraflamagni. Full nýting veiðidaga með þeirri veiðigetu sem liggur fyrir gengi langt fram yfir sjálfbæra nýtingu. Fyrirkomulagið er andstætt öðrum fyrirkomulögum NAFO sem öll byggjast á kvóta og þannig er stjórnun almennt við svæðisstjórnun.

*Makríll*: Allt frá því að stjórnun makrílveiða innan NEAFC hófst hefur íslenska ríkisstjórnin krafist viðurkenningar sem strandríki makrílstofnsins og fái þar með rétt til að taka þátt í samningum strandríkja. Þessi krafa hefur enn ekki verið viðurkennd og Íslandi meðvitað verið haldið frá samningsviðræðum. Fyrir bragðið hefur Ísland mótmælt samningunum sem gerðir hafa verið innan NEAFC og er ekki bundið af ráðstöfunum þess. Árið 2008 var gefin út reglugerð um makrílveiðar íslenskra skipa á úthafinu. Hámarksafli var ákveðinn 20,000 tonn.

Árið 2009 var gefinn út reglugerð um makrílveiðar íslenskra skipa innan fiskveiðilandhelginnar og á úthafinu. Viðmiðunarkvótinn var ákveðinn 112.000 tonn og af þeim mátti veiða 20,000 tonn á úthafinu. Vegna mikils magns makríls voru leyfi til makrílveiða dregin til baka um mitt sumar og sett fram ákvæði (takmörkun veiðisvæða og hlutfall aukaafla) til að takmarka makríl sem aukaafla við veiðar á norsk-íslenskri síld á árinu 2009.

**(vi) löggjöf sem innleiðir samþykktir samtakanna (aðeins síðastliðin 5 ár);**

Lagagrundvöll varðandi útgáfu reglugerða er að finna í eftirfarandi lögum:

- Lög nr. 151/1996 um fiskveiðar utan lögsögu Íslands með síðari breytingum
- Lög nr. 116/2006 um stjórn fiskveiða
- Lög nr. 22/1998 um veiðar og vinnslu erlendra skipa í fiskveiðilandhelgi Íslands

Árlega eru gefnar út reglugerðir um fiskveiðar í samræmi við samninga við önnur lönd eða vegna samþykkis samtaka um fiskveiðistjórnun. Texti reglugerðanna er uppfærður árlega til að hann samrýmist samningum sem eru gerðir árlega og ný reglugerð gefin út. Í listanum hér að neðan eru einnig taldar upp reglugerðir um framkvæmd tvíhliða samninga.

Síðastliðin fimm ár hefur sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið gefið út eftirfarandi reglugerðir:

- Um veiðar á samningssvæði Norðvestur-Atlantshafs fiskveiðistjórnunarstofnunarinnar (NAFO)
- Um veiðar á Austur Atlantshafs bláuggatúnfiski
- Um veiðar á stofnum úthafskarfa
- Um línuveiðar norskra skipa í fiskveiðilandhelgi Íslands
- Um leyfi til færeyskra, norskra og rússneskra skipa til síldveiða í íslenskri landhelgi
- Um leyfi færeyskra skipa til að veiða kolmunna í íslenskri landhelgi
- Breytingar á Reglugerð nr. 151 frá 20. febrúar 2001
- Um botnfiskveiðar færeyskra skipa í íslenskri lögsögu með síðari breytingum
- Um stjórnun fiskveiðar íslenskra skipa á norsk-íslenskra síldarstofninum
- Um eftirlit með fiskveiðum á svæðinu sem Norðaustur Atlantshafs fiskveiðiráðið (NEAFC) nær til
- Um veiðar íslenskra skipa á Íshafsþorski í samræmi við samning milli Íslands, Noregs og Rússlands

- Um togveiðar á kolmunna
- Um karfaveiðar skipa Evrópusambandsins innan íslenskrar fiskveiðilandhelgi
- Um loðnuveiðar erlendra skipa í íslensku landhelginni. Á loðnuvertíðinni 2009 var engin reglugerð gefin út þar eð loðnuveiðar voru þá ekki leyfðar.

**(vii) teljið upp skyldur, fjárhagslegar og aðrar, sem Ísland hefur gengist undir**

Ísland greiðir árleg gjöld til þeirra samtaka um fiskveiðistjórnun sem það er meðlimur í.

**77. Gerið grein fyrir ábyrgðarstöðum sem Ísland gegnir í þessum samtökum.**

Fulltrúi Ísland er forseti NEAFC.

Fulltrúi Íslands er stjórnarformaður ráðgjafarnefndar NEAFC um gagnasamskipti.

**78. Lýsið framkvæmdarferli alþjóðlega samþykktra ráðstafana inn í íslensk lög.**

Ef þörf er fyrir breytingar á íslenskum lögum leggur ráðherra fram tillögu til breytingar á lögum sem gerir íslenskum yfirvöldum kleift að uppfylla skyldur Íslands við alþjóðlega samninga.

***B. Tvíhliða samningar og fyrirkomulag***

**79. Setjið fram lista yfir tvíhliða fiskveiðisamninga og ráðstafanir[27] sem eru í gildi og fyrri samninga frá síðustu 10 árum.**

- Tvíhliða samningur milli Íslands og Færeyja
- Samningur milli Íslands, Grænlands/Danmerkur og Noregs um loðnustofninn milli Grænlands, Íslands og Jan Mayen
- Samningur um gagnkvæmar veiðar í fiskveiðilandhelgum Íslands og Grænlands
- Tvíhliða samningur milli Íslands og Noregs
- Samningur um fiskveiðar og lífheim hafsins milli Lýðveldisins Íslands og Evrópusambandsins
- Samningur milli ríkisstjórna Íslands, Noregs og Rússneska sambandsríkisins um ákveðna samvinnu um veiðisvæði (Smugusamningurinn)

[27] Þetta nær yfir samninga með gagnkvæma eða tvíhliða veitingu aðgangs.

- Tvíhliða samningur við Noreg um veiðar á norsk-íslensku síldinni (Viðauki við Samning um norsk-íslensku síldina)
- Tvíhliða samningur við Rússland um veiðar á norsk-íslensku síldinni (Viðauki við Samning um norsk íslensku síldina)

**80. Varðandi sérhvern gildandi samning, lýsið eftirfarandi skilyrðum um veiðar:**

**(i) Verðgildi hvers samnings;**

Verðgildi hvers samnings hefur ekki verið áætlað. Það er afar ólíklegt að hægt sé að meta þá til fjár þar eð slíkt breytist gríðarlega eftir fiskverði og veiðiheimildum

**(ii) aðgengisréttur og kvóti / tækifæri til veiða sem um var samið;**

**(iii) fyrirkomulag varðandi skipti á réttindum;**

**(iv) árlegt yfirlit yfir afla eftir tegundum;**

**(v) grundvallaratriði sem stjórna veitingu leyfa/veiðiréttinda**

Samningar við Grænland og Noreg

*Samningur milli Íslands, Grænlands/Danmerkur og Noregs um loðnustofninn á svæðinu milli Grænlands, Íslands og Jan Mayen.*

*Samningur um gagnkvæmar veiðar í fiskveiðilandhelgum Íslands og Grænlands*

*Tvíhliða samningur milli Íslands og Noregs*

Fyrsti samningurinn milli þessara landa um skiptingu loðnustofnsins milli Íslands, Grænlands og Noregs var undirritaður í júní 1989. Núgildandi samningur er frá 1999. Samkvæmt samningnum er hlutur Íslands af loðnustofninum 81%, Grænlands 11% og Noregs 8%. Í nánu samhengi við þennan samning voru gerðir tvíhliða samningar við þessi tvö lönd þar sem lagðar voru niður reglur sem eiga við veiðar innan lögsögu landanna. Í tvíhliða samningnum við Grænland eru einnig ákvæði um gagnkvæman rétt til að veiða djúpsjávarkarfa.

Samningar við Færeyjar

*Tvíhliða samningur við Færeyjar*

Í samningi milli Íslands og Færeyja árið 1976 fengu færeysk skip einhliða rétt til að veiða botnfiskstegundir í íslenskri landhelgi. Færeyjum var veittur réttur til að veiða ákveðið magn af botnfiski í íslenskri landhelgi en í samræmi við breytingar sem gerðar voru á samningnum 1983 ákveða íslensk yfirvöld einhliða leyfilegan heildarafla eftir viðræður við færeysku stjórnina og með tilliti til ástands fiskistofnana. Um leið var tekin sú ákvörðun að leyfa aðeins veiðar á botnfiski með línu og handfærum í íslenskri landhelgi og banna togveiðar. Síðustu 10 ár hefur leyfður botnfisksafli Færeyinga verið næstum óbreyttur og er nú 5.200 tonn á ári.

Allt frá 1996 hafa verið gerðir árlegir samningar milli ríkisstjórna Íslands og Færeyja um veiðar á uppsjávarfiski í íslenskri og færeyskri lögsögu. Í þessum samningi eru ákvæði um einhliða rétt færeyskra skipa til að veiða loðnu í íslenskri lögsögu og jafnframt tvíhliða rétt til að veiða norsk-íslenska síld og kolmunna. Í samningnum eru einnig lágmarksréttindi íslenskra skipa til að veiða markíl og Hjaltlandssíld. Loks er í samningnum gert ráð fyrir fjölda skipa sem mega stunda veiðarnar í hverju tilviki og einnig getið svæða og annarra reglna um veiðarnar.

Samningar við Noreg og Rússland

*Samningur milli ríkisstjórna Íslands, Noregs og Rússnesku sambandsríkjanna um ákveðnar hliðar á samvinnu í sjávarútvegi*

*Tvíhliða samningur við Noreg um veiðar á norsk-íslensku síldinni (Viðauki við Samning um norsk-íslensku síldina)*

*Tvíhliða samningur við Rússland um veiðar á norsk-íslensku síldinni (Viðauki við Samning um norsk íslensku síldina)*

Samningurinn frá 1999 milli Íslands, Rússlands og Noregs leysti úr deilu um veiðar á Íshafsþorski. Með samningnum fékk Ísland þorskkvóta sem árið 1999 var 8.900 tonn, byggður á leyfilegum 480,000 tonna heildarafla. Síðan þá hefur þorskkvóti Íslands verið sama hlutfall af heildaraflaheimildum, svo framarlega sem hann fer ekki niður fyrir 350.000 tonn. Helmingurinn af kvóta Íslands kemur frá hvoru ríki um sig.

Aðskildir samningar við Noreg og Rússland létu síðan í té uppbætur fyrir þennan þorskkvóta og lagði auk þess niður ýmsar reglur um fiskveiðarnar, þ.á.m. um aukaafla. Endurgjald til Norðmanna fólst í því að veita Norðmönnum rétt til að veiða árlega 500 tonn af keilu og löngu á línu í íslenskri landhelgi og einnig loðnu. Formúlan fyrir útreiknuðum loðnukvóta Norðmanna er að fyrir 4.450 tonn af þorski mega Norðmenn veiða 17.000 tonn af loðnu. Loðnukvótinn breytist í réttu hlutfalli við þorskkvóta Íslands. Hvað varðar Rússland er endurgreiðslan sú að greiða einn þriðja af markaðsvirði þess veiðiréttar sem Rússar láta af hendi.

Viðauki við strandríkjasamninginn um norsk-íslensku síldina er samningur við Noreg um gagnkvæm veiðiréttindi í íslenskri og norskri lögsögu og á lögsögu Jan Mayen. Í sama viðauka er einnig tvíhliða samningur við Rússland um rétt síðarnefnda landsins til síldveiða í íslenskri landhelgi.

Samningur við Evrópusambandið

*Samningur um fiskveiðar og lífheim hafsins milli Lýðveldisins Íslands og Evrópusambandsins*

Í samræmi við þennan samning sem er frá 1993 mega skip frá Evrópusambandinu árlega veiða 3.000 tonn af karfa á tveimur svæðum innan fiskveiðilandhelgi Íslands. Í staðinn fær Ísland rétt til að veiða 30.000 tonn af loðnu frá ESB, það er frá Grænlandi sem er aðili að samningnum um úthlutun loðnukvóta á svæðinu milli Íslands, Jan Mayen og Grænlands eins

og áður hefur verið nefnt. Í samningnum eru auk þess nákvæm ákvæði um hvernig eigi að framfylgja og tryggja ákvæðin sem hafa breyst nokkuð frá upphaflega samningnum.

**81. Gefið einnig lýsingu á viðkomandi flotum varðandi sérhvern gildandi samning:**

**(i) fjöldi skipa;**

**(ii) tegund skipa;**

**(iii) brúttótonn;**

**(iv) afl í kW o.s.frv.**

*Samningur milli ríkisstjórna Íslands, Noregs og Rússneska sambandsríkisins um ákveðna samvinnu um veiðisvæði*

*Tvíhliða samningur við Noreg*

| Ár | Fjöldi | *Brútto tonn* | kW |
|---|---|---|---|
| 2008 | 7 | 11,282 | 19,896 |
| 2007 | 5 | 8,134 | 14,748 |
| 2006 | 5 | 8,638 | 14,046 |
| 2005 | 5 | 7,673 | 12,486 |
| 2004 | 5 | 7,673 | 12,486 |
| 2003 | 4 | 5,094 | 7,382 |
| 2002 | 9 | 6,847 | 10,109 |
| 2001 | 10 | 7,957 | 12,331 |
| 2000 | 9 | 7,215 | 12,191 |
| 1999 | 13 | 14,650 | 25,303 |

*Tvíhliða samningur við Rússland*

| Ár | Fjöldi | *Brútto tonn* | kW |
|---|---|---|---|
| 2008 | 5 | 6,433 | 10,383 |
| 2007 | 5 | 8,134 | 14,748 |
| 2006 | 3 | 4,777 | 7,561 |
| 2005 | 4 | 5,670 | 9,546 |
| 2004 | 5 | 9,340 | 14,128 |
| 2003 | 3 | 4,777 | 7,561 |
| 2002 | 4 | 4,439 | 6,584 |
| 2001 | 4 | 3,473 | 5,928 |
| 2000 | 2 | 1,163 | 2,356 |
| 1999 | 2 | 1,897 | 3,827 |

*Tvíhliða samningur við Noreg um veiðar á norsk-íslensku síldinni (Viðauki við Samning um norsk-íslensku síldina)*

| Ár | Fjöldi | *Brútto tonn* | kW |
|---|---|---|---|
| 2008 | 11 | 23,499 | 48,968 |
| 2007 | 15 | 30,551 | 63,958 |
| 2006 | | | 0 |
| 2005 | | | 0 |
| 2004 | | | 0 |
| 2003 | 5 | 9,785 | 16,725 |
| 2002 | 6 | 12,788 | 22,125 |

*Tvíhliða samningur við Færeyjar*
Ekki fyrir hendi, sjá Spurningu 13:76 (i).

*Samningur um gagnkvæmar veiðar í fiskveiðilandhelgum Íslands og Grænlands*
Ekki fyrir hendi, sjá Spurningu 13:76 (i).

**82. Hver eru gildandi skilyrði varðandi:**

**(i) ráðningar sjómanna og starfsskilyrði;**

**(ii) framlag til þróunar sjávarútvegsgeirans;**

**(iii) fjárfestinga.**

Í samningunum er ekki tekið á atriðunum á listanum.

**83. Lýsið einnig í sérhverjum samningi:**

**(i) framlagi til:**

- **sjálfbærrar nýtingar á viðkomandi fiskistofnum**
- **baráttu gegn ólöglegum (IUU) veiðum**
- **framfarir í vísindalegri og tæknilegri þekkingu í fiskveiðum**

*Samningur milli ríkisstjórna Íslands, Noregs og Rússneska sambandsríkisins um ákveðna samvinnu um veiðisvæði (Smugusamningurinn)*

Aðilar að samningnum ásetja sér að tryggja langtíma vernd og sjálfbæra nýtingu fiskstofnanna á öllum svæðum þar sem þeir finnast, og skuldbinda sig til að fara eftir grundvallaratriðum ábyrgra fiskveiða. Þau skuldbinda sig til að stuðla að sjávarrannsóknum og byggja fiskveiði-stjórnun stofnanna á bestu hugsanlegri vísindaráðgjöf. Allir aðilar munu tryggja að fiskiskip sem sigla undir fána þeirra stuðli að framkvæmd varðandi verndun, stjórnun og reglur ríkjanna sem teknar hafa verið upp varðandi fiskveiðistjórnun. Tilkynna verður um slíkt

fyrirkomulag, reglur og reglugerðir með nægum fyrirvara. Aðilarnir skulu vinna saman að könnun á möguleikum og taka ákvarðanir eftir þörfum til að hindra íbúa sína í að taka þátt í aðgerðum svo sem að skrá skip sín undir fánum annarra ríkja með það í huga að stunda fiskveiðar sem grafa undan þessum samningi. Aðilarnir samþykkja að grípa til aðgerða til að koma í veg fyrir að afla sé landað í hafnir þeirra ef staðfest hefur verið að aflinn sé á einhvern hátt fenginn með aðferðum sem grafa undan samningnum og verndunar- og stjórnunaraðgerðum í honum og án þess að skaða skyldur viðeigandi laga, með fyrirvara um að samningurinn sé í samræmi við gildandi landslög, að koma í veg fyrir að skip sem taka þátt í slíkum verkum komi í hafnir nema í neyðartilvikum.

*Samningur milli Íslands, Grænlands/Danmerkur og Noregs um loðnustofninn milli Grænlands, Íslands og Jan Mayen.*

*Samningur um gagnkvæmar veiðar í fiskveiðilögsögum Íslands og Grænlands*

Aðilar að samningnum skulu vinna saman að verndun og nýtingu loðnustofnsins á svæðinu milli Grænlands, Íslands og Jan Mayen. Aðilarnir verða að vinna saman að gagnkvæmu eftirliti með fiskiskipum í landhelgi sinni.

*Tvíhliða samningur milli Íslands og Noregs*

Samningurinn tekur til samvinnu landanna um fiskveiðar, með sérstaka áherslu á verndunaraðgerðir, skynsamlega nýtingu og eðlilega endurnýjun fiskstofna sem finnast á hafsvæðinu milli Íslands og Jan Mayen. Aðilarnir skulu setja á stofn vinnuhópa sjávarlíffræðinga til að fá vísindalegar upplýsingar.

*Tvíhliða samningur milli Íslands og Færeyja*

Á ekki við.

*Samningur um fiskveiðar og lífheim hafsins milli Lýðveldisins Íslands og Evrópusambandsins*

Þessi samningur er til að koma á vísindalegum rannsóknum á stofnum með tilliti til sameiginlegra hagsmuna og samvinnu varðandi lífheim sjávar eftir því sem við á. Í honum eru einnig ákvæði um verndunaraðgerðir.

*Tvíhliða samningur við Noreg um veiðar á norsk-íslensku síldinni (Viðauki við Samning um norsk-íslensku síldina)*

Í samþykktri skrá um niðurstöðu fiskveiðiráðgjafa um stjórnun á norska vorgotssíldarstofninum í Norðaustur Atlantshafi er málsgrein þar sem báðir aðilar samþykkja að mæla með

langtíma stjórnunarfyrirkomulagi við viðkomandi yfirvöld samkvæmt ráðleggingum ICES (Alþjóðaráðið um könnun hafsins) sem nefndar eru í samningnum.

- **Samþættingu samningsaðila inn í alþjóðahagkerfið**

Ekki tekið fyrir í samningnum.

**(ii) tengsl við**

- **Stefnu í þróunarmálum**

Ekki tekið fyrir í samningnum.

- **Annað frumkvæði svo sem stuðningur við önnur lönd utan samnings á sviði vísinda**

Ekki tekið fyrir í samningnum.

**84. Lýsið sérstökum ákvæðum um stjórnun þar sem við á.**

Um er að ræða margar og breytilegar reglur um eftirlit með þessum fiskveiðum. Þar á meðal eru til dæmis ákvæði um tilkynningaskyldu, eftirlit á sjó og sérstakan fjölda skipa.

***C. Íslenskir hagsmunir í fyrirtækjum/skipum skráðum erlendis***

**85. Teljið upp fyrirtæki eða einstaklinga sem eiga að hluta eða í heild eða reka fiski-skip sem skráð eru erlendis og takið fram**

**(i) Í hvaða landi skipin eru skráð**

**(ii) Nafn fyrirtækis**

**(iii) Fjölda og stærð skipa (brúttótonn/kW)**

**(iv) Hvaða tegundum er sóst eftir, afli og verðmæti síðustu 5 ár**

**(v) Venjuleg löndunarhöfn**

Ekki eru til neinar opinberar upplýsingar um þetta efni. Ennfremur skrá Landssamtök íslenskra útvegsmanna ekki slíkt eignarhald.

Ríkisstjórnin er hins vegar meðvituð um að fáein íslensk fyrirtæki og/eða einstaklingar taki þátt í störfum erlendis.[28]

# X. FRAMKVÆMD SAMÞÆTTINGAR GRUNDVALLARATRIÐA SJÁVARSTEFNUMÁLA

**86. Hve langt hefur Ísland gengið í að taka upp þær reglur sem settar eru fram í orðsendingu Nefndar um viðmiðanir um samþætta aðkomu að stefnu um málefni hafsins (tilvísun í skjal COM (2008) 395 lokið 26.6.2008)?**

Árið 2004 setti íslenska ríkisstjórnin fram og gaf út víðtæka stefnu um málefni hafsins. Stefnan er byggð á þremur stoðum: Ráðstefnu Sameinuðu þjóðanna í hafréttarmálum, hugmyndinni um sjálfbæra þróun og þeirri skoðun að ábyrgð á verndun og nýtingu vistkerfa sjávar sé best komin í höndum þeirra ríkja sem eru háð áhrifum allra ákvarðana og hafi mestan hag af þeim.

Kjarninn í markmiðum stefnu íslensku ríkisstjórnarinnar í því sem snýr að hafinu og siglingum er að viðhalda heilbrigði vistkerfa hafsins og að tryggja sjálfbæra nýtingu auðlinda svo hafið megi halda áfram að vera auðug uppspretta heilbrigðra og verðmætra afurða og geti haldið áfram að vera ein af meginstoðum íslenska hagkerfisins. Stefna Íslands leggur áherslu á vísindalegar rannsóknir og sérfræðiþekkingu sem grundvöll ábyrgrar stjórnunar sem og aðgerða í málum sem tengjast hafinu.

Stefnan í málum hafsins snertir mörg ráðuneyti. Fyrir bragðið hefur verið sett á stofn nefnd til tengingar ráðuneytanna sem á að vera meginundirstaða í því sem lýtur að siglingamálum. Nefnd svo ofarlega í stjórnkerfinu hefur getu til að vera pólitískt leiðarhnoð og hafa áhrif á aðra sem tengjast málefninu. Ennfremur verða boðleiðir styttri og aðgengi allra viðkomandi auðveldari vegna takmarkaðrar stærðar og einfaldrar byggingar íslenska stjórnkerfisins.

**87. Hefur Ísland hafið átak sem er sambærilegt við hin nýju átaksverkefni yfir landamæri Bandalagsins um þekkingu á siglingarleiðum, eftirlit eða landnotkunarskipulag?**

Frumkvæði Íslands varðandi málefni hafsins á alþjóðavettvangi er ákaflega mikilvæg. Til að auka stuðning við sjálfbæra nýtingu ættu ríkisstjórnir að bæta stjórn sína varðandi málefni hafsins. Á undanförnum áratugum hafa sífellt fleiri aðilar lýst áhyggjur af verndun og nýtingu auðlinda náttúrunnar. Umræða um málefni hafsins hefur aukist og sömuleiðis þrýstingur á bætta stjórnun á nýtungu hafsvæða og verndun vistkerfa hafsins. Þetta sést berlega í nýjum ákvörðunum og samningum fjölda ríkja, í dagskrám og vinnu alþjóðlegra stofnana, hjá almennum samtökum og í stefnumálum og aðgerðum ríkisstjórna þjóðríkja. Íslenska ríkisstjórnin leggur afar mikla áherslu á frumkvæði og að taka þátt í umræðu, ákvörðunum, verkefnum og samvinnu sem hluta af því að vernda lífríki hafsvæðanna.

[28] Sjá til dæmis www.samherji.is

Sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið leggur áherslu á að sjávarútvegsmál og sjálfbær þróun séu mikilvægur þáttur í þróunaraðstoð. Stuðningur við grundvallaratriði sjálfbærrar þróunar verður að aukast í umræðum um þróunarsamvinnu með virkri þátttöku í umræðu um markmið og leiðir þróunarsamvinnunnar. Nauðsynlegt er að styðja fjárhagslega við verkefni í fiskveiðum og umhverfisvernd undir stjórn fjölþjóða þróunarstofnana. Ísland býr yfir mikilli og fjölbreyttri sérfræðiþekkingu varðandi fiskveiðar, auðlindastjórnun og líffræðilega fjölbreytni sem hægt er að nota til góða fyrir þróunarríki. Þróunarstofnun Íslands (ICEIDA) hefur unnið mikið starf við verkefni tengd fiskveiðum í nokkrum löndum. Töluverður fjöldi nema frá þróunarlöndum stundar árlega nám við Sjávarútvegsskóla Sameinuðu þjóðanna (UNUFTP) sem staðsettur er á Íslandi undir leiðsögn Hafrannsóknarstofnunar í formlegu samstarfi við MATÍS, Háskóla Íslands og Háskólann á Akureyri. Þetta hefur styrkt tengsl Íslands og þróunarlanda.

Hvað varðar eftirlit á sjó þá er það trú Íslands að það sé ákaflega mikilvægt að landhelgisgæslur landa með aðliggjandi hafsvæði vinni reglulega saman. Þannig nái starfsmenn gæslnanna að bera saman bækur sínar og leita að frekari samvinnu, þ.á.m. með samstarfssamningum. Þar er einnig grundvöllur fyrir kynningu á nýjungum og umræðum um viðbrögð við nýjum ógnunum.

Ísland tekur þátt í samvinnu Samtaka strandgæsla á Norður-Atlantshafi og hefur náið samstarf við nágrannalönd þegar kemur að aðgerðum gegn skipulagðri glæpastarfsemi.